

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KİŞİLİK HAKLARI AÇISINDAN UNUTULMA HAKKI

TUBA YILDIZ

TEMMUZ 2019

Tez Başlığı : Kişilik Hakları Açısından Unutulma Hakkı

Tezi Hazırlayan : Tuba YILDIZ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı:

Prof. Dr. Mehmet YAZICI

Enstitü Müdürü

Bu tezin yüksek lisans derecesi elde etmek için gerekli koşulları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. İbrahim Sahir

ÇÖRTOĞLU

Özel Hukuk ABD Başkanı 7.

Bu tez, tarafımdan incelenmiş olup Yüksek Lisans Tezi olarak uygun bulunmuştur.

Doç. Dr. Emel BADUR

Tez Danışmanı

Tez sınav Tarihi : 12.07.2019

Tez Jüri Üyeleri :

Doç. Dr. Emel BADUR

(Çankaya Üniv.)

Dr. Öğretim Üyesi Yasemin DURAK

(Kırıkkale Üniv.)

Doç. Dr. Gamze Turan BAŞARA

(Çankaya Üniv.)

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE**

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları bilimsel etik kurallarını gözeterek ifade ettiğimi ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. 08.07.2019

Adı Soyadı : Tuba YILDIZ

İmzası :

ÖZET

KİŞİLİK HAKLARI AÇISINDAN UNUTULMA HAKKI

TUBA YILDIZ

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Emel BADUR

Temmuz 2019, 285 sayfa

Kate Winslet ve Jim Carrey'in başrollerini paylaştığı “*Sil Baştan/ Eternal Sunshine of the Spotless Mind*” filmi gerçek mi oluyor?

Bu filmde işlendiği gibi insanın hafızasını sildirmesi, kötü anılarını tamamen unutulması mümkün mü? Sadece istediği anıları bırakarak, istemediklerini sildirmesi gibi bir imkân var mı?

Bilimin günümüz şartlarında geldiği nokta düşünülürse, unutmanın artık bir hayal olmadığı anlaşılıyor. Bilim adamları, beyne uyguladıkları elektroşok ve manyetik teknolojiler ile unutturmayı başardıkları gibi nöron ağları arasında kurulan bir bağlantı sayesinde, unutulmanın tekrar hatırlanmasını da mümkün kılmaktalar.

Görünen odur ki unutmak mümkündür, fakat yüzde yüz değil!

Teknolojideki gelişimler bilginin tutulmasını, saklanmasını kolaylaştırmış ve işlenmesini, paylaşılmasını, yayılmasını da baş döndürücü bir şekilde hızlandırmıştır. Bu durum kişisel verilerin korunması politikalarını gündeme getirmiştir.

Mahremiyet, özel hayatın korunması, kişisel verilerin korunması hakları kapsamında gösterdiği gelişim ile bugüne gelen unutulma hakkı; teknoloji ile birlikte

son şekli olan dijital dünyadaki kullanımına ulaşmış ve yeni bir temel hak olarak hukuk dünyasında varlık göstermeye başlamıştır.

Unutulma hakkı, dijital dünyadaki izlerinin kişiyi takip etmemesini sağlar. Kişinin, internette olan ve kendisi ile bağlantısının kurulmasını istemediği içerikleri yönetebilmesini amaçlar. Kişiye, bu içerikler ile kendi isminin bağlantısının kesilmesini isteme hakkı verir. Böylece kişiyi geçmişin boyunduruğundan kurtararak, serbestçe ve özgürce geleceğini şekillendirebilmesine hizmet eder. Unutulma hakkının koruduğu menfaatler kişilik haklarına yönelik olsa da hakkın kullanılması demokratik toplumların olmazsa olmaz bazı temel hak ve değerlerinin kısıtlanabilmesine yol açmaktadır. Bunlar; ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, bilgi edinme hakkı, kamu yararı gibi unsurlardır.

Hak temelli yaklaşımın benimsendiği Avrupa'ya nazaran ifade, basın, bilgi edinme özgürlüğünün sert ve katı Anayasal kurullarla desteklendiği Amerika Birleşik Devletleri'nde ise unutulma hakkı, temel haklara yönelik bir tehdit olarak algılanmaktadır.

Tez çalışması ile yeni gelişmekte olan, henüz kapsam ve sınırları tam olarak belirlenememiş unutulma hakkının tanıtılması, diğer haklarla ilişkilerinin irdelenmesi, ülkelerin yaklaşım ve uygulama farklılıklarının hakkın gelişimine ne şekilde yansıdığına incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kişilik Hakları, Unutulma Hakkı, Kişisel Verilerin Korunması, Genel Veri Koruma Regülasyonu, 95/46/EC Sayılı Direktif

ABSTRACT

RIGHT TO BE FORGOTTEN IN TERMS OF PERSONALITY RIGHTS

TUBA YILDIZ

Master Thesis

Graduate School of Social Sciences

Department of Private Law

Advisor: Doç. Dr. Doç. Dr. Emel BADUR

July 2019, 285 pages

Does the film *Eternal Sunshine of the Spotless Mind*, starring Kate Winslet and Jim Carrey, become real?

Is it possible for a person to erase his memory and completely forget his bad memories, as in this film? Is there any way that he can just leave the memories he wants and get rid of what he doesn't want?

Given the current state of science, forgetting is no longer a dream. Scientists are able to make them forget with the electroshock and magnetic technologies they apply to the brain, as well as the connection between neuron networks, making it possible to remember the forgotten again.

It is possible to forget, but not one hundred percent!

Advances in technology have facilitated the retention, storage, and processing of information, sharing and dissemination. This has brought about the protection of personal data policies.

The right to be forgotten with the development it has made within the scope of privacy, protection of private life and protection of personal data; with its latest

technology, it has reached its usage in the digital world and started to exist in the legal world as a new fundamental right.

The right to be forgotten ensures that the traces of the digital world do not follow the person. It aims to enable the person to manage the content on the internet which he does not want to be connected with. It grants the person the right to request the disconnection of his or her name with these contents. Thus, by freeing one from the yoke of the past, he serves to shape his future freely and freely. While the interests protected by the right to be forgotten are directed to personal rights, the exercise of the right leads to the limitation of some essential rights and values of democratic societies. These; freedom of expression, freedom of press, right to information, public interest.

In the United States, where freedom of expression, the press, and the right to information are supported by rigid and strict Constitutional rules, the right to be forgotten is perceived as a threat to fundamental rights compared to Europe, where the right-based approach is adopted.

The thesis aims to introduce the newly developing right of forgetting whose scope and boundaries have not been determined yet, to examine its relations with other rights and to examine how the differences in the approaches and practices of countries are reflected in the development of the right.

Key Words: Personality Rights, The Right to be Forgotten, Protection of Personal Data, General Data Protection Regulation, 95/46 / EC Directive

TEŞEKKÜR

Tez alışmam sũresince değerli yardım ve katkılarıyla beni bilgilendiren ve y¶nlelendiren tez danışmanım Sn. Doç. Dr. Emel BADUR'a teőekkũrlerimi bir borç bilirim.

Desteği ve dostluğu ile hep yanımda olan can dostum, sevgili arkadaşım, meslektaşım Av. Deniz YAZAR'a sonsuz teőekkũr ve sevgilerimle...

Hayatım boyunca desteğini, sevgisini hissettiğim ve her zaman ¶rnek almaya çalıştığım, hakkını hiç ödeyemeyeceğim canım babam Yılmaz YILDIZ'a sonsuz sevgi, saygı ve teőekkũrlerimi sunarak, bu çalışmayı babam Yılmaz YILDIZ'a ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1

BÖLÜM I.

KİŞİLİK HAKKI VE UNUTULMA HAKKI BAĞLANTISI

1.1. Unutulma Hakkına Dair Terimler	4
1.2. Kişilik Hakkının Hukuki Görünümü	7
1.2.1. Kişilik ve Kişilik Hakkı Kavramı	7
1.2.2. Sınır ve Çerçevesi	11
1.2.3. Nitelikleri	14
1.2.4. Konusu	18
1.2.5. Türk Hukukunda Kişilik Hakkının Kamu Hukuku Kuralları, Genel ve Özel Kanunlar Kapsamında Korunması	21
1.2.6. Türk Hukukunda Kişilik Hakkının 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Düzenlemeleri ile Korunması ...	29
1.2.7. Kişilik Hakkının İhlali	33
1.2.7.1. Hukuka Uygunluk Nedenleri	33
1.2.7.1.1. Zarar Görenin Rızası	33
1.2.7.1.2. Üstün Nitelikte Özel Yararın Varlığı	34
1.2.7.1.3. Kamu Yararı	34
1.2.7.1.4. Kamu Hukukundan Doğan Bir Yetkinin Kullanılması	35
1.2.7.1.5. Meşru Müdafaa.....	35

1.2.7.1.6. Zorunluluk Hali	36
1.2.7.1.7. Kendi Hakkını Koruma (Hakkını Kendi Gücüyle Koruma) ..	37
1.2.7.2. Tazmin Amacı Taşımayan Koruyucu Hukuk Davaları.....	38
1.2.7.2.1. Saldırı Tehlikesinin Önlenmesi Davası	38
1.2.7.2.2. Saldırıya Son Verilmesi Davası (Durdurma Davası)	38
1.2.7.2.3. Saldırının Hukuka Aykırılığının Tespiti Davası.....	39
1.2.7.2.4. Düzeltmenin veya Kararın Üçüncü Kişilere Bildirilmesi ya da Yayınlanması Talebi.....	40
1.2.7.3. Tazmin Amacı Taşıyan Koruyucu Hukuk Davaları.....	40
1.2.7.3.1. Maddi Tazminat Davası	40
1.2.7.3.2. Manevi Tazminat Davası.....	42
1.2.7.4. Sebepsiz Zenginleşme Davası.....	43
1.2.8. Tüzel Kişilerin Kişilik Hakkı.....	44

BÖLÜM II. TEKNOLOJİ VE İNTERNET

2.1. İnternet, IP, WEB Ağları ve Nesnelerin İnterneti	52
2.2. İnternet Sütunleri	57
2.3. Sosyal Medya ve Online Sosyal Ağlar	60
2.4. Arama Motorları (Google, Yahoo vb.) ve Gözetim	64
2.5. İnternet ve Elektronik Ortamda Kişilik Hakkı İhlalleri.....	69
2.5.1. İnternet ve Elektronik Ortamın Unutulma Hakkı Boyutu	76
2.5.2. Türkiye’de İnternet ve Elektronik Ortamda Unutulma Hakkının Kullanılması.....	82

BÖLÜM III. UNUTULMA HAKKININ HUKUKSAL ÇERÇEVESİ

3.1. Amaç, Tanım ve Kapsam	93
3.2. Öznesi ve Yükümlüsü.....	99
3.3. Hukuki Alanı ve Sınırları	106
3.4. Unsurları.....	113
3.5. Diğer Haklarla İlişkisi	116

3.5.1. Kişisel Verilerin Korunması Hakkı	116
3.5.1.1. Türk Hukuk Sisteminde Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Amaç ve İlkeleri.....	120
3.5.1.2. Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Uluslararası Gelişimi ve Unutulma Hakkının Yasal Düzenlemeye Kavuşması.....	123
3.5.2. Silme- Sildirme Hakkı	140
3.5.3. Özel Hayatın ve Mahremiyetin Korunması	145
3.5.4. İnsan Onurunun ve Saygınlığının Korunması	152
3.5.5. İfade, Basın, Düşünceyi Açıklama, Haberleşme Özgürlüğü ve Kamu Yararı	156
3.5.5.1. Çatışan Haklar ve Denge.....	158
3.5.5.2. Türk Hukuku Açısından Unutulma Hakkı İle Çatışan Haklar	162
3.5.5.3. Uluslararası Hukukta Unutulma Hakkı ile Çatışan Haklar	168
3.5.5.4. ABD Hukuku Açısından Unutulma Hakkı ile Çatışan Haklar	175
3.5.6. Kamuya Mal Olmuş- Kamusal Kimlikli- Tanınmış Kişi	180
3.5.7. Haklara Yönelik Özet Değerlendirme	185

BÖLÜM IV.

UNUTULMA HAKKININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE ULUSLARARASI UYGULAMALAR

4.1. ABD Hukukunda Unutulma Hakkı	188
4.2. Avrupa Birliği Hukukunda Unutulma Hakkı	192
4.2.1. Mahremiyet Hakkı Kapsamında Tarihi Gelişim.....	193
4.2.2. Dijital Kapsamdaki Gelişim	197
4.2.3. “Google-İspanya” Kararı	203
4.2.4. “KPMG Ortağı” Davası ve “Arthur van M”. Davası	215
4.3. Unutulma Hakkının Türk İçtihatlarında Ortaya Çıkışı.....	217
4.3.1. İlk Tanışma, 2015 Tarihli Yargıtay HGK Kararı	219
4.3.2. Hakkın Esas Anlamı ile Tanışma, 2016 Tarihli AYM Bireysel Başvuru Kararı.....	222
4.3.3. Diğer AYM Kararları.....	228
4.3.4. Yargıtay Ceza Daireleri Kararları.....	230

4.4. Diğer Ülkelerden Örnekler	233
--------------------------------------	-----

BÖLÜM V.

UNUTULMA HAKKININ UYGULANIŞI VE ELEŞTİRİLER

5.1. Arama Motorlarının Rolü	236
5.1.1. Google Değerlendirme Aşaması	241
5.2. Unutulma Hakkına Yöneltilen Eleştirilerin Özetlenmesi	246
SONUÇ	257
KAYNAKÇA	262

KISALTMALAR

a.e.	: aynı eser
a.y.	: aynı yer
AB	: Avrupa Birliği
ABAD	: Avrupa Birliği Adalet Divanı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AEPD	: Spanish Data Protection Agency
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi
AP	: Avrupa Parlamentosu
AT	: Avrupa Topluluğu
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BBC	: British Broadcasting Corporation
bkz.	: bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
BTK	: Bilgi Teknolojileri Kurumu
C.	: Cilt
CNIL	: National Commission on Informatics and Liberty
E.	: Esas
EC	: European Commission
FSEK	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
FTP	: File Transfer Protocol
GDPR	: General Data Protection Regulation
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
IFLA	: International Federation of Library Associations and Institutions
IP	: Internet Protocol Address
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kurulu

İES	: İnternet Erişim Sağlayıcı
İHEB	: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
İİS	: İnternet İçerik Sağlayıcı
İMK	: İsviçre Medeni Kanunu
İSS	: İnternet Servis Sağlayıcı
İYS	: İnternet Yer Sağlayıcı
K.	: Karar
KVKK	: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
PC	: Personal Computer
RG	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SBF	: Siyasal Bilgiler Fakültesi
SMTP	: Simple Mail Transfer Protocol
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TCP	: Transmission Control Protocol
TİB	: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı
TMK	: Türk Medeni Kanunu
URL	: Uniform Resource Locater
vd.	: ve devamı
www	: world wide web

GİRİŞ

1960'lardan itibaren gelişmeye başlayan teknoloji; günümüzde bilgisayarlar, yepyeni yazılımlar, gelişmiş bilgi teknolojisi sistemleri, internet, akıllı telefonlar, sosyal ağlar ve platformlar, e- ticaret, e- devlet sistemleri gibi pek çok olgu ve yenilik ile hayatımızın her alanına girmiş durumdadır.

Yeni dijital¹ dünyada bilginin üretilmesi, saklanması, yayılması gibi hususlardaki hız ve devinim takip edilemez hale gelmiştir. Teknolojik imkânlar kişilere avantajlar sağlarken, bir yandan da kişisel verilerin kontrolünün zorlaşmasına sebep olmuştur.

Teknolojik gelişmeler sonucunda kişilerin maruz kalabildikleri hak ihlallerinin önlenememesi, kişisel verilerinin kontrolünün kendilerinde olmasının sağlanması, kişilik haklarının, özel hayatın ve mahremiyetin güvence altına alınmak istenilmesi gibi gerekçelerle unutulma hakkı ortaya çıkmıştır.

Unutulma hakkı, dijital çağın getirdikleri doğrultusunda formüle edilmiş yeni jenerasyon haklarıdır. Kişilik haklarının içinden doğup bünyesinde kişilik haklarını barındırmakta olan aktüel bir temel hak olarak nitelendirilmektedir.

Unutulma hakkı kavramı, Türk hukuk sistemine 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 Esas (E.), 2015/1679 Karar (K.) sayılı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (HGK) kararıyla terimsel olarak girmiştir.

Hakkın tarihsel gelişimi, mahremiyet ve özel hayatın korunması çerçevesinde olmuştur. Hakka dair ilk görünümler; eski hükümlülerin adli sicil kayıtlarının

¹ Bu tezde “*dijital*” kelimesi; günümüzdeki tüm elektronik içerikli platformları, bunlar arasındaki iletişimi ve bilgi akışını sağlayan interneti de kapsar şekilde kullanılmaktadır.

silinmesi, suça konu eylemlerin ceza süreci ile sınırlandırılarak özel hayatın gözetilmesi şeklindedir.

Günümüzde unutulma hakkı, dijital mahremiyet hakkına evrilmiş durumdadır. Bu hak, bireyin kişisel verileri üzerindeki tasarruf hakkının bir gereği olarak dijital alanda internet ile birlikte ortaya çıkmıştır. İnternetteki rahatsız edici bir içeriğin akıbetinin ne olacağını, içerik öznesi olan bireyin kontrolüne bırakmayı amaçlamaktadır. Birey, internetteki bir verinin kendi adı ile bağlantısının kesilmesini bu hak ile talep edebilecektir.

Unutulma hakkı; özel yaşam, şeref-haysiyet, mahremiyet gibi haklar bakımından bireyin korunmasını amaçlarken bir yandan da halkın bilgi edinme ve haber alma hakkı, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, kamu yararı gibi bazı temel değerlerle de çatışabilmektedir.

Tüm bu açılardan unutulma hakkı; kişilik hakları, temel insan hakları, kişisel değerler ile iç içe geçmiştir. Kimi değerlerle amaç ve fikir birliği içindeyken bazılarıyla da çatışma noktasında gelişimini sürdürmektedir.

“Kişilik Hakları Açısından Unutulma Hakkı” konulu bu tezdeki amaç, henüz yeni bir hak olarak içtihatlar ve uygulama ile gelişme gösteren unutulma hakkının kişilik hakkı olarak yerini, birlikte geliştiği diğer kişilik haklarından ayrı ve bağımsız bir içeriğe kavuşmasına neden olan özelliklerini, çatıştığı haklar ile kurulması gereken denge mekanizmasını irdelemektir. Ayrıca hakkın gelişimi açısından ülkeler arasındaki teknik, hukuksal uygulama farklılıklarına ve bakış açılarına da dikkat çekebilmektir.

Tezin ilk bölümünde kişilik haklarının genel anlatımına yer verilmiştir. İkinci bölümde, teknoloji ile unutulma hakkının bağlantısı; üçüncü bölümde ise hukuksal çerçeve ve ilişkili olunan haklar incelenmiştir. Ülkeler bazında tarihsel gelişimin anlatıldığı dördüncü bölümde, yasal gelişim süreçleri açıklanmış; hakkı dünyaya tanıtan 13 Mayıs 2014 tarihli ABAD *“Google-İspanya”* kararı ve diğer örnek içtihatlar incelenmiştir. Türkiye’deki gelişim, ilk örnek kararlar olan 17.06.2015 tarihli Yargıtay HGK kararının, 03.03.2016 tarihli Anayasa Mahkemesi

“*N.Y.Y. Bireysel Başvuru*” kararının incelenmesi ve son dönemde verilen yargı kararlarının da eklenmesi çerçevesinde açıklanmıştır. Son bölümde, unutulma hakkının uygulanışında hakka getirilen eleştiriler ve bunlara yönelik öneriler üzerinde durulmuştur.

BÖLÜM I.

KİŞİLİK HAKKI VE UNUTULMA HAKKI BAĞLANTISI

1.1. Unutulma Hakkına Dair Terimler

“Unutulma Hakkı” terim ve kavram olarak yakın dijital çağda teknoloji ve internetin gelişimi ile ortaya çıkmıştır. İçerdiği teknik kapsam ve dijital boyutu açısından yepyeni bir hak gibi gözükse de aslında yoktan var olmamış², tarihsel ve teknolojik bir gelişim süreci doğrultusunda kişilik hakları, mahremiyet, özel hayatın korunması ve insan hakları gibi kişilikle bütünleşmiş unsurlar ile yoğrulmuş³ bugünkü görünümü ile hukuksal ve teknik altyapısını kazanmıştır.⁴

Günümüzde unutulma hakkının tek bir perspektifle değerlendirilmesinin güçlüğü, hakkın birden çok kullanım alanının ve niteliğinin mevcut olması gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır.⁵ Bu hak, her ne kadar günümüzde dijital ortamdaki

² Xanthoulis, N., “The Right To Oblivion In The Information Age: A Human Rights -Based Approach”, US China Law Review, 2013, C.10, S.1, s. 98.

³ Gülener, S., “Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012, S. 102, s. 226; Akgül, A., “Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve AB Adalet Divanı’nın “Google Kararı”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2016, S.116, s. 12-14.

⁴ Sözüer, E., *Unutulma Hakkı: İnsan Hakları Perspektifinden Bir İnceleme*, 1. Baskı, İstanbul 2017, On İki Levha Yayınları, s.1; Akkurt; “Unutulma Hakkı”, s. 2613; Akgül, “Unutulma Hakkı”, s. 19-21.

⁵ Bunn, A., “The Curious Case Of The Right To Be Forgotten”, Computer Law & Security Review, 2015, C. 31, S.3, s. 337. (Sözüer, unutulma hakkının gelişimine göre kronolojik bir analiz yaparak “Analog Ortamdaki Bilgilere Yönelik Unutulma Hakkı” ve “Dijital Ortamdaki Bilgilere Yönelik Unutulma Hakkı” olarak unutulma hakkını iki ana perspektife ayırmış, “Dijital Ortamdaki Bilgilere Yönelik Unutulma Hakkı”nı da kendi içinde “Çevrimiçi Unutulma Hakkı” ve “Sildirme Hakkı” olarak ikili bir tasnifle değerlendirmiştir. Sözüer, s. 4-6.)

bilgilere yönelik olarak tanımlansa da, dijital olmayan mecralar (yazılı-görsel-ışitsel basın gibi) açısından da kullanımı söz konusu olabilmektedir.⁶

Dijital olmayan mecradaki kullanım genellikle bir kişinin geçmişindeki olumsuz bir olayın ortaya çıkmasının önlenerek bireyin sosyalleşmesinin güvence altına alınmasını, topluma yeniden rehabilitesini sağlamayı amaçlar.⁷ Hükümlülerin tahliye sonrası adli sicillerinin silinmesi talepleri, unutulma hakkının ilk görünümü olarak kabul edilmektedir.⁸

Türk Hukuk Sisteminde unutulma hakkının terimsel ve kavramsal anlamda ilk görünümü olan Yargıtay HGK kararında,⁹ “*dijital olmayan bir mecra için*” bu hakka dayanarak hüküm kurulmuştur. Kararda özetle, “*sadece dijital alanlar için değil, kamunun kolayca ulaşabileceği her türlü alanda mevcut tüm kişisel veriler açısından da bu hakkın geçerli olması gerektiği*” gerekçe olarak bildirilmiştir.

Unutulma hakkının tanımında olan ve günümüzdeki asıl kullanım alanı ise “*Dijital Ortam*”dadır. Hakkın bu ortamdaki boyutu esas perspektifidir. Dijital alandaki kullanımda da bir takım farklı teknik ve kavramsal içerikler mevcuttur. Bu

⁶ Sözüer, s. 5. Karşıt görüş olarak unutulma hakkının esas uygulama alanının internetteki dijital kişisel veriler olduğu, dijital olmayan alanlar için uygun olmadığı düşüncesi hakkında, bkz. Çırak, E., “*Dijital Çağda Sonsuz Kadar Hatırlamaya Karşı: Unutulma Hakkı*”, *Ceza Hukuku Dergisi*, 2018, C.13, S. 36,s.167,180,185-186.

⁷ Voss, W.G./ Castets Renard, C., “*Proposal For An International Taxonomy On The Various Forms Of The Right To Be Forgotten: A Study Of The Convergence Of Norms*”, *Colorado Technology Law Journal*, 2016, C. 14, S.2, s. 299- 301.

⁸ Şerefoğlu Henkoğlu, H., “*Unutulma Hakkı: Dijitalleşme Sürecinde Bilgiye Erişim Özgürlüğünü Tehdit Eder mi?: Bilgi Sistemleri ve Bilişim Yönetimi: Beklentiler ve Yeni Yaklaşımlar*”, s. 194, https://www.researchgate.net/profile/Halise_Serefoglu/publication/323558045_Unutulma_Hakki_Dijitallesme_Surecinde_Bilgiye_Erisim_Ozgurlugunu_Tehdit_Eder_mi/links/5a9d713e0f7e9be37969dac7/Unutulma-Hakki-Dijitallesme-Suerecinde-Bilgiye-Erisim-Oezguerlueguenue-Tehdit-Eder-mi.pdf, (E.T. 25.03.2019); Değirmenci, O., “*Yargısal İçtihatların Ortaya Çıkardığı bir Hak: Unutulma Hakkı (Çerçevesi ve Hak Üzerine Düşünceler)*”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 2018, C.13, S.144, s.156. (İsviçre Federal Mahkemesi’nin örnek bazı kararları için bkz. Başalp, N., “*Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu’nun Temel Yenilikleri*”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2015, C.25, S.1s. 94-97.)

⁹ 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (E.T. 23.04.2019)

farklılıkların aynı hak (unutulma hakkı) çatısı altında varlığının mümkün olup olamayacağı, hakkın içeriğinin “silme”, “sildirme” gibi unsurları da içerip içermediği, hakkın “veri” ve “içerik” için farklı uygulamalarının olmasının gerekip gerekmediği gibi değişik bakış açıları tartışılmaktadır.¹⁰

Dijital unutulma hakkının değerlendirilmesinde; dijital ortam olarak kastedilenden sadece internet arşivinin mi anlaşılması gerektiği, yoksa özel ya da devlet kuruluşlarının kendi dijital arşivlerinde tuttukları kişisel verilerin de unutulma hakkına konu edilip edilmeyeceği gibi hususlar dahi tartışma konusu edilebilmektedir.¹¹ Bu çalışmada, “*dijital ortam*” terimi, internet ile birlikte var olan tüm teknolojik, elektronik platformları kapsayacak genişlikte kullanılmaktadır.

Unutulma hakkı için uluslararası literatürde; “*the right to be forgotten*”, “*right to oblivion*”, “*right of oblivion*”, “*right of erasure*” “*right to erasure*” “*right to delete*” terimleri kullanılmaktadır. Bunlardan “*right of oblivion*”, “*right to oblivion*” çoğunlukla hakkın tarihsel görünümü için kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra; “*right of oblivion*”, “*right to oblivion*” dışındaki diğer terimler, unutulma hakkının dijital platformdaki kullanımını yansıtmaktadır.¹²

İngilizce konuşulmakta olan ülkeler genelde “*the right to be forgotten*” ifadesini kullanırken unutulma hakkının dijital boyutunu da dâhil ederler. Fransızlar ise “*le droit a l’oubli*” ifadesini kullanmaktadır. Bu ifade; tarihsel açıdan son derece dar ve spesifik bir alan olan ve unutulma hakkının eski ceza mahkumiyetleri

¹⁰ Detay için bkz. Sözüer, s.29-42.

¹¹ Şerefoglu Henkoğlu, s. 191

¹² Bunn, s. 337-338; Değirmenci, s. 154. (Örneğin silme hakkı anlamına gelen ve unutulma hakkıyla yer yer eşdeğer kullanılan, aslında içeriksel farklılıkları olan “*right to erasure*”/ “*right of erasure*”/ “*right to delete*”/ hakkın dijital görünümünü temsil etmektedir. Bazı yazarlar, genelde hakkın geçmiş mahkûmiyetler açısından tarihsel boyutuna münhasıran kullanılan “*right of oblivion*”/ *right to oblivion*” terimini dahi hakkın silinme ve dijital boyutuna yönelik olarak kullanılan diğer terimleriyle eş anlamlı kullanabilmektedir. Bu durum doktrinde çekişmelidir. Ocak, A. “*Hakları Dengelemek: Unutulma Hakkı İfade Özgürlüğüne Karşı*”, TAAD, 2008, Yıl.9, S.33, s. 510- 511.)

kapsamındaki kullanımını belirtmektedir. Oysa Fransa’da “*le droit a lo’ubli*” ifadesi, unutulma hakkının güncel versiyonu için de kullanılmaya devam edilmektedir.¹³

Türkçe’de unutulma hakkı dijital ve tarihi olarak ayırım gözetmeksizin, tek bir kullanım ile “*unutulma hakkı*” terimi çerçevesinde ifade edilmektedir.¹⁴

Tez konusunun “*Kişilik Hakları Açısından Unutulma Hakkı*” olması ve unutulma hakkının kişilik hakları ile ilgisinden dolayı öncelikle kişilik hakları ve kısaca hukuki görünümleri aşağıda açıklandıktan sonra, İkinci Bölüm’de unutulma hakkı kavramına ve detaylı incelemesine geçilecektir.

1.2. Kişilik Hakkının Hukuki Görünümü

Kişilik hakkının hukuki görünümü üst başlığı altında; kişilik ve kişilik hakkı kavramı, kişilik hakkının sınır ve çerçevesi, hakkın nitelikleri, konusu, Türk Hukukunda kişilik haklarına yönelik düzenlemeler ile kişilik haklarının ihlali, hukuka uygunluk sebepleri ve ihlal halinde başvurulacak hukuki yöntemler özetle açıklanacaktır.

1.2.1. Kişilik ve Kişilik Hakkı Kavramı

Kişilik, kişinin hukuk düzeni tarafından korunan, kişi olmasına bağlı olarak sahip olduğu ve korunmasını istediği kişisel değerlerin tümünü ifade etmektedir.¹⁵ Söz konusu kişisel değerlerin üzerindeki hak ise, kişilik hakkını oluşturmaktadır.¹⁶

¹³ Önok, M.,”*Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında Unutulma Hakkı ve Türkiye Açısından Değerlendirmeler*”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi: Uluslararası Sempozyum Kişisel Verilerin Korunması Ve Kişisel Haklar (18-21.11.2015) , Ankara 2017, C. 16, S.1, Seçkin Yayıncılık, s. 164-165.

¹⁴ Sözüer, s. 4-5.

¹⁵ Tekinay, S. S., *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, İstanbul 1992, Filiz Kitapevi, s. 249; Turan Başara, G., *Kişiliğin İhlalinden Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat ile Haksız Kazancın İadesi*”, Ankara 2018, Turhan Kitabevi, s. 6-7. (Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (HD) 08.09.1982 tarih ve 1982/6084 E., 1982/7436 K. sayılı kararında kişilik

Kişilik hakkı, kişinin kendi öz varlığını ve bütünlüğünü oluşturan, kendisini iç ve dış dünyada ifade etmesini sağlayan, özgürce ve mutlak bir biçimde üzerinde kontrol imkânına sahip olduğu ve devletten korunmasını istediği haklardır.¹⁷ Kişi; doğumla, insan olmakla özünde bu haklara sahiptir.¹⁸

Kişilik hakkı, değeri para ile ölçülemeyen manevi kıymete sahip ve kişilerin yaşam, vücut tamlığı, hak ve fiil ehliyeti, şeref ve haysiyet, ad, ses ve resim ile özel hayat, mesleki ve ticari değerler gibi manevi değerleri üzerindeki hakkıdır.¹⁹ Bu itibarla, öğretide kişilik hakkı; “*kişiliğe ilişkin varlıklar üzerinde söz konusu olan kişiye bağlı bir mutlak hak*” olarak tanımlanmaktadır.²⁰

Dar Anlamda kişilik, kişi kavramı ile özdeşken, geniş anlamda kişilik, kişinin hak ve borç sahibi olabilmesi içeriğine sahiptir. Kişinin kişisel durumlarını, ehliyetlerini, maddi manevi her türlü varlığı üzerindeki haklarını kapsar. Bu

hakkını, herkese karşı ileri sürülebilen, kişinin varlığının tamlığını koruması için serbestçe üzerinde tasarruf edebilmesi gereken mutlak hak olarak tanımlamıştır. Ayan, M./Ayan, N., *Kişiler Hukuku: Gözden Geçirilmiş 8. Baskı*, Ankara 2016, Seçkin Yayınevi, s. 85.)

¹⁶ Öztan, B., *Şahsın Hukuku: Hakiki Şahıslar*, Ankara 1997, Turhan Kitabevi, s. 111; Oğuzman, K./Seliçi, Ö./Oktay Özdemir, S., *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, İstanbul 2012, Filiz Kitabevi, s.153; Akipek, J./Akıntürk, T./Ateş Karaman, D., *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri: Kişiler Hukuku Yenilenmiş*, Ankara 2012, Beta Yayınevi, s.339; Dural, M., *Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler*, İstanbul 1995, Filiz Kitabevi, s. 98; Ayan/Ayan, s. 85-86; Tekinay, s. 249-251; Turan Başara, s. 8.

¹⁷ Ayan/Ayan, s. 85; Tekinay, s. 249; Aksoy, H. C., *Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakları Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara 2010, Çakmak Yayınevi, s.43-44; Zevkliler, A., *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*, Ankara 1981, Olgaç Matbaası, s. 263; Arpacı, A., *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*, İstanbul 1993, Filiz Kitabevi, s. 1-2; Dural, s. 97-98.

¹⁸ Şimşek, O., *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 2008, İstanbul, Beta Yayınları, s.132-134; Aksoy, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 37-38; Zevkliler, s. 263; Arpacı, s. 4; Dural, s. 13-19; Ayan/Ayan, s. 43;

¹⁹ Ayan/Ayan, s. 85-86, 90-91; Dural; s. 101-103; 124-140; Zevkliler, s. 263; Turan Başara, s. 10. (Kişilik hakkının konusuna giren değerlerle ilgili olarak bkz. Arpacı, s. 102-135.)

²⁰ Kayıhan, Ş./ Ünlütepe, M., *Medeni Hukuk Bilgisi*, Ankara, 2016, Seçkin Yayınevi, s.217; Yüzer, D., *1982 Anayasasında Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması*, Ankara 2013, Yetkin Yayınevi, s.95; Zevkliler, s. 263, 268.

anlamıyla kişilik; kişisel değerleri, ehliyet ve kişilik hakkını da bir arada kapsayan bir üst kavram, şemsiye durumundadır.²¹

Kişilik hakkı; her kişiye bedeni ve maddi bütünlüğüne, menfaat ve ilişkilerine yönelik saldırılardan kaçınılmasını, başka kişilerden isteme yetkisini verir.²² Bir diğer ifade ile kişilik hakkı kişinin hak süjesi olarak herkes tarafından tanınmasını istemek ve bu sıfatla itibar görmek konusundaki menfaat ve yetkileri de ifade eder.²³

Kişiliğe bağlı değerlerin tümü üzerindeki hakkı belirtmek üzere genel olarak kişilik hakkı deyimi kullanılmaktadır.²⁴

Kişiliğin korunmasını isteme hakkı, sadece gerçek kişilere tanınmış bir hak olmayıp tüzel kişilerin de yararlanabileceği bir haktır.²⁵

Kişiyi, genel anlamda hak ve borçlara sahip olabilen varlıklar olarak tanımlayabilmekle birlikte²⁶ hangi varlıklara hak sahibi olabilme niteliğinin tanınacağı hususu, hukuk politikası ile ilgili konudur ve bu görev kanun koyucuya aittir.²⁷

²¹ Kılıçoğlu, A., *Medeni Hukuk: Temel Kavramlar: Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku*, Ankara 2016, Turhan Kitapevi, s.299.

²² Tekinay, s. 249; Arpacı, s. 97; Zevkliler, s. 264.

²³ Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 342; Kayıhan/Ünlütepe, s.217; Arpacı, s. 97.

²⁴ Arpacı, s. 97; Ayan/Ayan, s. 85. (Tekinay'a göre kişilik, "kişi" kavramını bile aşan bir kavramdır ve "kişi" kavramını kapsayıcı niteliktedir. Bu durum "kişi"nin sadece hak ve borç edinir bir kavram olmasının yanında, "kişilik" kavramının; hayatı, beden tamlığı, sağlığı, adı, şahsiyeti, şöhreti, şerefi, resmi, ticari sırları, mesleki değerleri gibi kişinin tüm kişisel değerlerini geniş manada içermesinden kaynaklanmaktadır. Tekinay, s. 264.)

²⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.155; Kayıhan/Ünlütepe, s. 218-219.

²⁶ Turan Başara, s. 5.

²⁷ Dural, s.3-4; Zevkliler, s. 271.

Kişilik, gerçek kişiler bakımından kişiliğin başlangıcı ile tam ve sağ doğumla başlayan ve ölüme kadar devam eden hukuksal değerler bütünüdür.²⁸

Kişilik, tüzel kişiler bakımından da hak ehliyetine sahip olunması ile başlar ve sona ermelerine kadar devam eder.²⁹

Bir kişinin özellikleri, hak ve fiil ehliyeti, özgürlüğü, fiziki ve manevi varlığı, o kişinin kişilik değerlerini oluşturur.³⁰

Kişilik hakları, çok yönlü haklardan olup hem özel hukuk boyutu, hem de kamusal boyutu bulunmaktadır.³¹ Örneğin; özel hukukta kişilik haklarının düzenlendiği ana kaynak olan 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK), kişiyi özgürlüklerinin kanunun getirdiği ilkelere aykırı olarak sınırlandırılmasına karşı korurken, diğer taraftan da kişilik değerlerine üçüncü kişilerden gelen saldırılara karşı da korumaya almaktadır.³²

Kişiliğin kamusal görünüşleri ise; kişi hak ve özgürlüklerine ilişkin uluslararası sözleşmeler³³, Anayasal düzenlemeler³⁴, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK), 5187 sayılı Basın Kanunu, 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon

²⁸ Ayan/Ayan, s. 43; Dural, s. 13, 20; Belli, D. B., *Basın Yolu İle Kişilik Haklarına Saldırıdan Doğan Hukuki Sorumluluk*, Ankara 2008, Yetkin Basımevi, s.19-20; Yarıyan, s. 213; Turan Başara, s. 12.

²⁹ Yarıyan, A., *Türk Medeni Hukuku Temel Bilgiler: Türkçe Almanca Hukuk Terimleri Sözlüğü Ekli Olarak*, Ankara 2013, Yetkin Basımevi, s. 214; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.154-155. (TMK m. 48 "... Tüzel kişiler cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler..." şeklindedir. Hak ehliyeti, kişinin hak sahibi olabilip borç altına girebilmesi esasına dayandığından, tüzel kişiler de kuruldukları andan itibaren uygun olduğu şekilde hak ehliyetini haizdir. Ana kural tüzel kişilerin hak ehliyetine sahip olması iken tüzel kişilerin istisnai olarak sadece bazı haklara bir takım özel, fiziki ya da sosyal yapılar nedeniyle sahip olamayacağına dair bkz. Gönen, D., *Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması*, İstanbul 2011, On İki Levha Yayınları, s. 32-33.)

³⁰ Ayan/Ayan, s. 90-91.

³¹ Dural, M./ Ögüz, T., *Türk Özel Hukuku: Cilt:2:Kişiler Hukuku*, İstanbul 2015, Filiz Kitapevi, s. 100-103; Ayan/Ayan, s. 89-90.

³² Dural/Ögüz, s. 144-145.

³³ Bölüm 1.2.5'te detaylı açıklanacaktır.

³⁴ Bölüm 1.2.5'te detaylı açıklanacaktır.

Kanunu, 6112 sayılı Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayın hizmetleri Hakkında Kanun, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun gibi kamusal içerikli yasalarda görülebilmektedir.³⁵

Bu çok yönlülüğün nedeni; kişiliğin, insanın insan olması dolayısı ile ayrılmaz bir biçimde sahip olduğu evrensel nitelikte temel değerleri içermesi ve aslında bir “*insan hakkı*” olmasıdır.³⁶

1.2.2. Sınır ve Çerçevesi

Kişilik hakkı, Türk ve İsviçre Hukukunda tek ve genel bir hak olarak çerçeve şeklinde kabul edilmektedir.³⁷ Doktrin, sınırlayıcı ve “*numerus clausus*” (belirli sayı) olmamak kaydıyla belli başlı ve önemli sayılan münferit kişilik haklarının belirlenmesi eğilimindedir ve kişisel değerleri; adın korunması, hayat sağlığı ve vücut tamlığı, haysiyet, resim, ses, özel hayat ve sırların korunması şeklinde kategorize edebilmektedir.³⁸

³⁵ Tekinay, s. 249; Ayan/Ayan, s. 89; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 327-330. (Tezin 1.2.5. Bölümünde, “*Türk Hukukunda Kişilik Haklarının Kamu Hukuku Kuralları İle Korunması*” başlığı altında kişilik hakları ile ilgili; temel uluslararası sözleşmeler, Anayasa’daki ve TCK’deki ve diğer özel yasalardaki temel düzenlemeler belirtilecektir.)

³⁶ Ayan/ Ayan, s. 85-86, 90. (Tekinay ve Arpacı’ya göre kişilik hakları, kamu hukukundaki temel hak ve insan haklarının özel hukuktaki yansımasıdır. “*Kişilik Hakları Teorisi*” olarak adlandırılan bu teori, kişilere ait tüm niteliklerin, insanca ve özgürce yaşama hakkından kaynaklandığı hipotezine dayanmaktadır. Tekinay, s. 249; Arpacı, s. 98. Ayrıca kamu hukukunda kişilik haklarının görünümü “*insan hakkı boyutu*” ile olsa da bire bir insan hakkı ve kişilik hakkı aynı kavram değildir. İnsan haklarındaki temel faktör, bireyin kamuya karşı savunulmasıdır. Kişilik haklarında ise kişinin devlet ve diğer kamusal platformlar haricindeki diğer üçüncü kişilere, hatta kişinin kendi kendisine karşı korunması durumu söz konusudur. Arpacı, s.99.

³⁷ Dural/Öğüz, s. 100; Zevkliler, s. 267; Aksoy; Aksoy, H. C., “*The Right To Personality And It’s Different Manifestations As The Core Of The Personal Data*”, Ankara Law Review, 2008, C.5, S.2, s. 238-239; Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 343; Oğuzman/ Seliçi/Oktay Özdemir, s. 157; Turan Başara, s. 7.

³⁸ Oğuzman/ Seliçi/Oktay Özdemir, s. 158.

Türk hukuk sisteminde; kişilik hakkının içeriğinin, isimlerinin ne olduğu, ya da ismen hangi hakkın kişilik korumasına dâhil olduğu sınırlı sayı prensibi ile tespit edilmediği için,³⁹ çerçevenin iinin doldurulması doktrin ve yargısal içtihatlarla bırakılmıştır.⁴⁰

Soyut ve dinamik bir kavram olan kişilik hakkının içeriği toplumdan topluma, zamana, ekonomik, teknolojik ve sosyal koşullara göre değişkenlik gösterir.⁴¹ Yaşadığı toplumun değer yargıları ve yaşam biçimi kişilik haklarının belirlenmesi açısından hukuk uygulayıcısına yol gösterecektir.⁴² Böylelikle kişilik haklarının hangileri olduğu belirlenirken hâkim; genel hukuk ilkelerine, yaşamın ve güncel şartların gerekliliklerine, örf âdete, adalet düşüncesine ve çatışan çıkarların değerlerine göre saptama yapacaktır.⁴³

Türk Hukukunun aksine, Alman hukukunda kişilik hakkı tek ve genel bir hak olarak düzenlenmemiştir.⁴⁴ Kazuistik yapılı Roma-Fransız ekolü ve doğal hukuk esintisi ile Almanya’da karma yapı hâkim olmuştur. Kişilik haklarına dair Alman hukukunda, dar kapsamlı genel içerik benimsenmektedir. Kişisel değerler, tek tek

³⁹ TMK ve Türk Borçlar Kanunu (TBK)’de özel hukuk sistemimiz için temel nitelikte olan “*genel kişilik hakkı*” düzenlemesi, çerçeve norm şeklinde mevcuttur. Bunların yanı sıra TMK, TBK, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) ve diğer bazı özel düzenlemelerde münferit kişilik hakkı belirlemeleri mevcuttur. Özel normun mevcut olduğu hususlarda özel norm, özel norm ile düzenlenmeyen hususlarda da çerçeve hüküm olan “*genel kişilik hakkı*” norm düzenlemesi uygulanır. Öztan, *Şahsın Hukuku*, s. 113-116. (Ayrıca Serozan, kişilik hakkının konusunun sınırlayıcı bir şekilde sayılamayacağını; ancak örnekleme yolu ile sayma olabileceğini ifade etmektedir. Serozan, R., *Medeni Hukuk, Genel Bölüm: Kişiler Hukuku*, İstanbul 2013, Vedat Kitapçılık, s. 453.)

⁴⁰ Zevkliler, s. 266- 267; Arpacı, s. 99; Dural, s. 98-99; Dural/Öğüz, s. 100-101. (Kişilik değerlerini tek tek saymanın mümkün olmadığı, Kanun Koyucu’nun yasa gelişimi açısından dinamizmi sağlamak adına sınırlı sayı yöntemine başvurmadığı, kural içi boşluk koyduğu, bunun haklı gerekçesinin de kişisel değerlerin yer, zaman, mekan, olaylara göre farklılaşabildiği hakkında bkz. Oğuz, H., *İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması*, Ankara 2010, Adalet Yayınevi, s. 12.)

⁴¹ Ayan/Ayan, s. 90-91; Yüzer, D., s. 97; Kayıhan/Ünlütepe, s. 218.

⁴² Yüzer, s. 97; Arpacı, s. 99; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 158.

⁴³ Akdemir, P., *Kişilik Haklarının İhlalinden Elde Edilen Kazancın İadesi Davası*, İstanbul 2014, Vedat Kitapçılık, s. 6; Kayıhan/Ünlütepe, s. 218-219; Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 344-345; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.301; Dural/Öğüz, s. 101.

⁴⁴ Turan Başara, s. 15.

sayma yoluna da gidilmiş ve belli değerler özel olarak korumaya alınmıştır. Örneğin kişilik değeri olarak mülkiyet hakkı, Alman hukuk sisteminde bizzat belirtilerek, ayrıca düzenlenmiştir.⁴⁵

Kişilik hakları mümkün mertebe münferiden ve ismen sayılmak suretiyle düzenlenen Alman hukuk sistemindeki yapı, kanunda belli kişilik haklarını; hayat, sağlık, vücut tamlığı, mülkiyet gibi isimlerle tanımlamıştır. Alman hukukunda kanunen düzenlenmeyen, ya da kanuni belirlemeler içinde olmayan bir kişilik hakkı; ancak haksız fiil, tazminat ve durdurma esaslarına göre korunabilmektedir.⁴⁶

Genel bir kişilik hakkı düzenlemesi bulunmamasına rağmen ilk kez “*genel kişilik hakkı*” kavramı, Alman hukukçular tarafından gündeme getirilmiştir. Fakat Alman doktrininde, “*genel kişilik hakkı*” o kadar geniş bir içerik ile yorumlanmıştır ki neredeyse tüm hakları (marka, patent, telif, ihtira gibi haklar da dâhil olarak) içine alabileceği ve bunun da hakkın belirsizliğine ve sınırsızlığına sebep olacağı noktasından karşıt görüşlere sebep olmuştur. Dernburg, Gierke ve Kohler gibi hukukçular tarafından yorumlanan genel kişilik hakkı tanımları arasında, “*kişinin bir hak süjesi olarak tanınması hususundaki tüm haklar*”, “*kişiliğini oluşturan unsurlar üzerinde egemenlik sağlayan haklar*” verilebilir.⁴⁷

⁴⁵ Kara Kılıçarslan, S., *Kişilik Hakkına Saldırıda Üstün Nitelikte Kamusal Yarar*, İstanbul 2015, On İki Levha Yayınları, s.7-8.

⁴⁶ Dural/Öğüz, s. 102; Ayan/ Ayan, s. 86-87.

⁴⁷ Öztan/Siebert’e göre Alman Medeni Kanunu’ndaki kişilik hakkı düzenlemesi hakkındaki doktrindeki olumsuz yorumlar; hukuk dogmatikğine uygun olmayış, ferdiyetçiliğe aykırılık, hukuki emniyetsizliğe yol açabilme, şahsiyetin çok yönlülüğü neticesinde genel bir çatı hakkın tüm özel durumları kapsama imkânının olamaması, belirsizlik, tek bir kişilik hakkının hukuki boşluk yaratabileceği ve kişiliğin mutlak hak özelliğini etkileyeceği hususlarındadır. Olumlu görüşler ise tek ve genel bir hakkın, kişilik kavramının çok yönlülüğünü ve sosyal, teknik, ekonomik gelişmeleri de kapsadığı, toplumsal entegrasyona daha uygun ve uyumlu olduğu, hukuki emniyetsizliğin söz konusu olmayıp hakkın dış sınırlarının kesin ve net belirlenmesi ile aşırı derecede geniş yorumlanmasının önüne geçilebileceği noktalarıdır. Öztan, B./ Siebert, W., “*Şahsiyet Hakları ile İlgili Meseleler*”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1969, C. 26, S. 1, s. 221-230.

Türk ve İsviçre Hukuk sistemleri bu tartışmalar ışığında, Alman hukukçuların gündeme getirdiği kadar geniş kapsamlı olmamakla birlikte, genel bir kişilik hakkını İsviçre Medeni Kanunu (İMK) madde 27⁴⁸ ve TMK madde 23'te kabul etmiştir.⁴⁹

1.2.3. Nitelikleri

Kişilik hakkı, mutlak haklardanır. Herkese karşı ileri sürülebilir.⁵⁰ Herkes, mutlak haklara saygı göstermekle, bu hakları ihlal etmemekle yükümlüdür. Mutlak haklar, hak sahibinin kişi veya mal üzerindeki inhisari iktidar ve yetkileri olup sadece kamu yararı düşüncesi ve kanunla sınırlandırılabilir.⁵¹

Kişilik hakkı, şahıs varlığı haklarındanır.⁵² Malvarlığına ilişkin olmayan, yani parayla değerlendirilemeyen, ekonomik değer taşımayan manevi varlık ve değerleri korumaktadır. Ancak bazı durumlarda bu şahıs varlığı değerlerine saldırı sonucu maddi zararlar oluşabilir. Örneğin bir doktorun muayenehanesinde yapılan gizli çekim bantlarının basında yayınlanması üzerine uğradığı müşteri kaybı, malvarlığını etkileyen ve para ile ölçülebilen bir değer olacaktır.⁵³ Dolayısıyla kişilik değerleri malvarlığına girmediği için bu değerlere karşılık yapılan ödemeler manevi zarar tazmini şeklinde nitelendirilse de bu durum mutlak değildir. Vücut tamlığı, sağlık, şeref, onur, itibar gibi değerlerin ihlali, bizatihi ekonomik zararlar da yarattığı

⁴⁸ İMK madde 27'nin, TMK madde 23'ün kaynağı olduğu hakkında bkz. <http://www.tuerkei-recht.de/downloads/zgb-alp-amtl-begr.pdf> (02.05.2019), s. 5.

⁴⁹ Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 341-345.(Turan Başara'ya göre Türk hukuk sisteminde ad, sağlık, hayat gibi bazı kişisel değerlerin bizzat ismen düzenlenmesi, kişilik hakkının genel çerçeve niteliğine zarar vermez. Bazı özel düzenlemeler, genel kişilik hakkının yansıması olarak ortaya çıkmıştır. Turan Başara, s. 8.

⁵⁰ Helvacı, S./Erlüle, F., *Medeni Hukuk: Medeni Hukuka Giriş: Kişiler Hukuku: Aile Hukuku*, İstanbul 2018, Legal Yayıncılık, s. 87; Dural, s.101; Ayan/ Ayan, s.87.

⁵¹ Öztan, B., *Medeni Hukukun Temel Kavramları : Hukuka Giriş: Başlangıç Hükümleri: Kişiler Hukuku: Aile Hukuku: Miras Hukuku: Eşya Hukuku*, Ankara 2003, Turhan Kitapevi, s.70; Akipek/ Akıntürk/Ateş Karaman, s.347; Dural, s.101.

⁵² Helvacı/Erlüle, s.87; Dural, s.101; Ayan/Ayan, s. 88-89.

⁵³ Kaya, M., *Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme -İnternet - Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması*, Ankara 2015, Seçkin Yayınevi, s. 32.

için maddi zarara sebep olabilir. Örneğin vücut tamlığı bozulunca kişi çalışmadığı için kazancından mahrum kalır. İtibar zedelenmesi, kişinin ekonomik kazancının azalmasına neden olur. Özel ve gizli alan ihlali de kişinin isminin, itibarının, toplum tarafından algılanışının zedelenmesine ve böylece menfi ekonomik etkiye maruz kalmasına neden olabilir. Bu şekilde de kişilik hakkı ihlali maddi tazmine esas olabilir.⁵⁴

Her ne kadar kişilik değerleri, malvarlığına ilişkin değerlendirilmese de bazı durumlarda manevi anlam taşıyan değerler olarak ekonomik meta faktörü haline gelebilmektedir. Örneğin kamuya mal olmuş kişilerin adlarını, resimlerini marka değeri üzerinden pazarlamaları bu duruma sebep olmaktadır. Aslında öğretilerde manevi varlık ve kişilik değeri kabul edilen ad ve resim; ekonomik kullanıma maruz kalınca metalaşabilmekte ve maddi boyut kazanmaktadır. Ortaya “*metalaşmış (para eden) bir kişilik hakkı*”⁵⁵ boyutu çıkmaktadır. Nasıl ki bedensel zarar sonucu çalışmayacak duruma gelen kişinin maddesel ve fiziki zararları için hükmedilen maddi tazminat; hakkın manevi boyutunu değiştirmiyorsa aynı şekilde adını, resmini kullanıp maddi/fiziki gelir elde eden bir kişi açısından da ad ve resim üzerindeki hakların malvarlıksal (maddi) boyutu oluşsa da hakkın esas niteliği olan manevi kapsam zarar görmemektedir.⁵⁶

Kişilik hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarındanır.⁵⁷ Başkasına devredilemez, vazgeçilemez, haciz olunamaz, iflas masasına girmez, yalnızca hak sahibi tarafından kullanılabilir.⁵⁸ Kişilik hakkında yansıma zarar olmaz. Kendi kişilik hakkı ihlal edilmeden, bir kişinin başkasının kişilik hakkına dayanarak hak talep

⁵⁴ Turan Başara, s. 113, 130, 190, 121.

⁵⁵ “*Metalaşmış (para eden) kişilik hakkı*” deyimini, Turan Başara, s. 38, dipnot 156’dan naklen alınmıştır.

⁵⁶ Turan Başara, s. 38- 39.

⁵⁷ Helvacı/Ertüle, s.87; Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s.347; Dural, s.101; Turan Başara, s. 12.

⁵⁸ Bazı kişilik hakları (resim, isim hakkı vb.) devredilebilir. Burada devredilen hakkın kendisi değildir. Sadece kullanım hakkının devri söz konusu olmaktadır. Turan Başara, s. 12.

etmesi mümkün değildir.⁵⁹ Kişilik hakkı, kişinin üzerinde tasarrufta bulunup devredemeyeceği, feragat edemeyeceği ve sadece sahibine ait bir haktır. Kural olarak kişilik hakkı mirasçılara geçmez ise de kişilik değerlerinin paraya çevrilmesinin mümkün olması nedeni ile külli halefiyet ilkesi gereği, kişisel değerlere saldırı halinde mirasçılardan dava açabilecekleri ve tazminat talep edebilecekleri kabul görmektedir.⁶⁰

Kişilik hakkının ölümden sonra korunmasına dair TMK madde 28/1'de kişilik hakkının ölümle son bulacağı belirtilir. Bu durum mutlak olmayıp öğretilerde çeşitli teoriler ortaya konulmuştur. Hatırayı koruma teorisi olarak adlandırılan ilk teori; ölümden sonra kişiliğin korunmaya devam etmesini, ölenin kişilik değerlerine yapılan saldırıların, ölenin yakınlarının saygı duygularını, haysiyetlerini, hatıralarını zedelemesi şartına bağlamaktadır. Bir diğer teori ise uzatılmış kişilik hakkı teorisidir. Bu teoriye göre ad, resim, ses gibi şahsa bizzat ait bazı kişisel değerler ölüm sonrası da korunmaya devam etmelidir. Alman hukuk sistemine göre, kişilik hakkı yansımaları ölüm sonrası da bir müddet sürer. Bu anlamda kişilik değeri ölüm sonrası da varlığını devam ettirir. Uzatılmış kişilik hakkı teorisinde; ölenin yetkili kıldığı yakınlarının/ mirasçılarının kişilik hakkı ihlali sebebiyle talepte bulunmaları için illa ki kendi kişilik değerlerinin rencide olması gerekmediği gibi ölen adına, ölenin kişilik hakkına dayanarak, bizzat ölenin kişilik hakkını korumak adına bu kişiler dava açabilirler. Türk İsviçre hukuk sisteminde genel olarak benimsenen görüş; hatırayı koruma teorisi çerçevesindedir. Ölen, ölüm ile hak ehliyetini kaybeder ve

⁵⁹ Turan Başara, s. 54. (Bu kural doktrinde geçerli olsa da mutlak olmayıp bazı durumlarda birinin kişilik hakkını ihlal eden davranış başkasının da kişilik hakkına zarar verebilmektedir. Örneğin ölenin kişilik hakkı sona erdiğinden öldükten sonra onun kişilik hakkına yapılan bir saldırı, yakınlarının kişisel değerlerini rencide edebilir. Turan Başara, s. 52-54.)

⁶⁰ Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s.32; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 155-156. (Doktrindeki baskın görüş, kişilik hakkının mirasçılara intikalinin olmaması gerektiği yönünde olsa da eğer ölenin hakkına müdahale, yakınlarının da bizzat kendi kişilik hakkının ihlali sonucunu doğurursa mirasçılar (yakınlar), kendi adlarına kişilik hakkının ihlali kaynaklı dava açabilir. Bunun yanı sıra murisin ölmeden açtığı kişilik hakkı ihlali davası, öldükten sonra mirasçılarca takip edilebilir. Turan Başara, s. 14.)

kişilik hakkı son bulur. Ölenin yakınları, ölene saygının zedelendiği bahsi çerçevesinde, kendi kişilik değerlerine dayanarak hukuki koruma talep eder.⁶¹

Ölümden sonraki kişilik hakkı ihlali temelli hak taleplerinde hukuki yollara arasında manevi tazminat talebi bulunmamaktadır. (İstisnası: 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) madde 19⁶²) Bunun nedeni; ölmüş birinin manevi duygularının tatmininin söz konusu olamayacağıdır. Başvurulabilecek hukuki yollar; kişilik hakkının ihlalini tespit, önleme ve durdurma talepleri çerçevesindedir.⁶³

Kişilik hakkı, zamanaşımına uğramaz ve hak düşürücü süreye de bağlı değildir. Ancak kişilik hakkına tecavüzdən doğan alacak hakkı ise zamanaşımına tabidir.⁶⁴

Kişilik hakkı, tekeli niteliğe sahiptir. Hâkimiyet yetkisi, sadece bu değerlere sahip olan kişiye aittir.⁶⁵ Bu özellikleri de kişilik haklarını malvarlığı haklarından ayırır. Bir mala, başka bir kişi malik olabilir, ancak bir kişinin şeref ve haysiyetine başka bir kişinin malik olabilmesi söz konusu değildir. Hâkimiyet yetkisi, sadece bu değerlere sahip olan kişiye ait olacaktır.⁶⁶ Yukarıda da belirtildiği üzere; hâkimiyet yetkisi sadece kişilik hakkının sahibinde olduğundan yansıma söz konusu olmayıp

⁶¹ Turan Başara, s. 47- 49.(Turan Başara'ya göre TMK madde 24'te sadece kişilik hakkına saldırılan kimse için başvurulabilecek hukuki yollar gösterildiğinden ve ölen kişinin kişilik hakkı bu madde ile korunmadığından, yakınlarının ancak kendi kişilik haklarının ihlali çerçevesinde ölenin kişilik hakkına dayanabilecekleri, bu sebeplerle hatıranın korunması teorisinin Türk hukuk sisteminde geçerli olduğu açıktır. Dolayısıyla ölene saygı ilkesi çerçevesinde, yakınlarının kendi kişilik hakları korunarak aynı zamanda ölüm sonrası ölenin de kişilik değerleri korunmaya devam etmektedir. Turan Başara, s. 50- 52.)

⁶² FSEK madde 19'da; eser sahibinin ölümü sonrasında kendisine ait hakları kullanabilecekler arasında kullanım için bir yetkili temsilci sağlığında tespit etmemişse vasiyeti yerine getirme görevlisi, bu da belirlenmemişse "...sağ kalan eş, çocuklar ve mirasçılar ile ana, baba ve kardeş..." sayılmaktadır.

⁶³ Turan Başara, s. 49.

⁶⁴ Sırabaşı, V., *İnternet ve Radyo Televizyon Aracılığı ile Kişilik Haklarına Tecavüz(İnternet Hukuku)*, Ankara 2007, Adalet Yayınevi, s. 26; Kayıhan/ Ünlütepe, s.217-218; Oğuzman/Seliçi/ Oktay Özdemir, s. 157; Turan Başara, s. 14.

⁶⁵ Helvacı/Erlüle, s.87; Oğuzman/Seliçi/ Oktay Özdemir, s.156-157.

⁶⁶ Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s.26, Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.156-157.

bir kişi başkasının kişilik hakkına dayanarak, kendi kişilik hakkı zarar görmeksizin talepte bulunamaz.⁶⁷

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu (İBK),⁶⁸ kişilik hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olup mutlak koruma sağladığını, devredilmez, vazgeçilmez ve herkese karşı ileri sürülebilen nitelikte olduğunu vurgulamıştır.

1.2.4. Konusu

Kişilik hakkının konusunu bu hakkın üzerinde geçerli olduğu ve hukuk düzeni tarafından korunan kişisel değer ve varlıklar oluşturur.⁶⁹ Türk- İsviçre hukukunda kişilik hakkı, çerçeve şekilde genel ve tek bir hak olarak kabul gördüğü için⁷⁰ içeriği gelişen teknolojik, yaşamsal, sosyal, ekonomik gibi faktörlerle devamlı devinim halinde olan bir haktır.⁷¹

Dolayısıyla kişinin kişi olmasından ötürü sahip olduğu tüm değerler bu hakkın konusudur. Doktrinde genel bir gruplandırma ile bu değerler; maddi bedensel değerler, manevi değerler ve mesleki ve ticari değerler olarak gruplandırılmıştır.⁷² Bu gruplamaların tümü birlikte tek kişilik hakkı olarak değerlendirilmiş olup çerçeve

⁶⁷ Turan Başara, s. 54.

⁶⁸ 06.07.2018 tarihli ve 2017/ 5 E., 2018/7 K. sayılı İBK kararı, bkz. Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

⁶⁹ Belli, s. 29; Öztan, *şahsın Hukuku*, s. 117. (Kişiyi kişi yapan tüm maddi, manevi değerlerin kişilik hakkı konusu olduğu hakkında bkz. Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.158; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 299.) Turan Başara'ya göre kişilik hakkının konusunu kişisel değerler oluşturmakla beraber bunlar fiziksel, ruhsal ve sosyal kişisel değerler olarak kategorize edilir. Turan Başara, s. 17.

⁷⁰ Ayan/ Ayan, s. 86.

⁷¹ Zevkliler, s. 267; Tekinay, s. 249-251.

⁷² Ayan/Ayan, s.90-91; Öztan, *şahsın Hukuku*, s. 117; Arpacı, s. 102-135.(Hukuken korunan kişilik değerleri ile ilgili olarak bkz. Turan Başara, s. 14-38.)

çizilmiş, hakkın yorumu ve iinin doldurulması uygulayıcı olan hâkime bırakılmıştır.⁷³

Yukarıda kişilik haklarının nitelikleri bahsinde örneklendirilen Yargıtay İBK'nin kararında⁷⁴, aynı zamanda kişilik haklarının sabit değil dinamik ve devamlı gelişerek zamana ayak uyduran bir alan olduğu, kapsam ve sınırlarının örf- adet, yaşam koşul ve deneyimlerine göre belirlenmesi gerektiği de vurgulanmıştır.

Maddi Bedensel Değerler: Kişinin yaşamı, vücut bütünlüğü⁷⁵ ve sağlığı üzerindeki haklardan oluşur.⁷⁶ Vücut bütünlüğü ve vücut tamlığı ifadesi, ruhsal ve fiziksel sağlığı bir arada kapsar. Bu nedenle manevi acılar vererek kişinin ruhsal ve fiziksel bütünlüğünü bozmak kişilik haklarına saldırı niteliğindedir.⁷⁷

Manevi Değerler: Kişinin manevi bütünlüğüne yapılan ve manevi zarar görmesini sağlayan her türlü fiil, kişilik hakkını ihlal eder. Manevi kişisel değerler, kişinin toplumsal ve sosyal ilişkilerinden doğan ve kişi olması hasebiyle tanınan ve korunan kişilik değerleridir. Bunlar; kişinin şeref ve haysiyeti, ehliyetleri, özgürlüğü, kişinin özel hayatı⁷⁸, kişinin resmi ve kişinin adıdır.⁷⁹

⁷³ Yüzer, s. 97-99; Kayıhan/Ünlütepe, s. 218; Dural, s. 98-99; Dural/Öğüz, s. 101; Arpacı, s. 101-102.

⁷⁴ 06.07.2018 tarihli ve 2017/ 5 E., 2018/7 K. sayılı İBK kararı.

⁷⁵ Turan Başara, s. 57. Badur'a göre vücut bütünlüğü, kişilik haklarından olması sebebi ile özellikle tıbbi müdahaleler açısından önem kazanmaktadır. Badur, E., *Tıbbi Müdahaleye Rızanın Özellik Gösterdiği Haller*, Ankara 2017, Seçkin Yayınları.

⁷⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 159; Ayan/Ayan, s. 91-92. (Kişinin sesinin dahi manevi değerler kapsamında değerlendirildiği hakkında bkz. Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.318; Öztan, *Şahsın Hukuku*, s.119; Helvacı/ Erlüle, s.94.)

⁷⁷ Belli, s.30; Akipek/Akıntürk/ Ateş Karaman, s.346; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 159.

⁷⁸ Dural'a göre kişinin hayat alanı üç kısma ayrılır. Kamuya açık alan, özel alan ve gizlilik alanı. Dural, s. 131-132. (Ayan/Ayan'ın belirttiği şekli ile kamuya açık hayat alanı, herkes tarafından öğrenilmeye açık alanlar da olsa -örneğin sinemaya, tiyatroya gitmek gibi- sürekli takip yolu ile öğrenme, tespit ve merak amaçlı olarak kişinin izni olmadan kamuya açık alanın ihlal edilmesi, hukuka aykırı hale gelmektedir. Özel alan, kişinin yakınlarını kapsayarak girilmesine cevaz verdiği alandır. Aile, yakın arkadaşlar bu alana dâhildir. Kişi, yakınlarının haricinde, alanını paylaşmak istemediği halde; örneğin gizli dinleme ile bu alana girilirse kişilik hakkı ihlali olur. Gizlilik alanı, mahrem alan olarak da tanımlanır. Bu alanda kişi, sadece kendisine ait tuttuğu bilgileri saklayabilir. Sırdaş olarak birine bu alandan bilgi vermek mahrem ihlali değildir; ya da

Yargıtay İBK'nin belirtilen kararında⁸⁰, aynı zamanda hayat ve vücut bütünlüğü, şeref, haysiyet, ruh ve beden sağlığı, gizleri, özel hayatı gibi unsurlara saldırının kişinin kişilik hakkı ihlaline girdiği de vurgulanmaktadır.

Yargıtay HGK ise bir diğer örnek kararda⁸¹:

Kişilik hakkının, bir insanın maddi ve manevi değerleri üzerinde sahip olduğu ve şahsa sıkı sıkıya bağlı mutlak bir hak olduğunu, kişisel değerler anlamında kullanılan maddi ve manevi değerlerin teker teker sayılmayıp özgürlükler, özel hayat, adın korunması, onur, saygınlık, resmin korunması gibi manevi değerler ile insan hayatının ve sağlığının gözetilmesi gibi maddi değerlerden oluştuğunu,

Kamuya mal olan kişilerin katıldıkları bir resmi toplantı, resmi geçit veya özel bir tören ile ilgili olarak gösterilen resimler, ya da kamuya mal olan şöhretli kişinin günlük yaşamdaki resim ve haber yayınları için hakkın sahibinden izin alınmasına gerek olmadığını,

Bir kişinin tesadüfen var olduğu bir fotoğrafın, sergi, ya da sanatsal bir mecraya dair bir yayında kamuya sunulması için her ne kadar ilgili kişinin izni gerekmeseyse de bu sunum, ticari ve reklam amaçlı bir hal aldığı anda, izin alınmadığını iddia ederek hak talep etmenin kişi açısından hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilemeyeceğini,

Şöhretli kişinin resminin izinsiz kullanılmasının, bu boyutu ile kişilik hakkının ihlali olduğunu ve davaya konu eylemin hukuka aykırılık teşkil ettiğini hüküm altına almıştır.⁸²

mesleki sır gereği bir kişinin mahremine yetkili ve ilgili bir diğer kişi tarafından erişilebilirse de sır saklama yükümlülüklerinden doğan hukuki korumalar her halükarda saklıdır. Ayan/Ayan, s.95-99.)

⁷⁹ Yüzer, s. 105-113; Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s.346; Ayan/Ayan, s. 92-99. (Turan Başara; özel alanlara, gizliliğe müdahalelerin, adın, resmin rencide edilmesinin sosyal kişilik değerlerinin ihlali olduğunu vurgular. Turan Başara, s. 61- 63.)

⁸⁰ 06.07.2018 tarihli ve 2017/5 E., 2018/7 K. sayılı İBK kararı.

⁸¹ 03.10.1990 tarihli, 1990/4-275 E., 1990/459 K. sayılı kararı, <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=45&t=15335> (E.T. 23.04.2019)

Mesleki ve Ticari Değerler: Kişinin ekonomik hayatta kendini iktisadi olarak geliştirebilmesini sağlayan kişilik değerleridir.⁸³ Bu değerlerin, maddi bedensel ve manevi değerlerden farkı parasal sonuçlar doğurmaya elverişli olmalarıdır. Kişinin mesleki ve ticari değerlerine, ekonomik hayatına yapılan her türlü müdahale ile ekonomik hayata serbestçe katılma hakkını olağandışı bir biçimde sınırlandıran ve bu hakkın özünü zedeleyen davranışlar hukuka aykırıdır.⁸⁴

1.2.5. Türk Hukukunda Kişilik Hakkının Kamu Hukuku Kuralları, Genel ve Özel Kanunlar Kapsamında Korunması

1982 Anayasası'na göre usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası sözleşmeler, iç hukukta kanun hükmündedir.⁸⁵

Kişilik hakkını koruyan kamu hukuku kurallarının en başında gelen ve Türkiye'nin de taraf olmasından ötürü uygulamakla yükümlü olduğu temel uluslararası düzenlemeler şunlardır:

04.11.1950'de Avrupa Konseyi tarafından kabul edilerek 3 Eylül 1953'te yürürlüğe giren, Türkiye tarafından 10.03.1954 tarihli ve 6366 sayılı Kanun ile iç hukukta uygun bulunan⁸⁶ İnsan Hakları ve Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin

⁸² Ongun, C., “Yargı Kararları Işığında Kişilik Hakkının Korunması ve Medyanın Sorumluluğu”, İstanbul Barosu Dergisi, 2010, C.84, S.5, s.2823-2824.

⁸³ Yüzer, s. 115; Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s.346; Ayan/Ayan, s. 100-101.

⁸⁴ Belli, s.41-42; Öztan, *Şahsın Hukuku*, s. 140; Ayan/Ayan, s. 100-101.

⁸⁵ Anayasa 90. madde; usule uygun yürürlük kazanan uluslararası sözleşmelerin Anayasa'ya aykırılığı iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne gidilemeyeceğini ve kanunlar ile uluslararası sözleşmelerin karşı karşıya geldiği hallerde, uluslararası sözleşme hükümlerinin geçerli olduğunu da hükme bağlamıştır. Anayasa madde 90, uluslararası sözleşmeleri, iç hukukta kanuna eş değer tutmakla birlikte; iç hukuk prosedürü, Anayasa madde 104 uyarınca TBMM tarafından çıkarılan uygun bulma kanununun Cumhurbaşkanı tarafından imzalanması ve yayımlanması ile tamamlanmaktadır. Sav, A./Sav. N. Ö., “Usulüne göre yürürlüğe Konulmuş Temel Hak ve Özgürlüklere İlişkin Milletlerarası Anlaşmaların Özünü ve Kapsamı Hakkında”, TBB Dergisi, 2013, S. 109, s. 402.

⁸⁶ Uygun bulma kanunu için bkz., https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_mecelis=&v_donem=&v_yasama_yili=&v_cilt=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=KANUNLAR&v_altbaslik=&v_mv=&v_

Avrupa Sözleşmesi (AİHS)⁸⁷ (Sözleşmenin, özel ve aile hayatının gizliliğinin korunmasını düzenleyen 8. maddesi, ana hükümlerdendir.)

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948'de kabul edilen ve Türkiye'de resmi Türkçe çevirisi 27 Mayıs 1949 tarihli 7217 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan⁸⁸ İnsan Hakları Evrensel Bildirisi (İHEB)⁸⁹, (İHEB'de onur ve saygınlığın korunması ile ilgili 5. madde ve özel hayatın, konut dokunulmazlığın, haberleşme özgürlüğünün, şeref ve haysiyetin korunmasını düzenleyen 12. madde, kişilik hakkının korunması hususunda ana hükümlerdendir.)

BM Genel Kurulu tarafından 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilerek, 41. madde dışında, 23 Mart 1976'da yürürlüğe giren (Sadece 41. madde, 28 Mart 1979'da yürürlük kazanmıştır.), Türkiye tarafından 4 Haziran 2003 tarihli ve 4868 sayılı Kanun⁹⁰ ile iç hukukta uygun bulunan, akabinde 18 Haziran 2003 tarihli ve 25142 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Medeni ve Siyasi Haklar Anlamında

sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=17736&v_gelecek_sayfa=6401&v_kullanici_id=10553736 (E.T. 02.05.2019)

⁸⁷ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (02.05.2019)
AİHS, 01.06.2010 tarihli 14. Protokol ile revize edilmiştir.
https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf (E.T. 02.05.2019)
Sözleşme protokolleri ve revizeler hakkındaki son duruma ulaşmak için bkz. <https://www.coe.int/en/web/conventions/> (E.T. 02.05.2019)
AİHS için Türkiye'deki Uygun Bulma Kanunu, 19.03.1954'te 8662 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Sözleşme'nin onay belgesi 18.05.1954 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine gönderilmiştir. Bu tarih Sözleşmenin Türkiye bakımından yürürlük tarihidir. <https://www.ihd.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi-ve-eki-protokollerde-yer-alan-haklar-ve-ozgurlukler/> (E.T. 02.05.2019)

⁸⁸ 6 Nisan 1949 tarih ve 9119 Sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yayımlanmasına karar verilmiştir. İlgili yayın hakkında bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7217.pdf> (E.T. 02.05.2019)

⁸⁹ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rigths_turkce.pdf (E.T. 02.05.2019) İHEB'in; kanun, tüzük, yönetmelik gibi bir düzenleme olmayıp sadece BM Genel Kurulu'nun bir bildirgesi durumunda olmasından dolayı Türkiye'de uygun bulma kanunu ile uygun bulunması mümkün olmayan düzenlemelere girdiği; buna rağmen Resmi Gazete'de Türkçe metninin yayınlanmasının bir istisna teşkil ettiği; bu durumun, metnin içeriğinin toplumda yaygınlaştırılması, öğrenilmesi amacıyla yönelik olduğu hakkında bkz. Aybay, R., *Açıklamalı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi*, Ankara 2006, Türkiye Barolar Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi- Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 113, Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Dizi: 7, Şen Matbaa, s. 8.

⁹⁰ Uygun Bulma Kanunu hakkında bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/06/20030618.htm#3> (02.05.2019)

Birleşmiş Milletler Anlaşması⁹¹, (BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi)

Ayrıca 7 Aralık 2000 tarihinde Avrupa Parlamentosu (AP)⁹² ve Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen, daha çok AİHS hükümlerini ve AB'nin önceki düzenlemelerini teyit nitelikli, AB'nin Anayasası pozisyonundaki⁹³, en güncel ve en modern temel insan hakkı belgesi sayılan, AB Temel Haklar Şartı (Sözleşmesi)⁹⁴, bir bütün olarak uluslararası temel metinlerdendir. Temel Haklar Şartında 8. maddede; özellikle kişilik haklarından sayılan kişisel verilerin temel hak olarak nitelendirilmesi, kişilik hakkının korunması açısından önemlidir. Temel Haklar Şartı'nda yer alan 8. madde; herkesin kişisel verilerinin korunması hakkına, kişisel verilerine erişim hakkına, kişisel verilerini düzeltirme hakkına sahip olduğunu, kişisel verilerin adil şekilde, ilgilinin rızası ile veya yasa doğrultusunda, meşru amaçla tutulup saklanabileceğini hükme bağlamıştır.⁹⁵

Yukarıda sayılan ana kaynaklar dışında kişilik hakkını korumaya yönelik birçok uluslararası düzenlemeler olduğu gibi⁹⁶ özellikle kişilik haklarından sayılan kişisel verilerin korunmasına yönelik olarak düzenlenmiş, 14 Nisan 2016 tarihinde

⁹¹ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf (E.T. 02.05.2019)
Türkiye, onay evraklarını 15.09.2003'te BM'ye göndermiştir. Türkiye için yürürlük tarihi, 23.12.2003'tür. <https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/tr/content/117-medeni-ve-siyasi-haklara-iliskin-uluslararası-sozlesme/> (E.T. 02.05.2019)

⁹² AP, AB'nin halk tarafından seçilen ve üye devletlerin siyasi ve demokratik menfaatlerini gözetten, yansıtıcı organdır. https://www.ab.gov.tr/_45628.html (E.T. 19.05.2019)

⁹³ Kalay, M., “Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı ve Türkiye”, Genç Hukukçular Hukuk Okumaları, s. 555-567, <http://www.muharrembalci.com/hukukdunyasi/makaleler/birikimler/88.pdf> (E.T. 02.05.2019)

⁹⁴ Temel Haklar Şartı'nın bütünü için bkz. <https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708> (E.T. 07.05.2019)
Şartın güncellik özelliği, temel haklar konusunda güncel tüm gelişmeleri takip ederek ve dikkate alınarak hazırlanmış, daha önceki düzenlemeleri teyit eder nitelikte olduğundan ve de en son hazırlanmış metin olmasından kaynaklanmaktadır, bkz. Metin, Y., “Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 2002, C.57, S.4, s.51.

⁹⁵ Henkoğlu, *Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara 2015, Yetkin Yayınları, s.51-52.

⁹⁶ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.327. (Örneğin; Türkiye'nin de taraf olduğu 1989 tarihli “Çocuk Hakları Sözleşmesi”nde çocukların kişiliğini koruyan hükümler vardır. Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 154.)

AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation (GDPR)⁹⁷ önemlidir. GDPR, 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını bu düzenleme uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir.⁹⁸

Tüm AB veri sistemi için geçerli olan GDPR⁹⁹, AB ile teknik, ekonomik, hukuki ve ticari ilişkileri olan Türkiye açısından da bağlayıcıdır. Türkiye’de GDPR hükümleri uyarınca yapılan uyumlaştırma çalışmaları olarak; 7 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe giren 6698 sayılı KVKK’nin çıkarılması, 6698 sayılı Yasa uyarınca Kişisel Verileri Koruması Kurulu’nun oluşturulup göreve başlatılması, 1 Ocak 2018’de Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi, Anonim Hale Getirilmesi ile İlgili Yönetmelik’in¹⁰⁰ çıkarılması gibi düzenlemeler sayılabilir.¹⁰¹

Uluslararası kaynakların yanı sıra 1982 Anayasası’nda¹⁰² da kişilik hakkını koruyan önemli hukuk kuralları yer almaktadır. Anayasaya göre herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.¹⁰³

⁹⁷ <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁹⁸ Akıncı, A., “ *Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi: Çalışma Raporu 6*”, Kalkınma Bakanlığı İktisadi Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı, Haziran 2017, S. 2968, s.2-5.http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2017/07/AB_Veri_Koruma_Tuzugu.pdf (E.T. 18.03.2019); <https://www.haberturk.com/genel-veri-koruma-yonetmeligi-25-mayis-2018-de-yururluge-giriyor-1847499-ekonomi> (E.T. 18.03.2019)

⁹⁹ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation, 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını GDPR uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir. Maddeleri için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

¹⁰⁰ <http://hukukbook.com/kisisel-verilerin-silinmesi-yok-edilmesi-veya-anonim-hale-getirilmesi-hakkinda-yonetmelik/> (03.05.2019)

¹⁰¹ <http://hukukbook.com/avrupa-birligi-genel-veri-koruma-tuzugu-gdpr/> (E.T. 03.05.2019)

¹⁰² <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> (E.T. 03.05.2019)

¹⁰³ Zevkliler, s.303; Uslu, F., *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Ankara 2016, Adalet Yayınevi, s. 36. (Gözler; Anayasa’da “*Kişinin Hak ve Ödevleri*” başlıklı ikinci kısımdaki temel hak ve hürriyetlerin çoğunun vatandaş-yabancı ayırmadan tüm insanlar için geçerli olduğunu, bunlardan

1982 Anayasası'nda herkesin kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilemez ve vazgeçilemez temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu (madde 12), herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı bulunduğu (madde 17), özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı (madde 20)¹⁰⁴, herkesin düşünce (madde 25), bilim ve sanat özgürlüğüne sahip olduğu (madde 27) düzenlenmiştir.¹⁰⁵ Ayrıca basın özgürlüğünün başkalarının şöhret veya hakları ile özel ve aile hayatlarının korunması amacıyla sınırlandırılabilceğini (madde 28/ 3' teki yollama dolayısı ile madde 26/2), kişilerin şeref ve haysiyetlerine dokunan ve gerçek dışı yayınlara karşı cevap ve düzeltme hakkının bulunduğunu (madde 32) belirten hükümler de Anayasa'da bulunmaktadır.¹⁰⁶

Ceza Hukuku açısından da, TCK'de¹⁰⁷ kişilik hakkını koruyan hükümler mevcuttur.¹⁰⁸ Bu hükümler; meşru müdafaa ve ıztırar hali (madde 25/1), siyasi ve dini özgürlüklerin ihlali (madde 114, 115, 125, 216), konut dokunulmazlığının ihlali, özel yaşama ve hayatın gizli alanına karşı suçlara ilişkin hükümler (madde 116, 119, 132), hakaret ve özellikle kişinin hatırasına hakaret suçlarının düzenlendiği hükümler

yararlanma koşulunun sadece insan olmak olduğunu, "herkes" ifadesinin bu anlamda kullanıldığını belirtmektedir. Gözler, K., *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Salih Taşdöğen Tarafından Düzeltilmiş ve Güncelleştirilmiş Yirminci Baskı, Bursa 2016, Ekin Basın Yayın Dağıtım, s.109, 119.)

¹⁰⁴ Anayasa 20. maddede, (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/2 md.) kişisel verilerin korunması hakkı da açıklanmaktadır. Bu maddede; herkesin, kişisel verilerinin korunmasını istemeye anayasal olarak hakkı olduğu belirtilmektedir. Kişisel verilerin korunması hakkının kapsamı, bu verilere dair bilgilendirilme, düzeltilme ve silinme talep edebilme, ayrıca bu verilerin amaçla bağlantılı olarak kullanılıp kullanılmadığını denetleyebilme olarak belirlenmiştir.

¹⁰⁵ İlgili maddelere dair bkz.1982 Anayasası,
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> (E.T. 03.05.2019)

¹⁰⁶ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 327-328. (Anayasa'daki temel hak ve hürriyetlerin üçlü tasnifli olarak "Kişinin Hak ve Ödevleri", "Sosyal ve Ekonomik haklar ve ödevler", "Siyasi Haklar ve Ödevler" olarak düzenlendiği hakkında bkz. Gözler, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, s. 113-115; Gözler, K., *Anayasa Hukukuna Giriş: Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku*, Yahya Berkol Gülgeç ve Salih Taşdöğen Tarafından Güncelleştirilmiş ve Düzeltilmiş Yirmi Beşinci Baskı, Bursa 2016, Ekin Basın Yayın Dağıtım, s.216-217.) Ayrıca madde 26/2 ve madde 32 için bkz. 1982 Anayasası, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> (E.T. 03.05.2019)

¹⁰⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> (E.T. 02.05.2019)

¹⁰⁸ Zevkliler, s. 303; Tekinay, s. 249.

(madde 125, 130) ile iş ve çalışma hürriyetlerinin ihlali (madde 117, 119) olarak sayılabilmektedir.¹⁰⁹

07.04.2016'da yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) da, kişilik hakkı kategorisinde olan kişisel verilere yöneliktir. Bu Kanun, kişisel verilere dair kişilik haklarının korunması açısından temel düzenlemelerden birisi haline gelmiştir. 6698 sayılı Yasa, Türk hukukunda kişisel verilerin AB ile uyumlu olarak düzenlenmesi bakımından önemlidir. KVKK'nin 4. maddesi, uluslararası düzenlemeler ile ulusal düzenlemelerin uyum halinde olacağını belirtmektedir. Aynı maddede, kişisel verilerin genel hususları ile veri işlenmesinin ilkeleri belirtilerek veri işlenmesinin ancak hukuka uygun, güncel ve doğruluk esaslarıyla olabileceği ve taşıdığı amacın açık, meşru ve işleme amacı ile sınırlı ve bağlantılı olması gerektiği, verilerin tutulma süresinin de meşru bir amaçla bağlantılı olması ve gerektiğinden uzun olmaması lüzumu belirtilmektedir.

Kişilik hakkı sayılan kişisel verilere dair TCK'de de düzenlemeler mevcuttur. TCK'de madde 135-140, kişisel verilere yöneliktir. TCK madde 135 (kişisel verilerin kaydedilmesi), madde 136 (verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme), madde 137 (verileri hukuka aykırı olarak yaymanın nitelikli halleri), madde 138 (süre geçtiği halde veriyi yok etmeyen, hala elinde tutanlara uygulanacak hükümler), madde 139 (şikâyet prosedürü) ve madde 140 (madde 135-139'daki suçları tüzel kişilerin işlemesi halinde uygulanacak tedbirler) düzenlenmiştir.

Ayrıca bilişim alanındaki suçlarla ilgili olarak TCK'de düzenlenen bilişim sistemine izinsiz girme ve sistemi bozma, verileri değiştirme ve ortadan kaldırma hususlarını düzenleyen 243. ve 244. maddeler ile bilişim ile ilgili suçu bildirme yükümlülüğüne uymayan kamu görevlisinin cezalandırılmasına ilişkin 279. madde

¹⁰⁹ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 328. (Kişilik haklarını koruyan diğer cezai hükümler; kişinin veya ailenin şeref ve haysiyetine dair fiillerden dolayı manevi tazminat talebine dair TCK madde 38, genel adap ve aile düzenine karşı fiillerde mağdura tazminat verilmesine dair eski 765 sayılı TCK madde 424 olarak sayılabilmektedir.)

de kişisel verilerin korunması, dolayısıyla kişilik hakkının korunması hususunda dikkate alınmalıdır.¹¹⁰

Kişisel verilerle ilgili olmayan; 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu, 4857 sayılı İş Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu, 5464 sayılı Banka ve Kredi Kartları Kanunu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 1512 sayılı Noterlik Kanunu, 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da da bazı hükümlerde, içerik olarak kişisel verilerin korunması hususuna, dolayısıyla kişilik hakkının korunmasına değinilmektedir.¹¹¹

Bunların dışında 5187 sayılı Basın Kanunu, 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu, 6112 sayılı Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması ve Nakli Hakkındaki Kanun, FSEK, 6102 sayılı Ticaret Kanunu gibi kanunlarda da kişilik hakkının korunduğu hükümler mevcuttur.¹¹²

5846 sayılı FSEK madde 14, 19 ve 70'teki manevi kişisel hak ihlalleri ve tazminat talepleri, madde 66, 79'da ilgili haklara tecavüz halinde açılacak davalar, madde 85 ve 87'deki kişinin hatıra, mektup ve resimleri üzerindeki hakları,¹¹³

¹¹⁰ Henkoğlu, s.75-79.

¹¹¹ Kutlu, Ö./ Kahraman, S., "Türkiye'de Kişisel Verilerin Korunması Politikasının Analizi", Siyaset Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2017, C.5, S.4, s. 53; Şerefoğlu Henkoğlu, s.196; Henkoğlu, s. 96-100. (Kişisel verilerin korunmasına dair diğer bazı düzenlemeler içeren yasalara dair detaylı olarak bkz. Akgül, A., *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında: Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul 2014, Beta Yayınevi, s. 224-248.)

¹¹² Tekinay, s. 249; Ayan/Ayan, s. 89; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 327-330.

¹¹³ <http://www.muyorbir.org.tr/files/FSEK.pdf> (E.T. 04.05.2019)

2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu madde 5'te yer alan kişilik haklarının özel olarak düzenlenmesi, aynı Kanunun reklam kısmını düzenleyen 26. maddesi ve 27. maddesindeki düzeltme ve cevap hakkı kısmında, şeref ve haysiyete aykırı, doğru olmayan yayınlara karşı getirilmiş savunma hakkı,¹¹⁴

6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'da yayın hizmetleri ilkeleri, yayın hizmetlerinde ticari iletişim, belli ürünlerin ticari iletişimi gibi hususların düzenlendiği maddelerde kişilik haklarına dair unsurların mevcut oluşu,¹¹⁵

6102 sayılı Ticaret Kanunu madde 56'nın, haksız rekabet yoluyla kişilik hakkına saldırıyı ve önlenmesini düzenlemesi,¹¹⁶

5187 sayılı Basın Kanunu madde 3 ve 14,¹¹⁷

2238 sayılı Organ ve Doku Alınması ve Nakli Hakkındaki Kanun madde 3 ve 5'teki özel düzenlemeler¹¹⁸ kişilik haklarının özel olarak düzenlendiği kanuni metinler arasında sayılır.¹¹⁹

Görüldüğü üzere kişilik hakkının ihlal edilmesi, Kanun Koyucu tarafından Uluslararası Sözleşmeler ve 1982 Anayasası'ndaki düzenlemelerin yanı sıra genel ve özel kanunlar içerisindeki hükümler ile de güvenceye alınmıştır.¹²⁰

¹¹⁴ <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/turkiye-radyo-ve-televizyon-kanunu-2954> (04.05.2019)

¹¹⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6112.pdf> (E.T. 04.05.2019)

¹¹⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102.pdf> (E.T. 04.05.2019)

¹¹⁷ <https://www.tgc.org.tr/kurumsal/basin-mevzuati.html> (E.T. 04.05.2019)

¹¹⁸ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2238.pdf> (E.T. 04.05.2019)

¹¹⁹ Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 31.

¹²⁰ Yarayan, s. 217; Zevkliler, s. 303; Sirabaşı, *İnternet Hukuku*, s. 72-75; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 331.

1.2.6. Türk Hukukunda Kişilik Hakkının 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Düzenlemeleri ile Korunması

4721 sayılı TMK’de; “*Kişiliğin Korunması- Vazgeçme ve Aşırı Sınırlamaya Karşı*” başlığı altında düzenlenen madde 23, “*Saldırıya Karşı*” başlığı altında düzenlenen madde 24, “*Davalar*” başlığı altında düzenlenen madde 25 ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda (TBK); “*Kişilik Hakkının Zedelenmesi*” başlığı altında düzenlenmiş madde 58, temel koruma hükümlerini içermektedir.

TMK madde 23, hukuki işlemlerle kişiliğe saldırı söz konusu olunca gündeme gelir.¹²¹ Bu maddedeki koruma “*kişiliğin içe karşı korunması, kişinin kendisine karşı kişiliğin korunması*” şeklinde değerlendirilmektedir.¹²²

Kişiliğin haksız fiillere karşı nasıl korunacağı hususundaki genel ilkeler TMK’de “*Kişiliğin Korunması*“ başlığı altında madde 24, 25 ve TBK madde 58’de bulunmaktadır. Bu şekilde ihlale karşı koruma, doktrinde *kişiliğin dışa karşı korunması, kişiliğin üçüncü kişilere karşı korunması*” olarak değerlendirilmektedir.¹²³ Bu koruma türü içsel koruma olan hukuki işlemlere karşı korumadan da önemlidir.¹²⁴

TMK madde 24’te kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişinin, hâkimden koruma isteyebileceği; kişilik hakkına yapılan her saldırının hukuka aykırı olup bunun tek istisnasının kişilik hakkı zedelenenin rızası, üstün nitelikte özel veya kamusal yarar bulunması, ya da kanuni yetkinin kullanılması olduğu belirtilmektedir.

¹²¹ Yarayan, s. 217; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 323.

¹²² Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 354-355; Akdemir, s. 46; Zevkliler, s. 306. (Zevkliler; her ne kadar doktrinde madde 23 için “*içe karşı koruma*” bahis konusu edilse de “*kişiliğin, kişinin kendine karşı korunması*” olarak nitelendirilen durumun da kişinin kendisinin eylemi ile değil, yine bir başkasının eylemi ile gerçekleştiğini, sadece kişinin buna hukuki işlem ile razı olduğunu belirterek ayrımı doğru bulmamakta ve “*kişinin rızasına dayanılarak yapılan saldırılara karşı kişiliğin korunması*” şeklindeki nitelendirmeyi daha uygun bulmaktadır. Zevkliler, s. 306-307.)

¹²³ Akdemir, s.46; Zevkliler, s. 306.(Zevkliler; “*dışa karşı koruma*” deyimi yerine “*kişinin rızası olmaksızın yapılan saldırılara karşı kişiyi korumak*” şeklindeki ifadenin daha doğru olduğunu belirtmektedir. Zevkliler, s. 307-308.)

¹²⁴ Serozan, s. 463.

TMK madde 25'te kişilik hakkı saldırıya uğrayanın başvurabileceği hukuki yollar belirtilmiştir. Bunlar; hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, devam eden saldırıya son verilmesini, sona erse de henüz etkisi süren saldırının hukuka aykırılığının tespitini talep etmek, uğranılan zarar için maddi, manevi tazminat ve vekâletsiz iş görme uyarınca kazancın iadesi davalarının açılması olarak sayılmaktadır.¹²⁵

TBK madde 58, kişilik hakkının ihlalden ötürü uğranılan zararın manevi tazminat olarak talep edilebileceğini, hâkimin bu talebe ek yahut bunun yerine geçecek şekilde diğer bir giderim yoluyla tazmin kararı verebileceğini düzenlemektedir. Bu madde uyarınca hâkim, saldırıyı bir karar ile kınayabildiği gibi, kararın yayımlanmasına da hükmedebilir.¹²⁶

TBK'de manevi tazminat kurumu düzenlenirken maddi kişisel değerlere yönelik ve maddi olmayan kişisel değerlere yönelik saldırılar şeklinde ikili bir ayırım yapılmıştır. Haksız fiil; maddi kişisel değere yönelik zarar oluşturursa bu husus TBK madde 56 kapsamına girer. (TBK madde 56, ağır bedensel zarar ve ölüm halindeki manevi zararı içermektedir.)¹²⁷ Haksız fiil maddi nitelikte olmayan kişisel değere yönelik zarar oluşturursa TBK madde 58 ile düzenlenen korumaya dâhil olunur. Şeref ve haysiyetin ihlali, özel yaşamın ihlali, ses, isim ve resmin ihlal edilmesi, özgürlüklerin ihlali ve hatta malvarlığına saldırı dahi maddi nitelikte olmayan kişisel değerlere saldırıya sebep olan eylemler olarak nitelendirilebilecektir.¹²⁸

¹²⁵ Yarayan, s.218; Kayıhan /Ünlütepe, s. 224.

¹²⁶ Turan Başara, kişisel değerler ekonomik değerler olmayıp manevi içerikli olduklarını sebep göstererek, bu manevi değerlerde eksikliğin maddi olarak bir miktar para ile tazmininin reddedilemeyeceğini, manevi zarar tazminindeki bir miktar para ile telafinin elbette tüm elemi gidermeye yetmediğini ama giderim yollarından biri olarak varlığının geçerli olduğunu belirtir. Turan Başara, s. 380.

¹²⁷ TBK madde 56 için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf> (E.T. 03.05.2019)

¹²⁸ Kılıçoğlu, A., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler: Yeni Borçlar Kanunu'na Göre Genişletilmiş 20. Bası*, Ankara 2016, Turhan Kitabevi, s. 456-461.

Kişilik hakkı olan şeref, haysiyet, vücut bütünlüğü gibi haklara yapılan saldırılar için yapılacak ödemeler, “*manevi zarar*” tazminidir.¹²⁹

Her ne kadar kişilik değerleri malvarlığına girmediği için bu değerlere karşılık yapılan ödemeler manevi zarar tazmini şeklinde nitelendirilse de bazen vücut tamlığı, sağlık, şeref, onur, itibar gibi değerlerin ihlali, bizatihi ekonomik zararlar da yaratmaktadır. Örneğin vücut tamlığı bozulunca kişi çalışmadığı için kazancından mahrum kalır. İtibar zedelenmesi, kişinin ekonomik kazancının azalmasına neden olur. Özel ve gizli alan ihlali de kişinin isminin, itibarının, toplum tarafından algılanışının zedelenmesine ve böylece ekonomik etkiye maruz kalmasına neden olabilir. Dolayısıyla kişilik hakkı ihlalinin her koşulda, mutlak biçimde maddi zarar oluşturmayacağı kesin sonucuna varmak mümkün değildir.¹³⁰

Yargıtay İBK'nin kararında,¹³¹ kişinin hayat ve vücut bütünlüğü, şeref, haysiyet, ruh ve beden sağlığı, gizleri, özel hayatı gibi unsurlara saldırının kişilik hakkı ihlaline girdiği, manevi elem veren bu tür ihlallerin TBK madde 58 uyarınca yaptırıma tabi olduğu belirtilmiştir.

Bunların yanı sıra TMK (madde 26¹³², 27, 121¹³³) ve TBK (madde 26, 27¹³⁴, 45, 49¹³⁵, 53 ve 59) düzenlemelerinin de kişiliğin korunması hususunda özel düzenlemeler olarak yer aldığı görülmektedir.¹³⁶

¹²⁹ Reisoğlu, S., *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 24. Bası, İstanbul 2013, Beta Yayınevi, s. 170.

¹³⁰ Turan Başara, s. 113, 121, 130, 190.

¹³¹ Yargıtay İBK, 06.07.2018 tarihli ve 2017/ 5 E., 2018/7 K. sayılı karar, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

¹³² İsim üzerindeki kişilik hakkına dair TMK madde 26 ve madde 27'deki özel düzenlemeler ise TMK madde 25'in uygulamasının bir sonucudur, bkz. Akıpek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 355-356.

¹³³ TMK madde 121'deki “*Nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir*” hükmü de özel düzenlemelerden olup bu özel düzenlemeler kişilik haklarının kanunlara farklı yansımalarıdır, bkz. Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 31-32.

Kısaca isim üzerindeki kişilik hakkına dair TMK madde 26 ve madde 27'deki özel düzenlemeler; TMK madde 25'in uygulamasının bir sonucudur.¹³⁷

TMK madde 121'deki “*Nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir*” hükmü de özel düzenlemelerden olup tüm bu özel düzenlemeler; kişilik haklarının Kanunlara farklı yansımalarıdır.¹³⁸

TBK madde 26 sözleşme özgürlüğü, madde 27 sözleşmelerin kesin hükümsüzlük halleri ile ilgilidir.

Maddi bütünlüğe dair haksız fiillerin özel düzenlemeleri; TBK'de “*Sorumluluk*” başlığı altında madde 49 vd. hükümlerde mevcuttur.¹³⁹ TBK madde 49'da haksız fiille başkasına zarar verenin zararı gidermekle yükümlü olduğu belirtilmektedir.¹⁴⁰

¹³⁴ TBK madde 26, sözleşme özgürlüğü ile ilgili; TMK madde 27, sözleşmelerin kesin hükümsüzlük halleri ile ilgilidir.

¹³⁵ Maddi bütünlüğe dair haksız fiillerin özel düzenlemeleriyle ilgili olarak TBK'de “*Sorumluluk*” başlığı altında düzenlenen madde 49 vd. hükümler mevcuttur, bkz. Akıpek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 355- 356; Akdemir, s. 56-57. TBK madde 49'da haksız fiille başkasına zarar verenin zararı gidermekle yükümlü olduğu belirtilmektedir, Reisoğlu, s.164.

¹³⁶ Zevkliler, s. 303-304; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 331. Ayrıca; TMK ilgili maddeler olan madde 26, 27, 121 için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf> (E.T. 02.05.2019); TBK ilgili maddeler olan madde 26, 27, 45, 49, 53 ve 59 için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf> (E.T. 03.05.2019)

¹³⁷ Akıpek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 355- 356.

¹³⁸ Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 31-32. Kişilik hakkının korunması ile ilgili özel düzenlemeler hakkında detay için bkz. Turan Başara, s. 209- 234.

¹³⁹ Akıpek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 355- 356; Akdemir, s. 56-57. TBK madde 49 için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf> (E.T. 03.05.2019)

¹⁴⁰ Reisoğlu, s.164.

1.2.7. Kişilik Hakkının İhlali

Kişilik hakkı, bir mutlak hak olup ihlal edilmemesi yönünde bir yüküm söz konusudur.¹⁴¹ İhlal, TCK anlamında suç teşkil ettiği gibi özel hukuk açısından da hukuka aykırı eylemden doğan zarara sebep olmaktadır.¹⁴² Bunun için öncelikle ihlalin, yasal olarak hukuka aykırılık sayılmadığı hukuka uygunluk sebeplerine TMK, TBK ve TCK bünyesinde değinilecek¹⁴³; daha sonra kişilik haklarına saldırının gerçekleştiğinin kabulü hallerinde açılacak davalar kısaca incelenecektir.

1.2.7.1. Hukuka Uygunluk Nedenleri

Kişilik hakkına saldırının hukuka uygun sayıldığı haller; “*Zarar Görenin Rızası*”, “*Üstün Nitelikte Özel Yararın Varlığı*”, “*Kamu Yararı Kamu Hukukundan Doğan Bir Yetkinin Kullanılması*”, “*Meşru Müdafaa*”, “*Zorunluluk Hali*”, “*Kendi Hakkını Koruma (Hakkını Kendi Gücüyle Koruma)*” olarak sayılmaktadır.

1.2.7.1.1. Zarar Görenin Rızası

Kişilik hakkına saldırıda bulunan kişinin bu duruma verdiği izin ve rızai bildirim, hukuka aykırılığı ortadan kaldırır.¹⁴⁴ Rızanın ahlaka aykırı olmaması, açık olması ya da hal ve hareketlerden rızanın varlığı sonucunun açıkça çıkarılması gerekmektedir. Ayrıca rızayı verenin ayırt etme gücüne sahip olması gereklidir.

¹⁴¹ Dural, s.101.(Turan Başara, ihlalin; bir diğer kişinin kişisel alanını, diğer kişinin kişilik hakkı özgürlüğünü yani tolerans alanını aşar mahiyette olması gerektiğini, basit müdahalelerin ihlal olarak nitelendirilemeyeceğini belirtir. Turan Başara, s. 376.

¹⁴² Hatemi/Gökyayla, *Borçlar Hukuku: Genel Bölüm: 6098 Sayılı TBK Esas Alınarak Hazırlanan*, İstanbul 2012, Vedat Kitapçılık, s. 110; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 190-191.

¹⁴³ Ayan/Ayan, s. 117.

¹⁴⁴ Dural, s. 147; Ayan/Ayan, s. 118-120. (Detay için bkz. Turan Başara, s. 68-73.)

Hukuka aykırılık, izin ve rıza ile kalktığından zarar tazmini söz konusu olmayacaktır.¹⁴⁵

1.2.7.1.2. Üstün Nitelikte Özel Yararın Varlığı

Üstün nitelikte özel yarar, TBK madde 63/2 kapsamında söz konusu olabilir.¹⁴⁶ Böyle bir özel hakkın varlığı halinde bir kimsenin kişisel hakkına tecavüz edilse ve buna mağdurun rızası olmasa da eylem hukuka uygundur.¹⁴⁷ Örneğin rızasını bildirecek durumda olmayan bir hastanın, kanuni bir temsilcisi de mevcut değilse bu hastaya acil tıbbi müdahalede bulunan doktorun eylemi hukuka uygundur.¹⁴⁸

Bu durum TBK'de vekâletsiz iş görme bahsinde düzenlenmektedir.¹⁴⁹ Bu hukuka uygunluk nedeniyle bir diğer dikkat edilmesi gerekli husus ise üstün nitelikte bir özel hak varlığının yalnızca zarar gören yönünden değil, aynı zamanda zarar veren penceresinden de değerlendirilmesinin gerekliliğidir.¹⁵⁰

1.2.7.1.3. Kamu Yararı

Bu hukuka uygunluk nedeni; genel sağlık için yapılması zorunlu bir takım müdahaleler (aşı, karantina gibi), olağanüstü hallerde uygulanan bazı zorunluluklar

¹⁴⁵ Akipek/Akıntürk/Karaman, s. 401; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 192.

¹⁴⁶ TBK madde 63 için bkz. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf> (E.T. 03.05.2019)

¹⁴⁷ Detay için bkz. Turan Başara, s. 73-76.

¹⁴⁸ Dural/Öğüz, s. 150; Gökcan, H.T., *Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku*, Ankara 2016, Seçkin Yayınevi, s. 44.

¹⁴⁹ Ayan/Ayan, s. 122-123.

¹⁵⁰ Öztan, *Şahsın Hukuku*, Ankara 1997, Turhan Kitapevi, s.149; Oğuzman/ Seliçi/Oktay Özdemir, s.196-197.

(sokağa çıkma yasağı, zorunlu çalışma yükümlülüğü gibi) ve genelde basın yolu ve kitle iletişim araçları ile kişilik haklarının ihlali hususlarında devreye girmektedir.¹⁵¹

Basının haber verme, eleştiri, denetleme ve kamuoyu ile ilgili birtakım görevleri kamusaldır. İlgili haber, açıklama ya da yayının içeriğinin; gerçek, güncel ve kamuya faydalı olup aynı şekilde ifade ve düşünce arasındaki fikri bağ bulunması koşulları bir arada gerçekleştiğinde, kişilik hakkı ihlali dahi olsa hukuka aykırılık oluşmaz. Basının zarar görenlere karşı sorumluluğu doğmaz.¹⁵²

1.2.7.1.4. Kamu Hukukundan Doğan Bir Yetkinin Kullanılması

Yasalar çerçevesinde ve bu sınırlarda kamu görevlileri tarafından kullanılmış kamusal yetki sonucunda zarar dahi oluşsa haksız fiil açısından hukuksal sorumluluğa sebep olmaz. Örneğin kolluk kuvvetlerinin, mahkeme kararını ifa amacıyla yaptığı tutuklama sonucu özgürlüğü kısıtlanan birey açısından zarar doğsa da fiil, hukuka aykırı değildir.¹⁵³

1.2.7.1.5. Meşru Müdafaa

Meşru müdafaa, TBK madde 63, madde 64 ve 5237 sayılı TCK madde 49 ve 25¹⁵⁴ kapsamında düzenlenmiştir.

¹⁵¹ Dural, s. 149; Ayan/Ayan, s. 120-122.((Detay için bkz. Turan Başara, s. 76- 80.)

¹⁵² Kayıhan/Ünlütepe, s. 228-229. (Kişilik hakkına saldırı halinde basın özgürlüğünün hukuka aykırılığı ortadan kaldırıp kaldırmayacağı; her olay baz alınarak, saldırıya uğrayanın kişilik hakkının korunmasındaki yarar ile kamunun haber alma ve aydınlatılmasındaki yarar karşılaştırılarak, hangisi üstün geliyorsa o doğrultuda saptanır, bkz. Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 202.)

¹⁵³ Kayıhan/Ünlütepe, s. 229; Dural, s. 149; Turan Başara, s. 80.

¹⁵⁴ Ayrıca 5237 sayılı TCK'de meşru müdafaa kapsamının 25. madde ile malı da kapsayacak şekilde genişletildiği hakkında, bkz. Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.364.

Bir davranış muhatabına zarar dahi verse meşru müdafaa söz konusu olduğunda, hukuka aykırılık kalkacaktır. Meşru müdafaa; can, mal ve ırza yönelmiş saldırıların def edilmesi gayesine yönelik olarak, saldırıya uğrayanın maddi, bedensel varlığına yapılan eylemdir.¹⁵⁵ Kendisine ya da başkasının şahıs ve/veya mal varlığına yönelik üçüncü şahıslarca yapılan, haksız ve yakın bir saldırıyı önlemek ve defetmek amacı ile saldırganın hukuka uygun ve mecburi savunma şeklidir. TBK madde 64/1’de meşru müdafaada bulunanın, zarar gören şahsa ve mala verdiği zarardan sorumlu olmayacağı düzenlenmiştir.¹⁵⁶

1.2.7.1.6. Zorunluluk Hali

TBK madde 64/2 ve 4721 sayılı TMK madde 753’te düzenlenmektedir. TBK m. 64/2’de belirtilen husus; bir kişinin kendisini ya da başkasını açık ve yakın bir zarar tehlikesine karşı savunan kişinin sorumluluğunu, hâkimin hakkaniyet ölçüsünde değerlendirmesidir. TMK m. 753’te belirtilen; bir kişinin, kendisi ya da başkası için tehdit olan ve var olan bir tehlikeyi önlemesinin tek yolu, eğer başkasının taşınmazına müdahale mecburiyeti ise ve müdahale edilmediğinde oluşacak zarar daha büyük olacak ise taşınmaz sahibinin, bu müdahaleye katlanmak zorunda kalması ve oluşan zararın hakkaniyetli şekilde denkleştirmeye tabi tutulmasının gerekliliğidir.

Görüldüğü üzere zorunluluk hali; bir kişinin, kendisinin ya da bir başkasının malını yahut kişilik hakkını tehdit eden çok yakın bir tehlikeden kendisini ya da başkasını kurtarma amacıyla giriştiği, bir başkasının malına zarar verme zorunluluğu

¹⁵⁵ Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 403; Nomer, H., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler: Gözden Geçirilmiş 13. Bası*, İstanbul 2013, Beta Yayınevi, s. 120; turan Başara, s. 81- 82.

¹⁵⁶ Kayar, İ., *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’ na Göre: Borçlar Hukuku: Genel Hükümler: Özel Borç İlişkileri*, Güncellenmiş 10. Baskı, Ankara 2015, Seçkin Yayınevi, s. 111; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 364-366; Kayar, s.111-112; İnan, A. N., Yücel, Ö., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Türk Borçlar Kanunu’na Göre Düzenlenip Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara 2014, Seçkin Yayınevi, s. 387-389; Nomer, s.120-121.

olarak ifade edilmektedir. Her ne kadar zarar söz konusu olsa da zorunluluk halinde, hukuka uygunluk mevcuttur.¹⁵⁷

Zorunluluk halinin değerlendirilmesinde; nesnellik, dürüstlük kuralı, zarara yol açan eylemi gerçekleştirmede üstün nitelikte yarar bulunup bulunmadığı, kullanılan aracın ve yolun da doğru olup olmadığı, tüm unsurlar arası illiyet bağı gibi hususların somut olayda birlikte göz önünde bulundurulması gerekir.¹⁵⁸

1.2.7.1.7. Kendi Hakkını Koruma (Hakkını Kendi Gücüyle Koruma)

Hukuk düzenlerinde kişilerin, kendiliğinden hak almalarının yasak olduğu bilinmektedir İstisnai şartlarda; haklı savunma (meşru müdafaa) ve zorunluluk halinde olduğu şekilde, bir kişi kendi hakkını koruma yoluna başvurduğunda bundan sorumlu tutulmamaktadır.¹⁵⁹ Bu hukuka uygunluk nedeninin mantığı, kişinin devlet organlarına başvurmaksızın kendi hakkını kendisinin teminat altına almasıdır. Bu durum istisnai ve özel koşullara tabidir.¹⁶⁰

TBK madde 64/3'te kendi hakkını kullanan bir kişinin, eyleminden sorumlu tutulmayacağı koşullar düzenlenmektedir. Bu durum, kanunen sıkı koşullarla belirli olup failin bir hakkının bulunması; bu hakkının elde edilmesi için kamu gücünün, olaya yetişme imkânı ve müdahalesinin mümkün olmaması; fail, kuvvet kullanmaz ise kendisinin bir daha o hakkını elde etmesinin mümkün olmaması ya da elde etme imkânının son derece güçleşmesi, bu doğrultuda fail tarafından kullanılan kuvvetin, sadece hakkın korunması amacıyla sınırlı olması şeklindedir. Hakkın kullanılması,

¹⁵⁷ Kayar, s. 112; İnan/Yücel; s. 389; Nomer, s.121-122.

¹⁵⁸ Kara Kılıçarslan, s.37-49; Kayar, s. 111-112; İnan/Yücel, s. 389-391.(Detay için bkz. Turan Başara, s. 82- 83.)

¹⁵⁹ Özüğür, A. İ., *Türk Medeni Kanunu'nun Değişen Yeni Düzenlemeleri İle: Açıklamalı İçtihatlı: Kişi Hukuku- Velayet- Vesayet- Soybağı- Evlat Edinme Hukuku- Diğer Eşin Rıza ve Onamına Bağlı İşlemler*, Ankara 2016, Seçkin Yayıncılık, s. 152; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 367.

¹⁶⁰ İnan/Yücel, s. 391; Dural, s. 150-151; Turan Başara, s. 83- 85.

kişilik hakkı ihlal edilen açısından zarar doğurmayacağı gibi kuvvet kullanıp hakkını koruyan da hukuken bu eylemden sorumlu tutulmamaktadır.¹⁶¹

1.2.7.2. Tazmin Amacı Taşımayan Koruyucu Hukuk Davaları

Kişilik haklarının korunması hukukunda, tazmin niteliği taşımayan koruyucu hukuk davaları; “*Saldırı Tehlikesinin Önlenmesi Davası*”, “*Saldırıya Son Verilmesi Davası (Durdurma Davası)*”, “*Saldırının Hukuka Aykırılığının Tespiti Davası*”, “*Düzeltilmenin veya Kararın Üçüncü Kişilere Bildirilmesi ya da Yayınlanması Talebi*”dir.

1.2.7.2.1. Saldırı Tehlikesinin Önlenmesi Davası

TMK madde 25/1’de düzenlenmiştir. Kişilik hakkına saldırının henüz başlamadığı, ortada bir tehlikenin bulunduğu ve bu tehlikenin ciddi ve yakın olduğu durumlarda söz konusudur.¹⁶² Davanın amacı, gelecekteki olası bir saldırıdan mağduru korumaktır.¹⁶³ Dava, olası saldırılara karşı önlem amaçlıdır. Dava sonucu verilen kararın etkileri ise geleceğe yöneliktir.¹⁶⁴

1.2.7.2.2. Saldırıya Son Verilmesi Davası (Durdurma Davası)

Başlamış ve devam eden bir kişilik hakkına saldırı mevcut olduğunda, bu saldırının durdurulması talepli olarak dava açılır.¹⁶⁵

¹⁶¹ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 366-368; İnan/Yücel, s. 391-393.

¹⁶² Ayan/Ayan, s. 124-125; Turan Başara, s. 87- 88.

¹⁶³ Helvacı/Ertüle, s. 100; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.372-374; Tekinay, s. 269.

¹⁶⁴ Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 397.

¹⁶⁵ Dural, s. 149-150; Ayan/ Ayan, s. 125-126; Tekinay, s. 268.

Dava genel mahiyetlidir. Kişiliğin üçüncü kişilere karşı korunmasında son derece etkili bir hukuk mekanizmasıdır. Dava; kişiliğe karşı gerçekleşmiş bulunan ve açıldığında da halen sürmekte olan her türlü hukuki ihlalin, herhangi bir zarar doğma koşulu aranmaksızın kaldırılması imkânını vermesi etkisini göstermektedir.¹⁶⁶

Saldırının önlenmesi ve saldırının sona ermesi davalarında, failin kusuru aranmadığı gibi olmuş ve/veya olacak bir zarar da gerekmemektedir.¹⁶⁷

1.2.7.2.3. Saldırının Hukuka Aykırılığının Tespiti Davası

Kişilik hakkına saldırı sürmekte iken ya da fiilen bitse de etkileri devam ederken bu dava açılabilir. ¹⁶⁸ Sadece tehlikenin varlığında ise tespit davasının açılması mümkün değildir. Bu dava ile; zarar gören kişi ilgili eylemin hukuka aykırı şekilde kişilik haklarının ihlali niteliğinde olduğunun tespitini ve karara bağlanmasını istemektedir.¹⁶⁹ Tespit davası aynı zamanda; TMK madde 26'da “*Adın Korunması*” bahsinde ve Türk Ticaret Kanunu madde 56/1a'da “*Haksız Rekabet*” konularında da açıkça düzenlenmiştir.¹⁷⁰

¹⁶⁶ Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 395-39. (Kılıçoğlu'na göre, durdurma davası, devam eden hukuka aykırı saldırı nedeniyle açılır. Direk hukuka aykırı fiile yönelik değildir. Davanın amacı hukuka aykırı saldırıdan kaynaklanan hukuka aykırılığın durdurulmasına yöneliktir. Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 379.)

¹⁶⁷ Yarayan, s. 220; Turan Başara, s. 88- 90.

¹⁶⁸ Dural, s. 152-153; Ayan/Ayan, s. 126-127.(Tekinay; dava açabilmek için saldırı tehlikesinin etkilerinin saldırıya maruz kalan üzerinde devam ediyor olmasını şart koşmanın anlamsız olduğunu, örneğin; hakarete uğramış birinin, hakaretin hukuka aykırılığının tespitini istediğinde, hâkimin “*hakaretin etkisi sürmediğinden davanın reddine* “ şeklinde hüküm kurmasının son derece abesle iştiğal olacağını belirtir. Tekinay, s. 274.)

¹⁶⁹ Bulut, H., *Kişilik Hakları ve Kişilik Haklarına Saldırıdan Kaynaklanan Hukuk Davaları*, İstanbul 2006, Beta Yayınevi, s. 178-179.

¹⁷⁰ Akipek/Akıntürk/Karaman, s. 398.

1.2.7.2.4. Düzeltmenin veya Kararın Üçüncü Kişilere Bildirilmesi ya da Yayınlanması Talebi

Kişilik hakkına yönelmiş saldırı sona erdiği halde, kişisel ve toplumsal etkileri sürmekte ise kişilik hakkı zedelenen kimse, ilgili saldırının tespitini ve sona erdirilmesini dava ve talep ile isteyebilir. Aynı zamanda zarar gören kişi; mahkmeden kararın yayımını, düzeltilmesini, üçüncü kişilere bildirilmesini de talep edebilir.¹⁷¹ Bu dava türü, TMK madde 25/2'de düzenlenmiştir. Zarar gören kişinin, hukuksal tatmini amaçlanır. Talebe bağlıdır. Bu yüzden talep olmaksızın düzeltmenin üçüncü kişilere bildirimine ya da yayınına karar verilirse bu durum, kararın bozma sebebidir.¹⁷²

Kişilik hakkının korunması için yukarıda açıklanan durdurma, önleme, tespit davası şeklindeki koruyucu davalarda yetki; davacının veya davalının ikametgâhı mahkemesindedir. Tüm bu davaların açılabilmesinin ortak şartı; kişilik hakkına yönelmiş, hukuka aykırı bulunan bir saldırının söz konusu olmasıdır.¹⁷³

1.2.7.3. Tazmin Amacı Taşıyan Koruyucu Hukuk Davaları

Kişilik hakkına saldırı sonucunda zararın tazmin edilmesine yönelik davalar, maddi ve manevi tazminat davalarıdır.

1.2.7.3.1. Maddi Tazminat Davası

TMK m. 25/3'te belli şartların varlığı halinde kişilik hakkı ihlale uğrayanların, maddi ve manevi tazminat isteyebileceği hüküm altına alınmıştır.

¹⁷¹ Turan Başara, s. 91- 94.

¹⁷² Bulut, s. 179-180; Turan Başara, s. 93- 95.

¹⁷³ Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s. 400.

Maddi tazminat davasının koşulu, maddi zarardır. Maddi zarar, kişinin, ihlal fiilinden önceki malvarlığı ile ihlalden sonraki arasında fiili bir azalma olması yahut malvarlığında fiili azalma olmaksızın saldırıdan ötürü elde edilecek olan bir kazançtan mahrum kalınmasıdır.¹⁷⁴

Kişilik haklarının ihlali sebebi olarak maddi tazminat talep edilebilecek diğer yasal hükümler arasında; ismin korunmasına dair TMK m. 26, nişanın bozulmasına dair TMK m. 120, boşanmaya dair TMK m. 174, babalık davasına dair TMK m. 304 sayılmaktadır. Aynı zamanda TBK m. 53'teki ölüm halinde kişisel varlıklara zarar durumunda ve TBK m. 54'teki bedensel zararlar halinde de kişilik hakkının ihlalden ötürü maddi tazminat talep edilir.¹⁷⁵

Bir kişi, kişilik hakkına yönelen hukuka aykırı bir saldırı ile maddi bir zarara maruz kalırsa maddi tazminat davası yolu ile zararını talep edebilir.¹⁷⁶ Maddi tazminat davası; kişilik hakkına saldırının men'i, saldırının tespiti, manevi tazminat ve kazancın iadesi davaları ile birlikte görülebilirken, zarar henüz doğmadığı için ise saldırının önlenmesi davası ile birlikte açılmaz. Maddi tazminat davasının genel şartları; bir fiilin bulunması, maddi bir zarar oluşması, hukuka aykırı bir saldırının bulunması, saldırıyla zarar arasında illiyet bağının olması, failin kusurunun yahut eylemine dair bir kusursuzluk halinin olması şeklinde belirtilmektedir.¹⁷⁷ Birden fazla sorumlu var ise müteselsilen sorumluluk mevcuttur. Saldırıdan zarar gören ayırt etme gücüne sahipse kendisi, ayırt etme gücü yoksa yasal temsilcisi, davacı sıfatına sahip olmaktadır. Maddi tazminat talebinin, temlik ve de mirasçıya intikali mümkündür.¹⁷⁸

¹⁷⁴ Gökcan, s. 585; Turan Başara, s. 95- 96.

¹⁷⁵ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s.396.

¹⁷⁶ Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s.404; Dural, s. 154-155; Ayan/ Ayan, s. 129-130; Tekinay, s. 269. (Nomer'e göre hâkim; tazminatı, somut olayı ve kusurun ağırlığını dikkate alarak, hakkaniyet ölçüsünde belirler. Tazminat tutarı, zararı aşamaz. Çünkü amaç, cezalandırmak değil; zararı tazmin ve telafidir. Nomer, s. 180.)

¹⁷⁷ TBK madde 49 anlamında kusur sorumluluğu mevcuttur. Turan Başara, s. 96.

¹⁷⁸ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.226-227; Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s.404-407.

Ayrıca bedensel bütünlüğün ihlali istisna olarak kişilik hakkının zedelenmesinde ekonomik olumsuzluğa maruz kalınıyorsa maddi tazmin de gündeme gelir.¹⁷⁹

1.2.7.3.2. Manevi Tazminat Davası

Kişilik hakkı ihlal edilen kimsenin manevi tazminat talep edebilmesi, TMK m. 25/3, TBK m. 56 ve 58'de düzenlenmiştir.¹⁸⁰ Manevi tazminat davasının koşulları da tıpkı maddi tazminat davasındakiler gibidir. Bunlar; zararın oluşması, bir fiilin bulunması, hukuka aykırılık unsuru, kusurun bulunması ve fiil ile zarar arasında nedensellik bağının olmasıdır. Yani haksız fiil şartlarıdır. Yetkili mahkeme, hem davacı hem de davalının yetkili ikametgâhı mahkemesidir.¹⁸¹

Yargıtay HGK'nin bir kararında;¹⁸² manevi tazminat için hükmedilecek miktarın sınırının, manevi tatmin duygusunu ortaya koyacak şekilde çizilmesi gerektiği, bunun bir ceza ya da malvarlığı hukukuna dair bir giderim olmadığı vurgulanmıştır. Karar uyarınca; tazminat miktarı belirlenirken her olayın kendi koşullarının dikkate alınır. Kusur, tarafların sıfat ve konumları, tüm sosyal, ekonomik koşulların değerlendirilerek; hâkimin takdir hakkının olduğu durumlarda

¹⁷⁹ Turan Başara, s. 376- 377.

¹⁸⁰ Yargıtay 4. HD 2007/9966 E., 2008/5096 K. sayılı kararında; tam ve sağ doğumdan itibaren başlayarak, kişinin özüne dair bütünlük arz eden din, vicdani düşünce, hayat, vücut tamlığı, çalışma özgürlüğü, isim, resim, aile değerleri ve bütünlüğü, sosyal ve kültürel değerler gibi değerlerle ifade bulan kişilik haklarının ihlalinin manevi tazminata esas olduğuna hükmetmiştir, bkz. Ayan/Ayan, s. 85.

¹⁸¹ Öztan, *Şahsın Hukuku*, s. 158-160; Dural, s. 155-158; Ayan/ Ayan, s. 130-132; Turan Başara, s. 97- 98. (Turan Başara, kişisel değerlerin ekonomik değerler olmayıp manevi içerikli olduklarını sebep göstererek, bu manevi değerlerde eksikliğin maddi olarak bir miktar para ile tazmininin reddedilemeyeceğini, manevi zarar tazminindeki bir miktar para ile telafinin elbette tüm elemi gidermeye yetmediğini ama giderim yollarından biri olarak varlığının geçerli olduğunu belirtir. Turan Başara, s. 380.)

¹⁸² Yargıtay HGK'nin, 28.12.2005 tarihli ve 2005/4-721 E., 2005/775 K. sayılı kararı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

da TMK 4. maddesinde belirtilen hakkaniyet şartı gözetilmek kaydıyla hükmün kurulması gerektiği belirtilmektedir.¹⁸³

Belirtilmesi gereken bir husus tüzel kişilerin manevi tazminat açıp açamayacağı noktasıdır. Bir görüşe göre tüzel kişiler elem, ızdırap ve üzüntü duyamayacağı için kendilerinin, manevi tazmin talebi ile parasal giderim yoluna gitmesi doğalarına aykırı olup caiz olmamalıdır. Bu görüşe göre uygun olan TMK 25'teki manevi tazminat dışındaki diğer koruma yollarına başvurabilmelerinin kabulüdür.¹⁸⁴ Oysa ki doktrindeki baskın görüş her ne kadar tüzel kişiler gerçek kişilere yönelik duygular olan elem, ızdırap gibi hissiyatlara sahip olmasa da isim, unvan, saygınlık, ticari, mesleki onur, gizliliğinin, özel alanının ihlali gibi değerleri ihlal edilebilir. Dolayısıyla bire bir insana has değerlerin dışında kalan ve tüzel kişilerin bünyelerine uyan kişilik hakları açısından manevi tazmin yoluna başvurabilmeleri kabul edilmelidir. Ayrıca zaten TBK madde 58'de zarar gören manevi tazminat talep eder şeklinde ifade olduğu için doğal olarak kanundan kaynaklı yetki ile de tüzel kişilerin manevi tazminata hakkı olduğu varsayılır.¹⁸⁵

1.2.7.4. Sebepsiz Zenginleşme Davası

TBK madde 77 vd. uyarınca, basın yolu ile saldırıdan doğan kişilik hakkı ihlallerinde sebepsiz zenginleşme davası açılabilir.¹⁸⁶ Örneğin yanlış ilanlar sonucunda, bu eylemi gerçekleştiren kişinin müşterilerinin artması, iş portföyünün ve

¹⁸³ Ongun, “*Medyanın Sorumluluğu*”, s. 2828-2829.

¹⁸⁴ TMK 25'te hukuki koruma yolları saldırıya son verme, düzeltme, tespit, düzeltmenin 3. Kişilere bildirilmesi, yayınlanması, maddi ve manevi tazminattır.

¹⁸⁵ Turan Başara, s. 99- 100, 382.

¹⁸⁶ Kişilik hakkının ihlalini gerçekleştirenin zenginleşmesinin nedeni karşı yanın fakirleşmesi değilse bu ihlalden kaynaklı olarak sebepsiz zenginleşme davası değil, gerçek olmayan vekâletsiz iş görme davasının açılması gerekir, bkz. Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 390.

hacminin gelişmesi, buna karşılık karşı yanın aleyhine olarak da müşteri kaybı gibi durumların yaşanması gösterilebilir.¹⁸⁷

Bu davanın koşulları arasında; basın yolu ile açıklamada bulunan kişinin haksız zenginleşmesi, karşı tarafın da malvarlıksal olarak fakirleşmesi, fiilin hukuka aykırı olması ve tüm bunların nedensellik bağı ile birbiri ile bağlantıda olmaları sayılmaktadır. Bu durum maddi tazminat davasından farklı olup davacı açısından kusurun ispatının daha güç olduğu yahut hiç kusuru bulunmadığı durumlarda gündeme gelmektedir. Maddi tazminat davası ile sebepsiz zenginleşme davalarının şartları yarıştığına ise hangi davayı açabileceği hususunda, davacı için serbest seçimlik hak söz konusudur.¹⁸⁸

1.2.8. Tüzel Kişilerin Kişilik Hakkı

Tüzel kişiler, bizzat kendileri hak ve borç sahibi olabilen hukuki varlıklardır.¹⁸⁹ Tüzel kişilerin doğası, bir amaca hizmet etmek olup bu amaç doğrultusunda faaliyet gösteren “*amaç birlikleri*” şeklindedir.¹⁹⁰ TMK’de tüzel kişilerin cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış itibariyle insana özgü değerler ve özellikler dışında, tüm hak ve borçlara ehil oldukları düzenlenmiştir.¹⁹¹

¹⁸⁷ Ayan/ Ayan, s.138.(Haksız kazanç- sebepsiz zenginleşme hususunda detay için bkz. Turan Başara, s. 100- 102.)

¹⁸⁸ Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, s. 390-391.

¹⁸⁹ Helvacı/Erlüle; s. 118.

¹⁹⁰ Egger, A., *İsviçre Medeni Kanunu Şerhi: Kişinin Hukuku: İkinci Kısım:Tüzel Kişiler*, Çev. Av. Volf Çernis, Ankara 1948, Yeni Cezaevi Basımevi, s. 11; Dural, s. 6; Arpacı; s. 3.

¹⁹¹ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir; s. 155, Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 57; Egger, s.28; Arpacı, s. 3; Serozan, s. 455. (Tüzel kişiler kendilerine ait ikametgah, ad, vatandaşlık, temsil organları vasıtası ile fiili olarak dış dünyada vücut bulurlar, bkz. Egger, s. 11.)

Tüzel kişiler, gerçek kişilerin sahip oldukları bir takım fiziksel değerlere sahip değillerdir.¹⁹² Örneğin yaşam, fiziksel bütünlük, sağlık gibi maddi bedensel değerleri yoktur. İsim üzerindeki hak, kredibilite, ekonomik ve sosyal varlık, saygınlık, ticari itibar, ticari sır, mesleki sır gibi maddi ve manevi kişilik değerlerini ise haizdir.¹⁹³ Bu açıdan tüzel kişilerin, TMK ve TBK'deki kişilik hakları ile ilgili hukuki imkânlardan şartları gerçekleştiği oranda, somut olaydaki hal ve koşullar değerlendirilerek yararlanabilecekleri görüşü doktrinde savunulmaktadır.¹⁹⁴

Belirtilmesi gereken bir husus tüzel kişilerin, kişilik haklarının korunması yollarından manevi tazminat davası açıp açamayacağı noktasıdır. Bir görüşe göre tüzel kişiler elem, ızdırap ve üzüntü duyamayacağı için kendilerinin, manevi tazmin talebi ile parasal giderim yoluna gitmesi doğalarına aykırı olup caiz olmamalıdır. Bu görüşe göre uygun olan, TMK 25'teki manevi tazminat dışındaki diğer koruma yollarına başvurabilmelerinin kabulüdür.¹⁹⁵ Oysa ki doktrindeki baskın görüş her ne kadar tüzel kişiler gerçek kişilere yönelik duygular olan elem, ızdırap gibi hissiyatlara sahip olmasa da isim, unvan, saygınlık, ticari, mesleki onur, gizliliğinin, özel alanının ihlali gibi değerleri ihlal edilebilir. Dolayısıyla bire bir insana has değerlerin dışında kalan ve tüzel kişilerin bünyelerine uyan kişilik hakları açısından manevi tazmin yoluna başvurabilmeleri kabul edilmelidir. Ayrıca TBK madde 58'de “...zarar gören manevi tazminat talep eder...” şeklinde ifade olduğu için doğal

¹⁹² Zevkliler, s.305. (Egger'e göre tüzel kişinin mahiyeti hakkında geçmişte yapılmış ve artık geride kalmış tartışmalar mevcuttur. Tüzel kişilerin kişiliği ile ilgili öne sürülen iki eski teori; ferdietçilik (faraziyelik) ve uzviyet teoremleridir. Hukuk süjesinin sadece insan olabileceğini, tüzel kişilerin reel insan olmayıp sadece teknik bir topluluk, bir araç olduğunu, bu anlamda hukuk kişisi olamayacağını belirten görüşler, ferdietçidir. Tüzel kişinin, yetkili organları eliyle bedensel varoluş gösterdiğini ayrıca; hak sahibi olup borç yaratabilmeleri hususları ile de fikirsel ve eylemsel olarak tüzel hukuk dünyasında var olabildiğini ve bu şekilde bir insan, birey gibi algılandığını kabul eden görüş de uzviyet teorisi olarak tartışılmıştır. Egger, s.12-13.)

¹⁹³ Zevkliler, s.305; Turan Başara, s. 8.

¹⁹⁴ Akdemir, s. 49-50; Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 58; Zevkliler, s.305.

¹⁹⁵ TMK 25'te hukuki koruma yolları saldırıya son verme, düzeltme, tespit, düzeltmenin 3. Kişilere bildirilmesi, yayınlanması, maddi ve manevi tazminattır.

olarak kanundan kaynaklı yetki ile de tüzel kişilerin manevi tazminata hakkı olduğu varsayılır.¹⁹⁶

¹⁹⁶ Turan Başara, s. 99- 100, 382.

BÖLÜM II.

TEKNOLOJİ VE İNTERNET

Unutulma hakkı; bireyin, teknoloji ve internet vesilesi ile dijital platform ve hafızada kendisiyle ilgili oluşmuş ve yer alan bir takım verilerin, bilgilerin, dijital izlerin, bağlantıların silinmesini, kaldırılmasını,¹⁹⁷ bunlara ulaşılmasının engellenmesini isteyip isteyemeyeceğine yönelik bir haktır.¹⁹⁸ Unutulma hakkı; dijital çağda bireyin gizliliğini, mahremiyetini, kişiliğini korumak adına bir şanstır.¹⁹⁹

Günümüz dünyasında kişiler, kişisel verilerinin dijital dünyada yer almasının tamamen önüne geçememektedirler.²⁰⁰ Kişi, internet ve dijital alandaki bilgilerini paylaşabilir, saklayabilir. Hatta kişinin kendisi internet kullanmasa da bazı özel verileri, kişilik hakları kapsamındaki kişisel bilgileri, üçüncü şahıslarca ya da devlet tarafından kamu ile paylaşılabilen ya da teknolojik ortamlarda muhafaza edilebilmektedir.²⁰¹ E-devlet, e- ticaret, sosyal medya, arama motorları, çeşitli internet sitelerine üyelikler, e- yayıncılık gibi platformlar bilgi ve veri platformlarına örnektir.²⁰²

¹⁹⁷ Werro, F., “*The Right to Inform v. The Right to Be Forgotten: A Transatlantic Clash*”, George Town University The Center of Transnational Legal Studies Colloquium, 2009, S.2, s. 285; Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 16, Akkurt, “*Unutulma Hakkı*”, s. 2608, 2627.

¹⁹⁸ Güleler, s.221; Şerefoğlu Henkoğlu, s.194; Sözüer, s. 7

¹⁹⁹ Lee, J., “*What the Right to be Forgotten Means to Companies: Threat or Opportunity?* ”, Procedia Computer Science, 2016, C.91, s. 542.

²⁰⁰ Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 16; Nair, G./ Balta, E., “*Bilgi İletişim Teknolojileri Kullanımında Sınırları Aşan Bir Sosyal Sorun Alanı Olarak Unutulma Hakkı*”, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Aralık 2017, C.41, S.2, s.118.

²⁰¹ Sözüer, s. 16-17; Nair/Balta, s.118-119; Güleler, s.224-225.

²⁰² Güleler, s. 222-223, Günaydın. B., *İnternet Yayıncılığı ve İfade Özgürlüğü*, Ankara 2010, Adalet Yayınevi, s. 17-18; Yavuz, s.28.

Geçmişte veri saklanması son derece maliyetli ve külfetli bir işti. Bu külfetten ötürü tüm veriler değil de seçilen, önemi ve özelliği bulunan ve bizzat saklanması kararlaştırılan veri saklanır ve muhafaza edilirdi. Günümüz teknolojik imkânları ise verilerin dijital platformlarda saklanmasını ve çok uzun süreler aynı yerde mevcut olarak tutulabilmesini son derece kolaylaştırmıştır.²⁰³

Teknoloji ve internet ile yakından ilişkisi olan unutulma hakkının²⁰⁴ anlaşılabilmesi için öncelikle bu hakkı doğuran koşullar olan teknolojik gelişmeler ile internet kullanımı, kişisel verilerin internet ortamında yer alması, kaydedilmesi, paylaşımı, verilerin erişilebilirlikleri, sosyal medya, sosyal ağlar, arama motorları gibi internetin kişilik haklarına etki ettiği bazı teknik kavramlarının genel anlamda açıklanması gerekmektedir.²⁰⁵

Teknolojik gelişmelerle birlikte dünya iletişim anlamında tek toplumlu bir yapıya doğru yol almaktadır. İletişim yol ve türleri, bilgisayarların ileri teknoloji ile hayatımıza girmesi ile iç içe geçmiştir.²⁰⁶ Bilgisayarlar; her tür kişisel verileri inanılmaz bir hızla işlemeye, depolamaya, yaymaya ve paylaşmaya elverişli hale gelmiştir.²⁰⁷ Böylece bilgi teknolojileri de büyük önem kazanmaya başlamıştır.²⁰⁸ Bilgisayarları birbirine bağlayan ağlarla bilgi paylaşımları çok rahat bir hale ulaşmıştır.²⁰⁹ Bu ağlardaki veriler, çoğunlukla kişisel veriler olup bireylere dair

²⁰³ Yavuz, s. 17-18.

²⁰⁴ Bir nevi unutulma hakkı, AB'nin "*kendi dijital dünyasını*" meydana getirme çabalarının bir ürünüdür, bkz. Güleler, s. 232.

²⁰⁵ Bilgi ve teknoloji çağının; mahremiyetin, gizliliğin ve özel hayatın sonunu getirdiği, bu doğrultuda da insanların gizliliklerini, kişisel verilerini korumak istemelerinden dolayı "*Unutulma Hakkı*"nın hukuk alanına çıktığı hakkında, bkz. Lee, s. 543-544.

²⁰⁶ Akgül, A., *Kişisel Verilerin Korunması*, s.36.

²⁰⁷ Yavuz, s. 17; Laçın, İ., "*Unutulma Hakkı*", (Doç. Dr. Melike Batur Yamaner'in Anısına Armağan, C.1) *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2014, C. 11, S. 1, s. 392; Şerefoğlu Henkoğlu, s. 193.

²⁰⁸ Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s. 54. (Yeni bilgi teknolojilerinin gereklerine uygun şekilde, artık hukuk sistemlerinin de yeniden değerlendirildiği hakkında, bkz. Sırabaşı, a.e., s. 151.)

²⁰⁹ Kaya, M.B., *Teknik ve Hukuki Boyutuyla İnternete Erişimin Engellenmesi*, İstanbul 2010, On İki Levha Yayınları, s. 6

dijital stok dosyaları ile bu bilgiler kayıt altında tutulabilmektedir.²¹⁰ Özel ve kamusal platformda²¹¹ bireysel verinin saklanması, paylaşılması ve arandığında bulunması artık son derece rahat ve kolaydır.²¹²

Bilgisayarların insanlara sağladığı kolaylıklar arasında; kişilerin, ana merkezlerdeki dev bellekli bilgisayarlarda çok yüksek sayıda depolanan bilgilere kişisel bilgisayarları olan PC'leri²¹³ ile bağlanabilmesi, kişisel telefon ve televizyonların bireysel bilgisayarlara bağlanarak tüm genel ağ verilerine dâhil olması, kişiler açısından tüm bu verileri paylaşabilme olanağına kavuşulması, bilgiye rahatça erişimin mümkün hale gelmesi,²¹⁴ kişiler arasında uzak kentler arası telekonferans görüşmeleri yapılabilmesi, elektronik posta yolu ile ülkelerarası şekilde, anında ve son derece süratli mesajlar gönderilebilmesi, ülkelerarası bilgisayar ağları üzerinden alışverişler, satışlar, pazarlamalar, ürün tanıtımları, para transferleri, ödeme, banka işlemleri gibi her türlü aktif kişisel ve sosyal hayat içerisindeki eylemler, bilgisayarın avantajlı alanları olarak sayılmaktadır.²¹⁵

Bilgisayarlardan sonra hayatımıza dâhil olan internet ise dünyadaki kişilerin birbirleri ile çok geniş bir açıdan iletişim kurmalarını sağlayan ortak bilgi, iletişim altyapısıdır.²¹⁶ Bir nevi “ortak hafıza”²¹⁷ ve “bilgi otobanı”²¹⁸ olarak

²¹⁰ Yavuz, s.20; Laçın, s.392.

²¹¹ Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s.58.

²¹² Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 35-40; Yavuz, s. 18.

²¹³ PC; personal computer yani kişisel bilgisayar anlamındadır.
<https://www.wattpad.com/497776977-pc-bilgisayar-nedir-pc-nedir> (03.04.2019)

²¹⁴ Kutlu/ Kahraman, s. 46.

²¹⁵ İçel, K./Ünver, Y., *Kitle İletişim Hukuku: Basın Radyo Televizyon Sinema Video İnternet*, İstanbul 2012, Yeniden İncelenmiş Dokuzuncu Bası, Beta Yayınları, s.6; Oğuz, s.35; Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s.53-55; Günaydın, s.17-19.

²¹⁶ Fırat, M. S., “*Hukuk Devleti Açısından İnternette İnsan Hakkı ve Kişilik Haklarına Saldırı Sorunu*”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, C.5, S.2, s. 106

²¹⁷ Yavuz, s. 20.

²¹⁸ Oğuz, s. 27.

değerlendirilmektedir. Bilgisayarların ortaya çıkması sayesinde internet altyapısı oluşabilmiştir. İnternet; aslında “ağların ağı”, “ağlar arası ağ” olarak Türkçe’ye çevrilmektedir.²¹⁹

İnternetin neredeyse tüm yaşamsal alanlarımıza girmesi, cep telefonu, bilgisayar gibi teknolojik araçların daha da gelişmesi sonucu adeta dijital bir dünya oluşmuştur.²²⁰

İnternet; soğuk savaş döneminde 1957’de, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından Rusya’ya karşı askeri amaçlı bir proje için oluşturulmuş, bu tarihten itibaren geliştirilerek günümüzdeki son haline ulaşmıştır.²²¹

Şu an için bilginin elde edilmesi, kaydedilmesi, sunulması, paylaşılması gibi esaslarda internet; sağladığı hız ve kolaylıklar düşünüldüğünde, kamu ve özel kesim açısından vazgeçilmez olmuştur.²²² İnternette faydalanılan alanlar arasında; ticaret, eğitim, basın, yayın, pazarlama, devlet hizmetleri, tapu, nüfus, pasaport, vergi, bankacılık, sosyal ve bilgi platformları gibi alanlar ilk akla gelenlerdir.²²³

Tüm teknolojik imkânlar ve internet, paralel şekilde gelişme göstermiş olup bunlar günümüzde bireylerin kişisel verilerinin elde edilmesini, erişimini, kayıt altına

²¹⁹ Günaydın, s. 24.

²²⁰ Şerefoğlu Henkoğlu, s.197.

²²¹ İnternetin tarihsel gelişimi ile ilgili bkz. Sırabaşı, V., *İnternet ve Radyo Televizyon Aracılığı İle Kişilik Haklarına Tecavüz (İnternet Rejimi)*, Ankara 2003, Adalet Yayınevi, s. 51-54; Günaydın, s.24-28; Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 63-65.

²²² Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s. 58. (Yavuz’a göre internet, deposunda neredeyse tüm bilgilere sahip bir veri depolama aracıdır. Fakat bu araç, henüz bu verilerin nasıl işleneceğini kesin ve tam olarak bilmemektedir. Kaynaklarının kimler olacağı hususunda da seçicilik yeteneği şu an için mevcut olmayıp internet kullanıcılarından gelen rastgele, gelişigüzel aktarılan her tür veriyi depolamaktadır. Bu durum; interneti, bir miktar güvenilmez kılmaktadır. Hatta bu özelliklerinden ötürü internet, “güvenilmez bir tarihçi” gibi düşünülmektedir. Sonuçta internet; elindeki bilgi ve verilerin bir kısmı eksik, yetersiz, yanlış olan ve gereken etik ve prensiplere sahip olmayan bir tarihçi gibi betimlenmektedir. Yavuz, s. 18.)

²²³ Sırabaşı, *İnternet Rejimi*, s. 53-54; Oğuz, s.35. (Ayrıca; internetin teknik yapısal unsurları ve bazı genel kavramlar olan, İnternet Protokolleri, Web Sistemi ve Web yapısal oluşumları olan HTML, http, CGI ve Domain Name – Alan İsmi ve IP No, İnternet gibi teknik hususlar için bkz. Sırabaşı, *İnternet Rejimi*, s. 55-57.)

alınmasını, işlenmesini çok rahat bir hale getirmiştir.²²⁴ İnternette veri akışı çok hızlanmış ve kolaylaşmıştır.²²⁵

Tüm bu veriler, bireylerin özel hayatına ilişkin olabildiği kadar; ekonomik, mesleki, ilmi, kültürel, ticari hayatına da ait olabilir.²²⁶ Bireye dair onun kimliğini oluşturan, kişiyi belirlenebilir kılan, her tür karakterize edici bu veriler; bireyin kişilik hakları ile bağlantılı olan kişisel verileridir.²²⁷

Bu verileri kullanıp kullanmamayı, ya da ne şekilde, ne kadar süre kullanacağını seçme ve belirleme hakkı da bireye ait olmaktadır.²²⁸

Bireyin internette okuduğu kitap, yaptığı alışveriş, dinlediği müzik, izlediği film, paylaştığı fikir ya da herhangi bir veri, kendisi hakkındaki bir haber ve/veya yayım, kendisiyle ilgili bir video, ses dosyası, fotoğraf gibi akla gelebilecek her türlü veri, internette kişi ile ilgili olarak bir şekilde yer almakta; zamandan ve mekândan bağımsız olarak var olmakta ve kopyalanıp kaydedilebilmektedir.²²⁹

Bu durumda internet, neredeyse unutkanlığın imkânsızlaştığı bir ortak, sosyal, interaktif insanlık hafızası oluşturmaktadır.²³⁰

Unutulma hakkı; internette oluşturulan kişisel veri trafiğinin, kişilerin hukuksal güvenliklerini tehdit edebileceği noktada bir nevi koruyucu hak olarak ortaya çıkmıştır.²³¹

²²⁴ Kutlu/Kahraman, s. 46; Fırat, s. 109.

²²⁵ Kaya, M., “*Sosyal Medya ve Sosyal Medyada Üçüncü Kişilerin Kişilik Haklarının İhlali*”, 2015, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C.28, S.119, s. 277-278

²²⁶ Fırat, s. 110.

²²⁷ Güleler, s. 224-225; Akgül, A., “*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı*”, Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C.9, S.92, s. 72-73.

²²⁸ Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s.12-13.

²²⁹ Nair/Balta, s. 118; Akgül, “*AİHM Kararlarında Kişisel Veriler*”, s. 72-73.

²³⁰ Yavuz, s. 16-20.

²³¹ Sözüer, s.16-17.

Unutulma hakkı, kişisel veriler üzerindeki tasarruf imkânı ile bireyin özel hayatının, mahremiyetinin, sır alanının, adının, onurunun²³² yani kişisel bazı haklarının korunmasını sağlamaya çalışmaktadır. Kişiler, bu hakkı kullanmakla, internette, dijital geçmişte bulunan kendilerine ait rahatsız edici içerikteki kişisel verilerinin, internetteki kendi adları ile yapılan aramalarda ortaya çıkmasını önleme gibi, ya da ortaya çıkmamasını sağlama gibi bazı haklara kavuşmaktadırlar.²³³

Bu hakkın günümüzdeki şekliyle ortaya çıkmasındaki en büyük etken; gelişen teknoloji, bilgisayarlar, akıllı telefonlar ve internet karşısında bireyin kişilik haklarının korunmasına olan ihtiyacın artmış olmasıdır.²³⁴

Teknolojinin gelişmesi bir devrim olarak ele alınırsa üç dönem halinde bu durumun uzantılarını görmek mümkündür. Birinci dönem; bilgisayarların ortaya çıkışı ve gelişmesi, ikinci dönem; internet ve internetin yaygınlaşması, üçüncü dönem; gözetim olgusunun oluşması ve gözetimin yeni araçlarının ortaya çıkmasıdır.²³⁵

2.1. İnternet, IP, WEB Ağları ve Nesnelerin İnterneti

İnternet, uluslararası bilgisayar ağı anlamındadır. Bilgisayarlar arasında kurulmuş olan ve birden çok haberleşme ağından oluşan grafik, resim, müzik, metin vb. dosyalar ile bilgisayar programlarının, verilerinin karşılıklı iletildiği; dünya çapında kullanılan ve sürekli genişleme halinde olan bilgisayarlar arası bağlantı; yani

²³² Şimşek'in belirttiği üzere insan onuru temel bir hak olup Alman Anayasa Yargısı bireylerin bir obje gibi değerlendirilemeyeceğini, devlet ve kamu gücü karşısında; eğer birey bir obje ya da basit bir araç gibi muamele görürse bunun, insan onuruna aykırı olacağını pek çok içtihatlarında belirtmektedir. Şimşek, s. 130.

²³³ <https://t24.com.tr/haber/unutulma-hakki-nedir-internette-mumkun-mu,386811>, (E.T. 25.03.2019)

²³⁴ Çelik, Y., "Özel Hayatın Gizliliğinin Yansıması Olarak Kişisel Verilerin Korunması ve Bu Bağlamda Unutulma Hakkı", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2017, Yıl. 8, S. 32, s. 387, 396- 397.

²³⁵ Gülener, "Unutulma Hakkı", s. 222.

bağdır.²³⁶ İnternet, günümüz teknolojisinde bilgiye ve sosyalleşmeye olan ihtiyacı karşılayan en büyük kaynak ve en son kişisel ve kitle iletişim aracıdır.²³⁷

İnternete bağlı binlerce ağ olup bu ağlara da milyonlarca bilgisayar bağlıdır. Bu bilgisayarların uyumlu çalışmalarını İletim Kontrol Protokolü (İnternet Protokolü- IP) (Transmission Control Protocol – TCP) sağlamaktadır. İnternet küresel bir bilgisayar ağı olup bu ağa bağlı tüm bilgisayarlar aynı protokolleri kullanmaktadır. TCP/IP protokolleri, bilgisayarların arasındaki veri iletişiminin temel kurallarını koymaktadır.²³⁸ Bilgisayarlar TCP/IP yoluyla birbiriyle ortak dil oluşturup iletişim kurarak ortak bilgi alışverişinde bulunmaktadır.²³⁹

Bu protokollere örnek olarak Dosya Alma, Gönderme Protokolü (FTP- File Transfer Protocol), Elektronik Posta İletim Protokolü (SMTP- Simple Mail Transfer Protocol), www ortamında birbirine link objelerinin iletimini sağlayan (HTTP- Hyper Text Transfer Protocol) verilebilir.²⁴⁰

IP adresleri, bilgisayarın kimlik numarası işlevindedir. İnternete bağlanmak isteyen kimseye, internet kullanım sözleşmesini onayladığı esnada, servis sağlayıcısı tarafından bir IP adresi verilir. Tahsis edilen bu IP adresi, kişinin internetteki kimliğini, abonelik tespitini, yer ve adres bilgilerini içeren her tür abone bilgilerini belirginleştirerek, bunlara kolayca ulaşılmasını sağlar.²⁴¹

²³⁶ Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*,s.62; Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s. 133-134.

²³⁷ Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 39.

²³⁸ Nair/Balta, s. 115.

²³⁹ Oğuz, s.26, 28-29.

²⁴⁰ İçel/Ünver, s. 430-431.

²⁴¹ Özdilek, A. O., *İnternet ve Hukuk*, İstanbul 2002, Papatya Yayıncılık, s. 16-17; Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s.68-69; Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 38-39. Avrupa Birliği Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin kabul ettiği 15 Mart 2006 kabul tarihli, 2006/24 EC (AT) sayılı Direktif'te; kişisel veri açıklamasında IP' nin kişisel veri olarak sayıldığı hakkında bkz. Akgül, a.e., s. 4. Söz konusu 15 Mart 2006 tarihli, 2006/24 EC (AT) sayılı Direktif hükümleri için ayrıca bkz. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:105:0054:0063:EN:PDF> (E.T. 23.04.2019)

Dünyayı saran ağ anlamındaki web, internetteki bilgilere ulaşımı sağlar. Web yolu ile yazı, resim, ses, veri, animasyon gibi her tür verisel bilgiye ulaşılır.²⁴² Hyper Text Transfer Protocol- HTTP kapsamında oluşturulan World Wide Web (www), dünyada bir aradaki web sayfası belgelerini ihtiva eden sunucudur.²⁴³

İnternet kullanımı için abonelik ve mesaj alışverişi yapılmasını sağlayan bir internet adresine sahip olmak yeterlidir. İnternet adresi; kullanıcı kişilere ait özelleştirilmiş isim ve kullanılan cihazın markasını, cinsini, adını ve de yerini gösteren bir yapıya sahiptir. Bu sayede kişilere ve kurumlara ait web sayfaları ortaya çıkmaktadır. Bu sayfalar kanalı ile kişiler ve kurumlar, her an, her türlü hususta internet üzerinden herkesin ulaşabileceği şekilde sesli, yazılı, hareketli ve animasyon içerikli yayın yapabilmektedir.²⁴⁴

Web sayfalarına ulaşmak için kullanıcıların bilgisayarlarında bir ara yüze ihtiyaçları vardır. Bu ara yüz programları “*web tarayıcıları*” olarak isimlendirilir ve şu an için yaygın şekilde kullanılan web tarayıcıları; “*internet explorer*”, “*netscape*”, “*google chrome*”, “*safari*”, “*yandex browser*” olarak sayılabilir.²⁴⁵

Web sunucuları “*hyperlink*” adlı bir bağlantıyı kullanarak, kullanıcıları bir diğer web sayfasına yönlendirirler ve o sayfada yer alan veriye ulaşımı da bu şekilde sağlarlar.²⁴⁶

Kitle iletişimi için çok önemli bir unsur olan web sayfalarındaki yayınlar; yazılı, sesli, görüntülü, resimli olabilmektedir.²⁴⁷ Şu anki güncel teknolojiye internet,

²⁴² Oğuz, s. 30-31.

²⁴³ Gezder, Ü., *İçerik Sağlayıcının ve Yer Sağlayıcının Hukuki Sorumluluğu ve Sorumluluk Muafiyeti*, İstanbul 2017, Beta Yayınevi. s. 33-34.

²⁴⁴ Oğuz, s. 31.

²⁴⁵ Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s. 62.

²⁴⁶ Oğuz, s. 31.

²⁴⁷ İçel/Ünver, s. 7.

tüm dünyada web 1.0 ve web 2.0²⁴⁸ olarak kullanılmaktadır. Bu teknolojilerle sosyal paylaşım siteleri, sosyal ağlar, bloglar, web taban destekli ansiklopediler gibi unsurlar ortaya çıkmıştır.²⁴⁹ Tüm bunlara rağmen web 1.0 ve web 2.0’da veriler, otomatik olarak kendiliğinden birleşmemektedir. Bu durum; internette aşırı ölçüde karışık verinin dağınık halde olmasını, bu veri bolluğu içinde kullanıcıların kaybolmasını ve kullanıcılar tarafından aranılanın bir bütün halinde bulunamamasına neden olmaktadır.²⁵⁰

İnsan hafızası unutmaya programlanmıştır. Konu insan olunca asıl olan, “*unutmak*”tır. İnternet ise bunun tam tersi şekilde programlanmıştır. İnternet için asıl ve temel olan “*hatırlamak*”tır. İnternet; seçici olmaksızın her türlü bilgiyi, geçmiş kayıtlı ya da olumsuz içerikli de olsa saklar. İnternet; bilgiye ulaşmada çok büyük kolaylık sağlasa da bu durum hem iyi hem kötü sonuçlar doğurmaktadır. İnternet tarafından bilginin; aranma nedeninden bağımsız olarak, her türlü hali ve şekli ile insanların önüne dökülmesi, önemli bir sorundur.²⁵¹

Bu duruma çare olacak yeni teknoloji olan web 3; halen geliştirilme aşamasında olup web 3.0’ın (anlamsal ağ) yaygınlaşması ile beraber, internetteki verilerin anlamsal bütünlüğü ve sınıflandırılması dahi sağlanabilecektir.²⁵²

Web 3.0’da bilginin edinilmesi, işlenmesi aşamasında insanlar ve makineler birlikte etkileşim içerisinde olarak anlamlandırma, sınıflandırma sürecinde interaktif olarak yer alacaklardır. Bu durum göstermektedir ki internette yer alan kişisel her

²⁴⁸ Web 2.0’la beraber çevrimiçi iletişimin mümkün hale geldiği; bu durumun kültürel hususlarda, mahremiyet ve gizlilik algılarında değişime sebep olduğu hakkında, bkz. Peschke, ., “*The Web Never Forgets! Aspects Of The Right To Be Forgotten*”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, C.19, S.1, s. 152.

²⁴⁹ Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 133; Kaya, M., “*Sosyal Medya: Kişilik Haklarının İhlali*”, s. 279, 291. (Web 2.0’ın kullanıcıyı edilgenlikten çıkarıp içerik sağlayıcı haline getiren, yeni nesil, yüksek etkileşimli bir internet teknolojisi olduğu hakkında, bkz. Kaya, M.B. *Erişimin Engellenmesi*, s. 18-19)

²⁵⁰ Yavuz, s. 32.

²⁵¹ Sözüer, s. 16-17.)

²⁵² Kaya, *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 133; Yavuz, s.33-34.

türlü bilgi; arama yapanın aramasıyla bağlantılı olmasa dahi o kişiyle ilgili bilgi olduğu için, makineler olan bilgisayarlar tarafından da özellikle süzülüp kategorilere ayrılarak, arama yapanın önüne dökülebilecektir.²⁵³

Web 3.0'da aramalar metin - şekil bazlı değil, anlam-ilişki bazlı yapılabilecektir. Örneğin veri öznesinin psikolojik bir durumuyla ilgili yapılan aramada; sosyal, kültürel, mesleki, mali, fiziki gibi internetteki her tür kişisel verilerinin birleştirilmiş hali, bir bütün olarak arama yapanın bilgisine sunulacaktır.²⁵⁴

Gelişen teknoloji ve internet kullanımına bağlı olarak “nesnelerin interneti” kavramı da ortaya çıkmış bulunmaktadır.²⁵⁵

Bu kavram, teknolojik aygıtların birbiriyle veya diğer başka bilgisayarlarla bilgi alışverişini kapsamakta olup farklı nesnelerin internet vesilesi ile uyumlaştırılmasını içermektedir.²⁵⁶

Henüz teknolojik gelişmeler tamamlanmamış ve devinim halinde olduğundan, nesnelerin interneti hususunda tam bir standardizasyon sağlanamamıştır. Bu kavram, içerik olarak mahremiyet ve özel hayatın gizliliği gibi kavramları da kapsayıcıdır.²⁵⁷ Algılayıcısı olan her nesne artık internet ile birbirine bağlanıp haberleşebildiğinden ötürü insan hayatı kolaylaşmış, akıllı cihazlarla zaman, yer, mekân tasarrufları sağlanmıştır. Nesnelerin internet ile uyumlaştırılması; ev, ofis,

²⁵³ Kaya, *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 133

²⁵⁴ Yavuz, s. 33- 34.

²⁵⁵ Bozkurt Yüksel; “*Nesnelerin İnterneti*” teknolojisindeki unutulma hakkının karşılığının, bu yolla elde edilen verilerin, ilgili mecralardan silinmesi hakkı şeklinde olduğunu belirtmektedir. Bozkurt Yüksel, A. E., “*Nesnelerin İnternetinin Hukuki Yönden İncelenmesi*” , Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, Basım Yılı Nisan 2016, C.17, S. 2, s.123-124.

²⁵⁶ Memiş, L. “*Akıllı Teknolojiler, Akıllı Kentler ve Belediye Örgütlenmesinde Dönüşüm*”, *Yasama Dergisi*, 2017, C.12, S.36, s.67-68; Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s.42.

²⁵⁷ Yavuz, s.15-16.

sağlık, güvenlik, eğlence, alışveriş, üretim, dinlenme imkânları gibi her alanda insanların davranış kalıplarını şekillendirmektedir.²⁵⁸

Bu husus bazı hukuki meseleleri de beraberinde getirmiştir. Kişilere ait hassas kişisel verilere ulaşılabilen, gerekli ya da gereksiz çok fazla veri toplanabilmekte, bunlar kaydedilebilmekte, ayrıca ekonomik olarak bu veriler; kişi, bu veriyle ilgili olarak nesnelere internetine dâhil olmasa da ele geçirilip suistimal edilebilmektedir. Bu sistemde bilgi ayırt edilemediği için güvenlik, gizlilik, mahremiyet zaafı ortaya çıkmaktadır.²⁵⁹

2.2. İnternet Süjeleri

Türkiye’de, internet hususundaki ilk ve en önemli düzenleme 04 Mayıs 2007 tarihinde kabul edilen, 23 Mayıs 2007 Resmi Gazete yayın tarihli olan 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’dur. İnternet süjelerinin kimler olduğu ve görevleri bu kanunda tanımlanmaktadır.²⁶⁰

İnternet süjeleri, internet işlevinin yerine getirilmesini sağlar. Bu süjelerin belli başlıları; “*Servis Sağlayıcılar*”, “*Erişim Sağlayıcılar*”, “*Yer Sağlayıcılar (Host)*”, “*Telekomünikasyon İdareleri*”, “*Usenet İşleteni*”dir.²⁶¹

İnternet Servis Sağlayıcıları (İSS): İSS’ler, internete bağlanmak isteyen kişi ile internet arasında köprü görevindedir.²⁶² İSS’ler kullanıcıların internete dâhil olmasını sağlamakla görevli, bunun altyapısını oluşturan, hazırlayan, işleten ve

²⁵⁸ Nair/Balta, s.116-117.

²⁵⁹ Bozkurt Yüksel, s. 115-124.

²⁶⁰ 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’da madde 3, 4, 5 ve 6’da internet süjeleri; içerik, yer ve erişim sağlayıcıları olarak bahis konusu edilmektedir.

²⁶¹ Sırabaşı, *İnternet Rejimi*, s. 118; Günaydın, s. 28.

²⁶² Özdilek, s. 93; Günaydın, s. 29.

sürdüren kuruluşlardır. İSS'ler, internet sisteminin en önemli aktörleri olup aynı zamanda yer ve içerik sağlayıcı da olabilirler. Bu açıdan, varlıkları sanal ortam için olmazsa olmazdır.²⁶³ İnternete geçişi sağlayan araç, İSS'lerdir.²⁶⁴ İSS'ler, bu hizmeti yerine getirirken, her ülkenin telekomünikasyon idarelerinden veri hatlarını kiralarlar. Abone sözleşmeleri çerçevesinde, İdareden aldıkları bu veri hatlarını internet kullanmak isteyen kimselere, belli koşul ve ücret dâhilinde kullandırırılar. Ayrıca İSS'ler başkalarının hazırladıkları içerikleri, kendi sunucularında²⁶⁵ depolayıp internet ortamına aktarırlar ve bunlara internetten ulaşımın mümkün olmasını da sağlarlar.²⁶⁶

Telekomünikasyon İdareleri: İnternet, haberleşme kanalları vasıtası ile iletişim sağlamaktadır. Bu haberleşme kanalları ya devletin idaresinde olup devlet mülküdür ya da Telekomünikasyon İdaresi'nin yönetiminde ve mülkündedir.²⁶⁷ İSS'ler, Telekomünikasyon İdareleri ile anlaşma yaparak internet için gereken iletişim alt yapısını kullanabilirler. Telekomünikasyon İdarelerinin tek sorumluluğu, ilgili haberleşme altyapısını sağlamaktır.²⁶⁸

İnternet Erişim Sağlayıcıları (İES): İES'ler; iletişimde bulunmaksızın ve başkalarına ait bilgileri kendi sunucularında barındırmadan, toplu internet kullanım sağlayıcılarına ve abone olan kullanıcılara internet erişimi sağlayan gerçek, tüzel kişilerdir.²⁶⁹ Her ne kadar çoğunlukla İSS'ler ile aynı anlamda kullanılsa da aradaki fark; eğer verilen hizmet sadece erişim hizmeti ise ve de başkalarına ait bilgiler,

²⁶³ Oğuz, s. 186.

²⁶⁴ Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s. 142.

²⁶⁵ Sunucu (Server): Belli kapasitede olan, dijital verilerin toplandığı manyetik alan ve diğer bilgisayarlara hizmet sağlamakla görevli bilgisayar sistemidir. Sırabaşı, "*İnternet Rejimi*", s.119; Özdilek, s. 94.

²⁶⁶ Özdilek, s. 93-94.(İSS'ler işlevleri ve sorumlulukları açısından en önemli internet süjeleri olduğundan hukuki, cezai sorumlulukları önem taşımaktadır. Konuyla ilgili olarak detaylı anlatım için bkz. Oğuz, s.187-208.)

²⁶⁷ Sırabaşı, *İnternet Rejimi*, s.118.

²⁶⁸ Oğuz, s. 47.

²⁶⁹ Günaydın, s.29.

sunucuda barındırılmaksızın bu hizmet veriliyorsa hizmet veren, İES olarak adlandırılmaktadır. İES'ler, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 2/1-e²⁷⁰ ve aynı yasanın 6.²⁷¹ maddesinde açıklanmaktadır.²⁷²

İnternet İçerik Sağlayıcıları (İİS): İnternette ulaşılabilen bir yayının içeriğini oluşturan, o bilgiyi üreten, ortaya çıkaran gerçek yahut tüzel kişi olup²⁷³ 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 2/1-f maddesinde tarif edilmektedir.²⁷⁴ 5651 sayılı Kanun gereği; içerik sağlayıcı olmak için veriyi üretip değiştirmek olarak iki farklı eylem gerekmekte ise de bu eylemler, tek bir sağlayıcı tarafından yerine getirilebildiği gibi farklı sağlayıcılar tarafından da gerçekleştirilebilir.²⁷⁵

İİS'ler; meydana getirdiği, ürettiği, farklılaştırdığı her türlü içerikten dolayı hukuki ve cezai sorumluluğu haizdir.²⁷⁶

İnternet Yer Sağlayıcıları (İYS): 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi

²⁷⁰ Bu maddede Erişim Sağlayıcılarının internetteki erişim görevini yerine getiren gerçek veya tüzel kişiler olduğu belirtilmektedir. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf> (E.T. 20.05.2019)

²⁷¹ Bu maddede Erişim Sağlayıcılarının, belli koşullarda hukuka aykırı yayınlanan bir içerikten haberdar edilmesi halinde, imkân olduğu ölçüde bu içeriği engelleyebileceği; Yönetmelikte belirli olan trafik bilgilerini, belirlenmiş süre müddetince tam ve gizlilik kurallarına riayet ederek saklamak durumunda olduğu; görevi bırakacağı tarihten minimum üç ay önce durumu ilgili yere bildirmekle ve elindeki kayıtları gerektiği şekilde teslimle yükümlü olduğu; kendisi aracılığı ile erişilen bilgilere dair hukuka uygunluk denetimi ve sorumluluğunun bulunmadığı açıklanmaktadır. Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s. 143.

²⁷² Oğuz, s. 49-50; Durak, Y., "*İnternet yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı ve Hukuki Korunma*", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, C.22, S.1, s. 106.

²⁷³ Sırabaşı, *İnternet Rejimi*, s.119.

²⁷⁴ Oğuz, s.52; Günaydın, s.30.

²⁷⁵ Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 234.

²⁷⁶ Kaya, M. B., *Erişimin Engellenmesi*, s.127

Hakkında Kanun'un 2/1-m maddesinde "...*Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişileri ifade eder...*" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu hizmet kısaca internette "*hosting*" hizmeti olarak adlandırılmaktadır. Host, dijital bir depolama birimi olup internette bulunmaktadır.²⁷⁷

İnternet sayfaları için oluşturulan yazı, resim, ses vb. dosyaların internette üzerinde saklandığı bir sürücü bulunmaktadır. Sürücü üzerindeki bu saklama işini de çoğunlukla İSS'ler üstlenmektedir. İYS'lerin yaptığı iş ise sanal ortamda web sayfalarını muhafaza etmektir.²⁷⁸

Usenet İşleteni: Usenet bir haber grubu yapısı olup işleten; haber grubunun amaçlarını gözeterek ya da ilgili içerikte bir suç unsuru olup olmadığı süzgecinden geçirmek kaydıyla, haber grubundaki mesajları dağıtımına vermektedir.²⁷⁹

2.3. Sosyal Medya ve Online Sosyal Ağlar

Bilgisayar ve internetin ortaya çıkışı ile oluşmaya başlayan dijital dünya, sosyal medya ve sosyal ağlar ile artık hiç olmadığı kadar bireylerin birbirine yaklaşmasını sağlamıştır.

Online sosyal medya, bir iletişim aracı olup geleneksel medyadan farklılıklar arz etmektedir.²⁸⁰ Bireyler, online sosyal ağlar ve sosyal medya aracılığı ile birbiriyle anlık mesaj, resim, fotoğraf ve veri paylaşımı yaparak iletişime geçmekte ve sosyalleşmektedir.²⁸¹

²⁷⁷ Özdilek, s. 177; Sırabaşı, *İnternet Rejimi*, s.118.

²⁷⁸ Oğuz, s. 54-55.

²⁷⁹ Sırabaşı, *İnternet Rejimi*, s. 120.

²⁸⁰ Kaya, M., "*Sosyal Medya: Kişilik Haklarının İhlali*", s. 277-278.

²⁸¹ Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 75.

Sistemsel anlamda elektronik ağ ile birbirine bağlanan bireyler; zaman, mesafe, mekân gibi kısıtlamalar olmaksızın, her türlü sohbet, görüş, veri paylaşım imkânını anlık olarak bulabilmektedirler. Hatta akıllı telefonların ve tabletlerin yaygınlaşması ile neredeyse her an kişiler birbirlerine online platformda bağlanabilmektedir.²⁸²

Sosyal ağlara örnek vermek gerekirse; Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn, Google +, Pinterest, Wikipedia, Secondlife, Sanalika, Myspace sayılabilir.²⁸³

Online Sosyal Ağlar, kullanım amaçları yönünden farklı farklıdır:

- Kullanıcılarına detaylı kişisel profil oluşturma imkanı sunan kişisel ağlar (Personal Networks) Örnek: Facebook.²⁸⁴

- Kullanıcının anlık durumunu diğer kullanıcılara iletmesini sağlayan güncel durum ağları (Status Update Networks) Örnek: Twitter.

- Kullanıcının uydu teknolojisi vesilesi ile bulunduğu yerdeki diğer kullanıcılarla iletişimini sağlayan, Yer Bazlı Sosyal Medya Ağları (Location Networks) Örnek: Foursquare,²⁸⁵

²⁸² Gülener, s. 221-222; Karahisar, T., “Yeni Medya, Mahremiyet ve Unutulma Hakkı”, https://www.academia.edu/19928769/Yeni_Medya_Mahremiyet_ve_Unutulma_Hakk%C4%B1 (E.T. 07.05.2019) (Peschke; günümüzde, sosyal medya ve sosyal ağlar yolu ile insanların “medyatize” olduğunu, bir yandan mesajlaşıp bir yandan Skype üzerinden sesli IP ile görüntülü arama ve konuşma gerçekleştirerek bir yandan da e-mailini açık tutarak kontrol ettiğini, bunlara ek olarak video da izleyebildiğini belirtmektedir. Bu şekilde çok yönlü ve interaktif bir “internet araçlarını kullanma” döneminin söz konusu olduğu ve “dijital röntgencilik” adlı kavramın da böylelikle ortaya çıktığı hakkında bkz. Peschke, s. 156-157.)

²⁸³ Detay için bkz. Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 89-93. Sosyal medya “üst” bileşimine hangi mecraların dahil olduğuna dair (sosyal ağlar, fotoğraf, video paylaşım siteleri, bloglar, wikiler, podcasting, sanal oyun – yaşam simülasyonları, vb.) bkz. Akkurt, S. S., “Kişilik Hakkının Sosyal Medya Kullanıcıları Tarafından İhlali Halinde Ortaya Çıkacak Cezai Sorumluluğa Medeni Hukuk Bağlamında Bir Bakış”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017, C.25, S.2, s.337-343.)

²⁸⁴ Kaya, M., “Sosyal Medya: Kişilik Haklarının İhlali”, s. 285.

²⁸⁵ Akkurt, “Kişilik Hakkı-Sosyal Medya”, s.341- 342.

- İçerik paylaşma amaçlı olan sosyal ağlar (Content Sharing Networks)
Örnek: Youtube, Instagram.²⁸⁶

- Ortak ilgi alanları, profesyonel çalışma alanı ve politik tercih gibi durumların kullanıcılar arasında paylaşımını sağlayan, daha çok profesyonellik esası ile kullanılan ve bağlanılan ağlar (Shared Interest Network) Örnek: LinkedIn.²⁸⁷

- Sanal oyun platformları ve sanal yaşam simülasyon platformları. Örnek: World of Warcraft, Steam, Secondlife, Sanalika.²⁸⁸

- Wikiler; bir takım bilgilerin tek havuzda toplandığı platformlardır. Örnek: Wikipedia.²⁸⁹

Görüldüğü üzere sosyal ağlar kanalı ile kişilere ait kişisel veriler paylaşılmakta ve bu ağlarda tutulmaktadır.²⁹⁰ Kullanıcılar; yaş, cinsiyet, ilgi, beğeni, iş, meslek, fotoğraf, görüş, düşünce gibi verilerini birbiriyle sosyal ağlar yolu ile paylaştığı için oldukça geniş bir dijital bellek oluşmaktadır.²⁹¹ Bazen kullanıcının kendi rızası bazense üçüncü kişilerin bir şekilde kişiye ait verileri paylaşması neticesinde sosyal ağlar, dijital dünyada kişilik haklarının gözetilmesi ve korunması gereken belli başlı platformlar olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁹²

²⁸⁶ Kaya, M., “*Sosyal Medya-Kişilik Haklarının İhlali*”, s. 284- 286.

²⁸⁷ Güleler, s. 224.

²⁸⁸ Kaya, M.,”*Sosyal Medya: Kişilik Haklarının İhlali*”, s. 289.

²⁸⁹ Akkurt, “*Kişilik Hakkı- Sosyal Medya*”, s. 342-343; Kaya, M.,”*Sosyal Medya: Kişilik haklarının İhlali*”, s.286-287.

²⁹⁰ Kaya, M., “*Sosyal Medya Hizmet Sağlayıcının Kişilik Hakkı İhlalleri ve Sorumluluğu*”,*Terazi Hukuk Dergisi*, 2015, C.10, S.108, s.74.

²⁹¹ Çakır, C., “*Sosyal Medyada Kişilik Hakları İhlalleri ve Korunma Yolları -Violations Of Personality Rights In Social Media And Ways Of Protection*”, *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2017, C.7, S.2, s.157.

²⁹² Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s.176-177.(BM Raportörü Joseph Cannacati, sosyal medya faaliyetinin gazetecilikle ilgisi olmayan ve bunun eğitimini almamış kişilerin de ses, görüntü ve yazı paylaşabilmelerine olanak sağladığını, bunun aslında ifade özgürlüğüne katkı olarak düşünülebileceğini, fakat ifade özgürlüğünün bazı açılardan da özel

Amerika Birleşik Devletleri - Pennsylvania’da meydana gelen, “*Stacey Snyder- Sarhoş Korsan*” vakası²⁹³ olarak da bilinen olayda; 25 yaşındaki bir kadın öğretmen adayı, bir sosyal ağ platformu olan “*Myspace*”te “*Sarhoş Korsan*” başlığıyla, bir partide korsan kıyafeti ile ve elinde içki bardağı tutarak çekilen fotoğrafını paylaşmış ve bu fotoğraftan haberdar olan üniversite idaresi, kadın öğretmen adayını öğretmenlik mesleğine uygun bulmayarak mezun etmemiştir. Arama motorları tarafından datalarına alınan bu fotoğraf, daha sonra konulduğu mecradan öğretmen adayı tarafından silinse de internet hafızasında kalıcı olmuştur. Aday öğretmen, daha sonra üniversite yönetimine açtığı davaları kaybetmiş ve yaptığı bu fotoğraf paylaşımı, tam anlamı ile profesyonel iş hayatına darbe olmuştur. Bu duruma sebep; aday öğretmenin kendi saklayıp paylaştığı bir fotoğrafın, arama motorlarının link vermesi ile kalıcı ve herkesin erişebileceği hale gelmesidir.²⁹⁴

Arama motorlarının yöneticileri tarafından internete bırakılan kişisel verilerin son derece fazla olmasından ötürü günün birinde, bu durumdan kurtulabilmenin tek yolunun kişiler için “*isim değiştirmek*” olacağı yorumları yapılmaktadır.²⁹⁵

Ayrıca sadece sosyal medya değil, bankaların internet platformlarında yer alan kişisel veriler, alış veriş internet siteleri, iş arama sitelerinin dijital platformlarında da şahıslara ait kişisel veriler tutulmakta, kayıt altına alınmakta ve üçüncü şahıslar tarafından bu bilgilere ulaşım imkânı bulunmaktadır.²⁹⁶

Sosyal medyada ihlal edilen kişilik haklarının büyük kısmı şeref ve haysiyetle ilgili haklar olup bu ihlaller neticesinde kişinin gülünç ve zor duruma sokulması,

yaşamın gizliliği ve kişilerin şanı, adı, şerefi gibi haklara da olumsuz etki edebildiğini belirtmiştir,bkz. Sözüer, s. 20.)

²⁹³ http://voices.washingtonpost.com/securityfix/2008/12/court_rules_against_teacher_in.html (E.T. 23.04.2019)

²⁹⁴ Laçın, s. 393; Sözüer, s. 22; Peschke, s. 152; Weber, R. H., “*The Right to Be Forgotten: More than a Pandora’s Box*”, JIPITEC, 2011, C.2, S.1, s. 120.

²⁹⁵ https://www.bbc.com/turkce/haberler/2010/08/100818_facebook_google (E.T. 12.05.2019)

²⁹⁶ Gülener, s. 225; Laçın, s.411.(Sosyal medyada kişilik hakları ihlallerine dair daha ayrıntılı bir çalışma olarak, bkz. Çakır, s.165-190.)

onurunun kırılması, küçük düşmesi, adının lekelenmesi gibi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir.²⁹⁷

İfade özgürlüğü bakımından en iyi ve en rahat ortam olarak bilirse de sosyal medya sakıncaları; dijital ortamın niteliği gereği sürekli ve sonsuz şekilde izleyen, gözleyen ve kayda alabilen bir yapıda olması,²⁹⁸ özel hayat ve mahremiyeti ihlal edebilmesi, çok hızlı ve interaktif iletişim sağladığı için yepyeni bir iktidar alanı oluşturması ve bireylerin haklarına kadar müdahale edebilmesi olarak sayılabilir.²⁹⁹

Facebook kurucusu Mark Zuckenberğ'in de "*Artık mahremiyet mi kaldı?*" şeklinde ifade ettiği şekilde³⁰⁰, gözetim olgusu teknoloji ile birleşerek "*yeni medya gözetimi*" boyutuna taşınmış ve bu husus karşısında bireyler son derece zor bir mücadele içine girmiştir.³⁰¹

2.4. Arama Motorları (Google, Yahoo vb.) ve Gözetim

Google,³⁰² Yahoo, Bing gibi internet bilgi arama motorları; dünyanın her yerinden internet üzerinden yapılan sorgulamalara, sistemde yüklenmiş ve kayıtlı

²⁹⁷ Akkurt, "*Kişilik Hakkı- Sosyal Medya*", s. 347.

²⁹⁸ Yanık, A., "*Bir Süperpanoptikon Olarak Yeni Medya:Yeni Medya Işığında Gözetimin Eleştirisi*", Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 2017, C.5, S.2, s. 792-793, <https://dergipark.org.tr/download/article-file/357901> (E.T.29.04.2019)

²⁹⁹ Akyazı, A., "*Mahremiyetin Dönüşümü: Ünlülerin Instagram Paylaşımları Üzerine Bir Araştırma*", Gaziantep University Journal of Social Sciences, 05.06.2018 (Kabul: 22.01), C.18, S.1, s.201-202. Brown tarafından da belirtildiği üzere sosyal medyanın sakıncaları sadece hukuksal boyutta kişilik haklarının ihlali ile değil kişisel, sosyal ve psikolojik açılardan da birey için bir takım zararlar doğurmaktadır. Stres, olumsuz ruhsal durum, endişe, kaygı, uyku hali, bağımlılık, özgüven kaybı, izole olmaktan kaynaklanan huzursuz içsel durum, dikkat dağınıklığı, sosyal ilişkilere, yapılan işlere adapte ve konsantre olamama gibi durumlar, olumsuz etkilerden bazılarıdır. Brown, J. "*Sosyal Medya İnsanı Nasıl Etkiliyor?*", BBC Future- Dergi, <https://www.bbc.com/turkce/vert-fut-42625744> (E.T. 6.05.2019)

³⁰⁰ <https://www.telegraph.co.uk/technology/facebook/6966628/Facebooks-Mark-Zuckerberg-says-privacy-is-no-longer-a-social-norm.html> (E.T. 06.05.2019)

³⁰¹ Yanık, s. 792-793.

³⁰² Yavuz, Google'ın, unutulma hakkının uygulandığı ve geçerli olduğu ülkelerde diğer arama motorlarına nazaran daha fazla hâkim pozisyonda olduğunu, bunun sebebinin de kendisine

olan terabaytlarca veriyi eş zamanlı ve çok hızlı, sistematik ve detaylı şekilde taramak suretiyle anında ve hızla cevap veren, bilgi sunma motorlarıdır.³⁰³

Arama motorları, çok büyük ölçekli verilerden istenen bilgiye ulaşılmasını sağlayan, sistematize ederek ve süzerek, bilgiyi açığa getiren uygulamalardır.³⁰⁴ Arama motorları, internet işleyişinde ana unsurlardan olup internette yayımlanan bilgiler arasından aranılanın bulunmasını sağlar. Bunu yaparken de bilginin güncelliğini veya önemini yitirdiğini araştırmaz.³⁰⁵

Google, kurulduğu günden bugüne (Kuruluş: 1998) arama hizmetini kullanan kullanıcıların yaptıkları aramaları, tıkladıkları siteleri, ürünleri, okuduklarını, izlediklerini, ilgi alanlarını, alışveriş meyillerini vs. tüm kişisel kullanım özelliklerini kayıt altına alıp, saklayarak, sistematik analizler yolu ile tüketici olarak o kişilerin alışkanlıklarının bile profilini çıkarmakta ve saklı tutmaktadır. Bir nevi gözetleme yapmaktadır. İnternette neyi, ne zaman, neden aradığımızı biz unutsak da, Google unutmamaktadır.³⁰⁶

Örneğin “*Google Street View*” uygulaması³⁰⁷, son derece tartışmalıdır. Bu uygulama; internet alanında dünyadaki tüm sokakları görebilmekte, bunları 360 derecelik panoramik, görüntüler ve resimlerle arayanlara ulaştırabilmektedir.

yapılan başvuruları daha şeffaf ve daha sık bir şekilde kamuoyu ile paylaşması olduğunu belirtmektedir. Yavuz, s. 111.

³⁰³ Zittrain, J., *The Future of the Internet-And How to Stop It*, New Haven 2008, Yale University Press, s. 217; Yavuz, s. 174.

³⁰⁴ Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 27; Nair/Balta, s.121.

³⁰⁵ Sözüer, s. 17.

³⁰⁶ Yavuz, s. 174; Karahisar, T., “*Yeni Medya, Mahremiyet ve Unutulma Hakkı*”, https://www.academia.edu/19928769/Yeni_Medya_Mahremiyet_ve_Unutulma_Hakk%C4%B1 (E.T. 07.05.2019); Sözüer, s. 17; Ausloos, s. 3; Peschke, s. 152.

³⁰⁷ “*Street View*” ile ilgili haberlere dair; “*Google Street View’e Dair Utandıran Görüntü*” başlıklı haber için bkz. <https://www.cnnturk.com/fotogaleri/dunya/google-street-viewin-yakaladigi-43-utandiran-goruntu?page=1> (E.T.10.05.2019); “*Casus Google Soruşturması*”, başlıklı haber için bkz. <https://www.haberturk.com/ekonomi/teknoloji/haber/746086-casus-google-sorusturmasi-galeri> (E.T. 10.05.2019); “*İşletmenizle İlgili Yanlış Street View Görüntülerini Düzeltme*” başlıklı haber için bkz. <https://support.google.com/business/answer/160464?hl=tr> (E.T.10.05.2019).

İnsanların olumsuz ve istemedikleri görüntüleri dahi yakalayabilen, hakkında hukuk güvenliği açısından sakıncalı olduğu görüşleri olan bu uygulama için AB bünyesinde de pek çok tartışmalar olmuştur. Üye ülkelerde Google aleyhine “*Street View*” uygulaması nedeniyle birçok soruşturma açılmıştır.³⁰⁸

Google kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak dünyada en çok eleştirilen kurum olmakla birlikte Uluslararası Gizlilik Örgütü³⁰⁹ tarafından da gizlilik güvenilirliği düşük olarak değerlendirilmektedir.³¹⁰

Google, eleştirilere cevaben kişisel veri toplama amacının daha iyi ve kaliteli hizmet, kişilere kendi alışkanlıklarına uygun reklamlar göstermek, kişilerin internet ortamında aramalar ve gezintiler yaparken, onlara daha kişisel, daha spesifik veri hizmeti sunabilmek, kişiye yönelik yapılan çıkarımlar ve elde edilen kişisel sonuçlar ile kişinin internette daha verimli yararlanmasını sağlayabilmek olduğunu belirtmektedir. Google, yeni gizlilik politikasının bir uzantısının da kendi servisleri arasındaki bilgi paylaşımı hususu olduğuna da vurgu yapmakla beraber tüm bu görüşler ve savunmalar Fransız Veri Koruma Otoritesi (CNIL)³¹¹ tarafından, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi’nce 24 Ekim 1995 tarihinde kabul edilen 95/46 /EC (AT) sayılı Direktif’e³¹² uygun bulunmamaktadır.³¹³

İnternet ve arama motorlarının, kişinin geçmişinin unutulmamasını sağladığı belirtilmektedir. Arama motorlarının çalışma prensibinde;³¹⁴ en çok aranan konuların, arama yapanların karşısına daha ön sıralarda çıkması durumu

³⁰⁸ Başalp, “*Regülasyon*”, s. 82-83.

³⁰⁹ <https://iapp.org/> (E.T. 03.05.2019)

³¹⁰ Şerefoğlu Henkoğlu, s. 208; Gülener, s. 236.

³¹¹ <https://www.atinternet.com/en/glossary/cnil/> (E.T. 19.05.2019)

³¹² AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

³¹³ Akgül ”*Unutulma Hakkı*”, s. 28-29.

³¹⁴ <https://mrseo.com.tr/arama-motoru-calisma-mantigi/> (E.T. 09.05.2019); http://www.bilisimterimleri.com/bilgisayar_bilgisi/bilgi/47.html (E.T. 09.05.2019)

mevcuttur.³¹⁵ Bu sıralamada, olumsuzlar daha önde olmaktadır. İnsan doğası olumsuzu merak etmeye, hatırlamaya daha meyillidir. İnsanlar; internetteki haklarındaki kötü içerikten kurtulabilmek ve olumlu verilerini arama sonuçlarında öne alabilmek için kendileri hakkında yeni, temiz ve ilgi çekici içerikler oluşturmakta ve arama sonuçlarında bunların öne çıkmasını sağlamaya çalışmakta, ya da anonim şekilde online olarak, iz bırakmadan internette gezinme yollarını denemektedir. Bu durum itibar iyileştirmesi adına “*unutulma hakkının*” kullanılarak, olumsuz içeriğin arama motorlarının indekslerinden kaldırılmaya çalışıldığına delalettir.³¹⁶

Büyük şirketler ve kamu kuruluşları tarafından, bireylerin çok büyük miktarda kişisel verilerinin toplanıp biriktirilip sistematik eşleştirmelere tabi tutulması; bireyler açısından özel hayatlarının devamlı gözetim ve takip altında olmasını ve sonuçta gizliliğin ihlalini ortaya çıkarmıştır.³¹⁷

Arama motoru şirketlerin, gelir amacı ile bireylere dair bu tür kişisel veri kayıtları tutmaları, hukuki ve etik açıdan sakıncalar doğurmaktadır.³¹⁸

Arama motorlarında kullanıcıların yaptığı aramalar ve bireysel anlamda yükledikleri veriler ya da bireyler tarafından karşılıklı olarak diğer kullanıcılar ile oluşturulan iletişimsel içerikler, ekonomik gözetim yolu ile toplanıp reklamcılara satılmak suretiyle gelir yaratılmaktadır.³¹⁹ Bir nevi kişisel değerler ile kişisel veriler metalaştırılmaktadır. Bu durum ekonomik kazanç odaklı bir anlayışla gerçekleştirildiği için hukuki ve etik sınırlamalar olmaksızın yapıldığı takdirde,

³¹⁵ <https://www.elektrikport.com/teknik-kutuphane/google-yandex-arama-motorlari-yapisi/8147#ad-image-0> (E.T. 09.05.2019)

³¹⁶ <http://www.milliyet.com.tr/internette-kendinizi-silin-/ekonomi/detay/1886539/default.htm> (E.T. 09.05.2019)

³¹⁷ Başalp, “*Regülasyon*”, s. 85; Şerefoğlu Henkoğlu, s.193; Yavuz, s. 26-28;

³¹⁸ Güleler, s. 236.

³¹⁹ Karahisar, T., “*Yeni Medya, Mahremiyet ve Unutulma Hakkı*”, https://www.academia.edu/19928769/Yeni_Medya_Mahremiyet_ve_Unutulma_Hakk%C4%B1 (E.T. 07.05.2019)

bireylerin haklarının ihlalini doğurmaktadır. Bireyler; hem şirketlerin kâr elde etmesini sağlayıp bu kârdan herhangi bir pay almadıkları gibi, yeri geldiğinde de kişisel hak ihlallerine maruz kalmaktadırlar.³²⁰

Kişisel verilerin korunması hakkı ile buradan doğan unutulma hakkının çıkış noktası da bireyin gizliliğini, kişilik haklarına dair özgürlüğünü koruyabilmek ve devamlı gözetimden kaynaklanabilecek hak ihlallerinin bir şekilde önüne geçebilmektir.³²¹

Mahremiyete yönelik ilk zarar, kişinin kendi kendini ifşa etmesi, kendine zarar vermesidir. Bunun yanında üçüncü şahıslar tarafından gerçekleştirilen merak ve gözetleme eylemleri de diğer tehditler olarak sayılmaktadır.³²²

Unutulma hakkı, her ne kadar dijital izler konusunda bireyi koruyan bir hak olsa da bir kişinin bilerek ve isteyerek dijital âleme bıraktığı izlerin, kendi kendini teşhir olduğu, bunun verilerin kamuya açık nitelik kazanmasına zımnen rıza gösterme anlamına geldiği, daha sonradan bu verilerin unutulmasının talep edilmesinin, hak ile bağdaşmadığı şeklinde yorumlar ve tartışmalar da bulunmaktadır.³²³

Kamusal düzenlemeler ile de birey, verilerini paylaşmak zorunda kalabilmektedir. E- devlet, e- nabız, Kamusal Elektronik Belge Yönetim (KEY) Sistemi³²⁴ gibi sistemlerde bireyin bilgileri yer almaktadır. Birey, bir vatandaş olarak kamu ve verilerini devamlı toplayan, birleştiren ve gelir odaklı kullanan büyük şirketler karşısında güçsüz durumdadır. İnternette kuralları, devlet ve büyük şirketler

³²⁰ Karlıdağ, S., “*Ekonomi Politik Açından Kişisel Verilerin Korunması*”, Amme İdaresi Dergisi, Mart 2013, C.46, S.1, s.128-134.

³²¹ Şerefoglu Henkoğlu, s. 194; Yavuz, s.44-45.

³²² Yüksel, M., “*Mahremiyet Hakkı ve Sosyo Tarihsel Gelişimi*”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 2003, C.58, S.1, s. 185-187.

³²³ Weber, s. 122.

³²⁴ KEY hakkında bkz. <https://versav.org.tr/kamusal-elektronik-belge-yonetim-sistemi-keys-nedir/> (E.T. 07.05.2019)

koyarken, bireyin yapabileceği bilinçlenmek ve kişisel verileri konusundaki farkındalığını arttırmaktır.³²⁵

2.5. İnternet ve Elektronik Ortamda Kişilik Hakkı İhlalleri

Günümüzde internet üzerinden elektronik ortamda yapılan işlemlerle kişilik haklarının ihlalinin çoğalmasının en önemli sebebi, internetin ve modern teknolojik araçların kolay kullanılabilir ve ulaşılır olması³²⁶; ayrıca bu ortamlarda failin kendini gizleme imkânının da kolay olmasıdır.³²⁷ Fail, sanal ortamda kendini daha rahat hissetmekte, vücut dili, ses tonu, göz teması gibi çeldiricilerden uzak kalarak ihlal için daha çok cesaretlenebilmektedir.³²⁸

Her ne kadar IP adreslerinden yahut belli mevzuat gereği internet kullandırılan sosyal mekânlarda, güvenlik kameralarından faile dair izler ve kullanım verileri elde edilebiliyor olsa da her zaman bu durum; suçu ve suçluyu saptamada yeterli olamamaktadır.³²⁹

İnternette yapılan kişilik hakkı ihlalleri sınırlı sayıda değildir. Teknolojik gelişmelerle paralel olarak ihlaller de değişik biçimler alabilmektedir. İnternetteki kişilik hakkı ihlalleri genel anlamda şu şekildedir:

³²⁵ Karahisar, T., “*Yeni Medya, Mahremiyet ve Unutulma Hakkı*”, https://www.academia.edu/19928769/Yeni_Medya_Mahremiyet_ve_Unutulma_Hakk%C4%B1 (E.T. 07.05.2019)

³²⁶ 2019 yılı itibarı ile Türkiye nüfusunun %70’den fazlası internet kullanıcısıdır. İnternet ve sosyal medya kullanım istatistikleri için bkz. <https://dijilopedi.com/2019-turkiye-internet-kullanim-ve-sosyal-medya-istatistikleri/> (E.T. 26.05.2019)

³²⁷ Fırat, s. 109; Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s.194,206; Yüksel, s. 185.

³²⁸ Durak, s. 104.

³²⁹ Oğuz, s. 57.

Alan adları ihlalleri: İnternette alan ismi açısından kişilik hakkı ihlali; haksız rekabete, marka hakkına tecavüze ya da isim hakkına tecavüze konu olur.³³⁰

E- mail göndermek suretiyle ihlaller: E-mail vasıtası ile kişilik hakkı ihlalleri; şeref ve haysiyete, özel hayata, giz alanına tecavüzleri içerebilir.

Spam e- postalarla yapılan ihlaller: Spam yolu ile kişilik hakkı ihlalinde; haksız rekabet, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri, TMK ve TBK bünyesinde ihlaller söz konusu olmaktadır.

Sahte e- postalar oluşturarak ihlaller,

Web sitelerinde bulunan ihlaller: Web sitesi yoluyla ihlalde ise şeref-haysiyetin zarar görmesi ve manevi zarar oluşabilir.³³¹ Web yayınları, sosyal medya ve sosyal paylaşım ihlalleri; hakaret gibi bir suç unsuru da içerebilir. Bu durumda; TCK ya da diğer ilgili yasal düzenlemeye aykırı sayılan ihlaller söz konusudur.

İçerik, bağlantı, çerçeve ve reklamlardaki ihlaller,

Ağ virüsleri, ağ solucanları,

Sosyal medya ihlalleri: Örneğin kişinin izni olmaksızın fotoğrafının sosyal medyada kullanılması durumlarında FSEK'e göre ihlal sayılan durumlar oluşabilir

Ceza kanunları uyarınca suç niteliğinde olan ihlaller, hakaret, kötüleme, şeref ve haysiyeti zedelemeye yönelik ya da özel hayatı, ismi, mesleği zedeleyen internet yayınları, yayın içerikleri, asılsız yayınlar, bilgi kirlilikleri gibi ihlaller,

³³⁰ Ahi, Ş., “Unutulma Hakkı”, Bilişim Dergisi, 2014, Yıl.42, S.161, s. 102; Özocak, G., “Unutulma Hakkı”, Bilişim Dergisi, 2014, Yıl.42, S.161., s.114-118.

³³¹ Arğıllı, İ., “İnternet yolu İle Kişilik Hakkı İhlalinde Manevi Tazminat”, 2014, İstanbul Barosu Dergisi, C.88, S.5, s. 33-36. “İnternette Kişilik Hakkının İhlallerinin Sonuçları”nın detaylı anlatımı için (Hukuki sorumluluk türleri ve ilgili hukuk davaları olan koruyucu davalar, maddi, manevi tazminat davaları, vekaletsiz iş görme davaları hakkında) bkz. Oğuz, s. 115-156.

Özel düzenlemelere aykırılıktan suç niteliği taşıyan ihlaller³³²,

Bir internet yayınında eski mahkûmiyetlere dair 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nda belirlenen kurallara uyulmamasından doğan ihlaller şartları olduğu oranda internet üzerindeki hukuki ihlallere örnek olarak verilebilir.³³³

Kişilik hakkı, kişilerin kendilerinin dahi üzerinde tasarruf haklarının sınırlı olduğu, vazgeçilemez haklardandır.³³⁴ Bir kişilik hakkı zedelendiği an, eylemi işleyen kişi bu durum yasalarca suç olarak düzenlendi ise o suçtan sorumludur. Eylem; haksız fiil teşkil etmekte ise haksız fiil hükümlerine göre, özel bir düzenleme ile hukuki ya da cezai bir sorumluluk kabul ediliyorsa da o doğrultuda sorumludur.³³⁵

İnternette kişilik hakkı ihlallerine yönelik başvurulabilecek hukuksal düzenlemeler şu şekildedir:

Genel olarak kişilik haklarının korunması mevzuatı; internetteki kişilik hakkı ihlallerine de yönelik olarak geçerlidir.³³⁶

İnternette kişilik hakkı ihlaline sebep olan durumlar; kişilerin özel hayat, mahremiyet, sır alanı ya da ifade özgürlüğü gibi kişisel ve temel alanlarına müdahaleyi içerdiğinden, temel haklara ve kişilik hakkının korunmasına dair uluslararası metinler³³⁷ (Kişilik hakkına dair temel uluslararası metinler; 10 Aralık

³³² Fırat, s.109-110; Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s.134, 194. İnternette kişilik hak ihlal türleri ve bu ihlallerin teknik olarak nasıl gerçekleştirildiğine dair detaylı açıklamalar için bkz. Oğuz, s. 56-112; Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, 99-190.

³³³ Ahi, s. 102; Özocak, s.114-118.

³³⁴ Ongun, C., *Yayın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali: Basın, Radyo-Televizyon Ve İnternet Hukuku*, Birinci Baskı, İstanbul 2013, Legal Yayıncılık, s. 31. Taştan, F. G., *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 2. Baskı, İstanbul 2017, On İki Levha Yayınları, s. 61.

³³⁵ Ongun, *Yayın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali*, s. 43-49.

³³⁶ Kişilik haklarının ihlali hususunda bkz. Bölüm 1.2.5.; 1.2.6.

³³⁷ Bu metinler ve düzenlemeler ile ilgili olarak bkz. Bölüm 1.2.5.; 3.5.1.; 3.5.1.1.; 3.5.1.2.; 4.; 4.2.2.

1948’de BM Genel Kurulu’nda kabul edilen İHEB³³⁸, 4 Kasım 1950’de Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen AİHS³³⁹, BM Genel Kurulu tarafından 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilen Medeni ve Siyasi Haklar Anlamında Birleşmiş Milletler Anlaşması/Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi³⁴⁰, AP ve Avrupa Konseyi tarafından 7 Aralık 2000’de kabul edilen AB Temel Haklar Şartı³⁴¹ vb. temel düzenlemeler),

1982 Anayasa’sının kişilik hakkını koruyan hükümleri³⁴²,

5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun,

³³⁸ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rights_turkce.pdf (E.T. 02.05.2019); İHEB’in; kanun, tüzük, yönetmelik gibi bir düzenleme olmayıp sadece BM Genel Kurulu’nun bir bildirgesi durumunda olmasından dolayı Türkiye’de uygun bulma kanunu ile onaylanması mümkün olmayan düzenlemelere girdiği; buna rağmen Resmi Gazete’de Türkçe metninin yayınlanmasının bir istisna teşkil ettiği; bu durumun, metnin içeriğinin toplumda yaygınlaştırılması, öğrenilmesi amacına yönelik olduğu hakkında bkz. Aybay, s. 8.

³³⁹ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (E.T. 02.05.2019);
Uygun bulma kanunu için bkz. ;
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=&v_donem=&v_yasama_yili=&v_cilt=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabasluk=KANUNLAR&v_altbaslik=&v_mv=&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=17736&v_gelecek_sayfa=6401&v_kul_lanici_id=10553736 (E.T. 02.05.2019);
AİHS için Türkiye’deki Uygun Bulma Kanunu, 19.03.1954’te 8662 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Sözleşme’nin onay belgesi 18.05.1954 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine gönderilmiştir. Bu tarih Sözleşmenin Türkiye bakımından yürürlük tarihidir.
<https://www.ihd.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi-ve-eki-protokollerde-yer-alan-haklar-ve-ozgurlukler/> (E.T. 02.05.2019)

AİHS, 01.06.2010 tarihli 14. Protokol ile revize edilmiştir.
https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf (E.T. 02.05.2019)
Sözleşme protokolleri ve revizeler hakkındaki son duruma ulaşmak için bkz.
<https://www.coe.int/en/web/conventions/> (E.T. 02.05.2019)

³⁴⁰ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf (E.T. 02.05.2019); Türkiye, onay evraklarını 15.09.2003’te BM’ye göndermiştir. Türkiye için yürürlük tarihi, 23.12.2003’tür.
<https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/tr/content/117-medeni-ve-siyasi-haklara-iliskin-uluslararası-sozlesme/> (E.T. 02.05.2019)

³⁴¹ <https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708> (E.T. 07.05.2019); Şartın güncellik özelliği, temel haklar konusunda güncel tüm gelişmeleri takip ederek ve dikkate alınarak hazırlanmış, daha önceki düzenlemeleri teyit eder nitelikte olduğundan ve de en son hazırlanmış metin olmasından kaynaklanmaktadır, bkz. Metin, s.51.

³⁴² Bkz. Bölüm 1.2.5.

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu, TTK, FSEK, TBK, TCK, KVKK, Adli Sicil Kanunu gibi kanunlarda da şartları oluştuğu şekliyle internetteki kişilik hakkı ihlallerine dair uygulanabilecek hükümler mevcuttur.³⁴³

Örneğin “siber suçlar” günümüzde, internetin ve teknolojinin durdurulamaz gelişimi ile birlikte ortaya çıkmıştır. Sadece Avrupa’da son yıllar itibariyle % 80 üzeri genç Avrupalı’nın dünya ile iletişim için, online sosyal ağları ve interneti kullandıkları belirlenmiştir. Dünya ölçeğinde, her yıl sekiz trilyon dolarlık e-ticaret hacmiyle el değiştiren parasal meblağ mevcuttur. Giderek online ticaretin yaygınlaşması, her gün milyonlarca insanın da çalıntı kredi kartlarının satılması, kurumsal teknik bilgisayar verilerinin ele geçirilip kullanılması, kişisel verilerin ele geçirilip suç için kullanılması, çocukların internet üzerinden cinsel istismarı gibi suç teşkil eden olaylarla mağduriyetini yaratmaktadır.³⁴⁴

İnternet özgürlüğü; 7 Aralık 2000 tarihinde AP ve Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen Avrupa Temel Haklar Sözleşmesi³⁴⁵ ile desteklenirken, bir yandan da siber organize suçlardan ve suç örgütlerinden bireyleri korumak için gereken önem de gösterilerek, siber güvenlik için kayda değer çalışmalar yapılmalıdır.³⁴⁶

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, konuyla ilgili özel düzenlemelerdendir. 2014 tarihli değişik 8. ve 9. maddesi³⁴⁷ internet

³⁴³ Durak, s. 108-109.

³⁴⁴ Başbüyük, İ., “*Dijital Çağda Suçla Mücadele: Bir Avrupa Siber Suç Merkezinin Kurulması*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013, C.15, Özel Sayı, (Prof. Dr. M. Polat Soyer’e Armağan, C.2, İzmir 2014), s. 1583-1586.

³⁴⁵ Sözleşme için bkz. <https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708> (E.T. 07.05.2019); Bkz. Bölüm 1.2.5.

³⁴⁶ Ahi, s. 109.

³⁴⁷ 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’da 6.2.2014 tarihli ve 6518 sayılı Kanun madde 93 ve 94 ile yapılan değişiklik ile kişilik haklarının internet yayınlarına karşı korunması gayesi ile; 9. maddede “İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi” ve 9/A maddede ise “özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi” düzenlenmiştir. Önok, s. 181.

vesilesi ile suç teşkil eden hususlara yöneliktir.³⁴⁸ TCK referans alınarak belirlenmiş olan 7 adet katalog suç³⁴⁹ kategorisine giren internetteki veriler hakkında bir soruşturma var ise hâkim; kovuşturma var ise de mahkeme; gecikmesinde sakınca bulunan hallerle ilgili olarak da Cumhuriyet Savcısı; yayının erişimin engellenmesi³⁵⁰ kararı verebilir.³⁵¹

5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesinde düzenlenen, içeriğin engellenmesine/kaldırılmasına dair bir talep varsa internet ortamında kişilik hakkının ihlal edildiği iddiasında olan bir kişi; önce içerik sağlayıcısına, ulaşamazsa yer sağlayıcısına başvurarak içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebilir. Bu yöntem “*uyar-çıkart*” yöntemi olarak adlandırılmaktadır.³⁵²

³⁴⁸ Bkz. İlgili Yasa, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf> (E.T. 30.04.2019)

³⁴⁹ Katalog suç; TCK'deki değişik suçların başka kanunlarda birkaçının bir araya getirilerek bir grup suç, kategorik suç oluşturulmasıdır. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da erişimin engellenmesine sebep olan ve TCK referans verilerek oluşturulmuş katalog suçlar; “(...) *intihara yönlendirme, çocukların cinsel istismarı, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, sağlık için tehlikeli madde temini, müstehcenlik, fuhuş, kumar oynanması için yer ve imkân sağlama, 25/7/1951 tarih ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun(...)*”dur. Ayrıca 2008 yılındaki bir değişiklik ile 7 ayrı suçtan oluşan katalog suça “ *spor müsabakaları ile ilişkili olarak sabit ihtimalli veya müşterek bahis*” suç unsurları da eklenmiştir. Avcı, A. *Türkiye'de İnternet ve İfade Özgürlüğü*, İstanbul 2013, Legal Yayıncılık, s. 313.

³⁵⁰ Erişim engelleme yöntemlerinin kapsamına, sistemine, sürecine ve süresine göre ayrılarak; bunların da ISS temelli engelleme, internet omurgası temelli engelleme, doğrudan engelleme, uyar-kaldır yöntemi ile engelleme, geçici-kalıcı engelleme, otomatik-bireysel engelleme, IP (İnternet Protokol Adresi)- DNS (İnternette bölümlenme sağlayan sistem)- URL (Tarayıcıda site adının olduğu çubukta yer alan bilgi)-Proxy (Vekil sunucu) engellemeleri, fiziksel sunucu müdahalesi gibi yöntem ve teknikler ile gerçekleştirildiği hakkında detaylı olarak bkz. Kaya, M. *B. Erişimin Engellenmesi*, s. 21-38.

³⁵¹ Avcı, s. 313.

³⁵² Önok, s. 181.

İnternet sjelerine ulaşılamaması veya başvuru sonucunun istenilen Şekilde olmaması halinde, 15 gün içinde yerleşim yeri sulh ceza mahkemesine başvurarak içeriğin yayından çıkarılması talep edilebilir.³⁵³

Sulh Ceza Mahkemesi kararı, itiraz için üst mercii olan Asliye Ceza Mahkemesi'ne itiraz edilmemesi veya yapılan itirazın reddedilmesi halinde kesinleşir ve kararın ilgili internet sjesine tebliğinden itibaren iki gün içinde infaz edilmesi gerekir.³⁵⁴

Kişilik hakkı ihlali, açık ve net bir Şekilde anlaşılabilmekte ise internet sjelerine başvurmaksızın, Sulh Ceza Hâkimliği'nden içeriğe erişimin engellenmesi talep edilebilir. En geç yirmi dört saat içinde hâkim karar verir. Karara, st mercii olan Asliye Ceza Mahkemesi'nde itiraz hakkı mevcuttur. Sulh Ceza Hâkimliği'ne direk başvuru yöntemi ile TMK'deki diğer korumalara göre daha hızlı sonuç alınabilmektedir.

İlk aşama olarak Sulh Ceza Hâkimliği'ne başvurulduğunda bu başvuru; hak ihlalinin açık ve net olmadığından reddedilirse, ihlale yönelik diğer koruma yöntemleri olan TMK m.24 ve m. 25 uyarınca hukuk davası açma ve varsa diğer yasalardaki hükümlere başvurma yolları saklıdır.³⁵⁵

5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesinin 4. fıkrasında; hâkimin vereceği erişimin engellenmesi kararlarının sınırı da belirtilmiş durumdadır. 9. maddede; kişilik hakkı ihlline konu yayınlara ilgili olarak, mecbur kalmadıkça tüm yayının engellenmemesi gerektiği bildirilmektedir. URL vb.

³⁵³ zocak, s.117.

³⁵⁴ Şen, E., "*İnternet Hukuku ve Kişilik Haklarının Korunması*", Nevşehir Barosu Dergisi, 2014, S.1, s.287-288. (Şen'in belirttiği üzere kararın infazının takibi, kişilik hakkı ihlal edilen tarafından yapılacaktır. Bu durumda, kamu gücünü kullanarak infaza zorlama mevcut olmadığından uygulamada birçok soruna yol açmaktadır. Aynı Şekilde kararın muhataplarınca ilgili yayına dair pek çok prosedür ve teknik durumlar ne sürülerek, içeriğin yayından kaldırılması geciktirilmekte ve uzun süre kararların yerine getirilmesi engellenmektedir. Böylece içerikten ötürü kişilik hakkı zedelenenin daha da mağduriyetine sebep olunmaktadır. Şen, a.y.)

³⁵⁵ Fırat, s.111-113.

bağlantıların kaldırılması yöntemi, ihlalin ortadan kaldırılmasında yeterli ise o zaman tüm yayının engellenmesi ve ek olarak tekzip yayınlanması durumları söz konusu olmayacaktır.³⁵⁶

5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un uygulanması hususlarını düzenleyen ve 30.11.2007 tarihli olan İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te³⁵⁷ de 13. ve 14. maddeler; koruma ve idari tedbir kapsamında, erişimin engellenmesi mekanizmasını düzenlemektedir.

2.5.1. İnternet ve Elektronik Ortamın Unutulma Hakkı Boyutu

Unutulma hakkının dijital içerikteki boyutu; çoğunlukla arama motorları ve web sitesi sonuçları çerçevesinde gerçekleşmektedir.³⁵⁸

Unutulma hakkı,“(...)Dijital hafızada yer alan bireye ait fotoğraf, kimlik bilgisi, adres ve diğer kişisel içeriğin yine bireyin talebi üzerine bir daha geri getirilemeyecek biçimde ortadan kaldırılması(...)” şeklinde tanımlanmaktadır.³⁵⁹

Unutulma hakkına konu olan ve kişilik haklarını zedeleyen bilgiler,³⁶⁰ elektronik ortamda bulunmakta ve bunlara arama motorları kanalı ile ulaşılmaktadır.

³⁵⁶ Bkz. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf> (E.T. 30.04.2019)

³⁵⁷ Bkz. ilgili Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/11/20071130-6.htm> (E.T. 30.04.2019)

³⁵⁸ Kaya, M., *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 285.

³⁵⁹ Güleler, s. 226.

³⁶⁰ Unutulma hakkının, kişinin kendisinin tasarrufunda olması gereken kişisel bilgi ve verilerden ötürü, özel hayatının korunması, giz alanının muhafazası, adının, şeref ve haysiyetinin korunması gibi kişilik hakları ile ve tüm bunlarla bağdaşan unsurlarla bire bir bağlantılı olduğu, bu anlamda ahlaki ve hukuksal yönü bulunduğu dair, bkz. Weber, s. 121.

Bunlarla ilgili kişinin adına ilişkin bağlantının kaldırılması, arama motorları kanalı ile olabilmektedir.³⁶¹

İnternetteki hangi tür veri ve içeriklerin unutulma hakkına konu olabileceğini belirtmek gerekirse:

1- İnternetteki yayın anında hukuka uygun toplanıp işlenmiştir.

2- Kişi kendi rızası ile bu verileri işler.

3- Gerçek bir durum ifade eden veriyi bir başkası ele geçirerek toplar ve işler. Bu durumların tümü, baştan hukuka uygun olup daha sonra veri sahibinin rızasının ortadan kalkması ile hukuka aykırı hale gelir.

4- Verinin işlenme, toplanma amacı gereksizleşmiştir.

5- Verinin güncelliği kaybolmuştur.

6- İçerik yetersiz hale gelmiştir, ilgisiz bilgiler içermeye başlamıştır.

7- Veri öznesi ile verinin ilgisi kesilmiştir.

Yukarıda sayılan tüm faktörler; veriyi ve içeriği unutulma hakkının kullanılabilmesine uygun hale getirmektedir.³⁶²

Web sitelerinde ihlalde ise internet haber siteleri ve sosyal medya sitelerine yönelik olarak içerik kaldırılma talepleri bağlamında unutulma hakkı kullanılabilir. İnternet, hafızası gereği geçmişteki bilgileri de süresiz saklı tutabildiği için önceden yayınlanan bir haber, dijital hafızada ise halen ulaşılabilir olmakta ve güncel addedilmektedir.

³⁶¹ Akkurt, “Unutulma Hakkı”, s. 2609. Google’ın avukatı, arama motorlarının içerik ve yer sağlayıcı olmadıklarını, sadece arama fonksiyonunu yerine getiren unsurlar olduklarını, internetteki her türlü sorunun muhatabının arama motorları olamayacağını, internetteki sorunlu bilginin kaldırılmasının arama motorundan değil de bilginin konulduğu ve yer aldığı kaynak adresten yapılması gerektiğini belirtmektedir. <http://www.milliyet.com.tr/google-in-avukati--arama-motorlari-icerik-saglayici-kabul-edilemez-gundem-1248787/> (E.T. 17.05.2019)

³⁶² Çırak, s. 167-168.

İnternet haber arşivlerinde unutulma hakkının uygulanması yöntemleri; 1- Haberin mevcut ve şu an için geçerli bilgiye göre güncellenmesi, 2- Haberin unutulma hakkı talep eden ve haberle ilişkilendirilen, ilgili kişiyle alakalı ve bağlantılı olamayacak şekilde yeniden düzenlenmesi, 3- Haberin arşivden tamamen çıkarılması ya da “*robot.txt*” olarak bilinen robot engellenme programı ile habere dair Uniform Resorce Loader/Tek Düzen Kaynak Bulucu (URL)’nin³⁶³ arama motorlarınca indekslenmesinin ya da erişiminin engellenmesi şeklindedir.³⁶⁴

Unutulma talebi doğrultusunda mevcut bilgi, ilgili internet alanından kaldırılarak “*erişilememe*” ve bilgiyle ait olduğu kişi arasında “*bağlantı kurulamama*” olguları sağlanmaktadır.³⁶⁵

İspanya’da bir lise müdürü hakkında kamusal alana idrarını yapmaktan verilen adli para cezasına dair haber; üzerinden 35 yıl geçmiş olmasına rağmen İspanyol Resmi Gazetesi’nin internet arşivine aktarıldıktan sonra, tekrar güncel hale gelmiştir. Arama motorlarıyla ismen aramada, insanların karşısına lise müdürü ile ilgili bu haber çıkmaya başlamıştır. Bu bilgiye, ancak arama yapılmakla ve arama motorunun fonksiyonları sayesinde ulaşılabilmekte ve bu husus arama motorlarının çalışma sistemini göstermektedir.

Arama motorları, bilgiyi yaymamakta; fakat web sayfalarını indeksleyerek bilginin aranıp bulunmasını ve bilgiye ulaşılabilmesini sağlamaktadır. Sosyal medya siteleri ise bilgiyi yaymaktadır. Birey, bu durumlarda hem kendinin oluşturduğu

³⁶³ URL’nin Türkçe karşılığı, Tekdüzen Kaynak Bulucudur.
<https://www.isimtescil.net/bilgibankasi/url-nedir-hangi-amacla-kullanlr> (E.T.26.05.2019)

³⁶⁴ Sözüer, s. 30-31.

³⁶⁵ Weber, s. 120.

içerik için³⁶⁶ hem de başkaları tarafından sosyal mecralara konulan veriler açısından unutulma hakkını kullanabilmektedir.³⁶⁷

İnternette bir arama yapılırken kullanıcıları bir anda başka sayfalara yönlendiren “*hyperlinkler*” de internette arama sonuçları kapsamında incelenmektedir. Arama motorlarına benzer fonksiyon icra eden hyperlinkler, kullanıcıları bir web sayfasına yönlendirerek sayfada yer alan veriye ulaşımı sağlarlar.³⁶⁸

Hyperlinklere dair verilen en ünlü karar; Alman Federal Mahkemesi tarafından görülmüş “*Paperboy*” davasıdır.³⁶⁹ Bu davada; yapılan aramaya göre günlük yazı, makale ve haberlere dair sonuç listesi sunan, erişim sağlayan, direk link vererek bu yayınların bulunduğu ana kaynağa bağlanılmaksızın yayının içine girilmesini sağlayan www.paperboy.de adlı sitenin telif sorumluluğu ile ilgili olarak yargılama yapılmıştır. Mahkeme; davalı Paperboy sitesinin yayınları çoğaltmadığını, sadece arama ve bulma işlevi gördüğünü, zaten eserlerin umuma arzının söz konusu olduğunu, Paperboy’un ilgili yayına ulaştıran linkleri olmasaydı da söz konusu ilgili web sitelerinden yayınlara ulaşılabilirdiğini, bu açıdan herhangi bir telif hakkı ihlali olmadığını hüküm altına almıştır.³⁷⁰

Unutulma hakkının uluslararası toplumda ilk kez ortaya çıktığı Avrupa Birliği Adalet Divanı’nın (ABAD)³⁷¹ 13 Mayıs 2014 tarihli ünlü “*Google*” kararında³⁷² bir

³⁶⁶ 2010 yılında Fransa’da hazırlanan ve kabul edilen “*Sosyal Ağlar ve Arama Motorlarında Unutulma Hakkına İlişkin İyi Uygulama İlkeleri*” ile “*Hedefli Reklamcılığa ve İnternet Kullanıcılarının Korunmasına İlişkin İyi Uygulama İlkeleri*”, internet mecralarındaki unutulma hakkının geliştirilmesine yöneliktir. Sosyal Ağlar ve Arama Motorlarında Unutulma Hakkına İlişkin İyi Uygulama İlkeleri; rıza ile paylaşılan bilgiler içindir, bkz. Sözüer, s. 34.

³⁶⁷ Sözüer, s. 18, 30-31.

³⁶⁸ Oğuz, s. 31.

³⁶⁹ BGH, 17.07.2003, I ZR 259/00 dejura.org (Kaya, *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 286’dan naklen alınmıştır.)

³⁷⁰ Kaya, *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s.286.

³⁷¹ ABAD, AB yargı organı olup Adalet Divanı, Genel Mahkeme ve Uzmanlık mahkemeleri olarak üçlü bir yapıya sahiptir. https://www.ab.gov.tr/_45632.html (E.T. 18.03.2019)

arama motoru olan Google, başroldedir. Bu kararda; arama motoru vesilesi ile kullanılan ifade özgürlüğü hakkı ile veri öznesinin özel hayatının korunması hakkı karşı karşıya gelmiş, özel hayatın korunmasının arama motorunun ekonomik çıkarlarından ve ifade özgürlüğünden daha üstün olduğu değerlendirilerek; özel hayatı ihlal eden ilgili internet verilerinin arama sonuçlarından çıkartılması yönünde karar verilmiştir. Böylece unutulma hakkı uygulanmış ve tanımlanmıştır.³⁷³

ABAD'ın verdiği 13 Mayıs 2014 tarihli “Google” kararıyla³⁷⁴ birlikte³⁷⁵ arama motorlarının unutulma hakkına yönelik taleplerle ilgili olarak hukuki anlamda sorumluluğu kabul edilmiştir. 29 Mayıs 2014 tarihiyle birlikte Google, AB unutulma hakkı başvurularını almaya, 30 Mayıs 2014 itibariyle de uygulamaya başlamıştır.³⁷⁶

Bu durumda unutulma hakkı açısından asıl ve ilk başvuru yolunun arama motorlarına yapılan başvuru olduğu görülmektedir.³⁷⁷ Arama motorlarına başvuru

³⁷² ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

³⁷³ Taşkın, Ş. C., “Unutulma Hakkı Ve Bu Hakkın Türk Hukukunda Uygulanması”, *İzmir 4. Uluslararası Bilişim Hukuku Kurultayı Bildiriler Kitabı*, s.157-167, 13 Mayıs 2016 Günlü Metin, <http://cankattaskin.av.tr/wp-content/uploads/2016/05/unutulma-hakk%C4%B1-siteye-ve-CVye-konan.pdf> , s. 2-3. (E.T.19 .03.2019)

³⁷⁴ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

³⁷⁵ 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı ABAD'ın “Google” kararına göre: 1- Hukuka uygun makul ve belirli amaçla toplanmış bir veri eğer amacın dışına çıkılarak işlendi ise, 2- Veri, güncelliğini ve gerekliliğini kaybetti ise, 3- Arama motorlarının, verilerin adil ve yasal işlenmesini sağlama yükümlülüğü olmasına rağmen buna uyulmadan işlenmiş bir veri söz konusu ise arama motorları tarafından, veri için unutulma hakkı uygulanabilir. İstisna; bilimsel, istatistiksel verilerdir. Ayrıca edebi, sanatsal ve basın özgürlüğü kapsamındaki veriler için de unutulma hakkının, haklar arası çıkar ve denge mekanizmasına göre değerlendirilmesi icap eder. Çırak, s. 166.

³⁷⁶ <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/google-unutulma-hakki-basvurularini-kabul-etmeye-basladi-26516510> (E. T. 19.05.2019); Sözüer, s. 137-138.(Ahi'nin açıkladığı üzere Google, hassas kişisel verilerin tizlikle, hemen kaldırılacağını bildirmiştir. Bu durum bile hassas verilerin internette tamamen silinmesi için yeterli gelmemektedir. Çünkü hassas veri, arama motorundan kaldırılrsa da kaynak sitede yer almaya devam edebilmektedir. Uzantıları yani URL'leri halen arama sonuçlarında görülmeye devam edebilmektedir. Google, unutulma hakkını uyguladığı hassas verinin, gözükmeye devam eden URL'leri varsa, onların da bildirilmesi halinde kaldıracağını belirtmiştir. Ahi, s. 104.)

³⁷⁷ Arama motoru Google'un 27.02.2018 tarihli olarak bildirdiği unutulma hakkı başvuruları istatistikleri için bkz. <https://digitalage.com.tr/abde-unutulma-hakkina-ait-veriler-aciklandi/> (E.T. 19.05.2019)

hukuksal temelde unutulma hakkına dayanılarak yapılabilir. Verinin, veri sahibinin adıyla bağlantısının kaldırılması için arama motorlarına müracaat söz konusu olmaktadır.³⁷⁸

Unutulma hakkının uygulanışında, arama motorları veya linklerden bir takım bilgilerin kaldırılmasının nasıl mümkün olacağı, kimlerin bu yükümleri yerine getireceği, hakkını kullanmak isteyen kişilerin hangi teknik, hukuksal başvuru, itiraz gibi yolları izleyecekleri, ilgili arama motoru şirketinin başvuru için şart koştuğu “*web formu*”nun nasıl doldurulup işletene gönderileceği gibi hususlar; unutulma hakkının aslında teknoloji ve internet dünyası ile ne kadar iç içe olduğunu ve bilgisayar teknolojisinin unutulma hakkı açısından ayrılmaz bir unsur olduğunu göstermektedir.³⁷⁹

Asılsız olan ya da hakaret içerikli bir veri için kullanılacak başka hukuki korumalar olduğu için bu durumdaki veriler; genel itibariyle unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmemektedir. Bu durumlar için farklı hukuki korumalar mevcuttur. İlgili diğer hukuki yollara başvurarak veri kontrolü sağlanabilir. Unutulma hakkı ise geçmişte internette yer almış; fakat şu an için veri öznesi ile bağdaşmayan verilerin internet arama sonuçlarından, arama motorlarının içeriğinden kısmen kaldırılmasını içermektedir.³⁸⁰

Google; kendisine başvuru yapılmadan önce içeriğin kaldırılması için, önce kaynak siteye, içerik ve yer sağlayıcıya, hosting firmasına,³⁸¹ reklam verene sırasıyla başvuru süreçlerinin tamamlanmasını önermektedir. Bunlardan sonuç alınmazsa

³⁷⁸ Yavuz, s. 112; Çırak, s. 166. (Çırak, unutulma hakkının yükümlüsü konusunda diğer haklarla karşılaştırıldığında onların yükümlüsünün en başta devlet olduğunu, hakkın devletten yerine getirilmesinin istendiğini, negatif koruma statüsündeki haklarla ilgili olarak da yine önleme ve korumanın devletin yükümlülüğünde olduğunu vurgulamaktadır. Unutulma hakkında ise ilk başvuru mercii, diğer tüm haklardan farklı olarak “*arama motorlarıdır*” Çırak, s. 166.)

³⁷⁹ Kaya, *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, s. 285-286.

³⁸⁰ Yavuz, “*Unutulma Hakkı Nedir? İnternette Mümkün mü?*”, <https://t24.com.tr/haber/unutulma-hakki-nedir-internette-mumkun-mu,386811> (E.T. 17.05.2019)

³⁸¹ Hosting firması hakkında bkz. <https://www.athenos.com/web-hosting-sirketi-secme/> (E.T. 17.05.2019)

kendisine gelmesini; böylelikle pek çok süreçten geçirilecek talebin yerine getirilmesinde daha ergonomik bir yapının mümkün olabileceğini, bundaki amacın da mahkemelerin yükünü azaltmak olduğunu bildirmektedir.³⁸²

2.5.2. Türkiye’de İnternet ve Elektronik Ortamda Unutulma Hakkının Kullanılması

Türkiye açısından arama motoru Google’a 13 Mayıs 2014 tarihli ABAD kararı³⁸³ uyarınca başvurma imkânı olup olmadığı bazı açılardan tartışılır durumdadır. Şöyle ki:

ABAD; “*Google*” kararına³⁸⁴ dayanak olan, AP ve Avrupa Konseyi tarafından 24 Ekim 1995 tarihli olarak onaylanan 95/46/EC (AT) sayılı Avrupa Veri Koruma Direktifi’nin³⁸⁵ (Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımına Dair Bireylerin Korunması ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımına İlişkin 95/46/EC sayılı Direktifi/ **Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data and on the Free Movement of Such Data**) 4. ve 28/3. maddelerinden yola çıkarak, AB veri koruma kurallarına tabi olan herkesin, AB vatandaşı olma şartı aranmaksızın, 95/46 sayılı bu Direktif hükümlerinden faydalanma ve Direktif’e dayanarak unutulma hakkı talep etme hakkı

³⁸² Ahi, s. 101.

³⁸³ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

³⁸⁴ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C-131/12 K. sayılı karar.

³⁸⁵ Direktif Türkçe metni için bkz. <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019); Direktif İngilizce metni için bkz. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:en:HTML> (E.T. 02.05.2019)

bulduğunu belirtmiştir. ABAD verdiği kararda³⁸⁶ “her kişi” bu hakka sahiptir şeklinde hüküm kurmuştur.³⁸⁷

95/46 sayılı AB Direktif’ine³⁸⁸ göre kurulan “Madde 29 Çalışma Grubu”³⁸⁹; Google’ın, ABAD kararına³⁹⁰ uygun şekilde, unutulma hakkını her kişiyi ve alan olarak “google.com” uzantısını kapsayacak şekilde uygulaması gerektiğini bildirmiştir.³⁹¹

ABAD kararı uyarınca³⁹², Türkiye’den unutulma hakkına dayanarak Google’a başvuru için hukuki bir engel yoktur. Google, unutulma hakkı başvurularını aldığı online başvuru formunda, AB vatandaşlığı aramamakta; fakat formda hangi ülke hukukunun uygulanacağını seçilmesini zorunlu tutmaktadır. Şu an Google tarafından hazırlanmış formda, mevcut ve seçilebilir hukuk sistemleri içinde Türkiye yoktur.³⁹³

³⁸⁶ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

³⁸⁷ Sözüer, s. 141-142.

³⁸⁸ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

³⁸⁹ Madde 29 Çalışma Grubu, 95/46 sayılı AB Direktif’inin 29. maddesi uyarınca kurulmuş bulunan, bağımsız bir danışma kurulu olup uzmanlık alanları ve görüş bildirdikleri hususlar veri koruması ile mahremiyet ve gizlilik alanlarıdır, bkz. Kaya, M.B., “Unutulma Hakkı”, <https://www.mbkaya.com/hukuk/unutulmahakki.pdf> (E.T.19.05.2019); file:///C:/Users/TUBA/Downloads/20180416_Article29WPGuidelinesonConsent_publishpdf.pdf (E.T.19.05.2019)

³⁹⁰ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

³⁹¹ Bygrave, L., “Law And Technology- A Right to Be Forgotten?”, Communications of the ACM, 2015, C.58, S.1, s. 36.

³⁹² ABAD tarafından verilmiş, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C-131/12 K. sayılı karar.

³⁹³ Önok, s. 170.(Başvuru formunda hukuk sistemleri seçimi hususunda Google tarafından sunulan listede yer alan ülkelere dair bkz. Yavuz, s. 113.)

Formdaki liste, AB ve İsviçre hukuk sistemine tabi ülkeleri kapsamaktadır. Google'ın sadece EFTA³⁹⁴ ve AB devletleri uzantılı “*domain*”ler için unutulma hakkını uygulaması, ABAD 13 Mayıs 2014 kararı³⁹⁵ ile çelişki halindedir.³⁹⁶

Tüm bu açılardan henüz Türkiye ve benzer durumdaki diğer AB üyesi olmayan ülkeler açısından, unutulma hakkı talebi ile arama motorlarına başvuru durumu, tam olarak netleşmemiştir. Bu durumun, süreç içerisinde başvurular yapıldıkça zamanla netleşeceği düşünülmektedir.³⁹⁷

Google'a Unutulma Hakkı Başvuru Şekli:

1- İnternet üzerinden “*web formu*”³⁹⁸ ile her milletin kendi dili kullanılarak yapılmaktadır. (Form, 25 dil için hazırlanmıştır.) Arama sonuçlarından kısmen kaldırılmasının talep edildiği URL'ler de unutulma hakkı başvuru formu ile internet ortamında eklenip Google'a gönderilmektedir. Alternatif bir başvuru yolu göstermemiş olan Google, mümkün mertebe başvuruların internet üzerinden yapılması şeklinde yönlendirme yapsa da başka türlü imkân bulunmayan durumlar için; faks, mektup gibi diğer haberleşme araçları ile yapılan başvuruları da kabul etmektedir. Kaldırılması istenen URL'lerin ise mutlaka internet yolu ile gönderilmesini şart koşmaktadır. Kaldırılması istenen URL'lerin, veri öznesi ile

³⁹⁴ EFTA ülkelerinin hangileri olduğu hakkında bkz. https://www.ekodialog.com/ekonomi_kurumlari/avrupa_serbest_ticaret_bolgesi.html (E.T.02.04.2019) Norveç, İsviçre, İzlanda, Lihtenştayn.

³⁹⁵ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

³⁹⁶ Bygrave, s. 36.

³⁹⁷ <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/hayatimize-yeni-bir-hukuk-terimi-yerlesti-unutulma-hakki-392421.html> (E.T.18.05.2019); <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/ab-ulkelerine-var-turkiyeye-yok-internette-unutulma-hakki/1238254> (E.T. 18.05.2019); Yavuz, s. 113; Sözüer, s. 142.

³⁹⁸ https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&hl=en&rd=1 (E.T. 19.05.2019) (Başvuru web formunda ilgili ülke, kişisel bilgiler, veri öznesinin ya da veri öznesi adına talepte bulunanın adı, kaldırılması istenen URL'ler, e-posta adresi bilgileri sorulmaktadır. Yavuz, s. 113.)

ilgisi, başvuru tarafından Google'a açıklanmalıdır. (Veri öznesi neden ilgili URL'nin kısmen kaldırılmasını istiyor?)³⁹⁹

2- Google'da internetten içerik kaldırma yapılmadığı gibi⁴⁰⁰ veri hakkında unutulma hakkı uygulanan içerik mevcut olduğu kaynakta, ilgili web sitesinde veya kaynak sayfasında bulunmaya devam etmektedir.⁴⁰¹

3- Google, içeriğe ulaşılmasını sağlayan arama linkleri ve sonuçları ile veri öznesinin ismi arasındaki bağlantıyı kaldırır; kaldırma işlemi neticelenir. Unutulma hakkı uygulanmış olur. Unutulma hakkına esas veri, suç teşkil ediyorsa yahut başka hukuki neticeler yaratıyorsa onlarla ilgili olarak veri öznesinin diğer hukuki hakları saklıdır.

4- Google, web formu ile ilgili verinin arama sonuçlarından çıkarılması, kısmen kaldırılması, özne ile veri arasındaki arama bağlantılarının kesilmesi talebini reddederse, veri öznesi için unutulma hakkı talebini mahkemeye yöneltme durumu gündeme gelecektir.⁴⁰²

5- Olumsuz Google kararına karşı, Veri Koruma Ajansları'na⁴⁰³ ve ulusal mahkemelere başvuru yolu açıktır.⁴⁰⁴

Türkiye'de unutulma hakkı içtihatlar ile tanınmış olmasına rağmen, konuyla ilgili ayrı bir yasal düzenleme olmadığı için mevcut hukuki düzenlemeler ve dayanak

³⁹⁹ Yavuz, s. 112-113.

⁴⁰⁰ Çünkü unutulma hakkı; içerik kaldırmayı değil, veri sahibinin adı ile veri arasındaki bağlantının kısmen engellenmesini içerir. Kaldırma, sansüre mahal verebilir. Haberleşme özgürlüğünü ihlale bürünebilir. Kaldırma, komple bir yok etme işlemi içerir. Oysa kısmen erişim engellenmesinde; içeriğe müdahale edilmemekte, içeriğin bağlantısına engel konularak, unutulma hakkı bir nevi "*karartma şeklinde*" gerçekleştirilmektedir. Çırak, s. 167.

⁴⁰¹ Ahi, s. 104.

⁴⁰² <https://policies.google.com/faq?hl=tr> (E.T.17.05.2019)

⁴⁰³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu ve Kurulu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu vb.

⁴⁰⁴ Yavuz, s. 118.

hükümler⁴⁰⁵ kullanılarak unutulma hakkın içeriği gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.⁴⁰⁶ Türk hukuk sisteminde unutulma hakkı yasal olarak düzenlenmediğinden, unutulma hakkına dayanarak unutulma hakkı talepli dava açmak mümkün değildir.⁴⁰⁷

Türkiye’de unutulma hakkının kullanılış prosedürü aşağıdaki şekillerde olabilir:

1. Yol: Önleme ve Sosyal Ağ/ Sosyal Mecra Veri idaresi Yöntemi: Unutulma hakkı, kişisel veri internet ortamına düştükten sonra kullanıldığı için, bu hak kullanıldıktan sonra dahi verinin internette varlığı devam edebilir. Veri kopyalanmış olabilir, başkasının uhdesine geçmiş olabilir, arama motorundan kaldırılrsa da kaynak sitede yer almaya devam edebilir. Başka kelimelerle yapılan aramalarda veriye ulaşılabilir. Tüm bu durum ve ihtimaller internetin unutmadığına delalettir.⁴⁰⁸

Günümüzde her kişi için, öncelikle kendi internet kullanımını kendisinin denetim altına alması gerektiği görüşü vurgulanmaktadır. Bu dikkatin yanı sıra; bir şekilde internette hakkında olumsuz bir içerik olan kişi, “*Online İtibar Yönetimi*”⁴⁰⁹ şirketlerine başvurarak hakkındaki olumsuz verilerin yerini olumluların alması için profesyonel veri idaresi yapabilir.⁴¹⁰

⁴⁰⁵ Türkiye’de kişilik haklarının ihlal edilmesi halinde uygulanan mevzuat, internette ve elektronik ortamdaki kişilik hakkı ihlallerine uygulanan mevzuat; unutulma hakkına yönelik olarak da kullanılmaktadır. Bkz. Bölüm 1.2.5., 1.2.6., 2.5.

⁴⁰⁶ Ahi, s. 96, 101-102.(Ahi’ye göre; bu düzenlemelerin hiçbiri unutulma hakkının tam karşılığı değildir. Ahi, s. 104.)

⁴⁰⁷ Ahi, s. 104.

⁴⁰⁸ Önok, s. 171; Yavuz, C. “*Unutulma Hakkı Nedir? İnternette Mümkün mü?*”, <https://t24.com.tr/haber/unutulma-hakki-nedir-internette-mumkun-mu,386811> (E.T.17.05.2019)

⁴⁰⁹ Online itibar yönetimi hususunda detaylı bilgi için bkz. <file:///C:/Users/TUBA/Downloads/MedyaveOnlinetibarYnetimiAratmaRaporu.pdf> (E.T. 19.05.2019)

⁴¹⁰ Ahi, s. 104.

Sosyal medyada güvenlik önlemleri olarak aşağıdaki durumlar sayılmaktadır:

Yetkililerin gizlilik ayarlarını hassasiyetle ve kullanıcıların bizzat anlayabileceği şekilde düzenlenmesi,

Yayımlanmasında ve işlenmesinde onay ve rıza gerektiren hususların açık ve net bir biçimde belirgin olması,

Rıza beyanının yazılı veya elektronik bir belge ile veri sahibinden alınması,

Kişinin kendisinin veri paylaşmasının yanı sıra üçüncü kişilerce etiketlenerek de verisi, diğer kişilerin eline geçebilir. Bu hususta da kişilik hakkına hanel gelmemesi için dikkatli ve bilinçli olunması şeklindeki öneriler, unutulma hakkına çok daha az ihtiyaç duyulması ve internet ortamında daha fazla kişisel hak ihlali olmaması açısından ileri sürülmektedir.⁴¹¹

2. Yol: Türkiye’de genel olarak unutulma hakkının uygulanmasını sağlayan erişimin engellenmesi yolundaki tedbirler, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun kapsamında verilmektedir.

5651 sayılı Kanun doğrultusunda internetten kaldırılmak istenen bir veriyle ilgili 8. ve 9. maddeler uyarınca erişimin engellenmesi kararı⁴¹² verilebileceği gibi; *uyar-çıkarm* yöntemi⁴¹³ kullanılarak da içeriğin yayından çıkarılması, silinmesi sağlanabilir.⁴¹⁴

⁴¹¹ Atasoy, s. 294-299.

⁴¹² Elmalica; s. 1625-1626.

⁴¹³ Örneğin “*Uyar-Çıkarm*”ın telifle ilgili kullanımı hakkında bkz. <http://www.yaybir.org.tr/bilgi-bankasi/uyar-kaldir-sistemi/450> (23.04.2019)

⁴¹⁴ Özocak, s. 111, 117; Ahi, s. 101.(Ahi, 5651 sayılı Kanun’daki “*uyar-çıkarm*” sisteminin Google’ın unutulma hakkı talebi alma süreciyle aynı olduğunu belirtir. Ahi, s. 101.)

Önce içerik sağlayıcıya,⁴¹⁵ sorun çözülmez ise yer sağlayıcıya⁴¹⁶ başvuru ile ihlal niteliğindeki içeriğin kaldırılması talep edilir.⁴¹⁷ Bu taleplerin yerine getirilmemesi halinde 15 gün içinde Sulh Ceza Mahkemesi'ne başvurulur⁴¹⁸ ve içeriğin silinmesi, kaldırılması kararı alınabilir. Bu karar kesindir. Bu karara; içerik veya yer sağlayıcı, yani ilgili içeriği kaldırmakla yükümlü kişi uymadığı an, ilgili yaptırımlar saklıdır.⁴¹⁹

Her ne kadar 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'daki erişimin engellenmesi metodu, unutulma hakkına bir nebze de olsa yaklaşabilen bir uygulama olarak görülse de ABAD 13 Mayıs 2014 tarihli “Google- İspanya” kararında⁴²⁰ belirtildiği şekildeki bir uygulamanın mümkün olup olmadığı konusu tartışmalıdır.

5651 sayılı Kanun'daki engelleme “*hukuka aykırı içerikler*” için uygulanabilirken unutulma hakkı hukuka uygun içerikler açısından da söz konusu

⁴¹⁵ İçerik sağlayıcı hakkında, <https://www.startupnedir.com/icerik-saglayicisi-kimdir-hukuken-sorumluluklari-nedir/> (E.T. 17.05.2019)

⁴¹⁶ Yer sağlayıcı hakkında, <https://www.startupnedir.com/yer-saglayicisi-nedir-hukuken-sorumluluklari-nedir/> (E.T. 17.05.2019)

⁴¹⁷ Özocak, s. 116.

⁴¹⁸ Yetkili ve görevli Sulh Ceza Mahkemesi için bkz. Av. Baran Doğan Hukuk Bürosu, “*İnternette İçerik Kaldırma ve Erişimin Engellenmesi Nedir?*”, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/internette-icerik-kaldirma-ve-erisimin-engellenmesi-haber-video-fotograf-silme.html> , (E.T. 17.05.2019)

⁴¹⁹ İnternette içerik engellemesinin ve web sitesinin URL'sinin kaldırılmasının şartları; kişilik haklarının ihlali, suç işlenmiş olması, özel hayatın ihlali, FSEK'in ihlali, internette unutulma hakkının kullanılması sebebi ile içeriğin kaldırılmasıdır. Tüm bu yasal düzenlemelerin yanı sıra öncelikle içerik ve yer sağlayıcıya başvuru hakkı da mevcuttur. Bkz., <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/internette-icerik-kaldirma-ve-erisimin-engellenmesi-haber-video-fotograf-silme.html>, (E.T. 17.05.2019)

⁴²⁰ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

olmaktadır. Bunlar hakkın uygulanışında bir yeknesaklığın olmadığını göstermektedir.⁴²¹

Türkiye’de, arama motorlarına yönelik olarak bunların arama sonuçlarından bağlantı kaldırmalarına dair bir hüküm verilebilir mi? Verilse de uygulanırılığı nedir? Türk mahkemelerince böyle bir hüküm verilmesinin teknik anlamda uygulanırılığı olmadığı, 5651 sayılı Kanun’un da unutulma hakkının asıl manası olan bağlantı kaldırılması sonucunu yerine getirmekten uzak olduğu, teknik ve hukuksal olarak belirtilmektedir.

5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’daki “*erişimin engellenmesi*” olgusu gerçekleştirilirken, Türkiye’deki internet tabanları uyarınca işlem yapılmaktadır. Türkiye’deki teknik tabanlar; IP, URL, DNS olarak konumlanmış olup bu üç taban engellemesi gerçekleştirilmektedir. AB bünyesinde yapılan engellemeler ve bağlantı kaldırmalar ise “*platform tabanlı*” olarak yapılmaya müsaittir. Arama motorlarının kullandığı yöntem budur. Bu şekilde bir teknik alt yapı ile Türk Hukuk Mahkemelerinin TMK madde 24 uyarınca, “*platform tabanlı engelleme*” kararı verip veremeyeceği, verirse de bu kararın nasıl uygulanacağı unutulma hakkına yönelik tartışmalar kapsamındadır.⁴²²

Ayrıca Türkiye’de, 5651 sayılı Kanun doğrultusunda yapılan erişim engellemesi kararlarında; AİHM’nin istediği ölçü olan açık ve net gerekçeler görülmemektedir. Engellemeler yapılırken, ifade özgürlüğü ve diğer çatışan haklar ihmal edilmektedir. Menfaat dengesinin sistemli ve ince bir şekilde tüm haklar gözetilerek kurulmasından ziyade, sonuca yönelik ve kolayca teknik engelleme işlemi gerçekleştirilmektedir. Zorunluluk, ölçülülük gibi unsurlar denge mekanizması çerçevesinde ve AİHM’nin içtihatları uyarınca gerekçelendirilmelidir. Aksi takdirde

⁴²¹ Önok, s. 181.

⁴²² Değirmenci, s. 162.

unutulma hakkının Türkiye'deki kullanımı, diğer haklar açısından dengenin ihmal edilmesine sebebiyet verebilecektir.⁴²³

Bir Türk mahkemesinden, unutulma hakkı içerikli bir karar alındı ise ve kararda unutulma hakkının uygulanması için alınacak tedbir; erişimin engellenmesi değil de davaya esas verinin tamamen silinmesi şeklinde belirlendi ise 5651 sayılı Kanun kapsamında kişisel verinin silinerek ortadan kaldırılması yolu mevcut olmadığından, KVKK hükümleri gereği unutulma hakkı uygulanabilecektir.

İnternet arşivindeki bir haber ile kişi arasındaki bağlantıyı sağlayan kişisel verilerin silinmesi ve bir haberin internette anonimleştirilmesi, 5651 sayılı Kanun'un yöntemleri arasında değildir.⁴²⁴

5651 sayılı Kanun'daki erişimin engellenmesi yöntemi içeriğe (URL) erişimi önleme, IP adresinden erişimi önleme ve DNS engelleme olarak belirtilebilir.⁴²⁵

3. Yol: İnternetteki istenmeyen verinin kaldırılması ile ilgili olarak bir diğer kullanılabilinecek yol; ihtiyati tedbir mekanizmasıdır. Bu koruma, hukuk mahkemelerinden tedbir talebi ile istenilir. Hukuk mahkemelerine başvurulur; yayının bulunduğu web sitesine erişimin engellenmesi hakkında tedbir kararı vermesi istenir. Hukuk mahkemesi, internet servis sağlayıcısına müzekkere yazarak web sitesinin tamamına erişimin tedbiren durdurulmasını ister.⁴²⁶

4. Yol: 5651 sayılı Kanunda bulunan bazı özellikli durumların varlığı halinde, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun (BTK)⁴²⁷ da erişimi engelleme yetkisi

⁴²³ Önok, s. 182.

⁴²⁴ Sözüer, s. 196-198.

⁴²⁵ Kaya, M.B., *Erişimin Engellenmesi*, s. 27-39.

⁴²⁶ Özocak, s. 117.

⁴²⁷ Ağustos 2016'da Olağanüstü Hal Kararnamesi ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nın (TİB) yetkileri, BTK'ye devredilmiştir. Daha önce, internetteki yayımların erişimin engellenmesi TİB tarafından yapılmakta idi. <https://t24.com.tr/haber/tib-kapatildi-dinleme-yetkisi-btkda,355442> (E.T. 19.05.2019)

bulduğundan yola çıkılarak, kanundaki şartlar mevcutsa BTK'ye başvurularak, erişimin bizzat BTK tarafından engellenmesi yolu kullanılabilir.⁴²⁸

Örneğin BTK'nin, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da açıkça belirtilmese de, "*içerik filtreleme*" hakkı vardır. Erişimin filtrelenmesi olarak geçen bu kurum, erişim engellemenin bir koludur. Bazı yazılım programları kullanılarak internetteki bir içeriğe ulaşılmasının teknik olarak önceden önlenmesidir. Genel olarak; okul, kütüphane, üniversite gibi kamusal mekânların internet hizmeti alırken başvurduğu bir yoldur. Filtrelemenin sakıncası, hukuka uygun içeriğin de filtreye dâhil olabilmesidir. Wikileaks belgeleri⁴²⁹ ile Avustralya, Norveç, Finlandiya ve Danimarka'nın belli siteler açısından filtreleme kullandığı anlaşılmıştır. 5651 sayılı Kanun'da filtrelemenin sadece internet ortamında olabileceği hükme bağlanmış olup ayrıca bu yetki sınırsız da değildir. BTK sadece, 5651 sayılı Kanun'da 8. maddede sayılan katalog suçlar için bu yetkisini kullanabilir.⁴³⁰

5. Yol: Kaldırılmak istenen verinin internette rıza harici bulunması, manevi tazminata sebep oluyorsa hukuk mahkemelerinden manevi tazminat, diğer tedbirlere ek olarak talep edilebilir.

6. Yol: Veri için TCK ve diğer yasal düzenlemeler açısından suç teşkil etme söz konusu ise diğer tedbirlere ek olarak Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulabilir. 5352 sayılı Adli Sicil Kanununa veya ilgili diğer başka yasalara muhalefet mevcut ise o yasalardaki hükümler doğrultusunda, gereken hukuki yollar kullanılabilir.⁴³¹

⁴²⁸ Bkz. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun.

⁴²⁹ Belgeler hakkında bkz. <https://emreacar.net/wikileaks-belgeleri-nedir/> (E.T. 19.05.2019)

⁴³⁰ Söyler, Y. *Kamu Hukuku Açısından Devletin İnterneti Düzenleme Yetkisi*, Ankara 2104, Savaş Yayınevi, 236-239.

⁴³¹ Özocak, s. 114-118; Ahi, s. 102.

7. Yol: Unutulma hakkı için arama motorlarına başvurulmadan önce; içerik, yer ve servis sağlayıcıya müracaat yolu mevcuttur. Ayrıca Ulusal Veri Koruma Ajansları⁴³² da unutulma hakkının uygulanmasında geçerli otoritelerdir. İçerik, yer ve servis sağlayıcılar ve Ulusal Veri Koruma Ajanslarının kararlarına karşı itiraz ve başvuru için son mercii olan ulusal mahkemeler, hakkın uygulanmasında yetkili makamlardandır.⁴³³

8. Yol: Ek olarak; yaptıkları işi “*Dijital Aklama Hizmetleri*” olarak adlandıran “*Bilgi Teknolojileri Şirketleri*”⁴³⁴ de unutulma hakkının uygulanmasında dünya çapında yayılmaya başlamıştır. İlk olarak, Kasım 2011’de Kore’de kurulan “*Santa Cruise Casting Company Co Ltd.*” şirketi, sonrasında kurulmuş, “*Remove Your Name/ Adınızı Kaldırın*” adlı özel platform ve Kore dışından “*reputation.com*” isimli şirketler; bilgi teknolojileri alanındaki bu konuda faaliyet gösteren örnek şirketlerdir. Bu şirketler; internet ve web’de müşterileri için uygunsuz içerik aramasını bizzat kendileri vekâleten özne adına yaparak, istenmeyen verilerin kaldırılması hususunda operatörler ile iletişime geçmektedir. Bunlar, bir nevi günümüzde “*Çevrimiçi İtibar Şirketleri*” olarak değerlendirilmekte ve işlev görmektedir. Yaptıkları iş, “*Her dijital ayak izinin bir fiyatı vardır.*” şeklinde yorumlara bile sebep olmaktadır.⁴³⁵

⁴³² Ulusal Veri Koruma Ajansları’na örnek olarak; Türkiye’deki Kişisel Verileri Koruma Kurumu ve Kurulu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu verilebilir.

⁴³³ Çırak, s. 170.

⁴³⁴ Türkiye’deki bazı Bilgi Teknoloji Şirketleri için bkz.
<https://www.yildizteknopark.com.tr/tr/duyuru/turkiyenin-ilk-500-bilisim-sirketi-listesinde-32-yildiz-teknoparkli-yer-aldi-874.html> (E.T. 19.05.2019)

⁴³⁵ Lee, s. 545.

BÖLÜM III.

UNUTULMA HAKKININ HUKUKSAL ÇERÇEVESİ

3.1. Amaç, Tanım ve Kapsam

Yeni bir hak şeklinde algılansa da unutulma hakkı, temelindeki değerler ve koruduğu diğer başka haklar ile aslında tarihten süzülerek günümüze ilerlemiştir. Özel hayatın korunması kuralları, mahremiyet ilkeleri, kişisel verilerin korunması hukukundaki gelişim ve ilerlemeler unutulma hakkının bugünkü içeriğini bizlere sağlamıştır.⁴³⁶

Günümüzdeki unutulma hakkının esas manasını yansıtan (Dijital ortamdaki spesifik ve teknik görünüm) ilk hukuki olgu 13 Mayıs 2014 tarihli ABAD tarafından verilmiş “*Google-İspanya*” kararıdır.⁴³⁷ Bu karar, 1995 tarihli 95/46/EC sayılı Avrupa Veri Koruma Direktifi’ni⁴³⁸ yorumlamak suretiyle verilmiştir. İlgili Direktif, 1995 tarihli olduğu için; aslında yıllar önce mevcut olan bir düzenleme içerisinde unutulma hakkı yolunun mevcut olduğu görülmüş ve anlaşılmıştır.⁴³⁹

Türkiye’de her ne kadar unutulma hakkına dair yasal ve anayasal bir düzenleme yoksa da, içtihatlar ile unutulma hakkı tanınmış haldedir. Hakkın açık ve

⁴³⁶ Akkurt, “*Unutulma Hakkı*”, s. 2612-2613.

⁴³⁷ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

⁴³⁸ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

⁴³⁹ Ocak, s. 513.

net ifade edildiği ilk görünümler Yargıtay HGK'nin 2015 tarihli kararı⁴⁴⁰ ve AYM'nin 2016 tarihli Bireysel Başvuru kararı⁴⁴¹ ile olmuştur.⁴⁴²

Son yıllarda kabul edilen KVKK'deki veri silinmesi, korunması, işlenmesi ve güvenliği gibi hususlardaki hükümler⁴⁴³, daha önce yürürlüğe girmesine nazaran güncellenmiş haliyle olarak 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ve koruduğu mekanizma, dijital dünya ve veri güvenliği sağlanması hususundaki tüm düzenlemeler ve konulan kurallar bütünü unutulma hakkının amacı ve içeriği ile de uyumlu olup hakkın Türkiye'deki altyapısını oluşturmaktadır.⁴⁴⁴

İnsan doğası gereği asıl olan “*unutmak*” iken,⁴⁴⁵ günümüz teknolojik gelişmeleri karşısında unutmama ve hatırlama kavramlarının yeri değişmiştir.⁴⁴⁶ Özellikle akıllı telefonlar ve sosyal ağların çok fazla yaygınlaşması, bilgiyi ve veriyi unutmamanın değil, hatırlamanın olağanlığını yaratmıştır.⁴⁴⁷ Sosyal ağlarda ve internette paylaşılan, yer alan veriler, kişisel verileri de içermekte olup bu verilerin kullanılması ise belli şekillerde kişilik haklarının ihlaline vücut vermektedir.⁴⁴⁸

⁴⁴⁰ 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (E.T. 23.04.2019)

⁴⁴¹ AYM, 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 Başvuru Numaralı, 24.08.2016 Resmi Gazete yayın tarihli, Başvurucu N.B.B. hakkındaki kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019)

⁴⁴² Yılmaz, S. S., “*Kişisel Verilerin Korunması Regülasyonu ve Unutulma Hakkı*”, Terazi Hukuk Dergisi, 2018, C.13, S. 142, s. 120.

⁴⁴³ Çelik, s. 395-396.(Çelik, 6698 sayılı Yasa'daki silme hakkının, teknolojinin güncel ilerlemesine karşılık yeterli gelmediğini, kişisel verilerle ilgili toplama, işleme, yayma gibi durumlardaki kontrolsüzlüğün unutulma hakkına ayrı bir hak olarak ihtiyacı artırdığını belirtmektedir. Çelik, s. 396.)

⁴⁴⁴ Elmalıcı; s. 1627.

⁴⁴⁵ Sözüer, s. 14; Laçın, s. 394.

⁴⁴⁶ Peschke, s. 151.

⁴⁴⁷ Laçın, s. 393-394; Yavuz, s. 37, Peschke, s.151.

⁴⁴⁸ Sözüer, s.16-17; Yavuz, s.29.

İnternet, kişisel ağlar, sosyal ağlar gibi hesapların artması, gizlilik ve kişilik haklarının korunması hususlarında büyük sıkıntıları da beraberinde getirmektedir.⁴⁴⁹

İnternetin arama fonksiyonu neredeyse kişilerin itibarının belirlendiği mecra haline dönüşmüştür.⁴⁵⁰ Arama gerçekleştiren kişiler, çoğunlukla aramaların ilk sayfasının sonuçlarına göre derhal bir fikir edinerek, diğer sayfalardaki sonuçları dahi incelemeye gerek duymamaktadır. Bu durum, öyle bir hal almaya başlamıştır ki kişilere dair olumlu bilgilerin internet arama sonuçlarında en üst sıralarda görünmesini sağlamak amaçlı “İtibar Yönetimi- Arama Motoru Optimizasyonu” adı verilen ve birçok gerçek ve tüzel kişinin başvurduğu bir endüstri, hizmet sektörü ortaya çıkmıştır.⁴⁵¹

İnternette kişilik hakkı ihlallerinin; sayısal ve yöntemsel olarak sınırlı sayıda olmaması, en az radyo, TV, basılı gazeteler kadar ve hatta daha fazla miktar ve şekilde ihlalin görülmesi, neredeyse her gün yeni bir internet teknolojisinin ortaya çıkması durumları, hukuki mevzuatın da tüm bu gelişmelere uyum sağlaması gereğini ortaya çıkarmıştır. Unutulma hakkının gelişimi de bu doğrultuda mümkün olmuştur.⁴⁵²

Unutulma hakkı; veri öznesi olan kişinin, kendisine ait bir takım kişisel verilerin bazı koşulların varlığı durumunda; örneğin kişinin, başta sır olmamakla beraber sonradan sır olmasını istediği bir verinin⁴⁵³, internet arama sonuçlarında kendi adı ile bağlantılı olmamasını, aramalarda bulunmamasını⁴⁵⁴ ve ilgili

⁴⁴⁹ Peschke, s.152-153.

⁴⁵⁰ Yavuz, s. 40.

⁴⁵¹ Sözüer, s. 19.

⁴⁵² Oğuz, s. 58-59.

⁴⁵³ Akyürek, s. 59.

⁴⁵⁴ Nair/Balta, s. 43-44. (Avrupa Komisyonu tarafından unutulma hakkı; bireyin, dijital ortamlarda yer alan kişisel verilerinin bir takım koşullar doğrultusunda silinmesini, yayılmasının önlenmesini talep etme hakkı olarak tanımlanmaktadır, bkz. Şerefoğlu Henkoğlu, s. 194, Başalp, “Regülasyon”, s. 97.)

mecralardan kaldırılmasını⁴⁵⁵ talep hakkıdır. Unutulma hakkı, kişisel verilere erişimi, özellikle zaman açısından kısmen de olsa kısıtlayarak, kişi hak ve özgürlüklerini korumayı amaçlamaktadır.⁴⁵⁶

Geçmişte hata yapan yahut şanssızlık eseri başına hoş olmayan durumlar gelen kişiler hakkındaki verilerin, internette sonsuza dek mevcut olması son derece sakıncalı bir hal olup bu kişiler için unutmamanın ve unutulmanın imkânsızlaşmasına, bireylerin hayatlarının olumsuz yönde etkilenmesine ve kişilik haklarının zarar görmesine neden olabilmektedir.⁴⁵⁷

Bireyin insanca yaşama hakkı, maddi manevi varlığını geliştirme hakkı, birey olarak kendine özgü kişiliği, kişilik hakları, onuru, şerefi gibi sırf insan olduğundan doğal olarak kendisinin sahip olduğu haklarla, temel hak ve özgürlükleri ile unutulma hakkı yakından ilişkilidir.⁴⁵⁸

Dijital platformlardaki tehditlere karşı bireyin kişisel verilerini yönetebilmesini,⁴⁵⁹ temel hak ve özgürlüklerini kullanabilmesini, onurlu bir yaşam sürdürebilmesini, gizlerini ve mahremiyetini koruyabilmesini, özgürce kendisine ait hak ve yetki alanlarını belirlemesini sağlamak gibi çıkış noktaları; unutulma hakkının felsefi temellendirmesine kaynaklık etmiştir.⁴⁶⁰

Bireylerin, kendilerinin istemesi ile de olsa günümüz teknolojisi ile çok daha görünür hale gelmeleri sonucunda; birey açısından kamusal, özel ve mesleki yaşamın mahremiyeti ve gizliliğin sınırları tartışmaya açılmıştır. Bireylerin, mahremiyet ve

⁴⁵⁵ Kutlu/ Kahraman, s.48.

⁴⁵⁶ Yavuz, s.42.

⁴⁵⁷ Bunn, s. 340; McGoldrick, D. “*Developments in the Right to Be Forgotten*”, Human Rights Law Review, 2013, C.13, S.4, s. 765; Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 17.(Weber’e göre; asıl olan “*tarihsel bir olayın canlanmaması, unutulabilmesidir*”. Weber, s. 120.)

⁴⁵⁸ Elmalıca, s.1610-1611.

⁴⁵⁹ Ausloos, J., “*The Right To Be Forgotten*”-*Worth Remembering*”, Computer Law And Security Review, 2012, C.28, S.2, s. 143-152, <http://www.derechoaleer.org/media/files/olvido/SSRN-id1970392.pdf>, s. 2-3. (E.T.03.05.2019)

⁴⁶⁰ Yavuz, s. 44-45; Laçın, s.395.

giz alanlarına yönelen tehditler sonucu, unutulma hakkı gündeme gelmiş ve hakkın çıkış noktası, özel hayatın korunması ve kişisel verilerin korunması hakları olmuştur.⁴⁶¹

Unutulma hakkına temel alınan yaklaşımlar kısaca; 1- Geçmiş silebilmenin ve “*beyaz bir sayfa*” açabilmenin insan için gerekliliğinden bahisle kişisel verilerin bir süre sonra silinmesi gerektiği, 2- Eski tarihli, gündemini yitiren ve güncel olmayan olumsuz verilerin kişilere karşı kullanılmasının hukuka ve sosyal perspektife aykırı olduğu, 3- Kişilerin, verilerinin ya da geçmişteki durumlarının bir şekilde kendileri aleyhine kullanılabilme endişesi taşımaksızın ifade hak ve hürriyetlerini, hukuksal koruma altında kullanabilmeleri olarak özetlenmektedir.⁴⁶²

Unutulma hakkı; bir birey için rahatsızlık verici olan, bireye ait her tür kişisel verinin, bu verilerin dijital platformda yer alması koşulu ile bireyin talebi doğrultusunda, geri getirilemeyecek şekilde dijital alandan kaldırılmasıdır. Bu hak yabancı kaynaklarda; “*right to be forgotten*”, “*right to be oblivion*”⁴⁶³, “*right to erasure*”⁴⁶⁴ şeklinde ifade bulunmaktadır.⁴⁶⁵ Unutulma hakkı, enformasyonel özerkliğin, kişisel veriler ve bilgiler üzerindeki hâkimiyetin bir görünümüdür.⁴⁶⁶

Bir nevi birey; dijital ortamda olan geçmişini unutabilme, geçmiş ile şu an ki bağlantısını kesme hakkını hukuksal temelde unutulma hakkı ile karşılamaktadır.⁴⁶⁷

⁴⁶¹ Nair/Balta, s. 115.

⁴⁶² McGoldrick, s. 764; Önok, s. 160; Akkurt, “*Unutulma Hakkı*”, s. 2613.

⁴⁶³ Bazı yazarlar “*right to be forgotten*” ya da “*right to erasure*” ile “*right to oblivion*” kullanımının eş olmaması gerektiğini, “*oblivion*” içeren ifadenin unutulma hakkının dar kapsamı olan geçmişteki mahkûmiyetler için kullanıldığını belirtirler. Ocak, s. 511. (Ocak; “*Oblivion*” şeklindeki ifadenin; Fransızca asıl ifade şekli olan “*le droit a lo’ubli*” ifadesinin İngilizce olarak ifade edilebilmesi ve kolay yazılabilmesi açısından bu şekilde kullanıldığını ifade etmektedir. Ocak, s. 511.)

⁴⁶⁴ Bazı yazarlarca “*right to erasure*” ve “*right to oblivion*” eş anlamlı kullanılmaktadır.

⁴⁶⁵ Elmalıca, s.1611; Walker, R. K., “*Note- The Right To Be Forgotten*”, *Hastings Law Journal*, 2012, C. 64, S. 2, s. 272; Bunn s. 3-4, Weber, s. 121.

⁴⁶⁶ Aksoy, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 70-71; Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 15.

⁴⁶⁷ Yavuz, s.43.

Bu hak; AB'nin kendi dijital belleğini oluşturma gayesinin bir uzantısıdır. AB'nin dijital hizmet firmalarının ve kullanıcıların arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi isteği, unutulma hakkının çıkış noktasıdır.⁴⁶⁸

Unutulma hakkının tanımında göze çarpan birinci husus; bireyin dijital alandaki kişisel verilerine dair tasarruf hakkını içermesidir. İkinci husus; bireyin, dijital hafızada yer almakta olan ve kendisi için rahatsızlık boyutundaki kişisel verilerinin geçmişini ve geleceğini belirlemenin, kendi kontrolünde olması; bu verilerin bir daha geri gelmeyecek şekilde silinmesi/ kaldırılması, arama motorlarında adı ile bağlantısının kesilmesi taleplerini içermesidir.⁴⁶⁹

Bu hak, en başta bireyin kişisel verileri ile ilgili olup kişisel verilerine dair bireyin tasarruf hakkını içermektedir.⁴⁷⁰ Kişisel veriler, hukuki olarak genelde kişilik hakları kapsamında değerlendirilmektedir. Kişisel verilerin korunması; Avrupa'da temel haklar ve insan hakları kategorisinde işlev görmektedir.⁴⁷¹

Bir kişiye dair dijital ortamda var olan verilerin, kişinin şu anki ve ileriki yaşamını olumsuz etkileyebileceği herhangi bir durum söz konusu ise bu durum, kişilik hakkına aykırılık oluşturmaktadır. Bu yüzden unutulma hakkı, Anayasadaki temel hak ve hürriyetler, TMK ve TBK'deki kişisel, temel değerlerin korunması ve kişilik hakkı ile yakından ilişkilidir.⁴⁷²

İMK 28. maddesi, TMK 24. maddesini karşılar nitelikte bir genel normdur. İsviçre Federal Mahkemesi, kişilik hakkının korunmasına dair genel norm olan 28. maddenin uygulama alanı dâhilinde, unutulma hakkını yorumlamaktadır. Bu

⁴⁶⁸ Gülener, s. 308.

⁴⁶⁹ Gülener, s. 226; Akkurt, "Unutulma Hakkı", s. 2608.

⁴⁷⁰ Laçın, s.395; Gülener, s.227; Akgül, "Unutulma Hakkı", s.14.

⁴⁷¹ Akgül, "AİHM Kararlarında Kişisel Veriler", s. 73; Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 56. (Aksoy; kişisel verilerin hukuki niteliğine ilişkin görüşlerin, hukuki neden ve hukuki menfaat temel alınarak ayrıştığını ve bu noktada yapılan sınıflandırmaların kişilik hakkı görüşü, mülkiyet hakkı görüşü ve fikri mülkiyet hakkı görüşü temelli olduğunu belirtir. Aksoy, *Kişisel Verilerin Korunması*, s.37.)

⁴⁷² Akkurt, "Unutulma Hakkı ", s. 2612-2613.

anlamda; İsviçre Federal Mahkemesi, unutulma hakkının hukuksal anlamda kişilik hakkı olarak değerlendirilmesine pek çok içtihadi katkı sunmuştur.⁴⁷³

Unutulma hakkı, her ne kadar kişisel verilerin korunması hakkı bağlamında ortaya çıkmış da olsa kişisel verilerin korunması hakkından ayrıştığı bir takım noktaları mevcuttur. Bundan ötürü son yıllarda kişisel verilerin korunması hakkından ayrı olarak tartışılmaya ve bağımsız bir hak olarak değerlendirilmeye başlanmıştır.⁴⁷⁴ Her halükarda unutulma hakkının gelişimi ve içeriği gözetildiğinde, kişisel verilerin korunması hakkının ortaya çıkış süreci ile birlikte değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak unutulma hakkı ve koruduğu değerler dikkate alınırca Türkiye'deki hukuksal yapı içinde Anayasa'da güvenceye alınan temel hak ve hürriyetler ile TMK madde 23 ve devamındaki kişiliği koruyucu hükümler ile, TBK madde 58 ve benzeri kişiliğin korunması mekanizması ile gözetilen haklar ile yakın ilişkisi görülebilecektir.⁴⁷⁵ Bu durum unutulma hakkının hukuksal içeriğinin bir "*kişilik hakkı*" olduğunu göstermektedir.⁴⁷⁶

3.2. Öznesi ve Yükümlüsü

Unutulma hakkının öznesi, hak sahibi olan ve unutulma hakkını kullanabilen kişidir.⁴⁷⁷ Hak sahibinin, unutulma hakkı mevzuatınca gerçek kişi olması asıl iken tüzel kişilerle ilgili olarak tartışmalar mevcuttur.⁴⁷⁸

Genel anlamda kişiliğin korunmasından gerçek kişiler gibi tüzel kişiler de bünyelerine uygun düştüğü şekilde, belirli ölçülerde yararlanmaktadır.⁴⁷⁹ Tüzel

⁴⁷³ Başalp, "*Regülasyon*", s. 93-94.(Tezin ileriki kısımlarında bu içtihatlar incelenecektir.)

⁴⁷⁴ Akgül, "*Unutulma Hakkı*", s.12.

⁴⁷⁵ Bkz. Bölüm 1.2., 1.2.5, 1.2.6.

⁴⁷⁶ Akkurt, "*Unutulma Hakkı*", s. 2613.

⁴⁷⁷ Ahi, s. 100.

⁴⁷⁸ Yavuz, s. 45-47.

kişinin adına, şerefine, onur ve ismine, ekonomik yapısına zarar verebilen fiillerden ötürü kişilik haklarının korunacağı genel görüşü hâkimdir.⁴⁸⁰

Bir tüzel kişinin; ticari itibarı, markası, adı, ekonomik rekabet gücü, itibar çevresi, müşteri çevresi gibi unsurları unutulma hakkının kapsamına girecek şekilde ihlal edilirse, tüzel kişinin tazminat hakları ve diğer kişilik haklarını koruyan mekanizmaları harekete geçirme hakkı olduğu gibi unutulma hakkını da kullanarak, internet âleminde kendisi ile ilgili olumsuz içeriği kaldırma hakkı olabilecektir.⁴⁸¹

Yargıtay 4. HD'nin kararında⁴⁸²; kişilerin şeref ve haysiyetinin korunmasının kişilik hakkı kapsamında olup tüzel kişilerin de bundan yararlanacağı belirtilmiştir.⁴⁸³

Unutulma hakkının uygulandığı ülkelerde, bu hakka dair düzenlemeler kişilik haklarından genellikle özel hayatın ve mahremiyetin korunması ile kişisel verilerin korunması hakları kapsamında yer bulmaktadır. AB üyesi ülkelere, İngiltere, Fransa, İtalya, Estonya, Polonya, Almanya, İtalya, Finlandiya'da, kişisel verilerin korunması hususunda gerçek kişiler özne olarak tanınmakta ve tüzel kişilerin kişisel verileri korunmamaktadır.⁴⁸⁴

⁴⁷⁹ Tüzel kişilerin kişilik hakkı ile ilgili olarak bkz. Bölüm 1, Başlık 1.2.8.

⁴⁸⁰ Oğuzman/Seliçi/Özdemir, s. 199, Oğuz, s. 178. (Oğuz, tüzel kişilerin de kişilik hakları açısından himaye edildiklerini, manevi tazminat talep etmeleri noktasında tartışmalar olmasının onların diğer hukuksal korumalara tabi olmadıkları anlamına gelemeyeceğini, hatta doktrinde baskın görüş uyarınca manevi tazminat dahi açmalarının şartlar elverdiği müddetçe mümkün olduğunun değerlendirildiğini belirtmektedir. Oğuz, s. 178-179.)

⁴⁸¹ Ahi, s. 102.

⁴⁸² 1976/3518 E., 1977/7947 K. sayılı ve 08.07.1977 tarihli kararı. Yargıtay Yazı İşleri Müdürlüğü, Yargıtay Hukuk Kararları Dergisi, 1979, C.5, S.2, s.183.

⁴⁸³ Yargıtay Yazı İşleri Müdürlüğü, Yargıtay Hukuk Kararları Dergisi, 1979, C.5, S.2, s.183.

⁴⁸⁴ Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 14.

Kişisel verilerle ilgili AB düzenlemelerinden olan 108 sayılı Sözleşme⁴⁸⁵ ve 95/46 sayılı Direktif,⁴⁸⁶ sadece gerçek kişilere yönelik olsa da güncelleştirilmiş hali olan 2002/58/EC numaralı Elektronik İletişim Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Mahremiyetin Korunması Direktifi⁴⁸⁷; üye ülkelere, tüzel kişilerin de kişisel veriler açısından korunma kapsamına alınmaları hususunda, serbestlik tanımıştır.⁴⁸⁸

Türk hukuk sisteminde ise kişisel verilerin korunmasına dair hükümler barındıran KVKK, sadece gerçek kişileri korumaktadır. KVKK madde 2’de “...*kişisel verileri işlenen gerçek kişi*...” tabiri ile hak öznesi olarak gerçek kişiler vurgulanmaktadır.

Doktrinde ve yargısal içtihatlarda, özel hayatın ve mahremiyetin korunması haklarından gerçek kişiler doğal olarak yararlanabilmekle beraber, tüzel kişiler hususunda farklı görüşler ve farklı içtihatlar mevcuttur.⁴⁸⁹

04.11.1950’de Avrupa Konseyi tarafından kabul edilerek 3 Eylül 1953’te yürürlüğe giren, Türkiye tarafından 10.03.1954 tarihli ve 6366 sayılı Kanun ile iç hukukta uygun bulunan⁴⁹⁰ AİHS⁴⁹¹’nin 8. maddesi, özel ve aile hayatının gizliliğinin

⁴⁸⁵ Avrupa Konseyi tarafından çıkarılan, 1985 tarihli, Türkiye tarafından 30.01.2016 tarihli ve 6669 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan, 108 sayılı, Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi.
http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/ak/turkce/108_tur.pdf
(E.T. 02.05.2019)

<https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2016/03/29/KisiselVerilerinOtomatikIslemeTabiTutulmasiKarsisindaBireylerinKorunmasiSozlesmesi.pdf> (E.T. 02.05.2019)

⁴⁸⁶ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

⁴⁸⁷ Avrupa Konseyi ve AP tarafından 12 Haziran 2002 tarihinde kabul edilen 2002/58 EC (AT) sayılı Direktif, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32002L0058> (E.T. 02.05.2019)

⁴⁸⁸ Taştan, s.31.

⁴⁸⁹ Aslan Öncü, G., *Özel Yaşamın Korunması*, İstanbul 2011, Beta Yayınları, s. 181-183.

⁴⁹⁰ Uygun bulma kanunu için bkz.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=&v_donem=&v_yasama_yili=&v_cilt=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabasluk=KANUNLAR&v_altbaslik=&v_mv=&v_

korunmasını düzenlemekle birlikte koruma, gerçek kişilere yöneliktir. AİHS, 8. maddede hakkın içeriği de anlamsal boyutta, gerçek kişileri işaret etmektedir.⁴⁹² Özel hayatın korunmasının diğer bir alt başlığı olan şeref ve haysiyetin korunması hakkından ise tüzel kişiler de durumları uygun düştüğü ölçüde faydalanabilmektedir.

Örnek olarak AİHM; “*Comingersoll S.A. – Portekiz*” kararında⁴⁹³, şirketin şöhretinin korunmasını, tazminata esas olan unsurlar arasında belirttiği gibi diğer bir örnek dava olan “*Özdep-Türkiye*” kararı⁴⁹⁴ açısından da tüzel kişi lehine manevi tazminatı karara bağlayarak, tüzel kişilerin hak süjesi olabileceğine dair içtihat sergilemiştir.⁴⁹⁵

13 Mayıs 2014 tarihli olarak ABAD tarafından verilen ve unutulma hakkının ismen geçtiği uluslararası ilk karar olan ünlü “*Google-İspanya*” kararında⁴⁹⁶, kararın gerçek kişiler için söz konusu olabileceği defaten belirtilmektedir.⁴⁹⁷

sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=17736&v_gelecek_sayfa=6401&v_kullanici_id=10553736 (E.T. 02.05.2019)

⁴⁹¹ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (E.T. 02.05.2019)
AİHS, 01.06.2010 tarihli 14. Protokol ile revize edilmiştir.
https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf (E.T. 02.05.2019)
Sözleşme protokolleri ve revizeler hakkındaki son duruma ulaşmak için bkz.
<https://www.coe.int/en/web/conventions/> (E.T. 02.05.2019)
AİHS için Türkiye’deki Uygun Bulma Kanunu, 19.03.1954’te 8662 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Sözleşme’nin onay belgesi 18.05.1954 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine gönderilmiştir. Bu tarih Sözleşmenin Türkiye bakımından yürürlük tarihidir.
<https://www.ihd.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi-ve-eki-protokollerde-yer-alan-haklar-ve-ozgurlukler/> (E.T. 02.05.2019)

⁴⁹² Öncü, s. 31.

⁴⁹³ AİHM, 6 Nisan 2000 tarihli, Başvuru Numarası: 35382/97 olan karar,
<https://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUR2000/v05/JUR2000-2-3/undervisningsmateriale/CASE%20OF%20COMINGERSOLL%20S%5B1%5D.A.%20v.%20P%20ORTUGAL.doc> (E.T. 02.05.2019)

⁴⁹⁴ AİHM, 8 Aralık 1999 tarihli, Başvuru Numarası: 23885/94 olan karar,
[http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-124422&filename=CASE%20OF%20FREEDOM%20AND%20DEMOCRACY%20PARTY%200\(%D6ZDEP\)%20v.TURKEY%20-%20%5BTurkish%20Translation%5D%20summary%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf](http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-124422&filename=CASE%20OF%20FREEDOM%20AND%20DEMOCRACY%20PARTY%200(%D6ZDEP)%20v.TURKEY%20-%20%5BTurkish%20Translation%5D%20summary%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf) (E.T. 02.05.2019)

⁴⁹⁵ Yavuz, s. 49.

⁴⁹⁶ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

Bir başka örnek olarak İspanya’da bir tüzel kişi olan kamp işleten bir şirket, kampı işlettiği bölgede olmuş eski bir kazaya ve yanmış cesetlere ait fotoğrafların, unutulma hakkına dayanılarak Google arama sonuçlarından kaldırılması amacıyla mahkemeye başvurmuştur.⁴⁹⁸ Davacı şirket; kazanın, kendileri ile hiçbir ilgisi olmadığını, Google arama butonuna kamp bölgesi yazılınca, bu kazanın ve görüntülerinin ortaya çıktığını, bu durumun şirket itibarının zedelenmesine yol açtığını iddia etmiştir. İspanyol yargı makamlarınca, tüzel kişinin unutulma hakkı talebi reddedilmiştir. Oysa ki bu tip bir olayda, tüzel kişi için zarar doğduğu açıktır. Tüzel kişilere ait bina, arazi gibi yerlerde gerçekleşmiş olaylar sonucu, tüzel kişilerin isim, şan, şöhret ve itibarları zarar görebilmektedir. Bu olayda da tüzel kişinin adı ve ekonomisinin zarar gördüğü açıkken, kişilik hakkının korunmamış olması, dar bir yorum ortaya çıkarmıştır.⁴⁹⁹

Unutulma hakkının öznesi açısından belirtilirse AB uygulamasında, bu haktan yalnızca Birlik içinde yaşamakta olan gerçek kişiler yararlanabilir. Birlik vatandaşı olan bir kişi Birlik sınırları dışında yaşamakta ise haktan yararlanamamakla birlikte Birlik vatandaşı olmayanlar ise Birlik sınırları içinde yaşıyorlar ise hakkın öznesi olabilmektedirler.⁵⁰⁰

Unutulma hakkının yükümlüsü, hakkın yerine getirilmesini sağlamakla görevli kimsedir. Öncelikli yükümlü, unutulma hakkında arama motorlarıdır. Hakkın uygulanması ilk olarak arama motorlarından istenmelidir. Bu durum, 13 Mayıs 2014 tarihli ABAD “Google” kararında⁵⁰¹ net olarak ifade edilmektedir.⁵⁰² Arama

⁴⁹⁷ Kararın çevirisi için bkz. Kaya, M. B., “Avrupa Birliği Adalet Divanı’nın 13 Mayıs 2014 Tarihli Google Unutulma Hakkı Kararı”, Çeviren: Yrd. Doç. Mehmet Bedii Kaya, Küresel Bakış Dergisi, 2015, S.17, s. 23-57.

⁴⁹⁸ Amposta (İspanya) İlk Derece Mahkemesi’nin, 23.02.2012 tarihli kararı, <https://ispliability.wordpress.com/2012/02/27/google-spain-wins-lawsuit-over-the-right-to-be-forgotten/> (E.T. 02.05.2019)

⁴⁹⁹ Çırak, s. 165.

⁵⁰⁰ Yavuz, s. 47- 48.

⁵⁰¹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

⁵⁰² Kaya, M.B., “Unutulma Hakkı Kararı”, s. 23-57.

motorları tarafından unutulma hakkı yükümlülüğü yerine getirilmez ise devreye ulusal veri koruma ajansları⁵⁰³ ve mahkemeler girmektedir.⁵⁰⁴

Unutulma hakkının öznesi ile ilgili olarak belirtilmesi gereken bir diğer husus da veri sahibinin/ öznesinin vefatı durumunda; hayatta olan yakınlarının kendi kişilik haklarının ya da ölen kişinin kişilik haklarının zedelendiği iddiası ile kendileri adına ya da ölen kişi adına, ölenin öznesi olduğu veriyle ilgili olarak unutulma talebinde bulunup bulunamayacağı noktasıdır.

Eğer vefat eden veri sahibinin/ öznesinin, ilgili veriye dair kişisel menfaatleri ile yakınlarının kişisel menfaatleri/ kişilik hakları örtüşüyorsa bu durumda ölmüş kişiye ait veri için unutulma hakkı; ölenin yakınları tarafından da kullanılabilir.⁵⁰⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bir kararında⁵⁰⁶; mirasçı olan davacıların FSEK' e muhalif ihlallerden ötürü manevi tazminat talep edebilecekleri, ayrıca eser sahibi olan ölmüş kişinin şerefini, adını, itibarını, onurunu zedeleyen davranışlardan, yorumlardan ötürü ve eserle ilgili bu tür kişilik hakkı ihlaline neden olacak değişikliklerden bahisle mirasçıların, yani ölenin yakınlarının da kendi kişilik haklarının ve yasal menfaatlerinin zedelendiğinin kabulü gerektiği hüküm altına alınmıştır.

HGK kararında⁵⁰⁷ görüldüğü üzere kişi ölmüş de olsa hakkında belirli bir miceda bulunan bir veri, içerik, bilgi kişilik haklarına zarar getirmeye devam etmekte olabilir. Unutulma hakkı da bir tür kişilik hakkı olduğu için kişilik haklarının

⁵⁰³ Ulusal Veri Koruma Ajansları'na örnek olarak Türkiye'deki Kişisel Verileri Koruma Kurumu ve Kurulu ile BTK verilebilir.

⁵⁰⁴ Çırak, s. 170.

⁵⁰⁵ Turan Başara, s. 47. (Hatırayı koruma teorisi olarak adlandırılan bu görüş ile ölüm sonrası kişiliğin korunmasına yönelik diğer görüş olan uzatılmış kişilik hakkı teorisi, Tezde Bölüm 1, Başlık 1.2.3. "*Kişilik Haklarının Nitelikleri*" kısmında detaylı açıklanmıştır. Bkz. ilgili yer.)

⁵⁰⁶ Yargıtay HGK, 2008/11- 368 E., 2008/ 393 K. sayılı ve 28.05.2008 tarihli kararı, <https://www.sertels.av.tr/avukat/hukuk/fsek-yargitay-kararlari/mirascilarin-dava-hakki-murisin-serefine-yonelik-saldiri-eserin-parcalanmasi-tazminat-yargitay-hukuk-genel-kurulu-k-2008-393.html> (23.04.2019)

⁵⁰⁷ Yargıtay HGK, 2008/11- 368 E., 2008/ 393 K. sayılı ve 28.05.2008 tarihli kararı.

nitelikleri kısmında tartışılan, ölmüş kişinin kişilik hakkının korunmasının mümkün olup olmadığı, mümkün ise koşulları, kıyasen unutulma hakkı açısından da uygulanır.⁵⁰⁸ Ölenin yakınları; hem kendi kişilik haklarının ihlali gerekçesi ile ölene saygı ve hatıranın korunması teorisi çerçevesinde hem de direk ölenin adına, ölenin kişilik hakkının zedelendiğinden bahisle uzatılmış kişilik hakkı teorisine dayanarak unutulma hakkını kullanabilir. Türk hukuk sisteminde, bu teorilerden geçerli olanı, hatıranın korunması ve ölene saygı teorisidir.⁵⁰⁹ Aşağıda örneklendirilen kararlarda da ölmüş kişilerin yakınlarının, belli koşullarda ölene ait veriye dair unutulma hakkının öznesi olabileceği görülmektedir.

İsviçre Federal Mahkemesi'nin "*Societe Suisse*" kararında⁵¹⁰, eski bir hükümlünün oğlu, aradan zaman geçip hala gündemde tutulan babasının işlediği suç hakkındaki yayınların kişilik haklarına zarar verdiği iddiasıyla dava açmış ve mahkeme, geçen zaman sonucunda toplumun konuyla ilgili bilgilenmesindeki menfaatin ortadan kalktığına ve merhumun oğlunun kişilik haklarının zarar gördüğüne hükmetmiştir.⁵¹¹ Dolayısıyla mahkeme, "*aradan uzun zaman geçmesinden ötürü özel hayatın ve mahremiyetin ihlali*" sayarak, "*unutulmamanın*" eski hükümlünün ölümünden sonra çocuklarını dahi etkileyeceğini belirterek unutulma hakkına esas bir içtihat ortaya koymuştur.

Alman Anayasa Mahkemesi tarafından verilen "*Mephisto*" kararında⁵¹², kişinin onur ve saygınlık hakkının sadece hayatı ile sınırlı olamayacağı, öldükten sonra da adının, itibarının korunmasının devam ettiği belirtilmiştir. Söz konusu

⁵⁰⁸ Bkz. Bölüm 1, Başlık 1.2.3.

⁵⁰⁹ Turan Başara, s. 47-49. (Ölümünden sonraki kişilik hakkı talepleri için manevi tazminat geçerli olmaz. Bunun istisnası FSEK madde 19'dur. Manevi tazmin hariç diğer kişilik hakkı koruma metotları olan durdurma/önleme/tesbit yöntemleri kullanılabilir. Detay için bkz. Turan Başara, s. 48-49; Tezde Bölüm 1, Başlık 1.2.3. "*Kişilik Hakkının Nitelikleri*".)

⁵¹⁰ İsviçre Federal Mahkemesi'nin (BGE), 109 II 353 sayılı ve 1983 tarihli kararı (Sözür, s. 47, dip not. 190'dan naklen alınmıştır.)

⁵¹¹ Werro, s. 290; Değirmenci, s. 156; Önok, s. 162; Sözür, s. 46-47.

⁵¹² Alman Federal Anayasa Mahkemesi'nin 24 Şubat 1971 tarihli, BVerfGE 30, 173 karar sayılı kararı. Kararın İngilizce metni için bkz. <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=56> (19.05.2019)

Mephisto kararına esas dava; bir romanda geçen kurgusal karakterin gerçek hayattaki bir kişiyi fazlasıyla anımsattığı, kurgunun değiştirilerek yapılmadığı, gerçek kişilik karşısında kurguya yeterince ayrık bir bağımsızlık kazandırılmadığı iddialarına dayanmaktadır. Gerçek kişilik sahibi kimse ölmüş de olsa kişiliğinin, adının, roman vesilesi ile devamlı surette zedelendiği, iddiaların temel noktalarıdır. Romanda geçen “*Höfgens*” karakteri ile gerçek hayattaki arasında okurlarca benzerlik kurulduğu, romandaki karakterin yüzünden, şu an hayatta olmayan gerçek hayat kişiliği “*Gründgens*” açısından olumsuz imaja sebep olduğu tespit edilmiştir.⁵¹³

Bu karar⁵¹⁴; ölümden sonra dahi kişiliğin korunmasına devam edildiğini gösterdiği için ve bu bağlamda unutulma hakkının da veri sahibinin ölümünden sonra dahi yakınlarınca, ölenin adına kullanılabileceğine delalet olduğundan önemlidir.

3.3. Hukuki Alanı ve Sınırları

Unutulma hakkının hukuki alan ve sınırları belirlenirken gözetilmesi gereken düzenlemeler şunlardır:

Hakka esas uluslararası düzenlemelerden olan 95/46/EC sayılı, 1995 tarihli mülga AB Direktif⁵¹⁵,

95/46/EC sayılı Direktif⁵¹⁶ hükümleri esas alınarak ABAD tarafından verilen ve uluslararası alandaki ilk unutulma hakkı içtihadı unvanlı, 2014 tarihli “*Google-İspanya*” kararı⁵¹⁷,

⁵¹³ Bellican, s. 567.

⁵¹⁴ Alman Federal Anayasa Mahkemesi’nin 24 Şubat 1971 tarihli, BVerfGE 30, 173 karar sayılı kararı. Kararın İngilizce metni için bkz. <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=56> (19.05.2019)

⁵¹⁵ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

Türkiye’de, AB’nin 95/46/EC sayılı mülga Direktif⁵¹⁸ ve onun yerine kabul edilmiş olan GDPR⁵¹⁹ hükümleri gözetilerek yürürlüğe konulmuş KVKK,

95/46/EC sayılı Direktif⁵²⁰’in güncellenmesi ihtiyacı doğunca yerine yürürlüğe konulan ve AP tarafından kabul edilerek unutulma hakkına ilk kez açıkça yer vermiş GDPR⁵²¹,

Unutulma hakkı başvuruları konusunda verilmiş mahkeme içtihatları; olarak sayılabilir.

Tezin ilerleyen bölümlerinde, kişisel verilerin korunması hakkı ve unutulma hakkının gelişimi konuları açıklanırken içtihatlarla birlikte tüm düzenlemeler irdelenecektir.

Ön bilgi olması açısından hukuki alan hususu kısaca açıklanırsa;

1- 95/46/EC sayılı Direktif⁵²²’teki veri kalitesi prensiplerinin belirtildiği madde 6 ile verinin engellenmesi, silinmesi ve düzeltilmesi hususlarına dair madde

⁵¹⁶ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

⁵¹⁷ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

⁵¹⁸ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

⁵¹⁹ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation. 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını GDPR uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir. Maddeleri için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁵²⁰ AP ve Avrupa Konseyi tarafından 24 Ekim 1995 tarihli olarak onaylanan 95/46/EC (AT) sayılı Avrupa Veri Koruma Direktifi, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:en:HTML> (E.T. 02.05.2019)

⁵²¹ <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁵²² <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019); Direktif İngilizce metni için bkz. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:en:HTML> (E.T. 02.05.2019)

12; ABAD'ın 13 Mayıs 2014 tarihli “Google” kararında⁵²³; unutulma hakkının hukuksal sınırlarının değerlendirilmesinde ve hakkın genel çerçevesinin çizilmesinde öncü hükümlerdir.

95/46/EC sayılı Direktif⁵²⁴ uyarınca bir kişinin rızası olmadan kişisel verisiyle ilgili olarak aşağıdaki durumların gerçekleşmesi halinde veri, unutulma hakkının kapsamına girmektedir:

Bir kişisel veri, veri sahibinin rızası ile ya da kamusal nedenlerle paylaşılmış olursa veri hukuka uygun elde edilmiş anlamındadır. Fakat verinin işlenmesi aşaması, hukuka aykırılık içeriyorsa bu durum unutulma hakkının talep edilebilmesini sağlar.

Verinin toplanma amacı; açık, meşru, belirli ve ölçülü değilse,

Amaç, meşru da olsa işleme ve kullanılma durumları amaçla bağdaşmamakta ise,

Yapılan veri işleme işlemi, verinin eksik ve yetersiz bir bilgi şeklinde yansımaya meydan veriyorsa,

Verilerin tutulması güncel değerlendirmelerde doğruyu yansıtmamakta ise,

Verilerin toplanması, saklanması için gereken makul sürenin üzerinde olarak, veri halen tutulmakta ise tüm bu nedenler; unutulma hakkının kullanılabileceği durumları ve hakkın hukuksal kapsamını belirlemektedir.⁵²⁵

⁵²³ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

⁵²⁴ AP ve Avrupa Konseyi tarafından 24 Ekim 1995 tarihli olarak onaylanan 95/46/EC (AT) sayılı Avrupa Veri Koruma Direktifi, Direktif Türkçe metni için bkz. <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019); Direktif İngilizce metni için bkz. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:en:HTML> (E.T. 02.05.2019)

⁵²⁵ Elmalıca; s. 1619-1620.

2- Unutulma hakkının uluslararası alandaki ilk açık görünümü olan 13 Mayıs 2014 tarihli ABAD “*Google*” kararı⁵²⁶ ve AP tarafından kabul edilerek unutulma hakkına ilk kez açıkça yer veren düzenleme olan GDPR;⁵²⁷ unutulma hakkını açık ve net olarak belirtmesine rağmen hakkın tanımını yapmamıştır. Bu karar⁵²⁸ ve Tüzük’te⁵²⁹ sadece unutulma hakkı ismen zikredilerek; tanımlanmaksızın, hakkın ne tür koşullarda ve hangi içerik ile uygulanacağını genel sınırları konulmuştur.⁵³⁰

13 Mayıs 2014 tarihli ABAD Google kararında⁵³¹ hakkın kapsam ve sınırları; kişisel veriler açısından amaçla bağlantılı olma, ölçülü olma, amaçla sınırlı olma halleri çerçevesinde görülmektedir. Verinin bu nitelikleri yoksa unutulma hakkı uygulanarak, arama motorlarının arama sonuçlarından veri kaldırılabilir.⁵³²

GDPR’de⁵³³ unutulma hakkı, madde 17’de “*Silme Hakkı*” kapsamında değerlendirilmiş olup veriler işleme amacı ile alakalı değilse, işleme gereksiz ise, rıza geri alınmış ise, hukuka aykırı işleme söz konusu ise, hukuksal düzenlemeler silmeyi gerektirmekte ise, unutulma hakkı kullanılabilir.⁵³⁴

⁵²⁶ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

⁵²⁷ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation. 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını GDPR uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir. Maddeleri için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁵²⁸ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

⁵²⁹ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü, bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁵³⁰ Ocak, s. 510.

⁵³¹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

⁵³² Değirmenci, s. 162.

⁵³³ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü, bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁵³⁴ Sözüer, s. 145-146; Güleler, s. 234.

3- KVKK'de belirlenmiş olan kişisel verilerin dijital dünyadan silinmesi, yok edilmesi, anonim hale getirilmesi hukuki olguları, unutulma hakkının da alanını oluşturmaktadır.⁵³⁵

4- Unutulma hakkının tarihsel sürecinde ilk görüldüğü alan, geçmiş mahkûmiyetlere yönelik olmuştur.⁵³⁶ Geçmiş olay ve verilerin, sonradan kişinin önüne getirilmesinin, ilgili kişinin kişisel haklarını, toplumsal rehabilitasyonunu zedelediği şeklinde anlamlandırılmıştır. Zamanla teknoloji ile birlikte; unutulma hakkı, dijital boyuta taşınmış ve tüm kişisel verilere yönelik olarak tartışılmaya başlanmıştır.⁵³⁷

Unutulma hakkı, günümüzde teknik ve hukuksal anlamdaki asıl kullanılışında, dijital alanda yer alan bilgilere ve içeriklere yöneliktir.⁵³⁸ Bazı görüşler; hakkın geniş yorumlanması gerektiğinden bahisle sadece dijital alan değil basılı, yazılı eserlerde de yer alan verilerin hakkın konusu olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır.⁵³⁹

Geniş kapsamlı unutulma hakkı görüşünü savunanlarca; unutulma hakkının gelişim süreci, geçirdiği aşamalar, kişilik hakları, insan hakları ile yakın teması ve tüm çevresel bağlantıları dikkate alındığında içeriğinin de dar kapsamlı düşünülmemesi gerektiği, bireye dair kamusal alanda kolayca ulaşılabilir olan verinin; bulunduğu mecra kısıtlayıcı faktör olmaksızın unutulma hakkına konu olabilmesi gerektiği belirtilmektedir.⁵⁴⁰

⁵³⁵ Ocak, s. 510.

⁵³⁶ Bunn, s. 340.

⁵³⁷ Önok, s. 163.

⁵³⁸ Dijital alan; verilerin elektronik ortamda tasnifini ve sayısallaştırılmasını içeren mecradır. <https://www.dijitalles.com/blog/dijitallesme/dijital-ne-demek/> (E.T.19.05.2019)

⁵³⁹ Hakkın kamunun ulaşabileceği tüm veriler için, geniş yorumlanması gerektiği şeklindeki görüş açısından bkz. Sözüer, s. 196; Akgül, “Unutulma Hakkı”, s. 34.

⁵⁴⁰ Akgül, “Unutulma Hakkı”, s. 36.

Yargıtay 4. HD'nin kararında⁵⁴¹;

“(...)Davacının uğradığı bu saldırı kesinlikle giz alanında kalmalıdır(...)İlerleyen insan hakları trendinde kişilerin arşiv silme talebi ve unutulma hakları gibi modern haklarla donatıldığı da düşünüldüğünde davacının kişilik haklarının ihlal edildiği yine sabittir(...)” şeklinde; unutulma hakkı alanının, insan hakları bağlantısı belirtilmektedir.⁵⁴²

Farklı görüş olarak; unutulma hakkının gerek uygulanışı, gerek yapısı ve kapsamı itibariyle basılı eserlere uygulanmaması gerektiğini, basılı eserlerle unutulma hakkının bağdaşmadığını, unutulma hakkının kapsamının genişletilerek yorumlanmasının büyük sorunlar doğurabileceğini belirten görüşler de doktrinde mevcuttur.⁵⁴³ Henüz tam bir hak olarak hukuk literatüründe var olup olmadığı dahi tartışmalı iken, bu tarz bir hakka çok geniş içerik ve kapsam yüklenmesinin sakıncalı olduğu ifade edilmektedir.⁵⁴⁴

Türk hukukunda unutulma hakkının ilk görünümü olan 17.06.2015 tarihli Yargıtay HGK kararında⁵⁴⁵ unutulma hakkı, “*silinme hakkı*” olarak tanımlanmış ve hakkın kapsamı da sadece dijital alana değil basılı yayınları da içerecek şekilde geniş tutulmuştur.⁵⁴⁶

Kapsam ve alan hususunda tartışmalar olsa da internet ve elektronik ortamda yer alan tüm kişisel verilerin; unutulma hakkı şartlarını sağladıkları müddetçe hakkın

⁵⁴¹ Yargıtay 4. HD, 03.07.2013 tarihli ve 2013/6256 E., 2013/12821 K. sayılı kararı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

⁵⁴³ Taşkın, s. 8-10.

⁵⁴⁴ Laçın, s. 405.

⁵⁴⁵ 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (E.T. 23.04.2019)

⁵⁴⁶ Değirmenci, s. 162.(Sözür, bu kararda unutulma hakkının geniş yorumlanmasını doğru bulduğunu beyan etmektedir. Sözür'e göre her ne kadar henüz unutulma hakkını tam olarak kabul etmeyen görüşler olsa da hakkın bil fiil uygulanan bir durumda olduğunu ve bağımsız addedilmemesinin, pratikte uygulanmasına engel olmadığını belirtmektedir. Sözür, s. 196,211.)

kapsamında olduğu gör÷lmektedir. Yeni kuşak haklardan olan unutulma hakkı, dijital dünyadaki verisel izlerin silinmesine yönelik şekilde evrilmiştir.⁵⁴⁷

Özel hayatın, mahremiyetin, kişisel verilerin korunması gibi genel kişilik haklarının; gelişen teknoloji ve dijital platformlar karşısında, teknik ve spesifik bir koruma için çok genel ve yetersiz kalmalarından ötürü unutulma hakkı, daha dar bir mecra olan internette uygulanmak üzere, teknik ihtiyaç doğrultusunda vücut bulmuştur.⁵⁴⁸

5- Unutulma hakkının kullanımına engel teşkil eden ve hakkın kapsamına giremeyecek, istisnai bazı durumlar da kabul edilmektedir. Bunlar, unutulma hakkının sınırlarıdır:

Unutulma hakkının sınırları; hakka temel teşkil eden özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması haklarına çizilen sınırlarla belirlenir. Eğer - ulusal güvenlik, - kamu güvenliği, - düzenin korunması, - suç işlenmesinin önlenmesi, - kamu yararının, - genel sağlığın, - genel ahlakın, – diğer insanların korunması için gereken bir tedbir olarak; ilgili verinin, bulunduğu mecrada tutulması gerekirse söz konusu veriye dair unutulma hakkı geçerli olmayacaktır.

Hakkın sınırları doğrultusunda uygulanmasına kısıtlılık getirilirken, mutlaka orantılılık ve ölçülülük ilkesi gözetilmelidir.⁵⁴⁹

Unutulma hakkı kullanılırken, hakkın temelindeki değerler ile hakkın karşısında yer alabilecek değerler arasındaki denge unsuru, hakkın sınırını çizmektedir.

Danıştay'ın, yürütmenin durdurulması talebine itirazı değerlendirdiği kararında⁵⁵⁰ belirtildiği üzere kişilerin özel ve aile hayatının ve kişisel verilerinin

⁵⁴⁷ Çelik, s. 396.

⁵⁴⁸ Elmalica, s. 1611; Yavuz, s. 54; Akkurt, “Unutulma Hakkı”, s. 2613.

⁵⁴⁹ Alessi, S., “Eternal Sunshine: The Right To Be Forgotten In The European Union After The 2016 General Data Protection Regulation”, Emory International Law Review, 2017, C. 32, S. 1, s. 170.

gizliliğinin korunması asıl olup bu gizliliğe müdahale ancak milli güvenlik ve kamu güvenliği gibi zorunluluk arz eden durumlar için özel olarak ve yasayla olabilir.⁵⁵¹

Bazı kişisel verilerin işlenmesi, kayıt altında tutulması; tarihsel, bilimsel, istatistikî ve teknik amaçlardan ve kamusal bir yarardan kaynaklarsa bu tür verilerin kayıt altında tutulmasına devam edilebilir. Bu durum, hukuka aykırılık ve unutulma hakkına alan yaratmaz. Ayrıca toplumsal fayda için haber verme zorunluluğunun söz konusu olması, gazetecilik mesleği gereği ilgili haberin yayınlanmasının ifade özgürlüğü kapsamında olması, yayına konu verinin toplumsal ve bilimsel açıdan edebi ve sanatsal değerler taşıması olguları var ise ilgili veriler; unutulma hakkının kapsamı ve konusu dışında tutulabilir.⁵⁵²

Veri öznesinin siyasetçi, kamuya mal olmuş, tanınmış bir kişi olması vb. bazı kişisel durumları; unutulma hakkının dar kapsamlı olarak uygulanmasını ve hatta hiç uygulanmamasını sağlayabilir.⁵⁵³

3.4. Unsurları

Unutulma hakkının unsurları, bilgi ve zaman unsurları olarak değerlendirilmektedir.

Bilgi Unsuru: Unutulma hakkının kullanılmasına esas olan “*verinin içeriğine*” dair ortak görüşler şu şekilde özetlenebilmektedir:

1- Hakka konu durum sadece eksik, hatalı ya da hukuka aykırı bir veriyi değil yayın tarihinde hukuka uygun ve içeriği doğru dahi olsa daha sonradan veri öznesi

⁵⁵⁰ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 13.02.2013 tarihli, YD İtiraz No: 2012/617 sayılı kararı, <http://www.egitimis.org.tr/www/files/ADEY%20YD%20%C4%B0T%C4%B0RAZ%20KABUL.pdf> (E.T. 19.05.2019)

⁵⁵¹ Akkurt, “*Unutulma Hakkı*”, s. 2625-2626.

⁵⁵² Yavuz, s. 43; Ocak, s. 515.

⁵⁵³ Önok, s. 164.

tarafından kaldırılması istenen bilgi ve verileri kapsamaktadır. Hatta unutulma hakkının konusuna giren asıl bilgi türü; daha çok yayınlandığı tarihte hukuka uygun olan, sonradan bir şekilde veri sahibinin düşünce ve iradesi ile internette ve dijital platformlarda olmaması tercih edilen verilerdir.⁵⁵⁴

2- Bazı kişisel veriler, yayım tarihlerinde hukuka uygun olsalar da veri öznesinin içinde bulunduğu bir takım şartlar gereğince ve değişen koşullar ile değerlendirildiğinde, hukuka aykırı hal alabilirler. Bu şartlar; ilgili verinin arama sonuçlarında gözükmemesinin gereksizleşmiş olması, aradan uzun zaman geçmiş olması, toplanma ve işleme amacının ortadan kaybolmuş olması, veri sahibinin önceden mevcut olan rızasının kalkması gibi nedenlerdir.⁵⁵⁵

3- Kişilerin; geçmişlerine ait ve özellikle güncelliğini yitiren verilerin ortadan kaldırılmasında, silinmesinde muhakkak ki menfaatleri vardır.⁵⁵⁶

4- Haktan faydalanmak için yanlış veya hukuka aykırı veri şart olmayıp tamamen şu an ki gerçeğe uygun veri de yayından kaldırılabilir. Veriler; ilgili tarafından rıza ile de yayınlansa, kaldırılmalarında hukuka aykırılık şartı aranmamalıdır.⁵⁵⁷

5- Sadece kişiyi şu an zor durumda bırakacak geçmişteki “*hatalı*” veriler değil, “*herhangi bir veri açısından*” unutulma hakkı kullanılabilir. Çünkü kişinin temelde geçmişine bağımlı kalmama, geçmişle yaşamama hakkı mevcuttur.⁵⁵⁸

Bilginin mahiyetine dair; bireyin özel hayatına ait bilgiler ve erişilmesinde toplumun kamusal menfaati olan bilgiler olarak ikili şekilde bir ayırım mevcuttur. Bu kategorilere; cinsel yaşama dair olan bilgi, ekonomik ve ticari bilgi, sağlık, dini

⁵⁵⁴ Önok, s. 166.

⁵⁵⁵ Yavuz, s. 54; Ahi, s. 104.

⁵⁵⁶ Önok, s. 165; Elmalıca, s. 1620; Sözüer, s.16.

⁵⁵⁷ Ausloos, s. 146.

⁵⁵⁸ Bunn, s. 340.

inanç, telefon, isim, adres gibi iletişim ve kimlik bilgileri ve diğer hassas bilgiler de girmektedir.⁵⁵⁹

Zaman Unsuru: Unutulma hakkının bir diğer unsuru da aradan geçen zamandır. Veri yayınlandıktan sonra geçen zaman, kişisel menfaatlerin toplumsal menfaatlere göre daha çok dikkate alınması sonucunu doğurmaktadır. Bu durum; bir kişisel veri, yayınlanma zamanında hukuka uygun ve toplumun ilgi ve menfaatine mazhar da olsa verinin, yayının üzerinden zaman geçtikçe toplumsal ilgiye konu olma özelliğini kaybetmesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla geçen zaman, unutulma hakkının kullanılmasının lehinde önemli bir etkidir.⁵⁶⁰

Zaman unsurunda, belirli bir süre geçmesi kişisel durumda farklılaşmayı beraberinde getirmelidir. Bu unsur, eski hükümlülerin, suçun işlenmesi ve cezanın çekilmesinden sonra rehabilitesi açısından da değerlendirilmiş ve aradan zaman geçince; geçmiş suçun yayınının, haberinin yapılmasının kişinin menfaatine aykırı olduğuna dair içtihatlar kurulmuştur.⁵⁶¹

Unutulma hakkının tarihsel anlamının ilk örneklerinden olan 1973 tarihli “*Lebach*” kararında⁵⁶²; eski bir Alman hükümlü, üzerinden zaman geçmesine rağmen, kendisi ve işlediği suç ile ilgili bir belgesel çekilince davacı olmuş ve Alman Federal Anayasa Mahkemesi, konuyu insan onuru, özel yaşam, kişiliğin serbestçe geliştirilmesi hakkı ve mahremiyet ile ilişkilendirmiştir. Mahkeme; kişinin eski bir

⁵⁵⁹ Yavuz, s. 137-138.

⁵⁶⁰ Weber, s. 121-1 122; Elmalıca, s. 1620. Google Danışma Kurulu, aradan geçen zamanın unutulma hakkının uygulanmasının ve talebin kabul edilmesinin ihtimalini arttırdığını bildirmekle birlikte bunun kesin olmadığını, kamuya mal olmuş kişilerin, bilimsel verilerin ve amaca uygun şekilde güncellenen verilerin, aradan geçen zaman kriterine dâhil edilmesinin çok nadir olabileceğini belirtmektedir. Google Danışma Kurulu, s. 14, <https://static.googleusercontent.com/media/archive.google.com/tr//advisorycouncil/advisement/advisory-report.pdf> (E.T. 02.05.2019)

⁵⁶¹ Sözüer, s. 46.(ABD’nin genelde eski suçların yayınlanması ve haber yapılması ile ilgili davalarda, unutulma hakkını değil ifade özgürlüğünü koruyucu şekilde kararlar verdiği hakkında, bkz. Werro, s. 291;

⁵⁶² Alman Anayasa Mahkemesi’nin 05.06.1973 tarihli, BVerfGE 35, 202 sayılı kararı. Kararın İngilizce çevirisi için bkz. <https://static.googleusercontent.com/media/archive.google.com/tr//advisorycouncil/advisement/advisory-report.pdf> (E.T. 02.05.2019)

hükümlü olarak sosyal hayattaki varlığını geliştirmesinde menfaati olduğunu ve aradan zaman geçmiş bir suçun tekrar gündeme taşınmasının, cezanın rehabilite özelliğine aykırı olduğunu belirtmiştir.⁵⁶³

Zaman unsurunda bilginin toplumsal önemini ve güncelliğini yitirmesi de unutulma hakkı açısından dikkate alınmaktadır. İsviçre Federal Mahkemesi'nin "Societe Suisse" kararında⁵⁶⁴, eski bir hükümlünün oğlu, aradan zaman geçip hala gündemde tutulan babasının işlediği suç hakkındaki yayınların kişilik haklarına zarar verdiği iddiasıyla dava açmış ve mahkeme, geçen zaman sonucunda toplumun konuyla ilgili bilgilenebilmesindeki menfaatin ortadan kalktığına hükmetmiştir.⁵⁶⁵

3.5. Diğer Haklarla İlişkisi

Unutulma hakkının; kişisel verilerin korunması hakkı, silme-sildirme hakkı, özel hayatın korunması, mahremiyetin korunması hakkı, insan onurunun ve saygınlığının korunması hakkı, ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, düşünceyi açıklama özgürlüğü, haberleşme özgürlüğü ve kamu yararı ile ilişkisi irdelenecektir. Ayrıca unutulma hakkının çatışan haklar ile arasındaki denge mekanizması, kamuya mal olmuş kişiler açısından hakkın görünümü ve uluslararası hukukta, unutulma hakkı ile çatışan hakların durumu da incelenecektir.

3.5.1. Kişisel Verilerin Korunması Hakkı

Kişisel veriler, kişilik haklarından olup bir kişiyi belli ve belirlenebilir kılan her türlü bilgidir.⁵⁶⁶ Kişinin özel yaşamına dair verileri, kimlik verileri, sosyal,

⁵⁶³ Peschke, s.154-155; Sözüer, s. 9-10.

⁵⁶⁴ İsviçre Federal Mahkemesi'nin (BGE), 109 II 353 sayılı ve 1983 tarihli kararı (Sözüer, s. 47, dip not. 190'dan naklen alınmıştır.)

⁵⁶⁵ Werro, s. 290; Değirmenci, s. 156; Önok, s. 162; Sözüer, s. 46-47.

⁵⁶⁶ Çelik, s.391.

ekonomik, mesleki bilgileri, emeklilik bilgileri, ilgili ve bağı olduğu kurumsal bilgileri, parmak izi, doğum tarihi, adresi, adı, soyadı, görüntüsü, kanaatleri, fotoğrafı, tabiiyeti, medeni hali, sağlık kayıtları, kullandığı sosyal medya araçlarında tuttuğu ve paylaştığı ses, resim, video, görüş gibi verileri, telefon numarası, telefon ve bilgisayar kayıtları, telefon rehberi gibi her türlü bilgi ve veriyi kapsamaktadır.⁵⁶⁷

Kişisel verilerin korunması hakkı, özel hayatın gizliliğinin korunmasının bir başka görünümü olarak kabul edilmektedir. Nitekim Anglo-Sakson hukuk sisteminin geçerli olduğu ABD, Yeni Zelanda, Kanada, Avustralya gibi ülkelerde kişisel verilerin korunması düzenlemeleri, özel hayatın gizliliğinin korunması başlıkları altında yer almaktadır.⁵⁶⁸

Anayasa Mahkemesi'nin kararına⁵⁶⁹ göre kişisel veri; “(...)belirli veya kimliği belirlenebilir olmak şartıyla bir kişiye ait bütün bilgiler(...)” olarak tanımlanmıştır.⁵⁷⁰

Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında,⁵⁷¹ kişisel veriler; yaşam şekline dair kişisel veriler, ekonomik ve finansal kişisel veriler, bilişim alanına dair kişisel veriler, sağlıkla ilgili kişisel veriler ve politik kişisel veriler olarak kategorize edilmiştir. Kişiyile ilgili her tür bilginin kişisel veri kapsamında olduğu belirtilerek, her türlü bilgi kapsamına ise ad, doğum, yaş, ikametgâh, medeni hal, ekonomik sosyal pozisyon, maaş, ücret, vatandaşlık, kan grubu, dini, mezhebi, sağlık bilgileri, banka kayıtları, alışveriş eğilimleri, bilgisayar bilgileri, şifreleri, ten ve göz rengi, sesi, görünümü gibi tam anlamıyla kişiyile özdeş bilgilerin girdiğini hükme bağlamıştır.

⁵⁶⁷ Şimşek, s.120-121; Kutlu/Kahraman, s.46.

⁵⁶⁸ Akgül, “*AİHM Kararlarında Kişisel Veriler*”, s. 75.

⁵⁶⁹ AYM, 19.01.2012 tarihli, 2010/40 E., 2012/8 K. sayılı olan 06.03.2013 tarihli ve 28579 sayılı Resmi Gazete yayın tarihli kararı, (Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 7'den naklen alınmıştır.)

⁵⁷⁰ Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 7.

⁵⁷¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 17.06.2014 tarihli ve 2012/12-1510 E., 2014/331 K.sayılı kararı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi'nin bir kararında⁵⁷² kişisel veri tanımlanmış ve değişen teknolojik koşulların kişisel verilerde de çeşitliliğe yol açtığı vurgulanarak, her ne kadar kişisel verilerin farklı gruplandırmaları olsa da aslında esasının iki grup olduğu, birincisinin insanın varoluşundan kaynaklı kişisel bilgiler olup ikincisinin de modern toplum içinde var olmak ile kişiye verilen ya da kişinin belirli hizmetlere ulaşması için edindirilen ve kullandırılan bilgiler olduğu, bu gruplar arasında hukuk düzeninde herhangi bir fark olmadığı hüküm altına alınmıştır.

Kişisel verilerin korunması hakkı, bireyin kendisi ile ilgili verilere dair özgür iradesi ile düzenleme yapabilmesi esasına dayanmaktadır.⁵⁷³ Kişisel verilerin korunması hakkı sayesinde bilginin serbestçe dolaşımı ve tutulması, paylaşılması, saklanması ile veri sahiplerinin kişilik hakları arasındaki denge kurulmaktadır.⁵⁷⁴ Kişisel verilerin korunmasının amacı; kişinin özel yaşamında ve kamusal alanında, birey açısından iç ve dış özgürlüğün gerçekleştirilmesidir.⁵⁷⁵ Kişinin menfaatleri ve kişilik hakları gözetilirken; kişisel verileri koruma mekanizmalarının da genel geçer kurallara bağlanması neticesinde, ülkelerarası veri transferi açısından sabit kriter ve standartlar oluşturularak, ekonomik kazanımlar da sağlanmakta, taraflar arasında ticaret yolu açılmakta, işlem birliği sağlanmakta ve tüm bunlar hem kişisel açıdan hem de toplumsal ve ülkelerarası ilişkiler açısından hukuki, ekonomik ve ticari güvenlik kapsamına dahil olmaktadır.⁵⁷⁶

Kişisel verilerin korunması bağlamında ortaya çıkmış, bireyin iç ve dış özgürlüğünü sağlayan enformasyonel self determinasyon hakkından da bahsetmek gerekmektedir. Bir bireyin kendisine ait verilerin hangilerinin, kimler tarafından, ne

⁵⁷² Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 29.03.2017 tarihli, 2015/13758 E., 2017/2514 K. sayılı kararı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

⁵⁷³ Akgül, "Unutulma Hakkı", s.13; Şimşek, s.119; Uslu, s. 41. (Anayasa'da kişisel verilerin korunması temel hakkının, bireysel yüksek kişilik değerlerini korumaya yönelik olduğu hakkında, bkz. Uslu, a.y.)

⁵⁷⁴ Aksoy *Kişisel Verilerin Korunması*, s.75.

⁵⁷⁵ Şimşek, s. 120.

⁵⁷⁶ Kutlu/Kahraman, s.48.

şekilde işlenebileceğine karar vermesini, verilerinin geleceğini tayin etmesini sağlayan hak; “*enformasyonel self determinasyon*” hakkı olarak anılmaktadır.⁵⁷⁷

Enformasyonel self determinasyon hakkı, unutulma hakkının dayanakları arasında sayılmaktadır. Alman Anayasa Mahkemesi tarafından verilen 1983 tarihli “*Census Nüfus Sayımı*” kararında⁵⁷⁸; enformasyonel self determinasyon hakkı, hukuk literatürüne kazandırılmıştır. Mahkeme; insan onuru ve maddi, manevi varlığının geliştirilmesi hakkının, verilerle ilgili özerklik hakkı olarak anılan “*enformasyonel self determinasyon*” hakkını da içerdiğine hükmetmiştir.⁵⁷⁹

AİHM, “*Klass & Others*” kararında⁵⁸⁰ kişisel verilerin devlet tarafından toplanabilmesinin ve kullanılabilmesinin temel ilkelerini saptamıştır. Mahkemeye göre devletin topladığı bilgi, özel yaşama müdahaleye sebep olarsa bu durumda müdahale mutlaka kanunla yapılmalıdır; aksi takdirde AİHS madde 8’in ihlali gündeme gelmektedir.⁵⁸¹

Kişisel verilerin korunması hakkı, kişi hak ve özgürlükleri kapsamında koruma sağlamak amacıyla. Bu hak kapsamına sadece verinin korunması girmez. Sadece veri korumak gaye olsaydı o zaman bu koruma, veri güvenliği uygulama ve mevzuatı kapsamında ele alınabilirdi. Oysa ki kişisel verinin korunması, ilişkin olduğu tüm kişilik hakları ve temel insan hakları yönünden bireyi korumayı kapsamaktadır. Bir diğer deyişle; kamusal organların bireyler karşısında daha güçlü

⁵⁷⁷ Taştan, s.67-68.

⁵⁷⁸ Alman Federal Anayasa Mahkemesi’nin 15 Aralık 1983 tarihli, BVerf GE 65/1, 65/14 sayılı kararı. Kararın İngilizce metni için bkz. <https://freiheitsfoo.de/census-act/> (02.05.2019); https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/1983/12/rs19831215_1bvr020983en.html (E.T.02.05.2019)

⁵⁷⁹ Aksoy, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 70-71; Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 15.

⁵⁸⁰ AİHM, 06.09.1978 tarihli, Başvuru No: 5029/71 olan kararı. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57510%22%5D%7D> (E.T.02.05.2019)

⁵⁸¹ Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s. 199.

olmaları sonucunda, bireylerin kişisel verilerinin, bireysel özgürlüklerinin devlet karşısında korunması gereği ortaya çıkmıştır.⁵⁸²

Danıştay'ın⁵⁸³ da bir yürütmenin durdurulması davasında vurguladığı üzere; kişisel verilerin korunması hakkı, insan hakları hususundaki gelişmelere paralel olarak ilerlemiştir.

İnsan onuru, kişiliğin özgürce geliştirilmesi gibi hakların sonucu olan genel kişilik hakkından kaynaklanan kişisel verilerin korunması hakkı, 1982 Anayasası'nda 17. madde ile güvenceye alınan kişinin maddi, manevi varlığının güvenceye alınması, korunması hakkı için de vazgeçilmezdir.⁵⁸⁴ Kişisel verilerin korunması hakkının, kişisel verilerin işlenmesine dair her durumda kullanılması esas olsa da bu durum mutlak ve sınırsız olmayıp ağırlıklı olarak, kamusal yarar bulunması gibi şartları Anayasa⁵⁸⁵ ve yasal platformlarda belirlenmiş, bazı sınırlamalar mevcuttur.⁵⁸⁶

3.5.1.1. Türk Hukuk Sisteminde Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Amaç ve İlkeleri

1- Kişisel veri kavramı, 1982 Anayasamıza 2010 yılında Referandum ile dâhil olmuştur. “*Özel Hayatın Gizliliği*” başlığında düzenlenen 20. madde 3. fıkrada

⁵⁸² Şimşek, s. 119.

⁵⁸³ Danıştay 10. Daire, 14.10.2011 tarihli ve 2011/7001 E. Sayılı kararı, Danıştay Uyap Bilişim Sistemi; Kazancı İçtihat Bilgi Bankası. (Karar metnine ulaşılmasına rağmen, karar numarasının kararda yer almadığı görülmüştür. Danıştay Uyap Sistemi ve Kazancı İçtihat Bilgi Bankası sisteminde de, kararın sadece “*Esas*” numarasının yer aldığı, “*Karar*” numarasının olmadığı görülmüştür. Karar numarası, künyeye eklenememiştir.)

⁵⁸⁴ Önok, s.158.

⁵⁸⁵ Örneğin 1982 Anayasası madde 20'de kişisel verilerin ancak kanun ve açık rıza ile işleneceği belirtilmektedir. Oysa ki madde 13' teki temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla özlerine dokunmadan, Anayasa'da belirtilen sebepler ile sınırlandırabileceği hükmü doğrultusunda, 20. maddedeki kişisel verilerin korunması hakkının, açık rıza olmaksızın 13. madde şartları uyarınca sınırlandırabileceği yorumlanabilmektedir, bkz. Henkoğlu, s.73.

⁵⁸⁶ Şimşek, s. 124.

açıkça düzenlenmektedir. Bu maddede; herkesin kişisel verilerinin korunması hakkına sahip olup kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, kişisel verilere erişim, bu verilerin düzeltilmesini, silinmesini, amaç doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını talep edebilmenin hakkın kapsamında olduğu, kişisel verilerin işlenmesinin yalnızca ilgili kişinin açık rızası ile mümkün olabileceği belirtilmiştir.⁵⁸⁷ Ayrıca Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen ve herkesin özel ve aile hayatına, konutuna, yazışmalarına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu hükmü de, kişisel verilerin korunması hakkı ile bire bir ilişkilidir.⁵⁸⁸

2- 1982 Anayasasındaki 2010 yılı düzenlemesinden sonra KVKK, 07.04.2016'da yürürlüğe girmiş olup kişisel veri kavramı, 3/1. maddesinde "*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*" olarak tanımlanmıştır.

KVKK, Türk hukukunda kişisel verilerin AB ile uyumlu olarak düzenlenmesi bakımından önemlidir. Kanun'un 4. maddesi, uluslararası düzenlemeler ile ulusal düzenlemelerin uyum halinde olacağını belirtmektedir. Aynı maddede, kişisel verilerin genel hususları ile veri işlenmesinin ilkeleri belirtilerek, veri işlenmesinin ancak hukuka uygun, güncel ve doğruluk esaslarıyla olabileceği ve taşıdığı amacın açık, meşru ve işleme amacı ile sınırlı ve bağlantılı olması gerektiği, verilerin tutulma süresinin de meşru bir amaçla bağlantılı olması ve gerektirdiğinden uzun olmaması lüzumu belirtilmektedir.⁵⁸⁹

⁵⁸⁷ Henkoğlu, s.73. (Kişisel verilerin korunması hususunda Anayasa'nın sadece 20. maddesi değil, diğer bazı maddeleri de kişisel verilerin korunmasına yönelik hükümler içermektedir. Bunlar; uluslararası sözleşmelerin yasa hükmünde olduğu, kanunlar ile arasında ihtilaf olursa uluslararası sözleşmelerin esas alınacağını belirten 90.madde, temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceğini belirten 13. madde, kişisel verilerin işlenmesi ve yayılmasında görev alan personel için "*kanunsuz emir*" hükmüne uygun davranması beklenildiği düzenlemesini içeren 137. madde ve kişisel verilerin korunmasını düzenlemediği halde içerikleri olan "*düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" değerlendirildiğinde dolaylı olarak kişisel verilerin korunmasına katkı sağlayan 25. ve 26. maddeler ile hakkı ihlal edilen veri sahibinin ilgili makamlara başvuru hakkını tanıyan ve düzenleyen 40. maddelerdir, bkz. Henkoğlu, s.73-74.)

⁵⁸⁸ Çelik, s. 389.

⁵⁸⁹ Akıncı, s. 32; Atasoy, K. "*Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası*", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi: Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, 2016, C. 22, S.3, s. 279 (KVKK'nin 4. maddesi veri işleme ilkelerini açıklarken, 5. maddesinde de veri işlenmesinin şartları sayılmaktadır. Açık rıza, açık rıza olamayacak durumlar için rıza açısından zorunluluk halleri,

3- Kişisel verilere dair TCK'de de düzenlemeler mevcuttur. TCK'de madde 135-140, kişisel verilere yöneliktir. TCK'de madde 135 (kişisel verilerin kaydedilmesi), madde 136 (verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme), madde 137 (verileri hukuka aykırı olarak yaymanın nitelikli halleri), madde 138 (süre geçtiği halde veriyi yok etmeyen, hala elinde tutanlara uygulanacak hükümler), madde 139 (şikâyet prosedürü) ve madde 140 (madde 135-139'daki suçları tüzel kişilerin işlemesi halinde uygulanacak tedbirler) ile kişisel verilere dair hususlar, cezai açıdan düzenlenmiştir.

Bilişim alanındaki suçlarla ilgili olarak; TCK'de düzenlenen, bilişim sistemine izinsiz girme ve sistemi bozma, verileri değiştirme ve ortadan kaldırma hususlarını düzenleyen TCK 243. ve 244. maddeler ile bilişim ile ilgili suçu bildirme yükümlülüğüne uymayan kamu görevlisinin cezalandırılmasına ilişkin TCK 279. madde de kişisel verilerin korunması hususunda TCK'de dikkate alınmalıdır.⁵⁹⁰

4- Kişisel verilerle ilgili olmayan; 5187 sayılı Basın Kanunu, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu, 4857 sayılı İş Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 5464 sayılı Banka ve Kredi Kartları Kanunu, 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanunu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 1512 sayılı Noterlik Kanunu, 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele

kanuni açıklık, sözleşmesel gereklilik, hukuksal yükümlülük, ilgilinin kendisi tarafından verinin alenileştirilmiş olması, hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olmasının gerekliliği durumları KVKK'de madde 4 ve madde 5'te belirtilmektedir. KVKK'nin 6. maddesinde özel nitelikli, hassas kişisel veriler bir bir sayılarak, bunların işlenebilmesi için gereken şartlar belirtilmekte, yorum yoluyla bunların kapsamının genişletilemeyeceği vurgulanmaktadır.)

⁵⁹⁰ Henkoğlu, s.75-79.

Edilmesi Hakkında Kanun'da bazı hükümlerde içerik olarak kişisel verilerin korunması hususuna değinilmektedir.⁵⁹¹

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun kararında⁵⁹²; TCK madde 135'e atıf yapılarak kişisel veri, gerçek kişiye ait her türlü bilgi olarak tanımlanmış ve suçun oluşması bakımından kişisel verilerin bilgisayar ortamında yahut kâğıt üzerinde kayda alınmasının fark arz etmeyeceği hüküm altına alınmıştır.

3.5.1.2. Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Uluslararası Gelişimi ve Unutulma Hakkının Yasal Düzenlemeye Kavuşması

1- Kişisel verilerin korunması hakkı; kişilerin, gelişen bilgisayar teknolojilerinden korunması gayesi ile ABD'de 1960'lı yıllarda ortaya çıkmaya başlamış ve 1974'te yasalaşmıştır.⁵⁹³ Bu süreç zarfında, aynı zamanda teknolojik gelişmelerin veri bankalarını beraberinde getirmesi sonucu, Avrupa'da da kişisel verilerin korunması hakkı gündeme gelmiş ve insan hak ve özgürlüklerini teknoloji karşısında korumak amaçlanmıştır. 1970 yılında Almanya'da kişisel verilerin korunmasına dair ilk bölgesel düzenleme yapılmış, 1977 tarihinde ise Federal Almanya Veri Koruma Kanunu kabul edilmiştir. 1973 yılında İsveç'te, 1978'de Fransa'da konuyla ilgili bir takım yasalaştırma faaliyetleri olmuştur.⁵⁹⁴

2- BM Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948'de kabul edilen ve Türkiye'de resmi Türkçe çevirisi 27 Mayıs 1949 tarihli 7217 sayılı Resmi Gazete'de

⁵⁹¹ Kutlu/Kahraman, s. 53; Şereföğlü/Henkoğlu, s. 196; Henkoğlu, s. 96-100. (Kişisel verilerin korunmasına dair diğer bazı düzenlemeler içeren yasalara dair detaylı olarak bkz. Akgül, "Kişisel Verilerin Korunması", s. 224-248.)

⁵⁹² Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 17.06.2014 tarihli ve 2012/12-1510 E., 2014/331 K. sayılı kararı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

⁵⁹³ Özdemir, H., *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması*, Ankara 2009, Seçkin Yayınevi, s. 73; Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 167.

⁵⁹⁴ Akıncı, s. 3, Çelik, s.393; Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 167.

yayımlanan⁵⁹⁵ İHEB⁵⁹⁶12. maddesi;⁵⁹⁷ kimsenin özel hayatına, mahremiyetine dokunulamayacağını, herkesin şeref ve haysiyetine yapılan saldırılara karşı yasa ile korunma hakkı olduğunu düzenlemektedir.

İHEB, çağın “*Magna Carta*”’sı⁵⁹⁸ olarak değerlendirilmektedir. İnsan hakları hususu, bu bildirge ile artık uluslararası boyuta taşınmıştır. Bildirgeyle; insan onuru, insan haysiyetine olan saygı vurgulanmakta, tüm kadın ve erkeklerin eşit oldukları belirtilmektedir. Bildirge’nin 12. maddesi, kişisel verilerin korunması hususuna dolaylı şekilde değinmektedir. Bu madde ile bireyin özel ve aile hayatı, konutu, haberleşme hak ve hukuku korumaya alınmıştır.⁵⁹⁹

3- 04.11.1950’de Avrupa Konseyi tarafından kabul edilerek 3 Eylül 1953’te yürürlüğe giren, Türkiye tarafından 10.03.1954 tarihli ve 6366 sayılı Kanun ile iç hukukta uygun bulunan⁶⁰⁰ AIHS⁶⁰¹ 8. maddesi⁶⁰² de özel ve aile hayatına saygıyı düzenlemektedir.⁶⁰³

⁵⁹⁵ 6 Nisan 1949 tarih ve 9119 Sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yayımlanmasına karar verilmiştir. İlgili yayın hakkında bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7217.pdf> (E.T.02.05.2019)

⁵⁹⁶ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rights_turkce.pdf (E.T.02.05.2019) İHEB’in; kanun, tüzük, yönetmelik gibi bir düzenleme olmayıp sadece BM Genel Kurulu’nun bir bildirgesi durumunda olmasından dolayı Türkiye’de uygun bulma kanunu ile onaylanması mümkün olmayan düzenlemelere girdiği; buna rağmen Resmi Gazete’de Türkçe metninin yayınlanmasının bir istisna teşkil ettiği; bu durumun, metnin içeriğinin toplumda yaygınlaştırılması, öğrenilmesi amacına yönelik olduğu hakkında bkz. Aybay, R., *Açıklamalı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi*, Ankara 2006, Türkiye Barolar Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi- Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 113, Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Dizi: 7, Şen Matbaa, s. 8.

⁵⁹⁷ https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html (E.T. 18.03.2019).

⁵⁹⁸ Magna Carta hakkında bkz. <https://www.beyaztarih.com/ansiklopedi/magna-carta> (19.05.2019); <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/docs/Magna2017-2.pdf> (E.T.19.05.2019)

⁵⁹⁹ Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s.176-177.

⁶⁰⁰ Onay kanunu için bkz. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=&v_donem=&v_yasama_yili=&v_cilt=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=KANUNLAR&v_altbaslik=&v_mv=&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=17736&v_gelecek_sayfa=6401&v_kul_lanici_id=10553736 (E.T.02.05.2019)

⁶⁰¹ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (02.05.2019) AIHS, 01.06.2010 tarihli 14. Protokol ile revize edilmiştir. https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf (E.T.02.05.2019)

İHEB⁶⁰⁴ madde 12 ve AİHS⁶⁰⁵ madde 8; kişisel verilerin korunması hakkının doğuşuna ve gelişmesine kaynaklık eden iki temel hükümdür.⁶⁰⁶

4- BM Genel Kurulu tarafından 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilerek, 41. madde dışında, 23 Mart 1976'da yürürlüğe giren (41. madde ise 28 Mart 1979'da yürürlük kazanmıştır.), Türkiye tarafından 4 Haziran 2003 tarihli ve 4868 sayılı Kanun⁶⁰⁷ ile iç hukukta onaylanan ve 18 Haziran 2003 tarihli ve 25142 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Medeni ve Siyasi Haklar Anlamında Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın⁶⁰⁸ "*Mahremiyet*" hakkı başlıklı 17. maddesi⁶⁰⁹ (Bu maddede kimsenin özel ve aile hayatına, konutuna, haberleşmesine keyfi ve hukuksuz şekilde müdahalede bulunulamayacağı, onur ve şerefi ile oynanamayacağı, herkesin bu tip bir müdahaleye karşı hukuk korumasına sahip olduğu hükme bağlanmıştır.)

Sözleşme protokolleri ve revizeler hakkındaki son duruma ulaşmak için bkz. <https://www.coe.int/en/web/conventions/> (E.T.02.05.2019)

AİHS için Türkiye'deki Onaylama Kanunu, 19.03.1954'te 8662 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Sözleşme'nin onay belgesi 18.05.1954 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine gönderilmiştir. Bu tarih Sözleşmenin Türkiye bakımından yürürlük tarihidir. <https://www.ihd.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi-ve-eki-protokollerde-yer-alan-haklar-ve-ozgurlukler/> (E.T.02.05.2019)

⁶⁰² <http://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsanhaklarisozlesmesi.pdf>
https://www.tbmm.gov.tr/komisyoin/insanhaklari/pdf01/IH_ve_Temel_Ozgurluklerin_Korunmasi.pdf (E.T. 18.03.2019)

⁶⁰³ Çelik, s. 389-390; Özdemir, s. 24. (Çelik'in belirttiği üzere; AİHM içtihatlarına göre özel hayat, sadece yabancıların gözetlemesinden kaçınılan hayatı değil, insanın kendi öz benliği ile duygusal bağlar kurarak kendini, kişiliğini geliştirebilmesi anlamında daha geniş yorumlanması gereken bir kavramı ifade etmektedir. Çelik, s.389-390.)

⁶⁰⁴ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rights_turkce.pdf (E.T.02.05.2019)

⁶⁰⁵ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (E.T.02.05.2019)

⁶⁰⁶ Özdemir, s.166.

⁶⁰⁷ Uygun Bulma Kanunu hakkında bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/06/20030618.htm#3> (02.05.2019)

⁶⁰⁸ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf (E.T. 02.05.2019)
Türkiye, onay evraklarını 15.09.2003'te BM'ye göndermiştir. Türkiye için yürürlük tarihi, 23.12.2003'tür. <https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/tr/content/117-medeni-ve-siyasi-haklara-iliskin-uluslararası-sozlesme/> (E.T.02.05.2019)

⁶⁰⁹ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf (E.T. 18.03.2019)

doğrultusundaki 16. Genel Yorum sonucunda; kişisel verilerin korunması ile özel yaşamın gizliliği ve mahremiyet hakkı bağdaştırılmıştır.⁶¹⁰

5- En güncel ve en modern temel insan hakkı belgesi sayılan 7 Aralık 2000 tarihinde AP ve Avrupa Konseyi tarafından onaylanan, AB'nin Anayasası pozisyonundaki⁶¹¹, AB Temel Haklar Şartı'nın (Sözleşmesi)⁶¹² 8. Maddesi; kişisel verilerin korunması hakkını temel hak kategorisine almış ve herkesin kişisel verilerinin korunması hakkına, kişisel verilerine erişim hakkına, kişisel verilerini düzeltirme hakkına sahip olduğunu, kişisel verilerin adil şekilde, ilgilinin rızası ile veya yasa doğrultusunda, meşru amaçla tutulup saklanabileceğini hükme bağlamıştır.⁶¹³ AB Temel Haklar Şartı, 2009 tarihinde yürürlük kazanan Lisbon Anlaşması⁶¹⁴ ile AB anlaşmaları ile eşit hukuksal statüye kavuşmuştur.

6- Kişisel verilere dair uluslararası ilk bağlayıcı belge, 1985 tarihli olarak Avrupa Konseyi tarafından çıkarılan, Türkiye'nin de ilk imzacılardan olduğu 108 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşlemden Geçirilmesi Sürecinde Bireylerin Korunması Sözleşmesidir.⁶¹⁵ Sözleşme ve ekleri, Türkiye tarafından 30.01.2016 tarihli ve 6669 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. Uygun Bulma Kanunu, Bakanlar Kurulu'nun 29.02.2016 tarihli ve 2016/8576 sayılı kararı ile Cumhurbaşkanı tarafından onaylanmıştır.⁶¹⁶ (Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması

⁶¹⁰ Çelik, s. 394-395. (Yüksel; özel yaşam alanı ve giz alanının, kişinin mahremiyetinin bir gereği ve sonucu olarak korunmaya muhtaç olduğunu ifade etmektedir. Yüksel, s. 188-190.)

⁶¹¹ Kalay, s. 555.

⁶¹² AB Temel Haklar Şartı'nın bütünü için bkz. <https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708> (E.T. 07.05.2019) Şartın güncellik özelliği, temel haklar konusunda güncel tüm gelişmeleri takip ederek ve dikkate alınarak hazırlanmış, daha önceki düzenlemeleri teyit eder nitelikte olduğundan ve de en son hazırlanmış metin olmasından kaynaklanmaktadır, bkz. Metin, s.51.

⁶¹³ Henkoğlu, s.51-52.

⁶¹⁴ Lisbon anlaşması için bkz. <http://www.mfa.gov.tr/lizbon-antlasmasi.tr.mfa>

⁶¹⁵ http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/ak/turkce/108_tur.pdf (02.05.2019); Kutlu/Kahraman, s. 51; Henkoğlu, s.53; Taştan, s.14.

⁶¹⁶ <https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2016/03/29/KisiselVerilerinOtomatikIslemeTabiTutulmasiKarsisindaBireylerinKorunmasiSozlesmesi.pdf> (E.T.02.05.2019)

Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi) (Bundan böyle tezde, 108 Sayılı Sözleşme olarak anılacaktır.)

108 Sayılı Sözleşme ile ilgili olarak, günümüze dek sözleşmenin uygulanması ve güncellenmesi amacıyla pek çok karar alınmış ve kural düzenlemelere gidilmiştir.

Bağlayıcı olmasa da Avrupa Ekonomik İşbirliği Ve Kalkınma Teşkilatı'nın (OECD), 23 Eylül 1980 tarihinde Mahremiyetin Korunması ve Kişisel Verilerin Sınır Ötesine Akışına İlişkin Rehber İlkeler metnini⁶¹⁷ kabul etmesi de kişisel verilere dair ilk temel düzenlemelerin göstergesidir.⁶¹⁸

7- AB'ye uyum sürecinde aday ülkeler için kriter kapsamındaki AB Konseyi ve Parlamentosu'nun 24 Ekim 1995 tarihli Direktifi olan 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktif⁶¹⁹ ise, 108 Sayılı Sözleşme sonrası uluslararası ilk bağlayıcı metindir.⁶²⁰

95/46 sayılı Direktif⁶²¹'in unutulma hakkına esas sayılan 12/b maddesinde; veri öznelerinin, veri sorumlusundan, eksik ve yanlış verilere dair ve diğer Direktif hükümlerine aykırı hallerde, verinin silinmesini, erişimin engellenmesini ya da düzeltilmesini isteyebilecekleri hüküm altına alınmıştır. 95/46 sayılı Direktif 6. maddede ise kişisel verilerin amaçla bağlantılı, ölçülü ve sınırlı bir şekilde işlenip toplanabileceği belirtilmiştir.

⁶¹⁷ 1980'deki orijinal metin için bkz.

<http://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecdguidelinesontheprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm> (E.T.02.05.2019).

Metin en son 2013 tarihinde revize edilmiş olup revize son şekli için bkz.

https://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecd_privacy_framework.pdf (E.T.02.05.2019)

⁶¹⁸ Çelik, s. 394; Kutlu/Kahraman, s.51.

⁶¹⁹ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T.02.05.2019)

⁶²⁰ Taştan, s.15; Henkoğlu, s. 57.

⁶²¹ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T.02.05.2019)

95/46 sayılı Direktif⁶²²'in oluşturulma nedenleri;

Üye ülkelerde yaşayan bireylerin hakları ve özgürlüklerinin korunma seviyesindeki farklılıkların verilerin aktarımında sorunlara yol açması,

Topluluk seviyesindeki ekonomik faaliyetlerin takibi için veri düzenlemelerindeki farklılıkların engel oluşturabilmesi,

Veri sistemlerindeki farklılıkların Topluluk hukuku kapsamındaki makamların sorumluluklarını yerini getirmesini güçleştirilmesi,

Üye Devletlerin ulusal hukuklarının veri işlenmesi hususunda uyumlaştırılması gayesi olarak sayılmaktadır.⁶²³

95/46 sayılı Direktif⁶²⁴'teki asıl amaç, kişisel verilerin özünü oluşturan gizlilik, mahremiyet gibi temel hak ve hürriyetlerin gözetilerek kişisel verilerin hukuka uygun şekilde işlenmesi için gereken kuralları belirlemektir.⁶²⁵

95/46 sayılı Direktif⁶²⁶ sadece gerçek kişileri⁶²⁷ kapsamaktadır. Kişisel verinin işlendiği her koşulda uygulanma imkânına sahip olup bunun tek istisnası AB

⁶²² AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T.02.05.2019)

⁶²³ Akıncı, s.6; Özdemir, s.29; Çelik, s. 395.

⁶²⁴ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T.02.05.2019)

⁶²⁵ Henkoğlu, s. 57; Kutlu/Kahraman, s. 52; Atasoy, s.279.

⁶²⁶ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

⁶²⁷ 108 sayılı Sözleşme ve 95/46 sayılı Direktif sadece gerçek kişilere yönelik olsa da; 95/46 sayılı Direktif'in güncellenmiş hali olan 2002/58/EC numaralı "*Elektronik İletişim Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Mahremiyetin Korunması Direktifi*"; üye ülkelere, tüzel kişileri de Direktif'teki koruma kapsamına almaları hususunda serbestlik tanımıştır, bkz. Taştan, s.31. (Avrupa Konseyi ve AP tarafından 12 Haziran 2002 tarihinde kabul edilen 2002/58 EC (AT) sayılı "*Elektronik İletişim Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Mahremiyetin Korunması Direktifi*" için bkz., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32002L0058>) (E.T. 02.05.2019)

Hukukunun yetki alanına girmeyen ulusal ceza hukukları, milli güvenlik, savunma gibi faaliyetler ile gerçek kişinin “*kişisel veya evi veya ailesi ile ilgili veri işlemleridir.*”⁶²⁸

95/46 sayılı Direktif⁶²⁹, üye ülkeler açısından hukuki olarak bağlayıcı olmasa da belirtilen temel ilkeler ve hedefler açısından üye ülkeleri bağlamaktadır.⁶³⁰ 95/46 sayılı Direktif’te, üye devletlerin iç hukuk sistemi dikkate alınmış ve AB teşkilat ve organları kapsam dışı tutulmuştur.⁶³¹ Tüm dünyada milletlerarası platformda kişisel verilerin korunması hususunda genel kabul görmüş bir düzenlemedir.⁶³²

AB bünyesinde, 95/46 sayılı Direktif’in⁶³³ 29. maddesi uyarınca kişisel veriler, veri korunması, özel hayatın korunması, unutulma hakkı, gizlilik gibi hususlarda görüş ve beyan bildirmek üzere bağımsız bir Danışma Kurulu olan “*Madde 29 Çalışma Grubu*”⁶³⁴ oluşturulmuştur.⁶³⁵

⁶²⁸ Akıncı, s. 7. (Direktif’in uygulanma istisnalarından olan kişinin “*kişisel, evi, ailesi*” ne yönelik veri işlemleri eğer belirsiz sayıda kişiye ifşa edilirse, o zaman yine Direktif kapsamında değerlendirilecektir, bkz. Akıncı, a.y.)

⁶²⁹ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

⁶³⁰ Taştan, s. 15-16.

⁶³¹ Henkoğlu, s. 57.

⁶³² Özdemir, s. 29.

⁶³³ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

⁶³⁴ Madde 29 Çalışma Grubu, 95/46 sayılı AB Direktif’inin 29. maddesi uyarınca kurulmuş bulunan, bağımsız bir danışma kurulu olup uzmanlık alanları ve görüş bildirdikleri hususlar veri korunması ile mahremiyet ve gizlilik alanlarıdır, bkz. Kaya, M.B., “*Unutulma Hakkı*”, <https://www.mbkaya.com/hukuk/unutulmahakki.pdf> (E.T.19.05.2019); file:///C:/Users/TUBA/Downloads/20180416_Article29WPGuidelinesonConsent_publishpdf.pdf (E.T.19.05.2019)

⁶³⁵ Kaya, M.B., “*Unutulma Hakkı*”, <https://www.mbkaya.com/hukuk/unutulmahakki.pdf> (E.T.19.05.2019); (Çalışma Grubu’nun tüm görüşleri için bkz. <https://iapp.org/resources/article/all-of-the-article-29-working-party-guidelines-opinions-and-documents/> (E.T.19.05.2019)

8- Teknolojik gelişmeler, bulut bilişim teknolojileri, akıllı telefonların yaygınlaşması, web 2.0 gibi bilgi saklama, paylaşım ve yayılması teknolojilerinin daha da ileriye götürülmesi ve mevcut veri koruma sisteminin güncelliğini yitirmesi neticesinde, 2012 yılından itibaren 95/46 sayılı Direktif⁶³⁶ hükümlerinde reformsal değişiklikler yapılması kararlaştırılmış⁶³⁷ ve çalışmalar sonucunda 14 Nisan 2016 tarihinde GDPR⁶³⁸ AP tarafından onaylanmıştır.⁶³⁹

Bu süreç içerisinde, 95/46 sayılı Direktif⁶⁴⁰'in güncellenmesi ve reformu çalışmaları sürerken ve henüz 2016 tarihli GDPR⁶⁴¹ kabul edilmemişken; unutulma hakkı ilk kez Şubat 2012'de ünlü top model Yesica Toscanini'nin, Yahoo Arjantin'den tüm bilgilerini kaldırtmayı başarması⁶⁴² ve aynı süreç içerisinde

⁶³⁶ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

⁶³⁷ Komisyon tarafından Parlamento'ya götürülen reform paketlerinden birincisinin içinde yer alan unutulma hakkına dair öneriler, AP'de çok hararetli tartışmalara neden olmuştur. Taslak, Parlamento tarafından onaylanırken ismen dahi "*unutulma hakkı*" olarak tek başına isimlendirme uygun görülmemiş, unutulma hakkı; var olan sınırlar kapsamında "*kişisel verilerin silinmesi hakkı*" çerçevesinde tanınmış ve Taslağın ilk şekillerinde başlığın "*unutulma ve silme hakkı*" olması uygun görülmüştür. Parlamento, unutulma hakkını yasalaştırma yolunda giderken, her ne kadar ayrı bir hak olarak tartışsa ve kabul etse de bunu "*kişisel verilerin silinmesi hakkı*" (right to be forgotten and to erasure) kapsamında düzenlemeyi tercih etmiştir. Başalp, "*Regülasyon*", s. 98. Daha sonra Taslağın son şekli 2014'te AP'de oylanırken, çoğunluk kabulü ile unutulma hakkı terimi tamamen Taslak'tan çıkarılarak "*silme hakkı*" kapsamında hakkın kabulü ve onaylanması uygun görülmüştür. Unutulma hakkının, 2016 GDPR ile yasalaşması da Taslağın son haline göre "*silme hakkı*" başlığı altında olmuştur. Laçin, s. 411.

⁶³⁸ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul GDPR, 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını GDPR uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir. GDPR maddeleri için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019) (Akıncı, GDPR düzenlemesinin AB Konseyi ana hedeflerinden "*Sayısal Tek Pazar Stratejisi- Digital Single Market Strategy*" açısından çok büyük bir atılım olduğunu belirtmektedir. Akıncı, s. 13.)

⁶³⁹ Ocak, s. 508-509.

⁶⁴⁰ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

⁶⁴¹ GDPR maddeleri için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁶⁴² <https://www.wnycstudios.org/story/188858-krulwich-wonders-right-be-forgotten-biggest-threat-free-speech-internet> (E.T.19.05.2019); <https://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox-the-right-to-be-forgotten/> (E.T.19.05.2019)

2012’de Avrupa Komisyonu Adalet ve Vatandaşlıktan Sorumlu Üyesi Viviane Reding’in açıklamaları⁶⁴³ ile dünya gündemine taşınmış ve tanıtılmıştır.⁶⁴⁴

Viviane Reding, yaptığı açıklamada⁶⁴⁵ kamuoyuna iki adet reform paketi⁶⁴⁶ tanıtmıştır. Tasarı halindeki paketlerden birincisinde, Genel Veri Koruma Taslağı içinde 17. maddede yer alan “*unutulma hakkı*”; güçlendirilmesi gereken bir hak olarak ele alınmaktadır. İkinci reform paketi ise verilere dair suçlarla mücadele, soruşturma, ceza usulleri gibi hükümleri içeren bir yeni bir Direktif modelinin oluşturulması çalışmalarını içermektedir.⁶⁴⁷

AB için veri koruma sistemi açısından, gelişen teknoloji ve şartlar neticesinde iki seçenek mevcuttu. 95/46 sayılı Direktif⁶⁴⁸ gibi, en baştan yepyeni bir düzenleme hazırlamak ya da tüm üye ülkelerde kendiliğinden geçerli olacak ve yürürlük gücüne aynı etki ve şekilde sahip olacak, onaylanması için onay kanununa ya da iç hukukta yeni bir kanuna gerek olmayan bir Regülasyon hazırlamak.

Direktif hazırlama ve kabul sistemi, iç hukuk onay ve düzenleme mekanizmalarını içeren, entegresi daha uzun bir süreç isteyen yapıda olduğu için AB; ikinci seçeneği, Regülasyon/ Tüzük oluşturma yolunu seçmiş ve böylelikle GDPR⁶⁴⁹ ortaya çıkmıştır.⁶⁵⁰

⁶⁴³ Açıklamalar için bkz. http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-26_en.htm (E.T.19.05.2019)

⁶⁴⁴ Şener, G., “Yaşayan Hukukun Yeni Ürünü: Unutulma Hakkı”, *Journal of Law*, 2017, C.1, S.1, s. 21-22.

⁶⁴⁵ Açıklamalar için bkz. http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-26_en.htm (E.T.19.05.2019)

⁶⁴⁶ Reform paketleri açıklaması için bkz. http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-26_en.htm (E.T.19.05.2019)

⁶⁴⁷ Laçın, s. 397.

⁶⁴⁸ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

⁶⁴⁹ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation. 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı

AB bünyesinde 95/46 sayılı Direktif'in⁶⁵¹ revizyonuna ve 2016 tarihli GDPR⁶⁵²'nin kabulüne dolaylı şekilde de olsa vesile olan ve tarihsel süreç içindeki gelişimi de içeren bazı önemli faktörleri şu şekilde sıralayabiliriz:

GDPR⁶⁵³ düzenlemesine vesile olan ilk faktör; 2013 yılında, ABD'de bilgisayar uzmanı Edward Snowden adlı kişi tarafından ortaya çıkarılan; milyonlarca insanın ABD merkezli sosyal ağlarda (Facebook, Google, Apple) yer alan verilerinin, Amerikan Ulusal Güvenlik Ajansı'nın hukuk dışı gözetimine maruz kaldığının anlaşılması, bu durumun veri güvenliği açısından büyük tereddüt ve tedirginliklere yol açmasıdır.⁶⁵⁴

GDPR⁶⁵⁵ düzenlemesine vesile olan ikinci faktör; ABAD- *Google İspanya* Kararı⁶⁵⁶: Unutulma hakkı talebi ilk kez bu karar ile gündeme gelmiştir. Bir İspanya vatandaşı tarafından Google İspanya ve Google Inc'e karşı yöneltilen bu davada, 1998'de davacı hakkında bir gazetede yapılan habere dair internette yer alan kısa yolun, haberi internette açıp okumayı sağlayan ilgili linkin arama motorundan kaldırılması talebi görüşülmüştür. Kararda; arama motorları ile internet hizmet sağlayıcılarının veri kontrolörü olarak sorumluluğu kabul edilmiştir. Karar, kişiler

konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını GDPR uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir. Maddeleri için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁶⁵⁰ Başalp, "*Regülasyon*", s.83.

⁶⁵¹ 95/46 EC sayılı AB Direktifi, <https://kiselveri.com/9546ec-turkce> (E.T. 02.05.2019)

⁶⁵² 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation. 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını GDPR uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir. Maddeleri için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁶⁵³ <https://gdpr-info.eu> (E.T. 10.05.2019)

⁶⁵⁴ Söz konusu olay "*Snowden*" isimli bir filme konu olmuştur. <http://www.beyazperde.com/filmler/film-229359/> (E.T. 20.05.2019)

⁶⁵⁵ <https://gdpr-info.eu> (E.T. 10.05.2019)

⁶⁵⁶ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

açısından çevrimiçi verilerinin kontrolünü sağlama hakkı vermesi ve unutulma hakkının ilk kez içtihadı olarak uluslararası alanda tanınması nedeniyle önemlidir.⁶⁵⁷

GDPR⁶⁵⁸ düzenlemesine vesile olan üçüncü faktör olarak; AB açısından verilerin saklanma süresine dair ortaya konan içtihatlar, veri güvenliği ve reformu çalışmalarında özellikle dikkate alınmıştır. Verilerin saklanma süreleri, unutulma hakkının kullanılabilmesi açısından da önemli bir unsurdur.

Veri saklama süresi ile alakalı olarak AİHM'nin, "*Segerstedt-Wieberg & Others X Sweden*" Kararı⁶⁵⁹: Bu karara esas dava, unutulma hakkı açısından da mühim bir unsur olan veri saklama sürelerinin kişilik haklarına etki edebildiğini gösterdiği için önemlidir. 06.06.2006 karar tarihli davaya esas olay şu şekildedir: Emniyet teşkilatının bir sicilinde kayıtlı olan, başvuru yıllar önceki politik faaliyetlerinin de dâhil olduğu bir veri saklama durumu mevcuttur. Davacılar; özel hayata müdahalenin söz konusu olduğunu, üzerinden 30 yıl geçmiş bir verinin makul sürenin çok üzerinde saklanmasının, kamu gereği ile açıklanamayacağını iddia etmişlerdir. AİHM, her ne kadar kaydedilen ve saklanan bilgi ve veriler hukuka uygun da olsa sürenin aşırı geçmesi ile verilerin; güncelliğini ve önemini kaybettiğini belirterek, başvuru yıllarının unutulma hakkını tanımıştır.⁶⁶⁰

Veri saklama süresi ile ilgili olarak; ABAD- "*İrlanda Dijital Haklar*" Kararı⁶⁶¹: 2014 tarihli bu karar ile AB 2006/24/EC sayılı Veri Saklama Direktifi⁶⁶²

⁶⁵⁷ Akıncı, s. 11.

⁶⁵⁸ <https://gdpr-info.eu> (E.T. 10.05.2019)

⁶⁵⁹ AİHM, 06.06.2006 tarihli, Final: 06.09.2006 tarihli, Başvuru No: 62332/00 olan kararı, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-75591%22%5D%7D> (E.T. 19.05.2019)

⁶⁶⁰ Sözüer, s. 106-108.(Sözüer'in ayrımına göre, buradaki unutulma hakkı, dijital mecrada değil de normal elle tutulan kayıtlara dair kullanıldığı için, "*analog unutulma hakkı*"dır. Sözüer, a.y.)

⁶⁶¹ ABAD'ın 08.04.2014 tarihli, C-293/12 ve C-594/12 sayılı birleştirilmiş dosyalardan verdiği ECLI:EU:C:2014:238 sayılı kararı, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62012CJ0293> (E.T. 19.05.2019)

⁶⁶² Direktif ile ilgili olarak bkz. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:105:0054:0063:EN:PDF> (E.T.19.05.2019)

geçersiz kılınmıştır. Geçersiz kılınan bu düzenleme, elektronik yollarla elde edilen kişilere ait verilerin; herhangi bir suç şüphesi olmaksızın soruşturma, güvenlik, araştırma gibi hususlarda, Devlet açısından hazır olarak kullanılabilmesi amacı ile belirli bir müddet tutulabilmesini, saklanmasını düzenlemekte idi.⁶⁶³

İrlanda Dijital Haklar Kararında⁶⁶⁴; kişisel verilerin ve bilgilerin meşru ve hukuki bir amaç yoksa belirli süre sonunda, veri sahibinin talebi ile arama motorlarından kaldırılabilceği ve bu durumun özel hayatın korunması ile bağlantılı olduğu belirtilmiştir. Verilerin kaldırılmasının istisnası; kamuya mal olmuş kişiler ve kamusal üstün yarar olarak, kararda tespit edilmiştir.⁶⁶⁵

GDPR⁶⁶⁶ düzenlemesine vesile olan dördüncü faktör; ABAD- “*M. Schrems X Veri Koruma Komisyonu*” Kararı⁶⁶⁷: 06.10.2015 tarihli bu karar, bir İrlanda vatandaşının İrlanda Veri Koruma Otoritesi’ni dava etmesi üzerine verilmiştir. Davacı, ABD menşeli Facebook tarafından verilerinin hukuksuz bir biçimde tutulup saklandığını⁶⁶⁸, bu durumun kişisel haklarını ihlal ettiğini belirterek İrlanda Veri Koruma Otoritesi’ne başvurmuş, reddedilen başvurusu üzerine dosya ABAD önüne gelmiştir.

⁶⁶³ <https://www.deris.com.tr/dokuman/avrupa-adalet-divani-veri-tutma-direktifini-iptal-etti.pdf> (E.T.19.05.2019)

⁶⁶⁴ ABAD’ın 08.04.2014 tarihli, C-293/12 ve C-594/12 sayılı birleştirilmiş dosyalar verdiği ECLI:EU:C:2014:238 sayılı kararı, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62012CJ0293> (E.T. 19.05.2019)

⁶⁶⁵ Duman, Ö. “*Özel Yaşama Saygı Hakkı Çerçevesinde Unutulma Hakkına İlişkin Karar Analizi*”, İstanbul Barosu Dergisi, 2017, C.94, S. 4, s. 237.

⁶⁶⁶ <https://gdpr-info.eu> (E.T. 10.05.2019)

⁶⁶⁷ ABAD, 06.10.2015 tarihli, C 362/14 Dosya No için, ECLI:EU:C:2015:650 sayılı kararı, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62014CJ0362> (E.T. 19.05.2019)

⁶⁶⁸ Günümüzde Avrupa Birliği ülkelerinin iç hukuk düzenlemeleri ile ABD menşeli firmaların, AB vatandaşlarının kişisel verilerini rızasız almalarının önüne geçmeye çalıştıkları ve önleyici tedbirler aldıkları hakkında bkz. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-47156114> (E.T.19.05.2019)

ABAD yargılamada⁶⁶⁹; bir süredir Edward Snowden tarafından ortaya atılmış⁶⁷⁰ olup dünya gündemine oturan, ABD Ulusal Savunma Ajansı'nın hukuka aykırı gözetimlerine atıfta bulunarak, bu şekilde hukuki veri güvensizliklerine sebep olan ABD'nin; davacıya ait olan veriler açısından da AB veri standartlarında belirtilen kurallara uymadığının, ABD'deki veri koruma sisteminin zayıflığının AB vatandaşları için kişisel haklar açısından sakıncalar yarattığının görüldüğünü, ülkeler arası gereken korumayı sağlamadığı için veri ticaretine dair AB ve ABD arasında akdedilmiş olan Güvenli Liman Anlaşması'nın⁶⁷¹ (US & USA Safe Harbor Program) da geçersiz olduğunu karara bağlamıştır.⁶⁷²

GDPR⁶⁷³ düzenlemesine vesile olan beşinci faktör; Virginia Da Cunha (Arjantin) Davası⁶⁷⁴: Bu dava, AB yetkisindeki bir dava olmayıp unutulma hakkının

⁶⁶⁹ Davayla ilgili olarak bkz. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62014CJ0362> (E.T.19.05.2019)

⁶⁷⁰ 2013 yılında, ABD'de bilgisayar uzmanı Edward Snowden adlı kişi tarafından ortaya çıkarılan; milyonlarca insanın ABD merkezli sosyal ağlarda (Facebook, Google, Apple) yer alan verilerinin, Amerikan Ulusal Güvenlik Ajansı'nın hukuk dışı gözetimine maruz kaldığının anlaşılması, bu durumun veri güvenliği açısından büyük tereddüt ve tedirginliklere yol açmıştır. Akıncı, s. 11. (Söz konusu olay “Snowden” isimli bir filme konu olmuştur. <http://www.beyazperde.com/filmler/film-229359/>) (E.T. 20.05.2019)

⁶⁷¹ Safe Harbor Anlaşması, AB üyeleri ile yapılan ticarete AB'nin o dönemki veri koruma yasası olan 95/46/EC sayılı Direktif hükümlerine uymayı ABD açısından zorunlu kılmadan, belirli kurallara uyacaklarını taahhüt eden ABD'li şirketlerin, AB menşeli verileri alma ve transfer edebilmesine olanak sağlayan bir sistem getirmekte idi. Bu sistem ile ABD, 95/46/ EC sayılı Avrupa Veri Direktif'ini ihlal korkusu olmadan, AB ile karşılıklı verisel iletişimde bulunabilmiştir, bkz. Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 194-195. (Söz konusu anlaşmanın yerine, 25.06.2016'da, AB ve ABD bilgi, veri alış verişi için güncel ve revize maddeler içeren “EU & USA Privacy Shield Framework” düzenlemesi kabul edilmiştir.) <https://www.ftc.gov/tips-advice/business-center/guidance/federal-trade-commission-enforcement-us-eu-us-swiss-safe-harbor> (E.T. 19.05.2019); Şu an güncel olan metin hakkındaki resmi mektup için bkz. https://www.ftc.gov/system/files/documents/public_statements/972913/2016-07-06_final_ftc_letter_final_dated_77.pdf (E.T. 19. 05.2019)

⁶⁷² <https://www.dw.com/tr/ab-ve-abd-aras%C4%B1nda-veri-anla%C5%9Fmas%C4%B1/a-19021254> (E.T.19.05.2019); Akıncı, s. 13.

⁶⁷³ <https://gdpr-info.eu> (E.T. 10.05.2019)

⁶⁷⁴ Arjantin Federal Temyiz Mahkemesi, 2006/99620 No'lu dava dosyasının temyizi için verilen, AR/JUR/40066 sayılı ve 10.08.2010 tarihli karar, <https://www.justiceinitiative.org/litigation/dacunha-v-yahoo-de-argentina-srl-and-another> (E.T. 19.05.2019); <https://wilmap.law.stanford.edu/entries/virginia-da-cunha-v-yahoo-de-argentina-srl-and-google> (E.T. 19.05.2019)

ilk tartışıldığı ülkelerin başında gelen Arjantin’de görülmüştür. Dava için nihai kararı 2010 yılında, Arjantin Federal Temyiz Mahkemesi vermiştir. Her ne kadar AB bünyesinde verilmiş bir karar olmasa da unutulma hakkı ile ilgili olduğundan dolayı, kişisel veri sistemini ve unutulma hakkını tartışmaya başlamış olan AB için, veri sisteminde reform çalışmaları açısından emsal kararlardan olmuştur.⁶⁷⁵

Dava⁶⁷⁶; internet sosyal ağlarını aktif olarak kullanan davacı müzisyenin, kendi isteği ile paylaştığı ve bazıları cinsel içerikli olan fotoğraflarının izinsiz şekilde pornografik içerikli sitelerde kullanıldığı, davacının ismi ile arama motorlarında arama yapılırken bu tür sitelere yönlendirme olduğu, böylece arama motorunda kendisini arayan herkesin, devletin dahi yasaklamış olduğu içerikteki bazı sitelere yönlendirilmesi ile davacının kişilik haklarının ve fikri haklarının ihlal edildiği iddialarını ve söz konusu bağlantı verilen linklerin kaldırılması ile tazminat taleplerini Google ve Yahoo’ya yöneltmesi konularını içermektedir.⁶⁷⁷

29.07.2009 tarihli karar ile mahkeme, davacıya kişisel verilerini ve imajını kontrol hakkı tanımış, Yahoo ve Google’ı tazminata mahkûm etmiş ve ilgili linklerin arama motorlarıncı arama sonuçlarından kaldırılmasına hükmetmiştir.⁶⁷⁸

İlk derece mahkemesinin kararı, temyiz üzerine bozulmuş ve arama motorlarının içerikten sorumlu tutulamayacağı hükme bağlanmıştır. Buna rağmen Yahoo, yahoo.com.ar’de ihlal iddiası olan davacıyla ilgili tüm sonuçları kaldırmıştır. Bu dava, her ne kadar temyizde ilk derece mahkemesi kararı bozulsada hakkın

⁶⁷⁵ Değirmenci, s. 153; Yavuz, s. 57-59.

⁶⁷⁶ Arjantin Federal Temyiz Mahkemesi, 2006/99620 No’lu dava dosyasının temyizi için verilen, AR/JUR/40066 sayılı ve 10.08.2010 tarihli karar, <https://www.justiceinitiative.org/litigation/da-cunha-v-yahoo-de-argentina-srl-and-another> (E.T. 19.05.2019); <https://wilmap.law.stanford.edu/entries/virginia-da-cunha-v-yahoo-de-argentina-srl-and-google> (E.T. 19.05.2019)

⁶⁷⁷ <https://www.opensocietyfoundations.org/litigation/da-cunha-v-yahoo-de-argentina-srl-and-another> (E.T.19.05.2019)

⁶⁷⁸ Değirmenci, s. 153.

içeriği korunduğu ve arama motorlarına sorumluluk kapsamında ilk yöneltilen davalardan olduğu için ABAD tarafından da emsal alınmıştır.⁶⁷⁹

Tüm bu görülen davalar ve oluşan emsal içtihatlar doğrultusunda, kişisel verilerin korunmasını ve güvencesini hukuki olarak düzenlemek için bünyesinde çalışmalar yürüten AB; 08.04.2016'da Avrupa Komisyonu'nda, Genel Veri Koruma Taslağı'nı⁶⁸⁰ kabul etmiştir. Yapılan çalışmalar neticesinde, Taslak son şekli ile GDPR⁶⁸¹ olarak, 14.04.2016'da, AP tarafından onaylanmıştır. (GDPR, 24.05.2016'da yürürlüğe girmiş ve uygulanmaya başlanacağı tarih 25.05.2018 olarak belirlenmiştir.)

Böylelikle GDPR'de⁶⁸² “Unutulma Hakkı“ ilk kez açık bir şekilde kabul edilmiş ve 17. maddede düzenlenmiştir.⁶⁸³ GDPR⁶⁸⁴ 17. madde; üç fıkra halindedir.⁶⁸⁵

1- GDPR, 17/1. maddesi; kişisel verilerin kaldırılabilmesinin, silinme kapsamında hangi haller için mümkün olduğunu yani unutulma hakkının unsurlarını içerir.⁶⁸⁶ Bu fıkroda; verinin toplanma, işlenme amacı kaybolduysa, veri öznesinin

⁶⁷⁹ Yavuz, s. 57-59.

⁶⁸⁰ Taslak için bkz. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/04/08/data-protection-reform-first-reading/> (E.T. 19.05.2019)

⁶⁸¹ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation. 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını GDPR uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir. Maddeleri için bkz., <https://gdpr-info.eu> (E.T. 10.05.2019)

⁶⁸² <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁶⁸³ Çelik, s.397-398; Akgül, “Unutulma Hakkı”, s.25. GDPR 17. madde, unutulma hakkının koşullarını içermektedir. 17. madde, “Silme Hakkı” olarak son şeklini almıştır. Aslında silme hakkı ile bahis konusu edilen, unutulma hakkıdır. Laçin, s. 411; <http://hukukbook.com/avrupa-birligi-gene-veri-koruma-tuzugu-gdpr/> (E.T. 19.05.2019)

⁶⁸⁴ <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁶⁸⁵ Akıncı, s. 13.

⁶⁸⁶ Villarronga, E. F./ Kieseberg P./ Li, T., “Humans Forget, Machines Remember: Artificial Intelligence and the Right to be Forgotten”, Computer Law & Security Review, 2018, c. 34, s. 305-307.

rızası geri alındıysa, veri saklama zamanı geçtiyse, veri işlenmesinin yasal dayanağı ortadan kalktı ise ve diğer başka nedenler ile AB ya da üye devletin iç hukuk mekanizması ile uyumsuzluk hâsıl olduysa verinin öznesi; veri için silinme talep edebilir.

2- GDPR, 17. maddenin 2. fıkrası, kaldırılma talep edildikten sonraki sürece dairdir. Bu süreçte, veri sorumlusu devreye sokulmakta ve fıkra uyarınca veriyi silme ya da erişilemez konuma getirmek ile yükümlendirilmektedir. Veri yükümlüsünce alınabilececek teknik önlemler; diğer kişilerin veriye link vermesinin yolunun kapatılması, verinin ve linkin kopyalanmaması ve yeniden yayınlanamaması yönündeki tedbirlerdir.

3- GDPR, 17. maddenin 3. fıkrası; unutulma hakkının sınırlarını çizerek ifade özgürlüğü, kamusal haklar, kamu sağlığı, bilimsel ve tarihi çalışmalar, yasanın gerektiği koşullar olarak hakkın sınırlanabileceğini düzenler.⁶⁸⁷

Unutulma hakkı, GDPR’de⁶⁸⁸ veri sahibine tanınan kişisel verilerini kontrol imkânlarından sadece bir tanesidir. Bu Tüzükle (GDPR) getirilen yenilikler özetle;

Veri korumasına dair üye devletler ve AB kurallarının üst seviyede uyumlaştırılması,

Veri işleyenlerin tamamının veri işlem eyleminden sorumlu tutulması,

Hükümlerin küresel ölçekte olması,

Verisi işlenene getirilen tazminat hakkı,

AB vatandaşlarının kişisel verilerinin sınır ötesi aktarımında, daha sıkı kurallar belirlenmesi,

“*Silme Hakkı*” başlığı altında düzenlense de ilk kez “*Unutulma Hakkı*” kavramının kullanılması,

⁶⁸⁷ Ocak, s. 514-515.

⁶⁸⁸ <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

Önceki düzenlemelere nazaran daha sıkı yaptırımlar ve elverişli mekanizmalar içermesi,

Hassas veriler için zorunlu veri koruma görevlisi öngörülmesi,

Riskli veri işleme faaliyetleri için kurallar getirilmiş olması vb. düzenlemeler ve haklar olarak sayılabilir.⁶⁸⁹

Unutulma hakkı, ilk kez GDPR⁶⁹⁰ madde 17’de açık bir şekilde kabul edilmiş olsa da hakkın uluslararası kamuoyunda ilk tanınmasını sağlayan ABAD tarafından Google’a yönelik olarak verilen, 13 Mayıs 2014 tarihli Google kararıdır⁶⁹¹. Bu karar, GDPR⁶⁹² henüz onaylanmadan önce, 95/46 sayılı Direktif⁶⁹³ hükümlerine göre verilmiştir. Bu durum; unutulma hakkının açıkça bir yasal düzenleme içerisine konulmadan önce de var olduğunu göstermektedir.⁶⁹⁴ Yalnız unutulma hakkı, GDPR’deki⁶⁹⁵ düzenlendiği haliyle, ABAD’ın verdiği Google-İspanya kararından⁶⁹⁶ çok daha kapsamlıdır.⁶⁹⁷

⁶⁸⁹ Akıncı, s.14-19.

⁶⁹⁰ <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁶⁹¹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

⁶⁹² <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁶⁹³ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

⁶⁹⁴ Ocak, s. 513; Siry, s. 313.

⁶⁹⁵ <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁶⁹⁶ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

⁶⁹⁷ Akıncı, s. 20.

Avrupa’da kişisel veri kavramı; temel hak ve özgürlükler kategorisinde değerlendirilmekte olup⁶⁹⁸ bazı devlet anayasalarında, temel insan hakkı düzeyinde, Anayasal olarak da yer almaktadır.(İsveç, Portekiz, İspanya gibi)⁶⁹⁹

Ulusal ve uluslararası düzenlemeler kapsamında değerlendirildiğinde kişisel veri tanımına dair ortak husus; bu verilerin kişilerin gizliliği, özel yaşamı, mahremiyeti, ekonomik, mesleki bilgileri gibi tüm kişisel bilgilerini kapsadığıdır.⁷⁰⁰ Tüm bunlardan yola çıkılarak, kişisel verilerin korunması hakkı oluşmuştur. Hakkın korunmasındaki temel amaç; bireyin gizliliğinin, özel hayatının korunması, özgür iradesini kullanarak kararlar verebilmesi ve hatta özgür bireylerden oluşan demokratik toplum yapısına ulaşma gayesidir.⁷⁰¹

Tüm bu açılardan kişisel verilerin korunması hakkı ve gelişimi, unutulma hakkının da çıkış ve gelişim süreci olarak hukuksal alanda yer bulmaktadır.

3.5.2. Silme- Sildirme Hakkı

Silme - sildirme hakkı ile unutulma hakkı, çoğunlukla aynı anlamda ve birbirinin yerine kullanılmakta olsalar da birbirleri ile kesiştiği noktaları olduğu gibi, ayrıştıkları durumlar da mevcuttur. Aslında unutulma hakkı, silmeyi değil de “*bulunmasını zorlaştırmayı*” kapsamaktadır. Unutulma hakkı, 13 Mayıs 2014 tarihli ABAD “*Google-İspanya*” kararında⁷⁰²; arama motorlarında ilgili sonucun listelenmemesi şeklinde ifade edilmiştir. Listede ilgili veriye dair sonuçlar

⁶⁹⁸ Bygrave, s. 37

⁶⁹⁹ Akgül, “Unutulma Hakkı”, s. 14; Şerefoğlu Henkoğlu, s.194.

⁷⁰⁰ Önok, s. 159; Şerefoğlu Henkoğlu, s. 195; Atasoy, s. 275-278

⁷⁰¹ Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 12-13.

⁷⁰² ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

listelenmezse, verinin bulunması zorlaşmış olacaktır. ABAD kararı⁷⁰³, “*bulunmayı zorlaştırma*” olgusunu doğru bir biçimde vurgulamıştır.⁷⁰⁴

Unutulma hakkının en genel tanımı; bireyin, dijital dünyadaki izlerinin bir takım faktörlere bağlı olarak, kendi talebi ile silinmesini ve yayılmasının önlemesini talep edebilmesi şeklindedir.⁷⁰⁵

GDPR⁷⁰⁶ madde 17 ile getirilen düzenlemede unutulma hakkı; silme hakkı kapsamında yer almaktadır. Tüzükte unutulma hakkı; bireylerin kişisel verilerini kontrol etme⁷⁰⁷ ve silme hakkı olarak tanımlanmaktadır. Hangi durumlarda silinmenin söz konusu olacağı da GDPR’de⁷⁰⁸ belirlenmiştir. Verilerin toplanma amaçları, rıza, işleme hususunda yetki, hukuka aykırı veri işlenmesi veya tabi olunan yasal düzenlemelerin silmeyi gerekli kılması halleri gözetilerek silme eyleminin gerekip gerekmediği belirlenecektir.⁷⁰⁹

Ayrıca ABAD kararında⁷¹⁰, unutulma hakkına dair, kişisel verinin içeriğinin silinmesi değil de arama motorunda var olan ilgili sonuçların karartılmasına, veriye link veren sonuçların silinmesine karar verilmiştir. Bu durum, verinin silinmesi sonucunu doğurmadığı için unutulma hakkının farkını koyar. Bu teknik farkın yanı sıra taşıdığı felsefi boyut ile de sildirme hakkından ayrılır. Unutulma hakkı; kişinin

⁷⁰³ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

⁷⁰⁴ Değirmenci, s. 154.

⁷⁰⁵ Şerefoğlu Henkoğlu, s. 191.

⁷⁰⁶ <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁷⁰⁷ Akkurt, “*Unutulma Hakkı*”, s. 2613.

⁷⁰⁸ <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

⁷⁰⁹ Akınca, s. 354-35; Gülener, s. 234; Ocak, s. 512-513.

⁷¹⁰ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

geçmişi ile bağlantısını kesebilmesine, bir veri ile sonsuza dek ilişkilendirilmemesine olanak tanınır.⁷¹¹

Unutulma hakkının yasalaşması sürecinden itibaren, terminoloji konusunda tartışmalar yaşanmıştır. Bunlardan en ilginç yaklaşım; unutulma hakkı teriminin, psikolojik anlamda bireye değil, karşı tarafa bir edim yükleniyor intibası yarattığı, bireyi edilgen forma soktuğu, karşıdan unutulmayı beklemektense hukuken silmeyi bizzat kişinin kendisinin gerçekleştirebilmesinin; unutulma hakkının çok daha aktif ve güçlü kullanımına mahal verebileceği yönündeki iddialardır. Yani silme hakkı, unutulma hakkından daha baskındır. Dolayısıyla bu görüşte olanlarca silme hakkı, unutulma hakkı için kullanılabilir. Ayrıca silme hakkı, unutulma hakkına mal edilen diğer haklarla çatışma gibi bir yargıdan da uzaktır. Çünkü silme hakkının içeriği, sadece kişinin kendi kişisel verileri üzerinde tasarruf edebilmesini ve verilerin asgarileştirilmesini⁷¹² sağlamaya yöneliktir.⁷¹³

GDPR Tasarı'sında⁷¹⁴ , bu iki hakkı yan yana, “*unutulma ve silme hakkı*” olarak savunanlar, silme hakkının tam tamına unutulma hakkını karşılamadığını, unutulma hakkının kapsamının, silme hakkından geniş olduğunu öne sürmektedir.⁷¹⁵

Unutulma hakkının silme hakkı kapsamında değil de ayrı bir terim ile var olmasını isteyenler, silme hakkı ile arasındaki farkları şu şekilde ifade etmektedir:

1- Unutulma hakkında muhatap, arama motorları iken, silme hakkında muhatap veri denetleyen kişi/ kurumdur. Her ne kadar 2014 tarihli ABAD Google-İspanya kararı⁷¹⁶ kapsamında, arama motorları da veri denetleyici olarak kabul

⁷¹¹ Önok, s. 167.

⁷¹² Sözüer, s. 37.

⁷¹³ Önok, s. 167-169.

⁷¹⁴ Taslak için bkz. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/04/08/data-protection-reform-first-reading/> (19.05.2019)

⁷¹⁵ Laçın, s. 405-406.

⁷¹⁶ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

ediliyor olsalar da⁷¹⁷ arama motorlarının, unutulma hakkını gerçekleştirmek için yaptıkları; veriyi silmek ve kaldırmak değil, verinin bağlantısını arama sonuçlarından çıkarmaktır.⁷¹⁸

2- Veri silinince; veri denetçisinin yetki sınırlarında, bir daha ulaşılamayacak halde kaldırılmış olur. Unutulma hakkında ise verinin URL'leri aramadan çıkarılsa da ana kaynakta, yani URL'nin kendisinde veri; içeriksel olarak yer almaya devam edecektir.⁷¹⁹

3- Üçüncü kişiler tarafından ele geçirilen veriler de unutulma hakkının alanına girmektedir. Oysa verilerin silinmesi konusundaki denetim yetkisinde; veri sorumlusu, farklı kaynaklarda tutulan veriden değil, kendi nezdinde, kendi kontrolündeki alanda silme işlemini gerçekleştirir. Silmede; üçüncü kişinin veriyi ele geçirmesinden dolayı sorumluluğu yoktur. Silmede kapsam; veri öznesinin sadece kendi yarattığı verinin denetimi ve sadece bulunduğu mecrada silinmesi çerçevesindedir.⁷²⁰

4- Sildirme ile unutulma hakkının bir diğer farkı da aralarında “veri”, “içerik” ayrımının olmasıdır. İçerik; anlatımsal niteliğe sahiptir. O yüzden diğer haklarla çatışabilir. Erişime açıktır. Başkaları tarafından da oluşturulabilir. Instagram'da birinin resmine yapılan yorum içeriktir. Veri ise pasiftir. Sadece sahibi tarafından oluşturulur. Örneğin bireyin arama motorlarındaki aramaları, tarama geçmişi, internette tıkladığı sayfalar gibi durumlar onun verisidir. Unutulma hakkı, içeriğe yönelikken; sildirme, veri için söz konusudur. Bu durumu örneklemek gerekirse internetteki ve sosyal ağlardaki haber, makale, sosyal medya gönderileri, bloglardaki yazılar unutulma hakkının kapsamındayken; bireyin sosyal medyada gezinirken beğendiği sayfalar, grup bilgileri, arkadaşları onun kişisel verileri kapsamında olup sildirmeye tabidir. Sildirme, doğrudan veriye dair olup ifade,

⁷¹⁷ Değirmenci, s. 154.

⁷¹⁸ Çırak, s. 167.

⁷¹⁹ Değirmenci, s. 154.

⁷²⁰ Laçın, s. 405-406; Güleener, s. 235.

anlatım, yorum içermediği için unutulma hakkından daha düz, daha teknik ve daha pratik olarak nitelendirilir.⁷²¹

5- Sildirme hakkı, kişisel veriler üzerinde daha çok kontrol imkânı sağlar. Hakkın, tek bir amacı ve ulaşmak istediği sonucu; verinin silinmesidir. Unutulma hakkı ise daha karmaşık yapıdadır ve kişinin kişilik hakları ile bağlantı kurmak yoluyla kullanılabilen; adının, onurunun, gizliliğinin de korunması amaçlarını taşıyan, bu gayeler ile verinin kaldırılması sonucuna ulaşabilen bir haktır.⁷²²

Silme ve sildirme hakkı, kişisel verilerin korunması hukukunun kapsamındadır. Bu hakkın temeli; verilerin asgarileştirilmesi, verilerin geleceğinin kontrolünün bireyde olması⁷²³, verilerin işleme amacı ile orantılı şekilde toplanması ilkelerine dayanmaktadır. Bu amaca uymayan veriler, veri sahibinin rızası ile silinebilir.⁷²⁴ Bu durumun Türk Hukukundaki görünümü, KVKK ile ve Anayasa madde 20 ile mümkün olmaktadır. Türk Hukukunda, kişisel verilerin korunmasının düzenlendiği bu hükümler; her ne kadar içerik ve amaç olarak unutulma hakkıyla benzer de olsa aynı değildir.⁷²⁵

Ayrıca unutulma hakkı kavramının Türk hukuk sistemindeki ilk içtihatlarından 2016 tarihli AYM kararında⁷²⁶; esas ve içerik olarak unutulma hakkına hükmedilmiş, unutulma hakkı terimsel olarak da kullanılmıştır. Fakat mahkeme; başvuranın, silme talebi doğrultusunda hakkın kapsamını belirlediği için unutulma hakkı, silme hakkı ile aynı profil ve kapsamda değerlendirilmiştir.

⁷²¹ Sözüer, s. 38-42.

⁷²² Önok, s. 168.

⁷²³ Aksoy, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 71-72.

⁷²⁴ Sözüer, s. 35-37.

⁷²⁵ Ocak, s. 512.

⁷²⁶ AYM, 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 Başvuru Numaralı, 24.08.2016 Resmi Gazete yayın tarihli, Başvurucu N.B.B. hakkındaki kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019)

Aynı kararda⁷²⁷ mahkeme; Türkiye’de unutulma hakkını düzenleyen Anayasal herhangi bir mevzuat olmadığını, aslında Anayasa’nın diğer maddeleri (madde 5, 17, 20) değerlendirilince, unutulma hakkının doğal sonucunun hukuksal sistemde var olduğunun görüldüğünü belirtmiştir. Bu durum; AYM’nin, Anayasa madde 20’deki kişisel verilerin korunması hakkını, unutulma hakkı ile eş değer görmediğini göstermektedir. Çünkü mahkeme, unutulma hakkının her ne kadar yazılı olarak olmasa da kişisel verilerin korunması hakkının da dâhil olduğu Anayasa madde 5, 17 ve 20. maddelerinin varlığının doğal sonucu olarak⁷²⁸ Anayasa ruhunda, unutulma hakkı olarak esasen yer aldığını ifade etmektedir.

3.5.3. Özel Hayatın ve Mahremiyetin Korunması

Hayat alanı; kamuya açık, özel ve gizli alan olarak üçe ayrılır. Kamuya açık alan; ortak yaşam alanıdır. Bu alanda kişi, eylemlerini diğer kişiler ile paylaşmakta mahzur görmez. Özel alan; kişinin herkes ile paylaşmak istemediği, ya da sınırlı, güvendiği kişiler ile paylaşmak istediği alandır. Giz alanı ise özel hayatın daha da mahrem versiyonu olup kişinin başkalarının ilgi ve bilgisinden uzak tutmak istediği, tamamen kendine has gizli alanıdır.⁷²⁹

İnsan toplumsal bir varlık olsa da özel ve kendine özgü, ayrı bir alana ihtiyaç duymakta ve bu alanı düzenleme yetkisinin de kendisinde olmasını, doğal olarak istemektedir.⁷³⁰ Özel hayat alanı, bireyin kişiliğinin bir yansımasıdır.⁷³¹

⁷²⁷ AYM, 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 Başvuru Numaralı, 24.08.2016 Resmi Gazete yayın tarihli, Başvurucu N.B.B. hakkındaki kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019)

⁷²⁸ Ocak, s. 512.

⁷²⁹ Güneş Peschke, S., *New Media And Law: A Comparative Study: Yeni Medya ve Hukuk: Karşılaştırmalı Bir Çalışma*, Ankara 2016, Yetkin Yayınevi, s.62-63.

⁷³⁰ Çelik, s. 388.

⁷³¹ Dural, s. 142.

İnsan hayat alanı; kamusal (ortak), özel alan ve gizlilik alanı olarak ayrılrsa⁷³² da bu ayırım, mutlak ve kesin değildir. Alanların sınırları değişebilir. Çünkü insan yaşadığı çağ ve zaman koşulları ile farklı etkilerde olaylara maruz kalabilir. Kamuya açık alana giren bir olgu, ileride kişinin özel hayatını etkileyen ve özel alanına dâhil olması gereken bir hal alabilir. Kişinin özel açık alanda, kendi isteği ile var ettiği bir veri, zamanla unutulur ve unutulduktan sonra kişi bu hususun yeniden gündeme taşınmasını istemeyebilir.⁷³³

Mahremiyet hakkı; bir kişinin yalnız kalabilmesi, hukuksal, kişisel ve sosyal özerkliğini kendisinin koruyabilmesi, kendisiyle ilgili her türlü veriyi, bilgiyi kontrol edebilmesi ile ilgili temel bir insan hakkıdır.⁷³⁴

1890’da ABD’de bireyin yalnız kalabilmesi hakkı olarak tanımlanmakta olan mahremiyet hakkı; daha sonra güncel teknolojik, sosyal, kültürel gelişmelerle çağın özelliklerini yansıtacak ölçüde dijital mahremiyet hakkına kadar evrilmiştir.⁷³⁵

Mahremiyet hakkı, özel yaşamın gizliliğini de korur. Özel yaşam hakkı ile beraber, bireyin özgürlüğünün, sosyal hayatının ve giz/ sır⁷³⁶ alanının koruyucusudur. Bu haklar ile birey, kişiliğini oluşturup geliştirebilir.⁷³⁷

Mahremiyet hakkının ilk görünüşleri, Antik Yunan’a kadar uzanmaktadır. Sanayi Devrimi’nden sonra, devlet-birey ilişkilerinde bireyin “*vatandaşlık*” statüsü kazanması ile Anayasal ve yasal boyutlarda hukuki bir kimlik kazanmıştır. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki gelişmeler ve kabul edilen hukuksal metinler (İHEB,

⁷³² Belli, s. 36-38.

⁷³³ Bellican, s. 540-545.

⁷³⁴ Lee, s. 544; Henkoğlu, s.33; Şerefoğlu Henkoğlu, s.193.

⁷³⁵ Şerefoğlu Henkoğlu, s. 193; Peschke, s. 157.

⁷³⁶ Her davranışın sır kapsamına girmeyip ancak; hayatın normal seyri ve objektif dürüstlük değerlendirmeleri kapsamında sır olarak nitelendirilebilecek bir davranış olursa sır alanında kabul edileceği hakkında, bkz. Özdemir, s. 160.

⁷³⁷ Sözüer, s. 410.

AİHS gibi) günümüzdeki mahremiyet ve özel hayatın korunması hakkının evrensel çerçevesine ulaşmamızı sağlamıştır.⁷³⁸

04.11.1950’de Avrupa Konseyi tarafından kabul edilerek 3 Eylül 1953’te yürürlüğe giren, Türkiye tarafından 10.03.1954 tarihli ve 6366 sayılı Kanun ile iç hukukta uygun bulunan⁷³⁹ AİHS⁷⁴⁰,de, özel hayatın korunması şartları madde 8⁷⁴¹ çerçevesinde değerlendirilmektedir. Özel hayata müdahale ancak kanunla olabilir. Örneğin AİHM içtihatlarına göre caddelerdeki CCTV kameraları⁷⁴², özel hayatı ihlal değil bilakis güvenliğin sağlanmasında gereklilik olarak değerlendirilmektedir. AİHS madde 8/2’deki meşru amaçlar dâhilinde, eğer özel hayata giren bir telefon konuşması kayıt ediliyorsa, bu durum hukuka uygun olarak addedilmektedir.⁷⁴³

⁷³⁸ Yüksel, s.189-202. (Tezde, 3. Bölüm’ de, “3.2.1.2. Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik Uluslararası Düzenlemeler” kısmında, mahremiyet ve özel hayatın gizliliği ilkelerinin gelişim süreci açıklanmıştır, bkz. ilgili bölüm.)

⁷³⁹ Uygun bulma kanunu için bkz. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=&v_donem=&v_yasama_yili=&v_cilt=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabasluk=KANUNLAR&v_altbaslik=&v_mv=&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=17736&v_gelecek_sayfa=6401&v_kul_lanici_id=10553736 (E.T. 02.05.2019)

⁷⁴⁰ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (E.T. 02.05.2019)
AİHS, 01.06.2010 tarihli 14. Protokol ile revize edilmiştir.
https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf (E.T. 02.05.2019)
Sözleşme protokolleri ve revizeler hakkındaki son duruma ulaşmak için bkz. <https://www.coe.int/en/web/conventions/> (E.T. 02.05.2019)
AİHS için Türkiye’deki Uygun Bulma Kanunu, 19.03.1954’te 8662 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Sözleşme’nin onay belgesi 18.05.1954 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine gönderilmiştir. Bu tarih Sözleşmenin Türkiye bakımından yürürlük tarihidir. <https://www.ihd.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi-ve-eki-protokollerde-yer-alan-haklar-ve-ozgurlukler/> (E.T. 02.05.2019)

⁷⁴¹ AİHS madde 8, özel ve aile hayatına saygı düzenlenmiştir. Madde uyarınca, herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Hakkın sınırlandırılması, kanunla, demokratik toplum gereklerine uygun olarak; kamu güvenliğini, kamu düzenini ülkenin ekonomik refahını sağlamak için, genel ahlak ve genel sağlığın korunması için, uç işlenmesinin önlenmesi veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için sınırlandırılabilir. <https://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsanhaklarisozlesmesi.pdf> (E.T. 19.05.2019)

⁷⁴² CCTV, “...kameralar aracılığıyla alınan görüntünün belirli bir konuma iletildiği sisteme verilen isimdir...”, <https://www.karel.com.tr/bilgi/cctv-nedir-cctv-acilimi-nedir> (E.T. 19.05.2019)

⁷⁴³ Özdemir, s. 173- 174.

Özel ve gizli hayat, uluslar arası platformda korunduğu gibi⁷⁴⁴ Türkiye’de de anayasal ve yasal güvence altındadır. Temel düzenleme, Anayasa madde 20’deki özel hayatın gizliliğinin dokunulmaz olduğunun belirtildiği hükümdür.

Özel hayat, giz alanı, kişisel verilerin korunması, adın, şerefın korunması, onurun korunması gibi temel ve kişisel olgularla yoğrulmuş mahremiyet hakkı; gelişen teknoloji ile birlikte, gözetim olgusunun da ortaya çıkması ve kişilere ait her türlü verinin kolayca saklanabilir, kullanılabilir ve yayılabilir hale getirilmesi ile zarar görmeye başlamıştır.⁷⁴⁵

Bu zarar görme olgusu, mahremiyetin korunmasının gündem ve değerini daha da arttırmıştır. Fakat bir yandan da kamu çıkarı, kamu güvenliği, kamu sağlığı ile mahremiyetin çatışması neticesinde mahremiyet hakkına; mutlak ve dokunulmaz bir niteliğın atfedilemediği görüşleri de bir yandan oluşmuştur.

Bu tartışmalarda; örneğın çocuklara tecavüzden hüküm giyen birinin, kreşlerde görevlendirilmesinin mümkün olup olmadığı, bu kişinin geçmişinin araştırılmasının yapıp yapılamayacağı, şeklinde sorular gelmektedir.

Yaşlı bakım evlerindeki istihdamlarda, yaşlılara kötü davranışlardan hüküm giymiş birini işe almamak için, alınacak kişi araştırılmayacak mıdır?

Pilot, okul servisçisi, polis gibi başkalarının hayatının da emanet edildiği mesleklerle alakalı alımlarda, başvuranın uyuşturucu kullanmış olup olmadığı gibi unsurlar araştırılmayacak mıdır?

Görüldüğü üzere doktrinsel tartışmalarda; tüm bu çatışma noktaları, mahremiyet hakkının mutlak olup olmadığı sorgulamalarını da beraberinde getirmektedir.⁷⁴⁶

⁷⁴⁴ Peschke, s. 152.

⁷⁴⁵ Nair/Balta, s.115.; Akgül, “Unutulma Hakkı”, s.14.

⁷⁴⁶ Yüksel, s. 184.

Özel hayat ve sanat özgürlüğünün karşı karşıya geldiği Almanya’da görülen “Esra” davası⁷⁴⁷ da önemlidir. Maxim Miller adlı bir yazar, 2003 yılında otobiyografik bir roman yazmıştır. Romanda anlattığı Esra adlı bir kadınla ilişkisinin, aslında yazarın gerçek bir Türk kadınla yaşadığı ilişki olduğu öne sürülmüştür. Yazarın gerçek ilişkisinin yaşandığı iddia edilen ve Esra karakteri ile anlatılan kadın ve annesi tarafından; özel hayata ve sır alanına giren detayların verildiği, kişilik haklarının ihlal edildiği, karakterin kendilerini izinsiz olarak betimlediği iddiaları ile dava açılmıştır.⁷⁴⁸

Ciddi bir hastalık ile ilgili anlatımlar, cinsellik, kürtaj teşebbüsü gibi pek çok özel hayat detayının yer aldığı romana dair, Münih Eyalet Mahkemesi kişilik hakları açısından çok ağır ihlal olduğuna hükmederek romanın karakter Esra’ya dair sunulan tüm verilerin, davacı kadının özelliklerini yansıttığının anlaşıldığı, bu takdirde ilgili betimlemelerin çıkartılarak romanın yayımlanabileceğini hükme bağlamıştır.

Yayınevinin, olayı Federal Mahkemeye götürmesi sonucunda mahkeme kişilik hakkı ve sanat özgürlüğünün eşit haklar olduğunu, somut olaya göre denge mekanizması ile konunun çözülmesi gerektiğini, olay incelendiğinde romandaki karakterle gerçek hayattaki karakter arasında bağ kurulabildiğini, Esra karakteri kapsamında kendisinin anlatıldığını ileri süren davacı kadının kişilik haklarının zedelendiğini onaylamıştır. Federal mahkeme, Esra karakterinin annesine dair anlatımların da kendisine yönelik olduğunu iddia eden gerçek annenin ise taleplerini doğru bulmamıştır.⁷⁴⁹

Özel hayatın ihlali; günümüzde yazılı, görüntülü basın yayın organları yoluyla olduğu kadar bunların elektronik ortam ve internet yayınları ile de olmakla

⁷⁴⁷ Alman Federal Anayasa Mahkemesi’nin, 13.06.2007 tarihli, 1 BVR 1783/05 K. sayılı kararı. Davanın İngilizcesi için bkz. https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2007/06/rs20070613_1bvr178305en.html (E.T. 19.05.2019)

⁷⁴⁸ Parlak Börü, Ş. “*Esra Kararı Işığında Bir Hassas Denge Değerlendirmesi: Kişilik Haklarının Korunması vs. Sanat Özgürlüğü*”, Inonu University Law Review, 2017, C. 8, S.2, s. 272-275.

⁷⁴⁹ Bellican, s. 568-571. (Bu karar, sanat özgürlüğüne darbe olarak nitelenmiştir. Konuyla ilgili olarak detaylı anlatım için bkz. a.y.)

beraber⁷⁵⁰ örneğin link vererek bir kimsenin şan ve şöhretine saldırılarda bulunulması, sosyal paylaşım sitelerindeki paylaşımlar, videolar, seslerinin görüntülerinin yayılması gibi durumlarda da mümkün olabilmektedir. İhlal, sonuçta haberleşme yolu ile gerçekleşmektedir. Elektronik haberleşme alanında kişisel verilerin ihlali ortak alanda değil genelde özel hayat alanlarında görülür.

Haberleşmenin niteliği, süresi, kimle gerçekleştirildiği, içeriği gibi hususlar özel hayatın tamamlayıcısıdır. İnterneti her tıkladığında, kayıtlanan kişi, devamlı iz bırakarak internette dolaşmaktadır. İzler, İSS'ler tarafından kayıtlanarak örneğin reklam aracı, yahut kişinin insiyatifinden bağımsız şekilde, başka amaçlarla kullanılmaktadır. Tüm bunlar mahremiyetin de ihlaline vücut verir.⁷⁵¹

Unutulma hakkı, daha önce sır olmayan ama daha sonra kişinin özel hayatına dâhil olan⁷⁵² ya da kamusal olgular (örneğin yargılama esnasında) ve daha önceki mevcut kayıtlar yolu ile şu an ifşa edilmiş, üzerinden zaman geçmiş, unutulması gereken verilerin gündeme getirilmesi ve bireysel mahremiyetin, özel yaşam alanının tehdidi neticesinde, hukuk dünyasına girmiş ve temel haklar kategorisinde tartışılmaya başlanmıştır.⁷⁵³

Unutulma hakkı, mahremiyet açısından değerlendirilirken; unutulma hakkının sadece dijital yorumu değil, hakka dair geniş ve kapsamlı değerlendirmelerinin söz konusu olduğu doktrinca belirtilmektedir.⁷⁵⁴

Bir verinin, makul beklentiler ile⁷⁵⁵ değerlendirilmesi sonucunda, mahremiyetinin gözetilmesi gerektiği kanısı oluşursa özel hayatın gizliliği hakkı, devreye girer ve unutulma hakkını da içine alarak uygulanır.⁷⁵⁶

⁷⁵⁰ Akyürek, bu durumu “*Dijital Özel Hayat*”, olarak tanımlamıştır. Akyürek, s. 63.

⁷⁵¹ Özdemir, s. 147-150.

⁷⁵² Akyürek, s. 59.

⁷⁵³ Weber, s. 120-121; Önok, s. 159-160;

⁷⁵⁴ Peschke’ye göre mahremiyet, kişilik hakları açısından temel ve çok önemli bir değer olduğu için tüm boyutları ile değerlendirilmelidir. Peschke, s. 157.

Unutulma hakkının çıkış noktası olan kişisel verilerin korunması, özel hayatın ve mahremiyetin korunması haklarının ana koruma noktaları iç içe geçmiştir.⁷⁵⁷ Özel alan, mahrem alan ve kamusal alan arasındaki ince nüanslar ve yer yer belirsizlikler, bireyin kişisel haklarının korunabilmesi ve diğer alanlardaki menfaatlerin dengesinin sağlanabilmesi açısından önemlidir.⁷⁵⁸

Şu an için AİHM'nin verdiği bir unutulma hakkı kararı mevcut değildir.⁷⁵⁹ Fakat AİHM, unutulma hakkını doğuran ve temel teşkil eden diğer tüm haklarla ilgili olarak içtihatlarını oluşturmuştur. 04.11.1950'de Avrupa Konseyi tarafından kabul edilerek 3 Eylül 1953'te yürürlüğe giren, Türkiye tarafından 10.03.1954 tarihli ve 6366 sayılı Kanun ile iç hukukta uygun bulunan⁷⁶⁰ AİHS⁷⁶¹ madde 8'e⁷⁶² dayanarak; özel hayatın, gizliliğin ve kişisel verilerin korunması hususlarında, bu haklara dair temel ve emsal içtihatlar oluşturmuştur.⁷⁶³

⁷⁵⁵ “Reasonable Expectation of Privacy”/ “Makul Mahremiyet Beklentisi” kapsamında bir değerlendirmeye; bilginin mahremiyet kapsamında unutulma hakkına vücut verip vermeyeceğine karar verilmesi beklenir. Önok, s. 169.

⁷⁵⁶ Bunn, s. 346.

⁷⁵⁷ Akgül, “Unutulma Hakkı”, s. 19.

⁷⁵⁸ Sözüer, s. 62.

⁷⁵⁹ AİHM'nin önünde şu an unutulma hakkı açısından derdest olan bir dosya mevcuttur. Ocak, s. 522.

⁷⁶⁰ Uygun bulma kanunu için bkz.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_mecelis=&v_donem=&v_yasama_yili=&v_cilt=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabasluk=KANUNLAR&v_altbaslik=&v_mv=&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=17736&v_gelecek_sayfa=6401&v_kul_lanici_id=10553736 (E.T. 02.05.2019)

⁷⁶¹ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (E.T. 02.05.2019)
AİHS, 01.06.2010 tarihli 14. Protokol ile revize edilmiştir.
https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf (E.T. 02.05.2019)
Sözleşme protokolleri ve revizeler hakkındaki son duruma ulaşmak için bkz.
<https://www.coe.int/en/web/conventions/> (E.T. 02.05.2019)

⁷⁶² AİHS madde 8'de; herkesin özel, aile hayatı ve konutuna saygı gösterilmesi hakkı olup bunun sınırlamansın kanun, demokratik toplum gerekliliği yahut kamu makamı müdahalesi ile olabileceği düzenlenir.

⁷⁶³ Ocak, s. 522.

3.5.4. İnsan Onurunun ve Saygınlığının Korunması

İnsan onuruna, insana saygı; kişiliğin geliştirilmesi, kişisel ve toplumsal özgürlüğün korunması açısından elzemdir. İnsan onuruna saygı, bir kişiye dair en temel ve ilk hak olarak değerlendirilen, temel kişilik hakkının korunmasına hizmet etmektedir.⁷⁶⁴

Saygınlık ve onur; her insanın, birey olarak, hem kendine hem topluma karşı kazandığı manevi değerlerdir. Kişi; doğuştan onur ve saygınlığa sahip olduğu kadar, sonradan edindiği deneyimler ile de toplumsal platformda bu değerleri kazanabilmektedir veya kaybedebilmektedir.⁷⁶⁵

Bir kişinin onur ve saygınlığının zedelenmesi; küçük düşürülmesi, isminin lekelenmesi, mesleki onur ve saygınlığının zedelenmesi, kendisi hakkında yanlış izlenimlerin oluşturulması, zor ya da kötü duruma düşürülmesi, alay edilecek bir pozisyona taşınması gibi davranışlarla olabilmektedir.⁷⁶⁶

Onur ve saygınlık, her kişinin kendi olgu ve durumuna göre var olduğu için “*nispi kişisel değer*” dir.⁷⁶⁷

Onur ve saygınlık gerçek kişilere yönelik olduğu kadar toplum hayatında ismi ile var olan tüzel kişiler için de geçerli bir hak olarak kabul edilmektedir.⁷⁶⁸

Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu bir yürütmenin durdurulması kararında⁷⁶⁹; insan onurunun, sırf insan olmaktan kazanılan bir değerler bütünü

⁷⁶⁴ Kaboğlu, İ. Ö., *Anayasa Hukuku Dersleri : Genel Esaslar*, Legal Yayınları, 7. Baskı, İstanbul 2011, s. 25.

⁷⁶⁵ Tüfek, Ö. F., *Basın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Bu İhlallere Karşı Özel Hukuk, Ceza Hukuku ve İ.H.A.S.Koruması*, Ankara 2007, Seçkin Yayınevi, s. 25-27.

⁷⁶⁶ Zevkliler, s. 280; Acabey, M. B., “*Basın Özgürlüğü ve Bu Özgürlüğün Bir Sınırı Olarak Kişilik Hakkı*”, E- Journal of Yasar University, 2013, C.8, S. Özel, s. 18- 19 (Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan, C.1)

⁷⁶⁷ Tüfek, s. 27.

⁷⁶⁸ Zevkliler, s. 280.

olduğunu, insanın maddi ve manevi varlığını geliştirebilmesine imkân verilmesinin, insan onurunun korunması için gerekli olduğunu hükme bağlamıştır.⁷⁷⁰

İsviçre Federal Mahkemesi, bir kimse için hangi davranışın onur ve saygınlığını zedeleyeceği hususunda “*değer cetveli*” yöntemini kullanmakta olup bu yöntem herhangi bir “*normal vatandaş*” dikkate alınarak işletilmektedir. Federal mahkemenin kıstası doğrultusunda, eğer bir davranış normal bir insanın onurunu zedeleyecek türdence o zaman ihlal söz konusudur.⁷⁷¹

Alman Anayasa Mahkemesi tarafından verilen “*Mephisto*” kararında⁷⁷², kişinin onur ve saygınlık hakkının sadece hayatı ile sınırlı olamayacağı, öldükten sonra da adının, itibarının korunmasının devam ettiği belirtilmiştir. Söz konusu dava; bir romanda geçen kurgusal karakterin gerçek hayattaki bir kişiyi fazlasıyla anımsattığı, kurgunun değiştirilerek yapılmadığı, gerçek kişilik karşısında kurguya yeterince ayrıksı bir bağımsızlık kazandırılmadığı iddialarına dayanmaktadır. Gerçek kişilik sahibi kimse ölmüş de olsa; kişiliğinin, adının, roman vesilesi ile devamlı surette zedelendiği, iddiaların temel noktalarıdır. Romanda geçen “*Höfgens*” karakteri ile gerçek hayattaki arasında okurlarca benzerlik kurulduğu, romandaki karakterin yüzünden, şu an hayatta olmayan gerçek hayat kişiliği “*Gründgens*” açısından olumsuz imaja sebep olduğu tespit edilmiştir.⁷⁷³

Bu karar, ölümden sonra dahi kişiliğin korunmasına devam edildiğini gösterdiği için önemlidir. Sanat ve yaratma özgürlüğü ile diğer üçüncü şahısların kişilik hakları zedelenince ne tür bir bakış açısı olabileceği hususunda da yol

⁷⁶⁹ AYM, 05.07.2012 tarih ve 2012/7 E., 2012/102 K. sayılı, 06.10.2012 tarihli 28433 Resmi Gazete No’lu kararı, <http://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=19145&p=38977> (E.T. 19.05.2019)

⁷⁷⁰ Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 20.

⁷⁷¹ Tüfek, s. 28.

⁷⁷² Alman Federal Anayasa Mahkemesi’nin 24 Şubat 1971 tarihli, BVerfGE 30, 173 karar sayılı kararı. Kararın İngilizce metni için bkz. <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=56> (19.05.2019)

⁷⁷³ Bellican, s. 567.

göstericidir.⁷⁷⁴ Mephisto kararı⁷⁷⁵, sanat özgürlüğü ile özel hayat kavramının çatışması konusunda emsal bir karar olup Alman Federal Mahkemesi'nin karara bağladığı “*Esra*” kararına⁷⁷⁶ da temel teşkil etmiştir.⁷⁷⁷

Bunun yanı sıra AİHM'nin bazı kararlarında, kişisel ve mesleki onurun karşısında basın özgürlüğü yer alırsa kişinin onuru ve saygınlığının değil, basın ve ifade özgürlüğünün korunabildiği ve daha baskın çıktığı da göze çarpmaktadır.

Örneğin AİHM bünyesinde görülen “*Bergens Tidende & Others X Norway*” kararı⁷⁷⁸ mesleki saygınlığın ihlaline dair açılmış bir davadır. Davaya esas olay; hastaları tarafından mesleğinde başarısız olarak addedilen bir estetik cerrahın, mesleğinde başarısız olduğunun bir BİR gazetede yayınlanmasını müteakip ekonomik sıkıntıya düştüğü, muayenehanesini kapattığı, sonuçta ilgili haberi yayımlayan basın kuruluşunun yetkililerine karşı dava yönelmesi hakkındadır. Yüksek Mahkeme, gazetecileri haksız bulmuş ve dosya AİHM önüne gelmiştir.

AİHM, gazetecilere verilen cezanın AİHS 10. madde hükmüne aykırı olduğunu, doktorun kişisel meslek saygınlığının ve çıkarının, basın ve ifade özgürlüğünün karşısında daha baskın ve gözetilebilir olmasının basının demokratik toplum için vazgeçilmez bir unsur olma vasfına aykırılık teşkil ettiğini, haber aktarmadaki kamu yararının önemli olduğunu, gazetecilerin doğru ve güvenilir haber verme koşulunu yerine getirmeleri kaydıyla basının yaptığı görevin ve haklarının sınırlanmasının, basın özgürlüğünü ihlal anlamına geldiğini, olayda da basın

⁷⁷⁴ Parlak Börü, Ş. “*Esra Kararı*”, s. 270-272.

⁷⁷⁵ Alman Federal Anayasa Mahkemesi'nin 24 Şubat 1971 tarihli, BVerfGE 30, 173 karar sayılı kararı. Kararın İngilizce metni için bkz. <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=56> (E.T. 19.05.2019)

⁷⁷⁶ Alman Federal Anayasa Mahkemesi'nin, 13.06.2007 tarihli, 1 BVR 1783/05 K. sayılı kararı. Kararın İngilizcesi için bkz. https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2007/06/rs20070613_1bvr178305en.html (19.05.2019)

⁷⁷⁷ Parlak Börü, Ş. “*Esra Kararı*”, s. 270-271.

⁷⁷⁸ AİHM, 02.05.2000 tarihli, FINAL: 02.08.2000 tarihli, Başvuru No: 26132/95 olan kararı, İngilizce metin için bkz. <https://www.legal-tools.org/doc/502798/pdf/> (19.05.2019)

özgürlüğünün sınırlanmasını gerektirecek bir unsura rastlanılmadığından Yüksek Mahkeme kararının hukuka aykırı olduğuna hükmetmiştir.⁷⁷⁹

Dijital kapsamdaki insan onuru ve saygınlığının korunması noktasında unutulma hakkı devreye girmektedir. Dijital alanda, internetteki verilerin indekslenmesi nedeniyle geçmişe ait olup şu an güncel dahi olmayan bir verinin ortaya çıkarılması, internetin sağladığı kolay erişilebilirlik sayesinde herkes tarafından öğrenilmesi insan onuruna aykırılıkları gündeme getirmektedir.

Danıştay bir kararında⁷⁸⁰; olayı “*bireyin onurlu ve saygın yaşama hakkı*” boyutunda değerlendirmiş, hakkındaki suçlamalardan ötürü kendisi ile ilgili şüphe ve önyargı oluşan davacının, toplumda herkesin sahip olması gerekli olan onurlu ve saygın yaşam hakkının zedelendiğine hükmetmiştir.⁷⁸¹

Dolayısıyla günümüzdeki modern veri yayma ve işleme teknikleri, kişisel verilerin korunmaya alınarak aslında insan onuru ve saygınlığının, kişiliğin serbestçe geliştirilebilmesi hakkı ile harmanlanarak korunması gerektiğini ortaya koymakta, bu değerlerin korunması da unutulma hakkına esas olmaktadır.⁷⁸²

Kişinin fotoğrafının, internette oluşturduğu içeriklerin, zamanla rıza dışı kullanılarak aleyhine bir hal alması, farklı sektör ve durumlarda kullanılması, bireyin ad, şöhret ve onuruna zarar verici nitelikte olabilmektedir. Bireyin kendisinin oluşturduğu içerik dahi sonradan kendisinin aleyhinde bir pozisyon edinmiş olabilmektedir. Tüm bu değerlendirmeler eşliğinde, hangi mecrada olursa olsun (dijital, yazılı, basılı) onur, şöhret ve isim varlıklarının zarar görmesi, unutulma hakkının kullanılmasını gündeme getirebilecektir.⁷⁸³

⁷⁷⁹ Tanju, E., *AİHM Kararlarında İfade ve Basın Özgürlüğü*, Ankara 2012, Seçkin Kitapevi, s. 261-262.

⁷⁸⁰ Danıştay 10. HD'nin 02.10.2001 tarihli, 1999/990 E., 2001/3326 K. sayılı kararı. (Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 88'den naklen alınmıştır.)

⁷⁸¹ Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 21; Akgül, “*Kişisel Verilerin Korunması*”, s. 87-88.

⁷⁸² Şimşek, s. 112.

⁷⁸³ Sözü, s. 57-59.

3.5.5. İfade, Basın, Düşünceyi Açıklama, Haberleşme Özgürlüğü ve Kamu Yararı

Basın, işlevini kamu ve özel hukuk kişilerince yürütmektedir. Basının işlevini yerine getirmesi, Türkiye’de Anayasal ve yasal boyutta güvence altına alınmış ve sınırları belirlenmiştir.⁷⁸⁴

Basının kamuoyunu yönlendirme, bilgilendirme, eleştiri,⁷⁸⁵ gerçeği açıklama, halkın haber alma hakkını yerine getirme gibi misyonları; demokratik toplumlarda en doğal haklardan sayılmakla beraber basın, görevini icra ederken, kişi hak ve değerlerini gözetmekle yükümlüdür. Basının özgür olması, bu yükümlülüklerine uymayacağı anlamına gelmez. Bu şekilde bir hak ihlali olunca basına yapılan müdahale, hukuka aykırı hale gelmemektedir.⁷⁸⁶

Bir ülke, eğer gelişmiş ve demokratik ülke statüsünde olacaksa basının işlevi son derece önemlidir.⁷⁸⁷ Yazılı ve görsel basın ile ek olarak günümüzde mevcut olan dijital basın, genel olarak “*medya*” adıyla anılan kitle iletişim araçlarındandır.⁷⁸⁸

Yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü güç olarak nitelenen basın, halkın haber alma hakkı, haber verme hakkı, bilgi edinme hakkı, düşünceyi açıklama özgürlüğü, haberleşmenin korunması gibi kavramlar ile bütünleşik durumdadır.⁷⁸⁹ Özellikle dijital platform ve yayınlardaki ihlaller, unutulma hakkıyla bire bir ilgi içindedir.

⁷⁸⁴ Kara Kılıçarslan, s. 97.

⁷⁸⁵ Eleştiri; incitici, aşağılayıcı, küçük düşürücü olmamalıdır. Bulut, s. 157.

⁷⁸⁶ Kara Kılıçarslan, s. 32-33; Yüzer, s. 122.

⁷⁸⁷ Acabey; s. 1; İçel/Ünver, s. 15; Belli, s. 63.

⁷⁸⁸ İçel/Ünver, s. 11.

⁷⁸⁹ Ongun, “*Medyanın Sorumluluğu*”, s. 2791; Acabey, s. 2.

Düşünce özgürlüğünün kapsamına; haber alma ve öğrenme özgürlüğü, ifade özgürlüğü, düşüncenin açıklanabilip yayılabilmesi özgürlüğü ve kanaat özgürlüğü girmektedir.⁷⁹⁰

Son zamanlarda ön planda olan internet gazeteciliğine de değinmek gerekmektedir. İnternet gazeteciliği, internet üzerinde var olan ve yayın gerçekleştiren yeni tür medya unsurudur. İnternetin sınırsız gelişimi, internet gazeteciliğinin de devrimsel şekilde öneminin artmasına neden olmuştur. İnternet gazeteciliği; internetin daha özgür bir alan olmasından aldığı güç ile ifade özgürlüğüne daha çok katkı yaparak, daha özgür bir gazetecilik platformunun oluşmasına vesile olmaktadır. Ayrıca internetin bilgiyi ulaştırmadaki fonksiyonunun normal bir gazeteye göre daha fazla olmasından ötürü daha geniş halk kitlelerine haber ulaştırılmasına öncülük etmekte, bu bağlamda haberleşmeye de katkı sunmaktadır.⁷⁹¹

Haberleşme, kişilerin günlük dünyalarında iletişimlerinin oluşturulmasında faydalanılan, teknik ve iletişimsel bir araç olup özel hayat kapsamında koruma altındadır. Kamusal ve sosyal hayatta, iletişim esastır. Bu değerlerin, haberleşme özgürlüğü kapsamında korunması, insan haklarına saygı ve demokrasi için gereklidir.⁷⁹² Haberleşme özgürlüğü; son yıllarda basın, düşünce, ifade, bilgi alma, bilgi yayma, haber alma, haber verme, düşünceyi açıklama, yayma gibi haklarla iç içe düşünülmektedir.⁷⁹³

Haberleşme özgürlüğü ile ilgili olarak Yargıtay 9. Ceza Dairesi bir kararında⁷⁹⁴, Ağır Ceza Mahkemelerinin, kendi yargı çevrelerinde, sınırsız şekilde

⁷⁹⁰ Tanör, B. *Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Anayasası*, İstanbul 1969, Öncü Kitabevi, s. 15.

⁷⁹¹ Sınar, H. *“İnternet Gazeteciliğinin İletişim Ceza Hukuku Yönünden Ortaya Çıkardığı Bazı Hukuksal Sorunların Değerlendirilmesi”*, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan, İstanbul 2009, C. 2, Vedat Kitapçılık, s. 2162-2163.

⁷⁹² Akgül, *“Unutulma Hakkı”*, s. 22.

⁷⁹³ Yıldız, S., *“Medya ve Hukuk”*, Ankara 2010, Nobel Yayın Dağıtım, s. s. 20.

⁷⁹⁴ Yargıtay 9. CD 2008/874 E., 2008/22381 K. Sayılı ve 04.06.2008 tarihli kararı; Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

haberleşmenin tespitinde bulunma yönünde karar almalarının, kamusal yarar yokluğundan hukuka aykırı olduğunu ve bu durumun kişilik haklarının ihlaline vücut verdiğini hüküm altına almış ve yerel mahkeme kararını bozmuştur.⁷⁹⁵

Bilgi edinme hakkı ise, ifade özgürlüğü unsurlarından kabul edilmekle birlikte kişilerin kendileri ya da toplum ile ilgili olan her türlü veriye ulaşabilmelerini, kişisel verilerinin kontrollerini, toplumsal kararları sorgulamalarını sağlayan ve kamu hizmetlerinin yürütülmesinde kişilerin de bilgi sahibi olarak, kişisel ve toplumsal etkinlik sağlanmasını amaç edinen haktır.⁷⁹⁶

Demokrasi için kitle iletişim araçlarının ve özellikle basının rolü, "kamuoyunun bekçi köpeği" olarak da anılmaktadır. Bu benzetme; basının, siyasi denetimin etkin bir unsuru olmasından ötürü yapılmaktadır. Yurttaşlar, basın sayesinde siyasilerden ve yapılan işlerden haberdar olarak haber alma özgürlüklerini, bilgi edinme haklarını, ifade ve düşünce özgürlüğünü kullanır ve karar alma süreçlerine dâhil olabilirler.⁷⁹⁷

Ayrıca basının da dâhil olduğu kitle iletişim araçlarının toplumsal faydaları gözetilirken, ulusal güvenlik ile olan denge mutlaka sağlanmalıdır.⁷⁹⁸

3.5.5.1. Çatışan Haklar ve Denge

Basın- yayın, medya yolu ile kişilik hak ihlalleri, sözleşmeye aykırılık ve haksız fiille görülebilir.⁷⁹⁹

⁷⁹⁵ Özdemir, s. 175-176.

⁷⁹⁶ Akgül, "AİHM Kararlarında Kişisel Veriler", s. 78.

⁷⁹⁷ Köseoğlu, B., *İletişim Saldırılarından Doğan Hukuksal Sorumluluk ve Uygulama*, Ankara 2013, Bilge Yayınevi, s. 25-26.

⁷⁹⁸ Çolak, N.İ., "Kitle İletişim Hukuku", 3. Baskı, İstanbul 2013, On İki Levha Yayınları, s. 10-11.

⁷⁹⁹ Belli, s. 65.

Medya yolu ile en çok zarar gören kişisel değerler; ad ve şöhretin lekelenmesinden dolayı onur ve saygınlığın, şeref, haysiyetin, itibarın zedelenmesi, kişinin resmi ve ismi üzerindeki hakkın ihlali, kişinin yaşam alanının, özel hayatının ve mahremiyetinin ihlali, bilimsel ve mesleki kimliğinin ihlali, kişisel verilerinin rızası harici yayınlanması olarak sayılabilmektedir.⁸⁰⁰

Genelde özel hayata müdahale oluşturan yayınlardan ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmeyenler; hakaret, iftira, kutsal değerlere hakaret, nefret içerikli yayınlar olarak belirtilmekle beraber ifade özgürlüğü ya da özel hayata müdahaleden hangisinin tercih edileceği, örneğin bir forum sitesinde bir ürünle ilgili olumsuz bir yorumun paylaşılmasının ifade özgürlüğüne girip girmediği, somut olaylara göre değişkenlik gösterebilmektedir.⁸⁰¹

AİHM, oluşturduğu içtihatlarında, günümüz dünyasının en etkili medyasını yaratan interneti ve ortaya çıkardığı internet yayınlarını da ifade özgürlüğü kapsamında koruduğunu belirtmiştir.⁸⁰²

Unutulma hakkı ile ifade özgürlüğünün çatışması, aslında kamu ve bireyin çatışması olmaktadır. Bir yanda demokrasi gereği zorunlu ifade özgürlüğü, diğer yanda da kişisel özgürlüğün güvencesi olan mahremiyet, özel hayat, kişisel verilerin korunması gibi olgular, çatışmaların değerlendirilmesinde çok önemli ve zor bir denge mekanizmasının işletilmesini zaruri kılmaktadır.⁸⁰³

Eksik, yanlış, amaca hizmet etmeyen, kamu yararı bulunmayan, eleştiri sınırlarını aşan, işleme konulduğunda rıza söz konusu olup daha sonra bu rıza geri alınan, ifade özgürlüğünün kapsamında da sayılamayacak her türlü yayınlanan haber,

⁸⁰⁰ Acabey, s. 22; Çolak, s. 355-360; Ongun, *Yayın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali*, s. 43.

⁸⁰¹ Söyler, s. 128-129; Bulut, s. 160.

⁸⁰² Sözüer, s. 78.

⁸⁰³ Ocak, s. 520; Yüzer, s. 180.

yorum, yazı, resim, görüş gibi mecralarda unutulma hakkı; şartları olduğu takdirde kullanılabilir.⁸⁰⁴

Kişilik hakları, temel değerleri içerdiği gibi basın, ifade, haberleşme özgürlüğü de benzer nitelikli temel nitelikli haklardır. Basın ve ifade özgürlüğü ile diğer kişilik hakları arasında çatışma olduğu an, her birini aynı anda korumak imkânsızlaşmaktadır.⁸⁰⁵

Böylece basın ve ifade özgürlüğü ile diğer kişilik hakları arasında dengenin ve bir orta yolun sağlanabilmesi gayesi ile üstün kamusal yarar kriteri bulunmuştur.⁸⁰⁶ Üstün kamusal yararın varlığı,⁸⁰⁷ kişilik hakkı ihlalini hukuka uygun hale getirmektedir. Hukuk düzeninde çatışan haklar olduğunda, içlerinden birinin baskınlığına karar verilmesi, üstün nitelikli kamusal yarar doğrultusunda olmaktadır.⁸⁰⁸

Aradaki denge gözetilirken zarar görenin rızası da basın yolu ile yapılan yayınlarda ve ifade özgürlüğünün kapsamında hukuka aykırılık veya uygunluk değerlendirilmesinde dikkate alınmaktadır.⁸⁰⁹

Üstün kamusal nitelikli bilgi dışındaki bir hukuka uygunluk nedeni de bireyin rızasının olup olmadığıdır. Hem herhangi bir rızanın söz konusu olmayıp hem de makul süreyi geçen şekilde internet yayınında tutulan kişisel veriler, ifade ve haberleşme özgürlüğünün kişinin kişilik haklarından kişisel verilerinin korunmasını,

⁸⁰⁴ Ahi, s. 104.

⁸⁰⁵ Ocak, s. 509.

⁸⁰⁶ Kara Kılıçarslan, s. 101; Acabey, s. 36.

⁸⁰⁷ Kamu güvenliği kavramı da üstün kamusal yarar kapsamındadır. Örneğin AIHM'nin, 01.07.1961 tarihli, Başvuru No: 332/57 olan "*Lawless-Ireland*" kararında, olağanüstü ve kamu güvenliğini tehdit eden koşulların var olduğu, bu sebeple AIHS 15. maddesi kapsamında taraf devletlerin sözleşmenin getirdiği yükümlülüklerden genel yarar uyarınca muaf olabilecekleri belirtilmiştir. Yüzer, s. 182. ("*Lawless-Ireland*" kararı için bkz. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57518%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57518%22]})) (E.T. 20.05.2019)

⁸⁰⁸ Kara Kılıçarslan, s. 52.

⁸⁰⁹ Acabey, s. 41.

gizliliğini, özel hayatını, mahremiyetini ihlal etmesi şeklinde değerlendirilmektedir.⁸¹⁰

Ayrıca kişinin, bir basın açıklamasına rıza verdiği farz edilecek olsa da basın açıklamasının rızaya uygun olarak, bilginin gerçek ve doğruluğunu değiştirmeyecek şekilde yapılması gerekmektedir. Rıza gösterilen konunun, her halükarda ağır kişilik hakkı ihlali sayılmaması gerekmektedir. Örneğin kişi rıza gösterse de cinsel yaşamına ilişkin bazı durumların açıklanması; yaşam boyu bir sözleşme ile kişinin, tüm özel hayatının verilerini, bir gazetenin yayınlaması hususunda rıza göstermesi; fotoğrafının, kabul edilemeyecek şekildeki, ahlaka aykırı bazı çirkin montajlarla kamuya sunulması vb. durumlarda, rızanın hukuka uygunluk fonksiyonu bulunmamaktadır.⁸¹¹

Tüm bunlardan yola çıkılarak kitle iletişim araçları yoluyla kişilik haklarına yapılan saldırılarda, hukuka uygunluk nedenleri arasında; rıza, kanuni yetki, kamu yararı, gerçeklik, güncellik ve ölçülülük⁸¹² kıstasları ifade edilmektedir.⁸¹³

Basın ve ifade özgürlüğü gibi temel bir hak sınırlanırken mutlaka sınırlama neden ve kapsamı açık ve net şekilde, şüpheye yer bırakmayacak surette belirli olmalıdır. Aksi takdirde her ne kadar unutulma hakkı diğer kişisel haklar olan mahremiyet, özel hayat, kişisel verilerin korunması hakkı gibi hakları koruyan bir temel işlev görse de karşısındaki ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü hakları da halkın haber alma hakkını, kamunun öğrenme hakkını içermektedir. Denge gözetilirken unutulma hakkı lehine bir suistimal yaratacak ve unutulma hakkının kötüye

⁸¹⁰ Akgül, “Unutulma Hakkı”, s. 23.

⁸¹¹ Bellican, s. 548.(Bellican, popülaritesini kaybeden bir ünlünün sırf gündem yaratabilmek için kendisine dair gerçek olmayan bir kurgu olayı basına sızdırıp daha sonra da bunun basında yer almasını istemeyerek, tazminat talep etmesinin, hukuka aykırı olduğunu belirtmektedir. Rıza; ahlaka aykırılık sebebi ile geçersiz de olsa hakkaniyete aykırılık söz konusu olduğu için, tazminata hükmedilmesi uygun görülmemektedir. Bellican, s. 549.)

⁸¹² Ölçülülük, aynı zamanda eleştiri sınırlarını tespit etmede de kriterdir. Yayınların eleştiri sınırları belirlenirken ve düşünce açıklama özgürlüğüne girip girmediği olgusu saptanırken bu ilke gözetilmelidir. Yıldız, s. 136.

⁸¹³ Yüzer, s. 122-131.

kullanılmasını sağlamış olacak uygulamalardan kaçınmak için halkın haber almasında yahut ilgili yayındaki veriyi öğrenmesinde kamu yararı varsa⁸¹⁴ denge ve ölçülük koşulları hassasiyet ile gözetilmelidir. İfade özgürlüğü kısıtlamaları, aşırı, sınırsız, nedenleri mutlak şekilde belirtilmeden, halkın kamusal menfaati olduğu noktada haber alma ve bilgi edinme haklarını ihlal edecek surette olmamalıdır.⁸¹⁵

3.5.5.2. Türk Hukuku Açısından Unutulma Hakkı İle Çatışan Haklar

Türk hukukunda basın özgürlüğü için temel kaynak öncelikle usulüne göre onaylanmış uluslararası sözleşmeler ve Anayasa'dır. Anayasa'da basın özgürlüğü ile ilgili temel 28. madde; basının hür olduğunu ve sansür edilemeyeceğini, devletin basın özgürlüğünü sağlamak için gereken tedbirleri alması gerektiğini belirtmektedir.

Anayasa madde 26'da herkesin düşünce ve kanaatlerini söz, resim, yazı gibi yollarla yayma hakkı olduğu, resmi makamların müdahalesi olmadan haber, fikir alma ve verme özgürlüğü bulunduğu, ilgili düzenleyici hükümlerin ise yayınları engellemeyecek ve düşüncüyü açıklama ve yaymanın sınırlandırıldığı anlamına gelmeyecek şekilde olması gerektiği, Anayasa madde 27'de de herkesin bilim, sanat öğrenme ve yayma hakkı olduğu belirtilmektedir.

Anayasa madde 12⁸¹⁶, 13⁸¹⁷ ve TBK madde 49 ile TMK madde 24 diğer yol gösterici maddelerdir. 5187 sayılı Basın Kanunu'nda düzenlenmekte olan 19⁸¹⁸, 20⁸¹⁹ ve 21.⁸²⁰ maddeler de basının sınırlarını içermektedir.⁸²¹

⁸¹⁴ Kamu yararı da olsa yayıncıların yayınlarında; ölçülü, dengeli bir hedef kitleye ulaştırma, haberi, yayını makul ölçüleri gözeterek verme politikası geçerli olmalıdır. Bir suçludan dahi bahsederken onun haysiyeti, kişilik hakları gözetilmeli, haber doğru dahi olsa, kamusal menfaat de olsa, haberin muhatabının örneğin toplumda linç edilmesini sağlama gibi bir saikle; yayıncı, hareket etmemelidir. Her daim tüm kişisel ve temel haklar; ölçülülük ilkesi ile gözetilmeli, aralarında denge işletilmelidir. Yıldız, s. 135-136.

⁸¹⁵ Önok, s. 183.

⁸¹⁶ Anayasa madde 12, herkesin kişiliğine bağlı dokunulmaz, vazgeçilmez, devredilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğunu düzenler.

TCK'nin bazı hükümlerindeki suçlar da basın marifeti ile işlenebilir. Bu suçlar, basın suçları olarak adlandırılır ve pek çok suç şeklinin ağırlaştırıcı unsurunu oluşturur. TCK'de basını ilgilendiren suç tanımlarından en önemlileri “*Şerefe Karşı Suçlar*” başlığı altında “*Hakaret*” suçunu düzenleyen madde 125, hakaretin hafifletici etkenlerine dair madde 129, haberleşmenin gizliliğinin ihlalini düzenleyen madde 132, özel hayatın ihlalini düzenleyen madde 134, hukuka aykırı kişisel verilerin kaydedilmesine dair madde 135, verileri hukuka aykırı ele geçirme ve yaymaya dair madde 136 ve tüm bu suçların nitelikli hallerini kapsayan madde 137, müstehcen yayınlarla ilgili olan madde 226, iftira suçunu düzenleyen madde 267 olarak sayılabilir.⁸²²

İnternet ve dijital alandaki saldırılara yönelik olarak 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, radyo televizyon yayınlarına has düzenlemeler içeren 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun ile 2954 sayılı TRT Kanunu'nda da basın-yayını ilgilendiren hususlar düzenlenmektedir.⁸²³ Elektronik haberleşme hususundaki ilkeleri belirleyen 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu ilkeleri de kaynaktır.⁸²⁴

Hukuka aykırı ve ihlal içeren bir yayının saldırısından korunmak ya da zararı gidermek için başvurulabilecek yollar, öncelikle kişiliğin korunmasının genel esasları

⁸¹⁷ Anayasa madde 13, temel hak ve hürriyetlerin yalnızca kanunla ve özlerine dokunmadan ve Anayasa'da belirtilen sebeplerin dışına çıkılmaksızın sınırlandırılabilceğini düzenlemektedir.

⁸¹⁸ Bu maddede, soruşturma konusu içeriğin yayımlanmasındaki sorumluluk bahis konusudur.

⁸¹⁹ Cinsel saldırı, cinayet ve intihar haberlerindeki sorumluluk, madde 20'de düzenlenmiştir.

⁸²⁰ Madde 21'de, süreli yayınlarda evlenmelerinde yasak olan kişiler ve TCK'nin belirli hükümlerinde belirtilmiş suçların mağduru olan kişiler hakkındaki haberlerin sınırları ile 18 yaşından küçük mağdurlara ya da suç faillerine yönelik haber ve yayınların sınırlamaları belirlenmiştir.

⁸²¹ Kara Kılıçarslan, s. 98-99.

⁸²² Ogun, *Kişilik Hakları*, s. 58-63.

⁸²³ Köseoğlu, s. 31-32.

⁸²⁴ İçel/Ünver, s. 439.

çerçevesinde mümkündür. TMK madde 25 ve TBK madde 58 doğrultusunda kişilik hakkını koruyan hukuki yollar; önleme, saldırıya son verme, tespit, düzeltme, düzeltmenin üçüncü şahıslara bildirilmesi ve yayınlanması, maddi, manevi tazminat talepleri ve vekâletsiz iş görme talebi olarak mevcuttur. Ek koruma alanları da özel kanunlarda belirlenmiş ve ayrıca hak tanınmış olan; düzeltme ve cevap hakkını kullanabilmek, ceza hukuku kapsamında suç olarak tespit edilen saldırılardan ötürü bu hukuki yolla korunabilmek şeklindedir.⁸²⁵

6518 sayılı Kanun ile değişik 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ile tanınan haklar ve idari makamlar tarafından verilen erişim engellenmesi tedbir yolu kullanılabilir.⁸²⁶

Bununla birlikte 5187, 6112 ve 2954 sayılı yasalardaki cevap ve düzeltme hakkı da kullanılabilir.⁸²⁷ Basın ve yayın yolu ile kişinin resminin izinsiz kamuya teşhiri hali gibi durumlar için FSEK ilgili hükümleri de başvurulabilecek korumalar arasındadır.

Anayasa Mahkemesi bir kararında⁸²⁸; her özgürlüğün, toplumsal yaşam nedeniyle mutlaka bir sınırı olması gerektiğini, sınırsız bir özgürlüğün anarşi

⁸²⁵ Yıldız, s. 147- 157; Yüzer, s. 153-174.

⁸²⁶ Söyler, s. 198. (Söyler'in belirttiği üzere; 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'daki erişimin engellenmesi yolunun bir tedbir mi olduğu ya da adli bir karar mı yarattığı hususunda tartışmalar mevcuttur. Bağımsız bir adli makamca gerçekleştirilen işlemler adli, idari makamlarca yapılanlar ise idari olarak nitelendiğine göre; ilgili yasa kapsamında TİB'in sahip olduğu erişimi engelleme kararı vermesinde yetkisini kullanırken suç olup olmadığı hakkında da değerlendirme yaparak bu kararı verdiği için ve adil yargılanma ilkesinin gereği olarak suçun değerlendirmesi yalnızca mahkemelerce yapıldığı için adli yanının ağır bastığını belirten görüşler ağırlıktadır. Söyler, s.200-204.) (Ağustos 2016'da, TİB'in kaldırılarak yerine aynı görevi ifa edecek BTK'nin kurulduğu hakkında bkz. <https://t24.com.tr/haber/tib-kapatildi-dinleme-yetkisi-btkda,355442>) (E.T. 19.05.2019)

⁸²⁷ Köseoğlu, s. 31-32. (Ayrıca bkz., Bölüm 2.2.'de "*Genel Olarak ve Elektronik Ortamda Kişilik Hakkı İhlalleri*" ve 2.2.1'de "*İnternet ve Elektronik Ortamda Gerçekleşen Kişilik Hakkı İhlallerinin Unutulma Hakkı Boyutu.*")

⁸²⁸ AYM, 08.04.1963 tarihli, 1963/16 E., 1963/83 K. Sayılı kararı, <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/ca3aa5a4-2b0f-4e0c-87b2-6a841be156fc?excludeGerekce=False&wordsOnly=False> (E.T. 20.05.2019)

yaratacağını belirterek basın özgürlüğünün de mutlak ve sınırsız olamayacağını belirtmiştir.

AYM, bir başka kararında⁸²⁹; kişilik hakkına yayın yolu ile bir ihlal olup olmadığını değerlendirirken, haberleşmenin kamuya hizmet için gerekli olduğunu, fakat bu görev ifa edilirken, kamuoyuna doğru haber sunulmasının ve kişilerin kişilik haklarına, şeref ve haysiyetlerine saygı gösterilmesinin gerekli olduğunu belirtmiştir.⁸³⁰

Yargıtay 4. HD'nin kararında⁸³¹ ise basının haber verme hakkının güncellik, gerçeklik, olay ve olayın açıklanış biçimi arasında nedensellik bağı ve kamu yararı doğrultusunda kullanılabilceği, dava konusuna esas olayın toplumun ilgisi kapsamında olduğu, gerçeklikten kastın ise olayın doğru ya da yanlış olması değil olay haberleştirildiği andaki mevcut durumun yansıtılması olduğu, basının maddi gerçeklikten sorumlu olmadığı belirtilmiştir. Davaya esas yazıların, tüm bu koşulları sağladığından bahisle, herhangi bir hukuka aykırılıktan söz edilemeyeceği yönünde hüküm kurulmuştur.⁸³²

Yargıtay HGK'nin bir kararında⁸³³; davaya esas haberin, son derece abartılı üslupla ve makul sürenin çok üzerinde, altı hafta olarak ana haber bülteninde verilmesi eleştirilmiş, olayın toplumun ilgisini çektiği, haberde güncellik, gerçeklik, toplumsal faydanın da bulunduğu varsayılsa bile haberdeki eleştiri ölçülerinin aşıldığı, yayının karşıdaki kişinin şeref ve haysiyetini yaralayıcı boyuta geçtiği, bu

⁸²⁹ AYM, 03.01.2002 tarihli, 228 E., 9 K. sayılı kararı, Resmi Gazete tarihi: 16.04.2002, Resmi Gazete No: 24728. (Yüzer'den naklen alınmıştır.)

⁸³⁰ Yüzer, s. 176-177.

⁸³¹ Yargıtay 4. HD, 26.04.2012 tarihli, 2011/5675 E., 2012/7405 K. sayılı kararı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

⁸³² Köseoğlu, s. 337-338.

⁸³³ Yargıtay HGK, 06.06.2001 tarih, 2001/4-435 E., 2001/471 K. sayılı kararı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

durumda basın ve düşünce özgürlüğünden değil, hakkında haber yapılan kişinin kişilik haklarının zarar gördüğünden bahsedilebileceği hükme bağlanmıştır.⁸³⁴

Anayasa Mahkemesi'nin 2014 tarihli "Twitter" kararında⁸³⁵ mahkeme, TİB'in verdiği⁸³⁶ (...TİB, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 7/3/2014 tarih ve 2011/762, Samsun 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 4/3/2014 tarih ve 2014/223, İstanbul Anadolu 5. Sulh Ceza Mahkemesinin 18/3/2014 tarih ve 2014/181 ve İstanbul Anadolu 14. Asliye Ceza Mahkemesinin 3/2/2014 tarih ve 2011/795 sayılı kararlarına istinaden koruma tedbiri kararı uygulamış ve twitter.com adresine ulaşım engellenmiştir...)⁸³⁷ erişimin engellenmesi kararına yönelik uygulanan tedbir ile sınırın aşıldığı belirtilmiştir. İlgili tedbir doğrultusunda; twitter.com internet sitesinin tamamen erişime kapatılmasının hukuka aykırı olduğu, engellemeye dayanak olan URL bazlı ve sadece ilgili kişinin özel hayat hakkının korunması maksadının aşıldığı, durumun engelleme sonucu tüm siteye erişimin engellenmesine dönüşmüş olduğu, belli bir amaç ölçüsünde alınan sınırlı etkideki bir kararın yerine getirilmesi için uygulanan tedbirin ölçülük ilkesini aşamayacağı, katı, ağır ve ölçüsüz bir sınırlamanın Anayasa madde 26'daki ifade özgürlüğünün ihlali olduğu karara bağlanmıştır.

Bu karardaki gerekçeler, aşağıda açıklanacak olan, Google'a erişim hususunda T.C. vatandaşı Ahmet Yıldırım tarafından, AİHM'ye yapılan başvurudaki gerekçelerle benzerdir.⁸³⁸

⁸³⁴ Belli, s. 67.

⁸³⁵ AYM'nin 02.04.2014 tarihli, 2014/3986 E. Başvuru No'lu, 03.04.2014 Resmi Gazete tarihli, Resmi Gazete No: 28961 sayılı kararı, <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/472bbf6e-ce2c-4c83-a402-6bdd44702537?wordsOnly=False> (E.T. 19.05.2019)

⁸³⁶ Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB), Ağustos 2016 tarihinde kapatılarak, yetkileri BTK'ya devredilmiştir. <https://t24.com.tr/haber/tib-kapatildi-dinleme-yetkisi-btkda,355442> (E.T.19.05.2019)

⁸³⁷ <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/472bbf6e-ce2c-4c83-a402-6bdd44702537?wordsOnly=False> (E.T. 19.05.2019)

⁸³⁸ Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 94-95.

“*Ahmet Yıldırım–Türkiye*” kararında⁸³⁹ AİHM, başvurucu şahsın akademik çalışmalarını ve yorumlarını yayınladığı kendi internet sitesine, kendisi ile ilgisiz olan, başka bir ceza davasındaki erişimin engellenmesi kararı yüzünden erişilemediği savıyla yargı süreci başlamıştır. Erişimin engellenmesi kararının kapsamı dışındaki diğer başka sitelerin durumdan etkilenmemeleri için başka türlü bir yöntem seçilmesi gerektiği, bu şekli ile konu ile hiçbir bağlantısı olmayan içeriklerin de engellendiği ve bu durumun bilgi edinme, haber alma ve ifade özgürlüğüne zarar verdiği belirtilmiştir. AİHM, internetin haber ve bilgi alma hususunda günümüzde önemli bir unsur olduğunu, İdarece alınan tedbir kararı ile sadece ilgili siteye erişimin engellenmesi söz konusu olmadığı için AİHS⁸⁴⁰ 10. madde çerçevesinde gereken ölçülülük bulunmadığından ifade ve bilgi alma hakkının zedelendiğine yönelik hüküm kurulmuştur.⁸⁴¹

AİHM’nin ifade özgürlüğünün zedelendiğine dair bir diğer kararı da “*Cumhuriyet Vakfı ve Diğerleri- Türkiye*” kararında⁸⁴² görülmektedir. AİHM, 2013 yılında tam ve mutlak sınırları belli olmayan, ucu açık tedbirlerin ifade özgürlüğünü zedelediğine hükmederek Türkiye’yi, bu kararla tazminata mahkûm etmiştir.⁸⁴³

⁸³⁹ AİHM, 3111/10 Başvuru No’lu, 18.12.2012 tarihli kararı, <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/ahmetyildirim.pdf> (E.T. 14.05.2019)

⁸⁴⁰ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (E.T. 02.05.2019)

⁸⁴¹ AİHM, 18.12.2012 tarihli, 3111/10 Başvuru No’lu kararı <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/ahmetyildirim.pdf> (E.T. 14.05.2019)

⁸⁴² AİHM, 08.10.2013 tarihli, Başvuru No: 28255/07 sayılı karar, https://www.echr.coe.int/Documents/CLIN_2013_10_167_TUR.pdf (E.T. 19.05.2019)

⁸⁴³ Önok, s. 183; https://www.echr.coe.int/Documents/CLIN_2013_10_167_TUR.pdf (E.T. 19.05.2019)

3.5.5.3. Uluslararası Hukukta Unutulma Hakkı ile Çatışan Haklar

İfade ve basın özgürlüğüne dair uluslararası düzenlemelerin temeli;

BM Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948'de kabul edilen ve Türkiye'de resmi Türkçe çevirisi 27 Mayıs 1949 tarihli 7217 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan⁸⁴⁴ İHEB⁸⁴⁵,

04.11.1950'de Avrupa Konseyi tarafından kabul edilerek 3 Eylül 1953'te yürürlüğe giren, Türkiye tarafından 10.03.1954 tarihli ve 6366 sayılı Kanun ile iç hukukta uygun bulunan⁸⁴⁶ AİHS⁸⁴⁷,

BM Genel Kurulu tarafından 16 Aralık 1966 tarihinde kabul edilerek, (41. madde dışında, 23 Mart 1976'da yürürlüğe girmiştir. 41. madde ise 28 Mart 1979'da yürürlük kazanmıştır.) Türkiye tarafından 4 Haziran 2003 tarihli ve 4868 sayılı Kanun⁸⁴⁸ ile iç hukukta onaylanan ve 18 Haziran 2003 tarihli ve 25142 sayılı Resmi

⁸⁴⁴ 6 Nisan 1949 tarih ve 9119 Sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yayımlanmasına karar verilmiştir. İlgili yayın hakkında bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7217.pdf> (E.T.02.05.2019)

⁸⁴⁵ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rigths_turkce.pdf (E.T.02.05.2019) İHEB'in; kanun, tüzük, yönetmelik gibi bir düzenleme olmayıp sadece BM Genel Kurulu'nun bir bildirgesi durumunda olmasından dolayı Türkiye'de uygun bulma kanunu ile onaylanması mümkün olmayan düzenlemelere girdiği; buna rağmen Resmi Gazete'de Türkçe metninin yayınlanmasının bir istisna teşkil ettiği; bu durumun, metnin içeriğinin toplumda yaygınlaştırılması, öğrenilmesi amacına yönelik olduğu hakkında bkz. Aybay, s. 8.

⁸⁴⁶ Uygun bulma kanunu için bkz. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=&v_donem=&v_yasama_yili=&v_cilt=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=KANUNLAR&v_altbaslik=&v_mv=&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=17736&v_gelecek_sayfa=6401&v_kul_lanici_id=10553736 (E.T.02.05.2019)

⁸⁴⁷ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (E.T.02.05.2019)
AİHS, 01.06.2010 tarihli 14. Protokol ile revize edilmiştir.
https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf (E.T.02.05.2019)
Sözleşme protokolleri ve revizeler hakkındaki son duruma ulaşmak için bkz. <https://www.coe.int/en/web/conventions/> (E.T.02.05.2019)
AİHS için Türkiye'deki Uygun Bulma Kanunu, 19.03.1954'te 8662 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Sözleşme'nin onay belgesi 18.05.1954 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine gönderilmiştir. Bu tarih Sözleşmenin Türkiye bakımından yürürlük tarihidir. <https://www.ihd.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi-ve-eki-protokollerde-yer-alan-haklar-ve-ozgurlukler/> (E.T.02.05.2019)

⁸⁴⁸ Uygun Bulma Kanunu hakkında bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/06/20030618.htm#3> (02.05.2019)

Gazete’de yayımlanan Medeni ve Siyasi Haklar Anlamında Birleşmiş Milletler Anlaşmasıdır.⁸⁴⁹ (Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi)

AİHS⁸⁵⁰ 10. madde; düşünciyi açıklamanın yalnızca yasal, meşru amaç için ve gereklilik dâhilinde sınırlanabileceği hükme bağlanmış olup İHEB⁸⁵¹ 19. madde; “araştırmak, elde etmek ve yaymak” hakkını düzenlemiştir.⁸⁵²

AİHS⁸⁵³ 10. madde çerçevesinde; internette iletişim, basın, yayın ve haberleşme özgürlüğü, internet dışı mecralardaki, yazılı, sözlü, görsel, işitsel basın, yayın ve haberleşme özgürlüğü, genel iletişim özgürlüğü, bilgi edinme hak ve özgürlüğü vb. haklar ifade özgürlüğünün günümüzdeki sonuçlarıdır.⁸⁵⁴

İnternetin yaygınlaşması ile ifade ve düşünce özgürlüğünü koruyan genel geçer düzenlemelerin yanı sıra ek olarak uluslararası alanda internetteki ifade özgürlüğünü koruyucu düzenlemeler de oluşturulmuştur. Bunlar; 23.11.2001 tarihli Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi⁸⁵⁵, 23.11.2001 ve 28.01.2003 tarihli Avrupa Konseyi Bilgisayar Sistemleri İle İşlenen Irkçı ve Yabancı Düşmanlığı Niteliğindeki Eylemlerin Cezalandırılması Hakkında Birinci ve İkinci Ek Protokoller⁸⁵⁶,

⁸⁴⁹ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf (02.05.2019)
Türkiye, onay evraklarını 15.09.2003’te BM’ye göndermiştir. Türkiye için yürürlük tarihi, 23.12.2003’ tür. <https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/tr/content/117-medeni-ve-siyasi-haklara-iliskin-uluslararası-sozlesme/> (02.05.2019)

⁸⁵⁰ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (E.T.02.05.2019)

⁸⁵¹ http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rights_turkce.pdf (E.T.02.05.2019)

⁸⁵² Akgül, *Kişisel Verilerin Korunması*, s. 92; Kara Kılıçarslan, s. 99.(Sözüer’in belirttiği üzere, Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi’nden farklı olarak AİHS ile Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, basının özgürlüğünü tanımakla beraber, basın özgürlüğüne sınırlar getirmekte, ödev ve sorumluluklar yüklemektedir. Sözüer, s. 83.)

⁸⁵³ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (E.T.02.05.2019)

⁸⁵⁴ Kaboğlu, İ., *Özgürlükler Hukuku*, 5. Baskı, İstanbul 1993, Afa Yayınları, s. 214-216.

⁸⁵⁵ Sözleşme İngilizce metin için bkz.
http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/libe/dv/7_conv_budapest_7_conv_budapest_en.pdf (20.05.2019)

⁸⁵⁶ <https://www.refworld.org/cgi-bin/txis/vtx/rwmain?docid=47fdfb20f> (19.05.2019)

28.05.2003 tarihli Avrupa Konseyi İnternette İletişim Özgürlüğü Deklarasyonu⁸⁵⁷, 1986'dan itibaren dönemsel yapılan Avrupa Bakanlar Konferansı Kitle İletişim Politikası Siyasi Bildirileri⁸⁵⁸, 1952'den itibaren ara ara yapılan Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Bilgi Toplumunda İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Bildirileri⁸⁵⁹ olarak sayılabilir.⁸⁶⁰

Bu verilerden, unutulma hakkı ile ilgili tüm hukuki düzenlemelerin de günümüzde internetteki ifade ve düşünce hürriyetini kullanmanın bir sınırı olarak değerlendirilebileceği kanaati oluşmuştur.

Çatışan haklar bağlamında Kıta Avrupa, unutulma hakkını kişilikle bütünleşik unsurlardan özel hayatın, şerefın, onurun, şöhretin korunması hakları bağlamında ele alarak⁸⁶¹ özellikle hakka esas İsviçre Federal Mahkemesi'nin içtihatları doğrultusunda ahlaki ve hukuksal bir yaklaşım benimsemiştir.

İsviçre Federal Mahkemesi hak temelli bu yaklaşımı doğrultusunda kişi güvenliğinin, özgürlüğünün bir görünümü olan kişisel verilerin kişi tarafından sıkı bir biçimde kontrol hakkını da benimsemiştir.⁸⁶² Kişisel bilgilerin ihlal yolu ile özellikle medya ve basın tarafından kullanılmasında, hangi hakkın ağır bastığı yargı içtihatları doğrultusunda belirlenmekte; bu içtihatlarda da daha çok ahlaki ve hukuki insan hakları değerleri kapsamında denge kurulmaya çalışılmaktadır.⁸⁶³

⁸⁵⁷ <https://www.osce.org/fom/31507?download=true> (19.05.2019)

⁸⁵⁸ 10.12.1986- 7-8.11.2013 tarihleri arasındaki Siyasi Bildiriler için bkz. <https://rm.coe.int/16806461fb> (19.05.2019)

⁸⁵⁹ 1952- 2014 arası Bildiriler için bkz. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680645b44> (19.05.2019)

⁸⁶⁰ Avcı, s. 250- 268.

⁸⁶¹ Weber, s. 121.

⁸⁶² Ausloos, s. 2-3.

⁸⁶³ Başalp, "Regülasyon", s. 93.

Örneğin “*Delfi AS ve Estonya*” kararında⁸⁶⁴, mahkeme; şöhretin ve adın korunması kapsamında, demokratik bir toplumda ifade özgürlüğüne müdahalenin mümkün olup olmayacağını belirlerken, haklar arası denge mekanizmasını harekete geçirmenin gerektiğini, dengenin dava konusu internet portalında yer alan bilgilerin kamu yararı, kamusal nitelikli kişi, bilginin doğruluğu, ilgilinin önceki tutumu, verinin elde edilme yöntemi, yayın içeriği, yayın sonuçları, yayının veriliş şekli gibi tüm unsurların beraberce analizi ile sağlanacağını açıklamıştır. Tüm bu değerlendirmeler kapsamında mahkeme, internet portföyündeki bilgilerin davacının kişilik haklarından onur ve itibarını zedelediğine hükmetmiştir.⁸⁶⁵

Unutulma hakkı genel itibarıyla dijital mecradaki yayınlar için kullanıldığından AİHM, kişilik hakkını zedeleyen bir dijital habere dair unutulma hakkı kullanılmak istendiğinde⁸⁶⁶ taraflar arasından dengeyi gözeterek⁸⁶⁷ kişilik haklarının korunmasını sağlamaya çalışırken, bir yandan da basın ve ifade hürriyeti açısından mümkün olan en hafif müdahale yolunu tercih etmektedir.

Örneğin AİHM denge kurarken, dijital haber arşivden kaldırılmamakla, ya da erişimi tamamen engellenmemekle hak sahibinin kişilik hakkının korunması imkânı olabiliyorsa bilgiyi yok etmektense bu durumu tercih etmektedir. Yani daha yumuşak bir giderim olarak, cinsel suçlar istisna olmak üzere, sadece önceki ve eskimiş haberlerin arama motorlarının sonuçlarında görünmemesini sağlayacak önlemler uygun olduğu şekilde alınmaktadır.

⁸⁶⁴ AİHM, 16.06.2015 tarihli, Başvuru No: 64569/09 sayılı kararı, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2264569/09%22\],%22itemid%22:\[%22001-155105%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2264569/09%22],%22itemid%22:[%22001-155105%22]}) (E.T. 20.05.2019)

⁸⁶⁵ Ocak, s. 526- 527.

⁸⁶⁶ Dijital alan yani internetteki ifade özgürlüğü hakkı ve unutulma hakkı karşı karşıya geldiğinde adil bir dengeyi sağlayabilmenin son derece güç olduğu, internetin tezatlıklarla dolu bir alan olup ifade özgürlüğünün sağlanmasındaki en önemli unsur olmasının yanı sıra bir o kadar bireylerin mahremiyet, özel hayat gibi alanlarına müdahalede en sorunlu alan olmaya başlamış olması neticesinde, daha hassas dengeler barındırdığı hakkında, bkz. Ocak, s. 509.

⁸⁶⁷ Parlak Börü, “*Avrupa Usul Hukukunda Özel Yaşam Alanının Korunması: Avrupa Adalet Divanı'nın 25.10.2011 tarihli C-509/09 ve C-161/10 No'lu Kararı(Edateadvertising)*”, Prof. Dr. Ramazan Arslan'a Armağan, Ankara 2015, C.1, Yetkin Basımevi, s. 478.

AİHM, bu yapıda hükümler kurarken bir yandan da medyanın kamuoyunda etki yaratırken tarafsız ve doğru hareket etmesi gereğini, toplumu yönlendirme güç ve yetkisini bu doğrultudaki sorumluluklarını gözeterek gerçekleştirmesi gerektiğini vurgulamaktadır.⁸⁶⁸

Haberin gerçek olmasının hukuka uygunluk kriteri olmasına rağmen AİHM; “*Markt Intern*” adıyla anılan bir kararda⁸⁶⁹, AİHS’nin⁸⁷⁰ 10. maddesini gerekçe olarak, haber içeriği gerçek olduğu halde, özel hayatın korunmasının haberin üzerinde olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiş ve içeriği doğru ve gerçek haberin yayınına hukuka aykırı bulmuştur.⁸⁷¹

AİHM’nin genel kanısı, eğer kamu yararı varsa basın ve ifade özgürlüğünün çatıştığı diğer haklara ağır basması yönünde olmaktadır.

Örneğin AİHM’nin “*Thorgeirson*” kararında⁸⁷²; basının kamu yararını içeren noktalardaki görevini, hukuka uygun sayılmıştır. Mahkeme, genel anlamda kişisel menfaatleri üstün tutan anlayışına zıt şekilde, kamu yararı söz konusu olduğunda, ifade ve basın lehine davranabilmektedir. Bu açıdan AİHM, kamu yararı kavramının çok önemli olduğunu, bu kavram değerlendirilirken yayının, yüksek toplumsal etik ve ahlak değerlerine göre mi yoksa sadece belli kişilerin merak ve ilgi kıstaslarına göre mi yayınlandığı ayrımının doğru yapılması gerektiği şeklindeki görüşlerini içtihatlarında belirtmiştir.⁸⁷³

⁸⁶⁸ Sözüer, s.82-83.

⁸⁶⁹ AİHM, 20.11.1989 tarihli, Başvuru No: 10572/83 olan kararı, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57648%22%5D%7D> (E.T. 20.05.2019)

⁸⁷⁰ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (02.05.2019)

⁸⁷¹ Doğan, P., “*Çatışan İki Değer: Haber Verme ve Kişilik Hakkı*”, Ankara Barosu Dergisi, 2014, C.4, s. 489.

⁸⁷² AİHM, 25.06.1992 tarihli, Başvuru No: 13770/88 olan kararı, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57795%22%5D%7D> (E.T. 21.05.2019)

⁸⁷³ Doğan, s. 487.

AİHM, şöhrete saygı ve şöhretin korunması hususunda, düşünce ve ifadeyi açıklamadaki sınırlar arasında sayılan “*meşru amaç*” kriterine vurgu yaparak⁸⁷⁴ pek çok karar almış ve ifade ve basın hürriyetinin unutulma hakkı ile çatıştığını belirtmiştir. Mahkeme, tüm bu hakları eş değer oldukları yorumu ile değerlendirirken, aralarındaki dengenin gözetilmesinin önemini vurgulamıştır.

AİHM, bu dengedeki ilkeleri; ilgili yayının kamusal fayda sağlayıp sağlamadığı,⁸⁷⁵ ilgili kişinin tanınmışlık düzeyi, ilgili kişinin kamuya mal olmuş kişi olup olmadığı, kişinin önceki hayat ve davranışları, kişiye yönelik yapılan yayının içeriği ve bilginin biçimi şeklinde açıklamaktadır. Fransız mahkemeleri, ilgili yayının toplum için gerekli olup olmadığı ölçütünü ağırlıklı şekilde kullanırken; Alman-İsviçre mahkemeleri de “*güncel gelişme*” faktörlerini esas alarak pek çok karar vermiştir.⁸⁷⁶

Birleşik Krallık Mahkemesi’nin unutulma hakkının kullanıldığı esas alanlardan olan internet yayıncılığı ile ilgili verdiği “*Times Newspapers Ltd-United Kingdom*” kararına⁸⁷⁷ esas dava; Birleşik Krallık yasalarında internet yayıncılığı ile ilgili olan ve yayın eğer hakaret içermekte ise yayının her tıklanışında, içeriğe her erişim sağlanışında hakaret davası açısından tekrar yeni bir hakaret suçu oluştuğunu düzenleyen hükmün, ifade özgürlüğünün aşırı ve orantısız şekilde zedelenmesine imkân verdiği ve internet üzerinde arşiv olarak bir bilginin saklanması hakkını zedelediği iddiasıyla açılmıştır.

⁸⁷⁴ Erdem, B., *Avrupa Standartlarına Göre Türkiye’de Basın Özgürlüğü*, İstanbul 2017, Cinius Yayınları, s. 140- 144.

⁸⁷⁵ Unutulma hakkının Kıta Avrupa’da ifade ve basın özgürlüğü hakkı ile dengesindeki ana ölçütün, kamusal yarar olduğuna ilişkin olarak, bkz. Werro, s. 290-291.

⁸⁷⁶ Sözüer, s. 79, 81.(Paris Temyiz Mahkemesi’nin 15 yıl önceki bir olayın gündeme getirilmesi hakkında “...somut olayda toplumun bilgilendirilmesine ilişkin gereklilik olmadığından...” unutulma hakkını kabul etmesi ve İsviçre- Almanya mahkemelerinin, eski suçluların rehabilite olup aradan zaman geçtikten sonra suç geçmişlerinin tekrar gündeme taşınmasının ancak “...güncel gelişmelerin bu durumu haklı kılmayı gerektirmesi...” durumunda mümkün olabileceği ile ilgili bkz. Sözüer, a.y.)

⁸⁷⁷ AİHM, 10.03.2009 tarihli, Başvuru No: 3002/03 ve 23676/03 olan [2009] EMLR 14 sayılı kararı, <https://www.5rb.com/wp-content/uploads/2013/10/Times-Newspapers-Ltd-v-UK-ECHR-10-Mar-2009.pdf> (E.T. 22.05.2019)

Mahkeme “*Times Newspapers Ltd-United Kingdom*” kararında⁸⁷⁸; internet yayıncılığı bünyesinde oluşturulan arşivlerin bilgiyi muhafaza etme ve halka ücretsiz sunarak halkın bilgilendirilmesine katkılarının yadsınamayacağını, ancak çatışan haklar arasında denge kurmak gerektiğini, güncel haberlerden ziyade geçmişe yönelik ve eskimiş haberler açısından basının sorumlu gazetecilik görevinin daha dikkatli, özenli ve daha baskın bir biçimde yerine getirilmesinin gerekli olduğunu, bu şekilde geçmiş verilerin yayınlanmasına dair çok daha katı bir sorumluluk anlayışının gerektiğini, haberin gerçekliğini teyit konusunda da yayıncının daha dikkatli olmasının esas olduğunu vurgulamıştır.⁸⁷⁹

Düşünceyi ve ifadeyi açıklama özgürlüğü kapsamında AİHM tarafından 1976’da görülen “*Handyside-İngiltere*” kararında⁸⁸⁰; bireysel ve toplumsal gelişim açısından ifade özgürlüğünün vazgeçilemez olduğu, ifade özgürlüğüne getirilen her sınırlamanın, meşru amaç doğrultusunda geçerli olabileceği belirtilmektedir.⁸⁸¹

Sonuç itibariyle unutulma hakkının ifade, bilgi alma, haberleşme gibi haklarla çatışabildiği bir gerçektir. Tüm bu hakların değerlendirilmesinde mahkemeler, haklar arasında denge mekanizması ile somut olaya göre adaleti sağlamaya gayret etmektedir.

Unutulma hakkının internet yayın ve haberlerine dair kullanılmasının gerçekleştirilme şekillerini özet olarak belirtmemiz gerekirse; 1- Haberin/ yayının mevcut duruma göre güncellenmesi, 2- Haberin/ yayının arşivden çıkarılması, 3- Haber/ yayın arşivinin içeriğinde değişiklik yapılması, 4- Haberin/ yayının ilgili kişiyle bağlantılı hale gelmesini sağlayan linkin kaldırılması, 5- İlgili kişi adı ile arama yapılarak ilgili habere/yayına ulaşılmamasının sağlanması, 6- Haberin/ yayının

⁸⁷⁸ <https://www.5rb.com/wp-content/uploads/2013/10/Times-Newspapers-Ltd-v-UK-ECHR-10-Mar-2009.pdf> (21.05.2019)

⁸⁷⁹ Ocak, s. 525; Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 26-27.

⁸⁸⁰ AİHM, 07.12.1976 tarihli, Başvuru No: 5493/72 sayılı karar, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57499%22%5D%7D> (21.05.2019)

⁸⁸¹ Yüzer, s. 180.

ilgili kişiyi doğrudan içermesinin ve işaret etmesinin engellenmesi şeklinde sayılabilir.⁸⁸²

3.5.5.4. ABD Hukuku Açısından Unutulma Hakkı ile Çatışan Haklar

İfade özgürlüğünü anayasal platformda ilk kabul eden ülke ABD'dir. "Bill of Rights" yani Amerikan Anayasası'nın ilk maddesi ifade özgürlüğü ile ilgilidir.⁸⁸³

ABD'nin ifade ve düşünce özgürlüğünü son derece katı şekilde koruyucu bir eğilimi, tarihten itibaren süre gelmektedir. Amerikan Yüksek Mahkemesi'nin özellikle son yıllardaki içtihatlarında, hakkı yorumlarken ifade özgürlüğünün koruma alanını aşırı şekilde genişletmiş olmasından da bu durum tespit edilebilmektedir.⁸⁸⁴

ABD içtihatlarında; ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü gibi kavramlar diğer kişisel haklarla çatıştığında, mahkemelerin hakları çıkar dengeleme ve önem düzeyi açısından teste tabi tuttuklarını ve ifade özgürlüğünün baskın korunması nedeniyle bu denge mekanizmasında ağırlıklı olarak toplumun bilgi edinme hakkının üstün geldiği görülmektedir.⁸⁸⁵

Örneğin ABD Yüce Mahkemesi, "National Socialist ve Village of Skokie" kararında⁸⁸⁶, Nazi taraftarları lehine hüküm kurarak onların toplantı, gösteriş, yürüyüş ve ifade özgürlüğü haklarını korumuştur.⁸⁸⁷

ABD Yüksek Mahkemesi bir başka kararında, bir tecavüz mağduru hakkında yapılan bir yargılama ile ilgili olarak, tecavüz gibi mağdur için utanç verici bir

⁸⁸² Sözüer, s. 31.

⁸⁸³ Yavuz, s. 86.

⁸⁸⁴ Avcı, s. 112-113.

⁸⁸⁵ Weber, s. 122.

⁸⁸⁶ ABD Federal Mahkemesi'nin, 14.06.1977 tarihli, No: 76-1786, 432 US 43 kararı, <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/432/43/> (22.05.2019)

⁸⁸⁷ Yavuz, s. 86.

durum dahi eğer gerçekse, doğru bilgiyse ve doğru şekilde elde edildiyse, ifade özgürlüğü kapsamında olup bu durumun ifade edilmesini engelleyici yasaların çıkarılamayacağına hükmetmiştir. Bu yaklaşım, ABD hukuk sisteminde ifade özgürlüğünün mutlak olduğunu, diğer haklar ile menfaat ölçümüne, denge mekanizmasına dahi gidilmediğini, bunun da ABD Anayasası'nın ilk maddesinde ifade özgürlüğünün mutlak düzenlemesinden kaynaklandığını göstermektedir.⁸⁸⁸

Amerikan Anayasası'ndaki ifade özgürlüğünü yasal ve içtihadî olarak sınırlandırabilecek bir tutum içerisinde bulunabilmek; ifade özgürlüğüne yüklenen keskin ve sınırlanamaz bir temel hak misyonu nedeni ile mümkün olmadığından, unutulma hakkına yönelik ABD ve AB yaklaşımının çok sert hatlarla ayrılması sonucu ortaya çıkmıştır.⁸⁸⁹

Amerikan demokrasisinde çok önemli bir yere sahip olan ifade ve düşünce özgürlüğünün karşısına bir başka hak çıktığında, ifade hürriyetine hâle gelmemesi açısından, diğer çatışan hak için çok sıkı ve sert bir denetim söz konusu olmaktadır. Unutulma hakkı da ifade özgürlüğünün kısıtlanmasını sağlayabilen bir hak olduğu için ABD hukuk sisteminde sıkı hukuksal denetime maruz kalmaktadır.⁸⁹⁰

Unutulma hakkına AB'nin hak temelli yaklaşımı, ABD hukukunda olumsuz karşılanmaktadır. AB hukuku uygulamalarının; unutulma hakkından ötürü internet yayınlarında, sosyal medyada veya dijital iletişim alanlarında sansürü⁸⁹¹ ve ifade özgürlüğünün kısıtlanması sonucunu doğuracağı endişesi, ABD hukuku açısından unutulma hakkına genel bakış açısını ifade etmektedir.⁸⁹²

⁸⁸⁸ Önok, s. 176.

⁸⁸⁹ Önok, s. 173.(AB ve ABD'nin ifade özgürlüğüne bakış açılarındaki farklılık için bkz. Weber, s. 122; Werro, s. 299-300.)

⁸⁹⁰ Antani, R., "The Resistance of Memory: Could the European Union's Right to Be Forgotten Exist in the United States?", Berkeley Technology Law Journal, 2015, C.30, S.385, s. 16.

⁸⁹¹ Weber, s. 122.

⁸⁹² Akgül, "Unutulma Hakkı", s. 26; Ocak, s. 509.

Kıta Avrupa’da şeref, onur, saygınlık, özel hayat, kişisel verilerin korunması gibi haklarla hukuksal ve ahlaki temelli olarak gelişme gösteren unutulma hakkı modelinin⁸⁹³; kişisel verilerin korunması hususunda bireysel çıkarı değil kurumsal şirket çıkarlarını gözeten,⁸⁹⁴ unutulma hakkı karşısında ifade özgürlüğünü daha baskın koruyan bir ABD modeli⁸⁹⁵ içerisinde uygulanmasının ve adaptasyonunun güçlüğü açıktır.⁸⁹⁶

Her ne kadar unutulma hakkına dair ayrı bir düzenlemesi olmasa ve AB hukuku uygulamalarına da ifade özgürlüğü kapsamında sert bir bakış açısı mevcut olsa da aslında unutulma hakkının içeriğindeki bir takım değer ve amaçları koruyan hüküm ve düzenlemelere, ABD hukuk modelinde de rastlanmaktadır.

Örneğin;

ABD hukuk sisteminde, kişisel verilerin korunması sistemsal bir düzenlemeye tabi değildir. Tek ve ayrı bir kişisel verilerin korunması yasası bulunmamaktadır. Kişisel veriler, daha çok mahkeme kararları ve ayrı ayrı özel yasaların içerdiği hükümler vesilesi ile korunur. 1974 tarihli Özel Yaşamın Gizliliği Kanunu, 1966 tarihli Bilgi Edinme Kanunu gibi düzenlemeler ile kişisel veriler korunmaktadır.⁸⁹⁷

Unutulma hakkı, anlam olarak kişinin geçmişte bırakmak istediği dijital alandaki izleri ile bağlantısının bugününü etkilememesi açısından kesilmesini, bir

⁸⁹³ Weber, s. 121.

⁸⁹⁴ Söyler, s. 120. (ABAD’ın 13 Mayıs 2014 tarihli Google kararının - C- 131/12 K. sayılı kararı, kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T.18.03.2019)- Amerikan merkezli bir şirkete yani Google’a uygulanmasına, şirketlerin geniş çaplı itirazları olmuştur. Gilbert, F., “*The Right of Erasure or Right to Be Forgotten: What the Recent Laws, Cases, and Guidelines Mean for Global companies*”, Journal of Internet Law, 2015, C. 18, S. 8, s. 17.

⁸⁹⁵ Werro, s. 292 vd.

⁸⁹⁶ Gülener, s. 227; Antani, s. 37.(Önok’un belirttiği üzere unutulma hakkının uygulanması hususunda ABD ve AB mahkemelerinin hukuk yorumlamaları ve bakış açıları farklı da olsa sistemlerin entegrasyonu mümkündür. Önok, s. 173.)

⁸⁹⁷ Söyler, s. 119; Özdemir, s. 73-74.

daha o veriyle kişi arasında ilgi bulunamaması yönünde gereken dijital tekniklerin uygulanmasını içermektedir.⁸⁹⁸

ABD hukuk sisteminde bu amaçlara karşılık gelen Af Kanunu (Amnesty Law), borçlunun yeni fırsatlar için desteklenmesini, işlerini tekrar yoluna koyup ekonomi ve topluma kazandırılması esaslarını içeren İcra İflas Kanunu (*Bankruptcy Code*), Tüketicilere dair kredibilite hesaplamalarındaki ilkeleri içeren ve tüketiciyi koruyan “*Fair Credit Reporting Act*” gibi yasaların varlığı aslında ABD hukuk sisteminin hak içeriği olarak unutulma hakkına yabancı olmadığını göstermektedir. Sadece belirli teknik uyumlamalar ve doğru düzenlemeler yapılırsa sistemin unutulma hakkına adaptasyonunun mümkün olabileceği görüşleri⁸⁹⁹ öne sürülmektedir.⁹⁰⁰

Unutulma hakkının bilgi edinme hakkı ile çatışmaya düştüğünün en bilinen örneklerinden birisi de dünya basınında “*Wikipedia / Wolfgang Werle ve Manfred Lauber*” kararı⁹⁰¹ olarak adlandırılan davadır. Bu dava; kamunun bilgi edinme hakkı, ifade özgürlüğü ile unutulma hakkını karşı karşıya getirmiştir. Aynı zamanda özel hayatın gizliliği ve şeref ve haysiyetin korunması haklarının değerlendirilmesini sağlaması, bireysel ve kamusal menfaat çatışmasını ve AB ile ABD arasındaki hukuki bakış farklarını ortaya koyması açısından önemlidir.⁹⁰²

Dava özetle iki Alman vatandaşının 1973 tarihinde bir Alman aktörü öldürmeleri sonucunda cinayetten hüküm giymelerini, cezalarının infazını tamamlamalarına rağmen adlarının halen Amerikan internet bilgi bankası

⁸⁹⁸ Kutlu/ Kahraman, s. 48; Ocak, s. 510.

⁸⁹⁹ ABD için de unutulma hakkının uygulanmasının uygun olduğuna dair, bkz. Sterling, G. “*Consumer Group Petitions FTC to Bring Europe’s Right to Be Forgotten to Us*”, <https://searchengineland.com/consumer-group-petitions-ftc-to-bring-right-to-be-forgotten-to-us-224808> (E.T. 16.05.2019)

⁹⁰⁰ Yavuz, s. 88-90.

⁹⁰¹ Karar metnine ulaşamamıştır. İlgili dava bilgileri, Şerefoğlu Henkoğlu s. 202; Akkurt, “*Unutulma Hakkı*”, s. 2618’den naklen alınmıştır. Kararla ilgili haber için bkz. <https://www.nytimes.com/2009/11/13/us/13wiki.html> (21.06.2019)

⁹⁰² Şerefoğlu Henkoğlu, s. 202; Akkurt, “*Unutulma Hakkı*”, s. 2618.

statüsündeki Wikipedia’da cinayet ile özdeş şekilde yer alması noktasına dayanır. Davacılar; Wikipedia’da bulunan içerik ile kendilerinin bağlantısının kesilmesi gerektiğini, halen isimlerinin bu cinayet ile ilgili sitede anılıyor olmasının şöhretlerini kötü etkilediğini, yeni bir yaşama geçmelerini ve unutulmalarını zorlaştırdığını belirtmiştir.⁹⁰³

Hamburg mahkemesi tarafından özel hayatın ihlal edildiği gerekçesi ile dava kabul edilerek Wikipedia’da, davacıların adlarının ilgili cinayetle yan yana getirilecek şekilde yayın yapılması yasaklanmıştır. Almanca yayın yapan Wikipedia sayfasından davacıların isimleri çıkartılmış, site Amerika tabanlı olduğu için İngilizce yayın sayfasından ise isimler çıkarılamamıştır. Wikipedia Foundation Inc. yetkilileri kuruluşun ifade özgürlüğü ve bağımsızlık temelli yayın yaptığını ve içeriğin kaldırılmasının İngilizce yayın editörünün takdirinde olduğunu belirtmiştir. Editörler; ifade, basın ve kamunun bilgi alma haklarını gerekçe göstererek içeriği kaldırmayı ret etmişlerdir. Davacılar, İngilizce Wikipedia sayfasına da aynı talepleri yöneltmelerine rağmen müspet bir sonuç alamamıştır.⁹⁰⁴

Bu dava Wikipedia Foundation. Inc ile davacılar arası bir hukuk savaşına dönüşmüş, her ne kadar ilk derece Alman yargısı davalıları haklı bulup ilk başta Wikipedia Almanca yayınından içeriğin kaldırılması kararı vermiş olsa da Alman Anayasa Mahkemesi’nin 2009 tarihli olarak verdiği ve yerel mahkeme kararının ifade özgürlüğüne hanel getirdiğinden bahisli bozma kararı sonucunda Wikipedia Almanya sayfası tekrar davacılarla ilgili yayın içeriğini erişime açmıştır.⁹⁰⁵

Bu dava ifade, basın ve bilgi alma özgürlüğü ile özel hayatın, şöhretin korunmasının ve unutulma hakkının en çetin savaşlarından birisi olmuştur. Dava

⁹⁰³ Güleener, s. 227.

⁹⁰⁴ Akkurt, “Unutulma Hakkı”, s. 2618.

⁹⁰⁵ Şerefoğlu Henkoğlu, s. 203.

ayrıca sosyal ağ ve sosyal medyada unutulmanın hiç de kolay olmadığını en büyük kanıtlarından sayılmaktadır.⁹⁰⁶

3.5.6. Kamuya Mal Olmuş- Kamusal Kimlikli- Tanınmış Kişi

Toplum hayatını oluşturan kişiler; anonim şekilde yaşamlarına devam eden sıradan kişiler ve konumları itibariyle toplumsal ilgi odağı olan kamuya mal olan kişiler olarak sistematize edilir.⁹⁰⁷

Kamuya mal olmuş kişi, kamuoyunun gündem ve dikkatinde olan, kamu hayatında görünür roller edinen, o günün şartlarında tanınmışlığı olan ya da eserlerini kamuoyuna sunarak tanınan, özel bir görevi faaliyet, mensup olduğu soy, yaptığı iş veya vuku bulan bir olay nedeniyle kamunun ilgisine mazhar olan kişi olarak tanımlanır.⁹⁰⁸

Sıradan kişiler için yaşam alanları içerisinde, ortak alana giren hukuki eylemlerinin kamuya arz edilmesinde rıza gerekmemektedir. Özel yaşam alanı ise, özel hayatın korunması hakkı kapsamındadır. Örneğin bir kişinin ortak ve kamuya açık bir seminerde yaptığı bir konuşmanın basında yer alması genel kabul uyarınca hukuka aykırı sayılmamaktadır. Çünkü ortak yaşam alanındaki bir faaliyete katılan kişinin örtülü rızasının olduğu varsayılmaktadır.⁹⁰⁹

⁹⁰⁶ Sözüer, s. 21. (Bir başka erişim engelleme örneği olarak Almanya'dan bir milletvekilinin Wikipedia'da hakkında yer alan gerçek dışı içeriklerin kişiliğini zedelediğini iddia ederek, Lübeck Bölgesel Mahkemesi kararı ile www.wikipedia.de internet sitesinin tüm erişimini ihtiyati tedbirle kapattırılmış olmasına dair bkz. ilgili erişim engelleme haberi; <https://www.haberturk.com/ekonomi/teknoloji/haber/109137-wikipedia-almanyada-kapatildi#> (E.T. 26.05.2019)

⁹⁰⁷ Güneş Peschke, s. 53.

⁹⁰⁸ Kurt, M., “*Kamuya Mal Olmuş Kişi Kavramı*”, AÜHFD, 2017, C.66, S.3, s. 583- 585.

⁹⁰⁹ Acabey, s. 28.(Oysa ki ortak yaşam alanı olan plajdaki herhangi bir kadının mayolu bir fotoğrafının izinsiz kullanılması, örtülü rıza dâhilinde sayılamaz ve eylem ihlal niteliğinde olur. Acabey, a.y.)

Kamuya mal olan kişiler ile sıradan kişilerin ise bazı hukuksal eylemlerin sonuçlarına katlanma yükümlülüğünde farklılıklar olmaktadır.⁹¹⁰

Önemli mevkileri bulunan devlet yönetimindeki kimseler, politikacılar, tarihe mal olmuş kimseler, ünlü sporcular, oyuncular, sanatçılar, ünlü ve toplumca tanınmış ailelerin mensupları gibi kimseler için özel hayat alanının sınırları daralabilmektedir.⁹¹¹ Bu durum, kamusal yararın özel yararın önüne geçmesinden ötürü meydana gelmektedir. Örneğin kamu yararı saiki ile ilgi söz konusu ise bu kişilerin hayat öyküleri yayınlanabilir.⁹¹²

Üstün kamusal menfaat saiki ile normalde özel hayat sınırlarında olan bir haber, kamusal kimlikli kişilerin özel hayatı söz konusu olunca ihlal sayılmayabilir.⁹¹³

Ayrıca kamuya mal olmuş kişilerin mesleki bilgileri de basın tarafından paylaşılabilir. Mesleki anlamda, özel hayatı ile ilgili bir veri, örneğin bir politikacının aynı zamanda yasa dışı örgüt üyeliği gibi kamusal menfaat gereği açıklanabilir. Meslek edinimleri hem kamu yararı gereği, hem de kamusal kişi olmaktan ötürü özel hayat kapsamında sayılmamaktadır.⁹¹⁴ Tüm bu durumlar; toplumun bilgi edinme özgürlüğü, basın hürriyeti, kamu yararı, özel hayatın sınırları gibi faktörlerin kamuya mal olmuş kişiler açısından daha farklı yorumlanması gerektiğini göstermektedir.⁹¹⁵

Örneğin kamuya mal olmuş kişilerce meydana getirilen olaylar güncelliğini çok daha uzun süre korur. Bu kişilerin geçmişte yaptıkları, sebep oldukları olaylar

⁹¹⁰ Kurt, s. 581.

⁹¹¹ Güneş Peschke, s. 53.

⁹¹² Kara Kılıçarslan, s. 107.

⁹¹³ Acabey, s. 28.

⁹¹⁴ Kara Kılıçarslan, s. 111-112.

⁹¹⁵ Kurt, s. 601.

kamuoyu ilgilenmeye başladığı takdirde güncel hale gelir ve ilgili meşhur kişinin buna katlanma yükümlülüğü doğar.⁹¹⁶

İsviçre ve Alman Yüksek mahkemeleri içtihatlarında genel anlamda kamuya mal olmuş kişiler için mutlak ve nisbi olarak mal olma şeklinde bir ayrıma gitmektedir. Burada nisbiden kasıt; sadece somut olay doğrultusunda kamunun dikkatini geçici çeken kişiye hasredilerek kullanılmasıdır. Türk Yargıtay'ı bu şekilde bir ayrıma gitmeksizin kamuya mal olan kişi tek ve dar bir profilden değerlendirmekte ve genellikle içtihatlarında siyasetçilerin, kamuya mal olmuş kişilerin sert olarak nitelendirilecek eleştirilere bile katlanma yükümlülüğü olduğu yönünde hükümler kurmaktadır.

Yargıtay 4. HD'nin kararında⁹¹⁷, “...kamuya mal olmuş kişilerle karşılaştırıldığında özel kişilere yönelik eleştirilerin sınırları daha dardır. ...Davacı bürokrat, eleştiri ağır dahi olsa olağandan daha fazla katlanabilmelidir...” şeklinde hüküm kurulmuştur.⁹¹⁸

AİHM, “Lingens-Austria” kararında⁹¹⁹ “siyasetçi- sıradan vatandaş” ayrımı yaparak siyasetçilerin eleştirilere katlanmakta daha toleranslı olması gerektiğini belirtmiştir.⁹²⁰

ABAD, özel hayatı ve gizliliği ihlal edilen kişilere dair “*menfaatlerin odak noktasının belirlenmesi*” şeklinde bir kriter de geliştirmiştir. Bu kriter tam net olmamakla birlikte, Divan'ın bir kararında⁹²¹ (“*Date Adverstising GMBH, Oliver*

⁹¹⁶ Kara Kılıçarslan, s. 107.

⁹¹⁷ Yargıtay 4. HD, 2014/1846 E., 2014/16594 K. Sayılı ve 4.12.2014 tarihli kararı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

⁹¹⁸ Kurt, s. 591.

⁹¹⁹ AİHM, 08.07.1986 tarihli, Başvuru No: 9815/82 sayılı kararı, bkz. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57523%22%5D%7D> (19.05.2019)

⁹²⁰ Acabey, s. 25; Güneş Peschke, s. 54.

⁹²¹ ABAD, 25.10.2011 tarihli C-509 ve C-161/10 birleşik davası için kararı, bkz. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009CJ0509:EN:HTML> (19.05.2019)

Martinez, Robert Martinez & MGN Limited”) geçmektedir. Genel yorum, bu tür bir odak noktasının ailevi, mesleki sosyal çevreyi, mutad meskeni kapsadığı şeklindedir. Odak nokta kriteri, gezginler ve uluslararası ünlüler, kamusal nitelikli ve hatta evrensel etkiye sahip olmuş ünlüler açısından uygulama noktasında sıkıntılar çıkarabilmektedir.⁹²² Menfaatlerin odağının toplandığı nokta, kamuya mal olmuş kişiler için farklı çevreleri de devreye sokabilmektedir. Kriterin içeriğinin ne olduğu tam net olmamakla birlikte Divan; “*objektif bağlama noktası*” ile bu kriteri bağdaştırmış, ilgili davada⁹²³ uyuşmazlığa sebep olan haberin ya da bilginin türünün belirgin bir coğrafyada mağdur açısından özellikle daha önemli olup olmadığı, o coğrafi alandaki kişilerin ilgili habere meraklarının olup olmayacağına değerlendirilmesi noktasından hareket ederek odak nokta kriterinin uygulanacağına vurgu yapmıştır.⁹²⁴

Kamuya mal olan kişilerin her ne kadar özel hayat sınırları sıradan kişilere göre dar olsa da giz ve mahrem alanlarıyla ilgili kişilik hakları ve gizli yaşam alanlarının bulunması gerektiği görüşü mevcuttur. Mahrem alana dair bilgilerin yayımlanması, ister sıradan kişi olsun isterse kamusal nitelik kazanmış kişi için olsun her halükarda ihlal sayılmaktadır.⁹²⁵

Monaco Prensesi Caroline tarafından, alışveriş yaparken, tenis oynarken, ski yaparken, ata binerken, erkek arkadaşı ile otururken habersiz çekilen fotoğrafları ile ilgili olarak bir Alman gazetesine yöneltilmiş “*Von Hannover ve Almanya*” kararı⁹²⁶ için Alman Anayasa Mahkemesi 24.06.2004 karar tarihli kararında, kamuya açık

⁹²² Kurt, kamuya mal olma durumunun göreceli olduğunu, öncelikle yer bakımından bu göreceliğin söz konusu olup ihlal olarak addedilen saldırı nerede olduysa o yerdeki toplum ve coğrafya değerlendirilerek, ilgili kişinin ihlale uğradığı anda kamusal ilgi ve dikkati haiz olup olmadığının incelenmesi gerektiğini belirtir. Kurt, s. 602.

⁹²³ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009CJ0509:EN:HTML> (19.05.2019)

⁹²⁴ Parlak Börü, “*Avrupa Usul Hukukunda Özel Yaşam*”, s. 481-482.

⁹²⁵ Acabey, s. 28-29.

⁹²⁶ AİHM, 24.06.2004 tarihli, FINAL: 24.09.2004, Başvuru No: 59320/00 sayılı kararı, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-61853%22%5D%7D> (E.T.21.06.2019)

alanları kapsayan fotoğrafların basında yer alabileceğini fakat kapalı alanlarda çekilen fotoğrafların yasaklanması gerektiğini vurgulamıştır.⁹²⁷

Bu davada; Caroline ünlü biri olsa da kamusal bir görev ifa etmediği için özel yaşamına dair verilerinin yayınlanmasında kamu yararı olmadığı hükme bağlanmıştır.⁹²⁸ Karar; kamuya mal olmuş kişileri, sadece resmi göreve tabi olmalarına göre değerlendirdiğinden pek çok eleştiriye maruz kalmıştır. Oysa bir kişi resmi görevi olmaksızın da kamusal nitelikli olabilir ve bu kişinin hayatına dair detay ve veriler kamu yararı ve menfaati için önemli olabilir. Tüm bu açılardan kararın, hayatın gerçeklerini yansıtmadığı görüşü hâkim olmuştur.⁹²⁹

AİHM tarafından görülen “*Tammer-Estonya*” kararı⁹³⁰, bir siyasetçinin kendisi ve özel yaşamı hakkında hakarete varan yorumlarda bulunan bir gazeteciye dava etmesi, gazetecinin iç hukuk yargısı tarafından cezaya çarptırılması neticesinde AİHM önüne gelmesi ile verilmiştir. AİHM, 2001 tarihli kararında; bir siyasetçinin kamu görevi ile özel hayat sınırlarının ayrı olduğunu, gazetecinin siyasetçi ile ilgili yayınladığı verilerin siyasetçinin özel hayatına dair olup kamuyu ilgilendirmedeğini, basının haber yaptığı bu durumla ilgili bir kamu yararı bulunmadığını belirterek gazeteciye verilen cezanın AİHS⁹³¹ 10. madde ihlaline giremeyeceğini hüküm altına almıştır.⁹³²

Belirtilmesi gereken bir diğer husus; kamuya mal olmuş kişilerin çocuklarının durumudur. Acaba toplumsal ilgiye mazhar olan kamusal nitelikli kişilerin çocukları da aynı hukuki statüde olacak mıdır? 1973 tarihinde verilen, ABD’de, John F. Kennedy’nin ve eski eşi Jacqueline Kennedy’nin çocukları olan John ve Caroline’e,

⁹²⁷ Peschke, s. 154; Werro, s. 289.

⁹²⁸ Acabey, s. 29-30.

⁹²⁹ Kurt, s. 592; Güneş Peschke, s. 66-67.

⁹³⁰ AİHM, 06.02.2001 tarihli, FINAL:04.04.2001, Başvuru No: 41205/98 sayılı kararı, [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-59207%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-59207%22]}) (E.T.21.05.2019)

⁹³¹ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (02.05.2019)

⁹³² Tanju, s. 258.

paparazzilerin belirli mesafeden çok yaklaşmamları ve eğer buna uyulmazsa bu durumun özel hayatın ve gizliliğin ihlali sayılacağı hakkındaki “*Galella v. Onassis*” kararı⁹³³ önemlidir. Her ne kadar John F. Kennedy ölmüş de olsa mahkeme, çocuklarının açık alanda fotoğraflanmalarını, özel hayatın ihlali saymıştır.⁹³⁴

3.5.7. Haklara Yönelik Özet Değerlendirme

Unutulma hakkını destekleyen ve çatışan haklar ile değerler açısından özet olarak şu yargılara varılabilmektedir:

1- Dijital dünyadaki yeniliklerle ortaya çıkan unutulma hakkının asıl ihtiyaç duyulduğu nokta; aslında internetin insanlara sağladığı son derece geniş ifade alanlarından kaynaklanan ihlallere yönelik oluşmuştur.⁹³⁵

2- İnternet ortamının sağladığı sosyal mecralarda, sosyal platformlarda ve internet gazeteciliği yapılan alanlarda, internetin çok fazla insana kolay şekilde ulaşabilir olmasından ötürü ve internette daha özgür şekilde duygu, görüş ve düşünceler ifade edilebildiğinden ötürü ifade özgürlüğü kendi safını güçlendirmiştir.⁹³⁶

3- Bu durum bir denge mekanizması ve ihtiyaç olarak unutulma hakkını doğurmuştur.

4- Diğer karşı ve çatışılan haklar mutlak olmadığı gibi unutulma hakkı da mutlak değildir. Unutulma hakkı kullanılırken yayının içeriği, güncel olup olmadığı, tarihi bir kapsamı olup olmadığı, kamuya mal olmuş kişi unsuru, içeriğin yayında

⁹³³ Galella v. Onassis, US. Court of Appeals 2. C. 13.09.1973, 487, F.2d 986. (Güneş Peschke, s. 58, dip not 17’den naklen alıntı.)

⁹³⁴ Güneş Peschke, s. 58.

⁹³⁵ Elmalıca, s. 1610-1611.

⁹³⁶ Günaydın, s. 34-41; Elmalıca, s. 1618; Sırabaşı, *İnternet Hukuku*, s. 54.

kaldığı süre, haberdeki olgunun gerçekliği, halkın ilgisi gibi tüm unsurlar ile unutulma hakkının koruduğu değerlerin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.⁹³⁷

5- Unutulma hakkı kullanılırken basın, ifade, bilgi edinme, haberleşme hürriyeti gibi haklar ile çatışma olmaktadır. Unutulma hakkı, internette yer alan haber, yayın gibi sitelerin kişinin kendi adı ile bağlantısını kesmeye yarar. İnternet arama motorları sonuçlarından ilgili haber ve ilgili kişiyi birleştiren verilerin kısmen kaldırılmasını, karartılmasını, görünmemesini sağlar. Dolayısıyla bu hak; özel hayat, gizlilik, şeref ve haysiyet, kişisel verilerin korunması gibi kişinin haklarının gözetilebilmesine imkân sağlanmaktadır.⁹³⁸

6- Unutulma hakkı hem ahlaki içerikli hem de hukuksal boyutlu bir haktır. Gelişmesi, içtihat hukuku ile zamanın ve şartların konumuna göre şekillenmiştir. Unutulma hakkı kullanılırken diğer haklarla çatışma söz konusu olduğunda mahkemeler somut olayı dikkate alarak denge testi uygulaması ile haklar arasındaki çıkar noktalarını değerlendirmektedir.

Unutulma hakkı yargıçlar tarafından uygulanırken dayanak olan kişilik haklarından özel hayat, giz alanı, adın korunması, kişisel verilerin korunması gibi haklar da gözetilerek çatışan menfaatlere rağmen bu hakkın uygulanabilirliğinin mümkün olup olmadığı yasal koşullar, emsal kararlar, somut vaka, talep edenin konumu, ilgili verinin şartları gibi değerlendirmelerle saptanmaktadır.⁹³⁹

7- Unutulma hakkının ifade, basın, haber, kitle iletişim, haberleşme ve bilgi alma hakları ile en belirgin çatışmasının görüldüğü ABD hukuku ile unutulma hakkının dünyaya kazandırılmasının yegâne sebebi olan, “*hak temelli yaklaşımı*” ile unutulma hakkının gelişimine katkı sunan AB hukuku arasındaki görüş farkı, aslında unutulma hakkının anayasal ve yasal düzlemde tanınmayı gerektirip gerektirmediği

⁹³⁷ Ocak, s. 531.

⁹³⁸ Çırak, s. 172.

⁹³⁹ Sözüer, s. 49.

ve geniş bir düzlemde ise gerçekten bir temel hak olup olmadığı noktasından kaynaklanmaktadır.⁹⁴⁰

⁹⁴⁰ Akkurt, “Unutulma Hakkı”, s. 2619.

BÖLÜM IV.

UNUTULMA HAKKININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE ULUSLARARASI UYGULAMALAR

4.1. ABD Hukukunda Unutulma Hakkı

Hakkın sağladığı koruma açısından ABD hukukunda ilk kez Kaliforniya Temyiz Mahkemesi'nin 1931 tarihli "*Melvin v. Reid*" kararında⁹⁴¹ unutulma hakkı; ifade olarak olmasa da dolaylı olarak var olmuştur.⁹⁴²

Hayatının bir bölümünde fahişelik yapmış ve cinayet işlemiş bir kadın olan davacı, 1918'den itibaren geçmişine bir sünger çekmiş, evlenmiş ve toplumda yargılanmamak için geçmişini yeni sosyal çevresinden saklamıştır. Hakkında, beraat etmesinden 7 yıl sonra, 1925'te "*The Red Kimono*" adlı bir film çekilmiş ve geçmiş hayatının bu filmde yer alması sonucunda toplumsal rehabilitesine, özel hayatına, şan ve şöhretine zarar verildiği iddiası ile tazminat talebi söz konusu olmuştur.⁹⁴³

Mahkeme davacıyı haklı bularak, özel hayatın gizliliğinin korunması gerektiğinden bahisle, davayı ABD Anayasası'nda bulunan "*mutluluğu arama hakkı*" na dayandırmıştır.⁹⁴⁴

⁹⁴¹ Kaliforniya Temyiz Mahkemesi, 112 Cal App 285 (Cal.Ct.App.1931), <https://casetext.com/case/melvin-v-reid> (E.T.21.05.2019)

⁹⁴² Yavuz, s. 87.

⁹⁴³ Antani, s. 1185; Yavuz, s. 87-88; Sözüer; s. 23-24; Akyürek; s. 60.

⁹⁴⁴ Yavuz, s. 88; Sözüer, s. 25.

Kararın verildiği dönemde Kaliforniya Anayasası ve yasalarında, özel hayatın korunması hükmü bulunmamakta idi. Mahkeme, yasal düzenlemelerinde özel hayatın korunması hakkı bulunan ülkelerin ve eyaletlerin düzenlemelerine ve yargısal içtihatlarına atıf yaparak bu hakka dayanabilmiştir. Karar⁹⁴⁵, ABD için özel hayatın korunması hakkı açısından bir manifesto olarak değerlendirildiği gibi unutulma hakkına tarihsel olarak ABD'nin çok da yabancı olmadığı şeklinde yorumlanmaktadır.⁹⁴⁶

“*Melvin v. Reid*” kararı⁹⁴⁷, ABD açısından unutulma hakkına en yakın karar olsa da unutulma hakkının asıl uygulanma unsuru olan dijital boyutu kapsamamaktadır. Bu anlamda tam olarak unutulma hakkı kararı sayılmamakla beraber hakkın tarihsel gelişimi aşamalarından mahremiyet, özel hayatın korunması gibi unsurları karşıladığı için tarihsel etki ve öneme sahiptir.⁹⁴⁸

“*Melvin v. Reid*” kararındaki⁹⁴⁹ unutulma hakkının temelini teşkil edecek yaklaşımın aksine 1990'larda adını bir cinsel suç mağduru olan Megan Kanka'dan alan ve cinsel suç mağdurlarının kimliklerini yaşadıkları yer yetkililerine ve çevrede yaşayanlara bildirmelerini mecburi kılan “*Megan Kanunları*”⁹⁵⁰ ile ABD, unutulma hakkının uygulanmasını neredeyse imkânsız bir duruma taşımıştır. Her ne kadar ABD'nin bilgi ve veri gizliliği açısından bir takım dağınık düzenlemeleri olsa da cinsel suç mağduruna bilgi verme zorunluluğu getiren bu tarz bir kanuni düzenlemenin; ölçülülük ilkesi kapsamında değerlendirme yapılırsa kişisel verilerin

⁹⁴⁵ Kaliforniya Temyiz Mahkemesi, 112 Cal App 285 (Cal.Ct.App.1931), <https://casetext.com/case/melvin-v-reid> (E.T.21.05.2019)

⁹⁴⁶ Antani, s. 1185. (Antani'nin belirttiği üzere günümüzde Kaliforniya Anayasası'nda özel hayatın korunması hakkında hüküm mevcuttur. Antani, s. 1185.)

⁹⁴⁷ Kaliforniya Temyiz Mahkemesi, 112 Cal App 285 (Cal.Ct.App.1931), <https://casetext.com/case/melvin-v-reid> (E.T.21.05.2019)

⁹⁴⁸ Yavuz, s. 88.

⁹⁴⁹ Kaliforniya Temyiz Mahkemesi, 112 Cal App 285 (Cal.Ct.App.1931), <https://casetext.com/case/melvin-v-reid> (E.T.21.05.2019)

⁹⁵⁰ Megan Kanunları hakkında bkz. <https://www.thoughtco.com/history-of-megans-law-973197> (19.05.2019)

korunması, gizlilik ve unutulma hakkı gibi haklara ne derece varlık tanıyacağı tartışmaya açıktır.⁹⁵¹

Unutulma hakkının uygulanışında; ABD sisteminde ifade özgürlüğünün Anayasal surette ve çok katı biçimde korunmakta olmasından ötürü AB yaklaşımı ile arasında oldukça büyük bir uçurum vardır. AB bünyesinde unutulma hakkı kişilik hakları içerisinde temel bir değer olarak nitelendirilirken; ABD bakış açısı unutulma hakkının ifade özgürlüğünün sınırlanmasına neden olabilecek bir hak olduğu, sansüre mahal verebileceği yönünde son derece temkinli bir bakış açısıdır.⁹⁵²

Unutulma hakkına temel haklardan olan kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında da ABD yaklaşımına göz atılacak olunursa ABD, veri gizliliği ve korunması açısından genel anlamda “*self-regulation*” sistemi denilen kendi kendini denetleme gibi bir sistem yaratmıştır. Self-regulation; veriyle ilgili olarak her şirketin kendisinin bir takım koşulları sağlama yükümlülüğünü getirmesine ve kendi kendinin denetleyicisi olmasına dayanır. ABD bünyesinde kapsamlı ve tek parça bir kişisel verilerin korunması yasası olmadığı için ayrı ve parçalar halindeki yasal düzenlemeler ve self regulation bazında özel sektörün ağırlıklı olarak yetkili olduğu bir çerçevede kişisel verilerin korunması gerçekleştirilmektedir.⁹⁵³

ABD’de kamu bazında, kişisel verilerin korunmasına dair iyi uygulamalar kapsamında bazı tavsiye kararları alınsa da bu kararlar bağlayıcı değildir. AB’de bireyin kişisel verilerinin korunmasını Anayasal ve yasal hak olarak talep edebilme imkânı varken, ABD’de kamu yararı ölçütü baskın olup kişisel verilere dair bireyin bir hak talebi olduğunda, bireyin kamunun karşısında zayıf kalmasına sebebiyet verilmektedir.⁹⁵⁴

⁹⁵¹ Akyürek, s. 60.

⁹⁵² Akgül, s. 26; Şerefoğlu Henkoğlu, s. 201. (Konuyla ilgili olarak detaylı anlatım için bkz. ifade ve basın özgürlüğüne ABD yaklaşımını özetlediğimiz, Bölüm 3.5.4.4.)

⁹⁵³ Karlıdağ, s. 138.

⁹⁵⁴ Şerefoğlu Henkoğlu, s. 196.

ABD’de AB’deki AİHS’ye benzer bir sistem olan “*Amerikan Devletleri Organizasyonu*”⁹⁵⁵ adlı bir kurum bulunmaktadır. Özel hayatın gizliliği hakkı, bu kurum⁹⁵⁶ ile korunur. Kurum⁹⁵⁷ kapsamında iki temel belge mevcut olup bunlardan biri 1948 tarihli “*Amerikan İnsan Hakları ve Ödevleri Bildirgesi*”⁹⁵⁸ (madde 5), diğeri de 1969 tarihli “*Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi*”⁹⁵⁹ (madde 11)’dir. Kurum;⁹⁶⁰ bünyesinde yapılandırılmış ilgili Komisyon ve mahkeme kanalı ile kapsam belgelerinin ihlali hususunda üye ülkelerden gelen başvuruları sonuçlandırmaktadır.

Örneğin ilgili belgeler uyarınca verilen, 1983 tarihli bir karar olan “*Ita Ford*” kararında⁹⁶¹, El Salvador’lu görevlilerce işlenen işkence ve adam öldürme suçları özel hayata saygının ihlali sayılmıştır. 1997’de bir başka yargılamada; mahkûmun eşinin vücut içi fiziksel aramaya maruz kalması Sözleşmenin⁹⁶² 11. maddesine aykırı olarak addedilmiştir.⁹⁶³

Bu noktalar değerlendirildiğinde; ABD’de unutulma hakkına dair özel bir düzenleme olmadığı, genelde çatışan haklar kapsamında unutulma hakkının gelişimini sürdürdüğü, özel hayatın korunması ve kişisel verilerle ilgili bir takım

⁹⁵⁵ <http://www.oas.org/en/> (19.05.2019)

⁹⁵⁶ <http://www.oas.org/en/> (19.05.2019)

⁹⁵⁷ <http://www.oas.org/en/> (19.05.2019)

⁹⁵⁸ https://www.oas.org/dil/access_to_information_human_right_American_Declaration_of_the_Rights_and_Duties_of_Man.pdf (19.05.2019)

⁹⁵⁹ <https://www.cidh.oas.org/basicos/english/basic3.american%20convention.htm> (19.05.2019)

⁹⁶⁰ <http://www.oas.org/en/> (19.05.2019)

⁹⁶¹ Karar metnine ulaşamamıştır. Naklen Akyürek, s. 152. Karar ile ilgili haber için bkz. <https://www.nytimes.com/1998/04/03/world/4-salvadorans-say-they-killed-us-nuns-on-orders-of-military.html?mtrref=www.google.com&gwh=E21217666F82AAD3C8BD199BC1EDDA7C&gwt=pay> (21.05.2019)

⁹⁶² <https://www.cidh.oas.org/basicos/english/basic3.american%20convention.htm> (19.05.2019)

⁹⁶³ Akyürek, s. 152.

düzenlemeler dâhilinde hakkın bazı görünümünün eksik de olsa mevcut olduğu belirtilebilir.

ABD'deki 2013 tarihli "*The California Rights for Minors in the Digital World Act*" / "*California Silme Yasası*"⁹⁶⁴ tam kapsamlı olmasa da daha dar sınırlarda, özellikle 18 yaş altı çocuklar için online gönderilerini sildirme hakkı vermektedir. Bu düzenleme⁹⁶⁵, unutulma hakkının dar kapsamlı farklı bir versiyonu olarak görülmektedir.⁹⁶⁶

ABD'de unutulma hakkının uygulanması esnasında basın ve ifade özgürlüğü gibi alanların baskınlığı, kişisel verilerle ilgili olarak AB standartlarında tek ve belirgin bir koruma sisteminin olmaması ve bireyin kamu nezdindeki zayıflığı sorunlara sebep olsa da unutulma hakkının ABD'deki en büyük dayanağı, Amerikan hukuk sisteminde 1890'lardan itibaren gündeme getirilen ve korunan "*yalnız bırakılma*" hakkı olarak gösterilmektedir.⁹⁶⁷ Bu hak, unutulma hakkının bir bileşeni olarak değerlendirilmekte olup çok uzun zamandır korunup gözetildiği için unutulma hakkına bir destek olarak nitelendirilmektedir.⁹⁶⁸

4.2. Avrupa Birliği Hukukunda Unutulma Hakkı

AB hukuku temelinde unutulma hakkı incelenirken, mahremiyet ve özel hayatın korunması hakkı kapsamındaki gelişim ve bunları takiben dijital alandaki

⁹⁶⁴ http://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?division=8.&chapter=22.1.&lawCode=BPC (19.05.2019)

⁹⁶⁵ http://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?division=8.&chapter=22.1.&lawCode=BPC (19.05.2019)

⁹⁶⁶ Lee, s. 542.

⁹⁶⁷ Henkoğlu, s. 31.

⁹⁶⁸ Yavuz, s. 90-91.

gelişim incelenecektir. Unutulma hakkının, açıkça kabul edildiği ilk uluslararası içtihat olan 13 Mayıs 2014 tarihli ABAD Google kararı⁹⁶⁹ da irdelenecektir.

4.2.1. Mahremiyet Hakkı Kapsamında Tarihi Gelişim

Unutulma hakkının özellikle Kıta Avrupa’da baskın bir şekilde mahremiyet ve kişilikle bütünleşmiş özel hayat, adın, şerefın korunması gibi unsurlar ile yan yana gelişimi göze çarpar.⁹⁷⁰

İsviçre Federal Mahkemesi içtihatları hakkın gelişiminde etkin rol almış ve cesur kararlara imza atmıştır.⁹⁷¹ İsviçre hukukunda genel olarak eski suçlara dair yapılan yayınlar; suçu geçmişte işleyen kişinin ismine, şöhretine ve özel hayatına saldırı olarak değerlendirilmektedir.⁹⁷²

“*Societe Suisse*” kararında⁹⁷³, İsviçre Federal Mahkemesi, 1939 yılında ölüm cezası alan bir hükümlü hakkında belgesel yapılması ve hayatının belgesel vasıtası ile yayınlanmasına itiraz eden hükümlünün oğlunu haklı bulmuş ve kararında “*cezanın verilmesinden uzun süre geçtikten sonra suçlunun rehabilitasyon sürecinin zarar göreceğini*” belirterek, ilk kez Kıta Avrupa sisteminde unutulma hakkına içerdiği koruma açısından değinmiştir.⁹⁷⁴

⁹⁶⁹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

⁹⁷⁰ Akgül; “*Unutulma Hakkı*”, s. 226; Weber, s. 121.

⁹⁷¹ Önok, s. 162; Başalp, “*Regülasyon*”, s. 93-94; Werro, s. 286. (Tezimizde “*Unutulma Hakkının Ortaya Çıkışı*” başlıklı 3. Bölüm’de “*Felsefesi, Tanımı, Hukuki Niteliği*” başlığı altında İsviçre Federal Mahkemesi’nin unutulma hakkına esas olduğu noktalar genel itibariyle bahis konusu edilmiştir.)

⁹⁷² Sözüer, s. 28; Werro, s. 291.(Werro, bunun istisnasının bilginin gerekliliği odlunu, bu takdirde unutulma hakkının uygulanmayacağını vurgular. Werro, s. 291.)

⁹⁷³ İsviçre Federal Mahkemesi’nin (BGE), 109 II 353 sayılı ve 1983 tarihli kararı (Sözüer, s. 47, dip not. 190’dan naklen alınmıştır.)

⁹⁷⁴ Werro, s. 290; Değirmenci, s. 156; Önok, s. 162.

Yine İsviçre Federal Mahkemesi, 9 Haziran 1983 tarihli bir kararında⁹⁷⁵ ceza alan ve infazını tamamlamış bir hükümlünün, işlediği suç hakkında yıllar sonra bir radyo programına konu edilmesini, “*aradan uzun zaman geçmesinden ötürü özel hayatın ve mahremiyetin ihlali*” sayarak, “*unutulmamanın*” eski hükümlünün ölümünden sonra çocuklarını dahi etkileyeceğini belirterek unutulma hakkına esas bir içtihat ortaya koymuştur.⁹⁷⁶

Unutulma hakkı, ifadesel açıdan ilk kez Fransa’da kullanılmıştır. 1981 tarihli bir karar⁹⁷⁷ ile Fransa hukuk literatürüne girmiştir.⁹⁷⁸ İlgili davada, hakkındaki 15 yıl önce yapılmış bir haberin, güncel durumunu yansıtmadığından bahisle kişilik haklarını zedelediğini iddia eden davacı hakkında mahkeme, haberin yarattığı durumu özel yaşama müdahale saymış, bilgi ve haber verme gerekliliğinin bir kişinin özel hayatına müdahaleyi içermeyeceğini belirterek “*unutulma hakkı*” ile konuyu açıklamıştır.⁹⁷⁹

1981 tarihinden itibaren Fransız ilk derece mahkemeleri pek çok defa “*unutulma hakkı*” ifadesi ile ve bu hak kapsamında kararlar vermiştir. Fakat Fransız Temyiz Mahkemesi, alt derece mahkemelerinin aksine, 1990 yılında bir kararında⁹⁸⁰ unutulma hakkını reddetmiştir. Daha önce kamuoyunda hakkında bir Nazi işbirlikçisinin metresi olduğuna dair yayınlar yapılmış olan davacının, geçmişe dair bu verilerle hakkında şu an herhangi bir yayın yapılmaması talebini; bir defa yayın

⁹⁷⁵ Karar bilgisi, Akyürek, s. 59’dan naklen alınmıştır.

⁹⁷⁶ Akyürek, s. 59.(Ayrıca mahkemenin ikisi ömür boyu hapse mahkûm edilmiş üç mahkûmdan, altı yıl ceza alanın, cezasını çektikten üç yıl sonra, işlediği suçla ilgili tekrar gündeme getirilmesinin sosyal hayatına ve kişilik haklarına etkilerini konu alan “*Lebach Cinayeti*” kararları ile ilgili olarak da bkz, Peschke, s. 154-155; Alman Anayasa Mahkemesi’nin 05.06.1973 tarihli, BVerfGE 35, 202 sayılı Lebach Kararı’nın İngilizce çevirisi için bkz. <https://static.googleusercontent.com/media/archive.google.com/tr//advisorycouncil/advisement/advisory-report.pdf> (E.T. 02.05.2019)

⁹⁷⁷ Karar: CA Paris, 13.10.1981 tarihli, jur., 421(Sözür, s. 26, dip not. 93’ten naklen.)

⁹⁷⁸ Yılmaz, s. 118.

⁹⁷⁹ Sözür, s. 26; Tamo, A./ George, T. “*Oblivion, Erasure and Forgetting in the Digital Age*”, Jipitec, s. 76- 77, <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-5-2-2014/3997> (E.T. 19.05.2019)

⁹⁸⁰ Karar içerik bilgisi Sözür, s. 27’den ve Tamo/ George, s. 77- 78’ den naklen.

yapılması ile artık ilgili bilgilerin özel yaşamın gizliliği kapsamında çıktığı, dolayısıyla unutulma hakkına dayanılarak tekrar yayın yapılmasının engellenemeyeceği gerekçesi ile red kararı vermiştir.

Fransız Temyiz Mahkemesi, 2003 tarihli bir kararında⁹⁸¹ da daha önce haber yapılan bilgilere dayanılarak sonrasında unutulma hakkından faydalanılamayacağını tasdik eden bir karar daha almıştır.

İsviçre Federal Mahkemesi içtihatları, Fransa’da unutulma hakkının “*droit a loubli*” yani “*suçun cezasını çekmiş kişiler açısından değerlendirilme*” kapsamında tartışılmasına kaynaklık etse de Fransız mahkemelerinin içtihatları arasında bazı zamanlar farklılıklar olabilmektedir.⁹⁸² Bu durum, somut olaya göre Fransız mahkemelerinin unutulma hakkına bakışının farklılaşabildiğini göstermektedir.⁹⁸³

Örneğin basında yer almış olan bir kişiye ait suç bilgileri, bilginin kamuya mal olmuş sayılmasını sağlayabilmektedir. Fransa Yargıtay’ı, “*Monanges*” kararında⁹⁸⁴ bir kitapta kendisinin de yer aldığı suça dair bazı olayların yer almasından ötürü gizlilik alanının ihlal edildiğinden bahisle dava açan kişi hakkında, bilgilerin duruşma tutanaklarını yansıtır şekilde yerel basında yer aldığını, doğru bilgi olduğunu ve yayınlanmadan sonra bilgi için kamuya mal olma söz konusu olduğundan, talebinin reddedilmesi gerektiğine hükmetmiştir.

Fransız Yargıtay’ı, 1988’deki bir kararında⁹⁸⁵, yargılama esnasında ortaya çıkmış verilerin daha sonra bir yayına konu olmasını, özel hayata müdahale saymamış ve unutulma hakkının kapsamını dar tutmuştur. Hakkın gelişim sürecinde İsviçre yargısı, genel anlamda, politikacılar için unutulma hakkını dar yorumlamış ve

⁹⁸¹ Karar içerik bilgisi Sözüer, s. 27’den naklen.

⁹⁸² Akyürek, s. 59.

⁹⁸³ Sözüer, s. 27.

⁹⁸⁴ Karar içerik bilgisi Bellican s. 559- 560’dan naklen.

⁹⁸⁵ Karar içerik bilgisi Akyürek, s. 59’dan naklen.

haber alma hakkı çerçevesinde eski verilerin gündemini politikacılar için özel hayat ihlali saymamıştır.

Buna karşılık yine Fransa’da bir kararda⁹⁸⁶, 1997 yılında Montpellier İstinaf Mahkemesi, unutulma hakkının mutlak olmadığını belirtmiştir. Davayı dar bir çerçevede sonuçlandırmış olsa da; davaya bakan bir yargıcın her halükarda; haber alma, haber verme, toplumun haberi öğrenmedeki menfaati ve özel hayat sınırları, kişinin topluma yeniden kazandırılması gibi olguları bir harman içinde değerlendirip ona göre karar vermesi gerektiğini hükme bağlamıştır.

Avrupa’daki diğer ülkelerde de unutulma hakkı yorumlanmaya başlandığında, örneğin; Alman Anayasa Mahkemesi, 1973’te verdiği “*Lebach*” kararında⁹⁸⁷ altı yıl önce işlenmiş bir suçun, suçu işleyen gerçek ismi ile bir televizyon filmi konusu olmasını özel hayat ihlali saymıştır.⁹⁸⁸

Fransız Yargıtay’ı 1946’da verdiği bir kararda⁹⁸⁹, eski hükümlünün mahkûmiyetinin üzerinden kırk yıl geçtikten sonra bir yayına konu olmasını, bilginin alenileştiği tezi ile özel hayat ihlali saymamış fakat bu kararına karşıt şekilde, başka bir davada ise on iki yılı unutulmaya esas olarak kabul etmiştir. Bu durum; Kıt’a Avrupa’da unutulma hakkının uygulanışında ne kadar süre geçince ilgili veri hakkında unutulma hakkının talep edilebileceği hususunda ve hakkın kapsamının değerlendirilmesinde ülke yargıları arasında olaya, zamana ve ilgili kişinin konumuna göre değişik yorumlar yapıldığını göstermektedir.

⁹⁸⁶ Karar içerik bilgisi Tamo/ George, s. 77’den naklen.

⁹⁸⁷ Alman Federal AYM, 05.06.1973 tarihli, BVerf GE 35/202 sayılı *Lebach* kararı, <https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=62> (25.05.2019)

⁹⁸⁸ Weber, 121; Peschke, 154-155.(Unutulma hakkının unsurlarının konu edildiği Bölüm 3.4.’te ilgili “*Lebach*” Kararı; zaman unsuru açısından ele alınmıştır, bkz. ilgili kısım.)

⁹⁸⁹ Karar içerik bilgisi, Akyürek, s. 59-60’tan naklen.

4.2.2. Dijital Kapsamdaki Gelişim

Unutulma hakkının dijital evrimi, kişisel verilerin korunması hakkının tarihi gelişimi kapsamında oluşmuştur. Bu konuya detaylı şekilde Tezin 3.5.1. Bölümü'nde “*Kişisel Verilerin Korunması Hakkı*” ve 3.5.1.2.'de “*Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Uluslararası Gelişimi ve Unutulma Hakkının Yasal Düzenlemeye Kavuşması*” kısımlarında yer verilmiştir. Kısaca unutulma hakkı perspektifinden dijital gelişimi özetlemek gerekirse;

1- Unutulma hakkı, 2009 tarihinde Fransız Veri Koruma Birimi⁹⁹⁰ (CNIL) tarafından temel anayasal bir hak olarak nitelendirilmiş⁹⁹¹ ve akabinde yoğun çalışmalar neticesinde Fransa'da 2010 yılında internette unutulma hakkının kullanılmasına yönelik kanun çalışmaları ilk kez başlatılmıştır.⁹⁹²

Fransız hükümeti iki tane protokol hazırlamıştır. Bu prokoller; “*Sosyal Ağlar ve Arama Motorlarında Unutulma Hakkı'na İlişkin İyi Uygulama İlkeleri*” ve “*Hedefli Reklamcılığa ve İnternet Kullanıcılarının Korunmasına İlişkin İyi Uygulama İlkeleri*”dir.

Bu protokoller özetle; unutulma hakkını interneti kullanan kişilerin kendi rızaları dâhilinde paylaştıkları bilgi ve verilere yönelik olarak tanımıştır.

Protokollerde; verilerin üzerinden zaman geçmiş olması ve veri sahibinin rızasının mevcut olmaması şartları mevcutsa veriye yönelik kaldırma, silme haklarının olduğu belirtilerek arama motoru işletmecileri, sosyal ağ yetkilileri, servis

⁹⁹⁰ <https://www.atinternet.com/en/glossary/cnil/> (E.T. 19.05.2019)

⁹⁹¹ Laçın, s. 396.

⁹⁹² Villaronga/ Kieseberg/ Li, s. 305; Elmalıca, s. 1612; Weber, s. 120; Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 24. (Kanun Teklifi konusu; makul süre geçtikten sonra, ilgilinin e- mail ve telefon mesajlarının tamamen yok edilmesine dair telefon ve internet şirketlerine yükümlülük getirilmesine yöneliktir.Elmalıca, s. 1612.)

ve içerik sağlayıcılar gibi internet s jelerine bazı yükümlülükler getirilmiş, arama motorlarının web sayfalarını indekslemesi zorlaŐtırılmıŐtır.⁹⁹³

Fransa’ da 2010 yılındaki çalışmalar neticesinde yasalaŐan ve “*le droit a l’oubli- right of oblivion*” olarak ifade bulan, bireylerin geçmiş mahk miyetlerin tekrar yayınlanmasını önleyen hak, unutulma hakkının yasal kökeni olarak kabul edilmektedir.⁹⁹⁴

Ayrıca 2010 tarihinde “*Avrupa Birliği’nde Verilerin Korunması ve Elektronik Kimliğe İlişkin Tutumlar*”⁹⁹⁵ adındaki saha araŐtırması ve çalışması da unutulma hakkının ilk araştırmaları arasındadır.⁹⁹⁶

2- AB’ye uyum sürecinde aday ülkeler için kriter kapsamındaki ve kişisel verilerin korunması ile ilgili ilk bağlayıcı metinlerden olan ayrıca 12. maddesi ile unutulma hakkının ilk kaynağı kabul edilen, AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İŞlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi⁹⁹⁷,nin eskimiş olması ve zamanın ihtiyaçlarını karŐılayamadıĐı gerekçeleri ile  ye devletlerin i hukukunda da

⁹⁹³ Sözüer, s. 33-35.

⁹⁹⁴ Ocak, s. 512. (Ayrıca; unutulma hakkının gelmiş geçmiş en marjinal hak türü olduğu, 2016 tarihli GDPR’nin, 25 Mayıs 2018 tarihinde yürürlük kazanması ile hakkın çok daha geniş uygulanma imkanının eriŐeceĐi, unutulma tarihe damga vuracağı, gelecekte en çok açılacak davalara sebep olacağı görüşü ile ilgili olarak bkz. <https://www.hukukihaber.net/kisisel-verilerin-korunmasi-regulasyonu-ve-unutulma-hakki-25052018-makale,5832.html> (E.T.18.03.2019)

⁹⁹⁵ İlgili Rapor için bkz. http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_359_en.pdf (19.05.2019)

⁹⁹⁶ İrkdaş, S. Z., “*Unutulma Hakkı*”, Sabancı Üniversitesi, MDBF, Veri Analitiği Bölümü, Bilişim Hukuku ve Etiği, s.13, https://pekzeki.files.wordpress.com/2016/06/salihzekiirkdas_20011.pdf (E.T.10.05.2019)

⁹⁹⁷ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İŞlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

doğrudan uygulanabilmesi gayesi ile 95/46/EC (AT) sayılı Direktif⁹⁹⁸'in yerine geçmesi için bir takım mevzuat öneri çalışmaları başlatılmıştır.

2010'dan itibaren konuyla ilgili basın açıklamaları başlamış⁹⁹⁹ ve AB Komisyonu tarafından 2012 tarihli ilk çalışma taslak metni oluşturulmuş, bu metnin 17. maddesinde, *“unutulma ve silme hakkı/ right to be forgotten and to erasure” ifadesi ile “unutulma hakkı” tarihte ilk kez bir metinde açık ve net olarak ifade edilmiştir.*¹⁰⁰⁰

3- 95/46 sayılı Direktif¹⁰⁰¹'in yerine geçmek üzere hazırlanan taslak metinde unutulma hakkı bahis konusu edilmekteyken, henüz bu metin geçerlilik kazanmadan unutulma hakkına dayanılarak bir içtihat oluşturulmuştur. Karar, ABAD tarafından verilmiştir. *“Google-İspanya Kararı”*¹⁰⁰² olarak anılan bu karar; 13 Mayıs 2014 tarihli. Bu karar¹⁰⁰³, unutulma hakkının sınırlarının oluşmasındaki en önemli unsurlar arasındadır. Bu karar ile unutulma hakkı bir insan hakkı olarak, aleni bir şekilde hukuksal zemin edinmiştir.¹⁰⁰⁴ Karar¹⁰⁰⁵, 95/46 sayılı Direktif¹⁰⁰⁶ hükümleri esas alınarak verilmiştir.

⁹⁹⁸ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

⁹⁹⁹ http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-10-22_en.htm (E.T. 19.05.2019)

¹⁰⁰⁰ Elmalıca, s. 1612; Laçın, s. 400-401. (95/46 EC sayılı 1995 tarihli Direktif'te unutulma hakkı açıkça düzenlenmemiş olsa da ABAD'ın Google kararı olarak bilinen, C- 131/12 K. sayılı kararı ile unutulma hakkı diye yeni bir hak ihdas etmediği, neredeyse bu karardan yirmi yıl önce var olan 95/46 EC sayılı Direktif'in 6. ve 12. maddelerinin yorumlanması suretiyle, var olan bir hakkı kabul etmenin söz konusu olduğu, 13 Mayıs 2014 tarihli Google kararının sadece prensip olarak hakkı meşrulaştırdığı hakkında bkz. Ocak, s. 514. Ayrıca söz konusu C- 131/12 K. sayılı, 13 Mayıs 2014 tarihli ABAD kararının Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹⁰⁰¹ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹⁰⁰² ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹⁰⁰³ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁰⁴ Kutlu/ Kahraman, s. 48; Değirmenci, s. 156.

4- 95/46 sayılı Direktif'in¹⁰⁰⁷ yerine geçmesi için yürütülen çalışmalar neticesinde, ABAD'nın "Google" kararından¹⁰⁰⁸ iki yıl sonra, AP tarafından 14 Nisan 2016 tarihinde onaylanan GDPR¹⁰⁰⁹ ile unutulma hakkı açıkça düzenlenerek uluslararası alanda yerini açık yasal düzenleme olarak almıştır.¹⁰¹⁰ GDPR'de¹⁰¹¹ unutulma hakkının düzenlenme maddesi 17. maddedir. Üç fıkradan oluşan bu maddenin birinci fıkrasında kişisel verilerin kaldırılmasının hangi durumlarda mümkün olduğu, ikinci fıkrada kaldırılma talebinden sonraki prosedür ve üçüncü fıkrada da birinci ve ikinci fıkranın istisnai halleri sayılarak unutulma hakkının kapsam ve sınırları belirlenmiştir.¹⁰¹²

GDPR'nin¹⁰¹³ kabul edilmesi ile 2016 tarihinden itibaren Belçika, Endonezya, İtalya, Japonya gibi pek çok ülkede unutulma hakkı yasalaştırılmıştır.¹⁰¹⁴

¹⁰⁰⁵ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁰⁶ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹⁰⁰⁷ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹⁰⁰⁸ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹⁰⁰⁹ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation. 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını GDPR uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir. Maddeleri için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

¹⁰¹⁰ Sözüer, s. 145. GDPR madde 17'de silme hakkı kapsamında düzenlenen unutulma hakkı, sınırlı bir biçim ve kapsamda tanınmıştır. <https://www.isaca-istanbul.org/gdpr-notlari/> (E.T. 19.05.2019)

¹⁰¹¹ <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

¹⁰¹² Ocak, s. 512-514. 2016 tarihli Genel Veri Koruma Regülasyonu (GDPR) için bkz. <https://kisiselveri.com/wp-content/uploads/gdpr-tr-15.jpg> (E.T.18.03.2019)

¹⁰¹³ <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

¹⁰¹⁴ Ocak, s. 513

5- Unutulma hakkının dijital evrim süreci; hakkın kullanıldığı farklı mecraları da beraberinde getirmiş, unutulma hakkının teknik ve kendine has perspektifini bulmasını sağlayarak ayrı bir hak olarak pozitif hukukta yer edinmesini sağlamıştır.

Dijital süreçte hakkın; web siteleri, arama motorları sonuçlarında, haber siteleri, sosyal medya siteleri gibi internet ve elektronik alanlardaki görünümünü ortaya çıkarmıştır. Verilere ulaşımı sağlayan bazı URL'lerin engellenmesi, bağlantıların kaldırılması, silinmesi gibi hususlar ana temayı oluşturmuştur.

Unutulma hakkının dijital gelişimine “İspanyol Veri Koruma Kurumu- AEPD”¹⁰¹⁵ tarafından da pek çok katkı sunulmuş olup arama motorlarına unutulma hakkı talebi yöneltilmesinin baş mimarının bu kurum olduğu ifade edilmektedir. AEPD, sadece 2011-2013 yılları arası doksandan fazla şekilde internetteki bazı haberlere dair linklerin Google arama sonuçlarından kaldırılması için başvuru almıştır. AEPD'nin değerlendirmelerinin unutulma hakkına dair ilk içtihat olan 13 Mayıs 2014 tarihli “Google-İspanya” kararına¹⁰¹⁶ ve Birlik tarafından GDPR¹⁰¹⁷ bazında hakkın kabulüne etkili olduğu aşikardır.¹⁰¹⁸

6- Fransa'da veri koruma politikaları üreten bir kurum olan “Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés”(CNIL),¹⁰¹⁹ 2015 yılında unutulma hakkının kapsamının genişletilerek küresel çapta uygulanmasını talep etmiştir. Şu an için, 2014 tarihli ABAD Google-İspanya kararı¹⁰²⁰ uyarınca Google, unutulma hakkı

¹⁰¹⁵ Spanish Data Protection Agency hakkında bkz. file:///C:/Users/TOSHIBA/Downloads/Spain_Data-protection_agency_info_en.pdf (23.04.2019)

¹⁰¹⁶ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹⁰¹⁷ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation. 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını GDPR uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir. Maddeleri için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

¹⁰¹⁸ Sözüer, s. 31-34.

¹⁰¹⁹ <https://www.atinternet.com/en/glossary/cnil/> (E.T. 19.05.2019)

¹⁰²⁰ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

taleplerini sadece yerel bazda uygulamakta ve yerel olarak bağlantının çıkarılmasını sağlamaktadır.¹⁰²¹

7- “Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu” (IFLA),¹⁰²² 2016 tarihinde unutulma hakkına dair yayınladığı bir bildiri unutulma hakkının gelecekte bilgiye erişime dair olumsuz etkileri olabileceğini bildirmiştir.¹⁰²³

Bildiri, hiçbir koşulda bilgiye erişimin sınırlandırılmasının hoş görülmemeyeceği sadece özel hayatın korunması hususunda üstün bir kamu menfaati varsa bunun mümkün olabilirdiği belirtilmiştir.

Ayrıca IFLA¹⁰²⁴, CNIL¹⁰²⁵ tarafından 2015 tarihinde önerilen ve unutulma hakkının küresel çapta uygulanması ile ilgili olarak bu durumun veriye ve bilgiye erişim için büyük darbe olacağını bildirmiştir.

Şu an ki unutulma hakkını arama motorlarının uygulayışında; veri kalıcı silinmemekte, sadece arama sonuçlarından bağlantısı kaldırılmaktadır. IFLA¹⁰²⁶, güncel uygulamada unutulma hakkı uygulanan veriye istenilirse başka kanallardan ulaşılabilirdiği ve kalıcı silme yapılmadığı için durumun daha kabul edilebilir nitelikte olduğunu, CNIL’in¹⁰²⁷ önerisi kabul edilirse gelecekte bu durumun sistematik bir bilgi kırımına dönüşeceği hususlarındaki endişelerini dile getirmiştir.¹⁰²⁸

¹⁰²¹ Irkdaş, s. 16-17; Akgül, “Unutulma Hakkı”, s. 28-29.

¹⁰²² <https://www.ifla.org/> (E.T. 19.05.2019)

¹⁰²³ <https://www.ifla.org/publications/node/10320> (E.T. 19.05.2019)

¹⁰²⁴ <https://www.ifla.org/publications/node/10320> (E.T. 19.05.2019)

¹⁰²⁵ <https://www.atinternet.com/en/glossary/cnil/> (E.T. 19.05.2019)

¹⁰²⁶ <https://www.ifla.org/publications/node/10320> (E.T. 19.05.2019)

¹⁰²⁷ <https://www.atinternet.com/en/glossary/cnil/> (E.T. 19.05.2019)

¹⁰²⁸ Şerefoğlu Henkoğlu, s. 206-207.

4.2.3. “Google-İspanya” Kararı¹⁰²⁹

Unutulma hakkına dair, 2014 tarihli olarak ABAD’ın hüküm verdiği bu dava; Google Spain SL (Google İspanya) ile Google Inc. ve diğer tarafta Agencia Espanola de Proteccion (AEPD)¹⁰³⁰ ile Costeja Gonzales arasında söz konusu olan hukuki uyuşmazlık ile ilgili görülmüştür.¹⁰³¹

AEPD’nin¹⁰³², Google İspanya ve Google Inc adlı şirketlere karşı Gonzales tarafından yapılan şikâyeti yerinde görüp bu şirketlerin Gonzales’e ait kişisel verileri, indekslerinden çıkarmaları ve bu verilerin erişiminin de önlenmesi hususunda gereken tedbirlerin alınması yönünde kararı ile dava ABAD nezdine gelmiştir.¹⁰³³

Davanın açılma sebepleri şunlardır:

Bir internet kullanıcısı olan “*Mr. Costeja Gonzales*” adlı bir avukatın arama motoru olan Google’da adını girdiğinde “*La Vanguardia*” isimli süreli günlük bir gazetenin 19 Ocak ve 9 Mart 1998 tarihlerine dair iki sayfasının linkine yönlendirildiği,

Link ile yönlendirilen sayfalarda yer alan bilgilerin ise Costeja Gonzales’in ismine açıkça yer verilerek Gonzales’in sosyal güvenlik borçlarından ötürü kendisinin uğradığı haciz işlemini anlatan bilgiler olduğu,¹⁰³⁴

¹⁰²⁹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹⁰³⁰ Spanish Data Protection Agency hakkında bkz. file:///C:/Users/TOSHIBA/Downloads/Spain_Data-protection_agency_info_en.pdf (23.04.2019)

¹⁰³¹ Alessi, s. 156.

¹⁰³² Spanish Data Protection Agency hakkında bkz. file:///C:/Users/TOSHIBA/Downloads/Spain_Data-protection_agency_info_en.pdf (23.04.2019)

¹⁰³³ Kaya, M. B., “*Google Kararı*”, s. 25 (Kararın tüm metninin Türkçe çevirisi için bkz. a.e., s. 23-57.)

¹⁰³⁴ Değirmenci, s. 156; Ocak, s. 398; Antani, 1174.

Costeja Gonzales'in, La Vanguardia gazetesinin kendisi hakkındaki bu sayfalarının kaldırılması; ya da kendisine ait kişisel verilerin görünmeyecek surette değiştirilip düzenlenmesi talep ve iddialarıdır.¹⁰³⁵

Davacı iddiasında ilgili haciz işleminin yıllar önce kalktığını, bu işlemin sanki devam ediyormuş gibi halen internette haber olarak yer aldığını ve arama motorlarında da bu haberlere link verildiğini belirterek ilgili internet şirketlerinin kendisinin kişisel verilerini gizlemesini, kaldırmasını ve La Vanguardia gazetesine bağlanıldığı an kendisi hakkındaki bağlantıların gözükmemesini talep ederek 95/46 EC sayılı Direktif¹⁰³⁶'i esas almak suretiyle AEPD'ye¹⁰³⁷ şikâyetçi olmuştur. AEPD¹⁰³⁸, 30 Temmuz 2010 tarihinde şikâyetçinin bilgilerinin yer aldığı gazete hakkındaki şikâyeti reddetmiş, Google İspanya ve Google Inc şirketlerine dair iddiaları ise kabul etmiştir.¹⁰³⁹

Kabul gerekçesinde arama motorlarının faaliyetlerinin veri işlenmesi olup arama sonuçlarındaki kişisel veriler işlenirken o verilerin özneleri; kaldırılma, geri çekilme gibi taleplerde bulunursa, arama motorları şirketlerinin bu talebe uyup veriyi geri çekme, erişimi yasaklama, silme gibi hususlarla yükümlü olduğunu, bunun da tabii olunan veri koruma mevzuatından kaynaklandığını bildirmiştir. Haklarındaki şikâyet kabul edilen Google İspanya ve Google Inc, AEPD¹⁰⁴⁰ kararını mahkemeye

¹⁰³⁵ Sözüer, s.122; Akgül, “Unutulma Hakkı”, s. 30.

¹⁰³⁶ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹⁰³⁷ Spanish Data Protection Agency hakkında bkz. file:///C:/Users/TOSHIBA/Downloads/Spain_Data-protection_agency_info_en.pdf (23.04.2019)

¹⁰³⁸ Spanish Data Protection Agency hakkında bkz. file:///C:/Users/TOSHIBA/Downloads/Spain_Data-protection_agency_info_en.pdf (23.04.2019)

¹⁰³⁹ Douglas, M., “*Questioning The Right to Be Forgotten*”, *Alternative Law Journal*, 2015, C.40, S.2, s. 109, 112. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2808944 (E.T. 12.05.2019); Sözüer, s. 122-123; Elmalıca, 1613-1615.

¹⁰⁴⁰ Spanish Data Protection Agency hakkında bkz. file:///C:/Users/TOSHIBA/Downloads/Spain_Data-protection_agency_info_en.pdf (23.04.2019)

taşıması, İspanya Yüksek Ulusal Mahkemesi ise görüş bildirilmesi için konuyu ABAD nezdine getirmiştir.¹⁰⁴¹

Davanın Hukuki Boyutu:

13 Mayıs 2014 tarihinde ABAD, 95/46 sayılı Direktif¹⁰⁴² doğrultusunda kararını vermiştir. Bu Direktifin¹⁰⁴³ yanı sıra AB Temel Haklar Şartı'nın¹⁰⁴⁴ 8. maddesi de değerlendirmede esas alınmıştır.¹⁰⁴⁵ Ayrıca ABAD, verilen hükmün unutulma hakkının uygulanmasındaki benzer haller için mutlak olmadığını bildirerek, hakkın uygulanmasında istisnalar olacağını belirtmiştir. Arama motorunun ekonomik çıkarlarıyla birlikte unutulması istenen bilginin niteliği, veri öznesinin konumu, halkın bilgi edinme hakları gibi menfaatlerin tartılması gerektiği vurgulanmıştır.¹⁰⁴⁶

ABAD'IN 95/46 sayılı Direktif¹⁰⁴⁷'te esas aldığı maddeler şu şekildedir:

95/46 sayılı Direktif Önsöz'deki beyanlar arasından 2, 10, 18, 20 ve 25 numaralı olanlara atıf,

95/46 sayılı Direktif'in 2. maddesinde yer alan kişisel veri, işlenmesi ve denetleyici hususları çerçevesinde açıklamalar,

¹⁰⁴¹ Elmalica, s. 1613-1614; Sözüer, s.123.

¹⁰⁴² 95/46 EC sayılı AB Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹⁰⁴³ 95/46 EC sayılı AB Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹⁰⁴⁴ AB Temel Haklar Şartı, <https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708>, (E.T.20.03.2019)

¹⁰⁴⁵ AB Temel Haklar Şartı 8. madde: “(...) 1. Herkes, kendisine ilişkin kişisel bilgilerinin korunmasını isteme hakkına sahiptir. 2. Bu tür bilgiler, belirtilen amaçlar için ve ilgili kişinin muvafakatine veya yasada öngörülen başka meşru temele dayalı olarak adil şekilde kullanılmalıdır. Herkes, kendisi hakkında toplanmış olan bilgilere erişme ve bunlarda düzeltme yaptırma hakkına sahiptir. 3. Bu kurallara uyulması, bağımsız bir makam tarafından denetlenecektir(...)” şeklindedir.

¹⁰⁴⁶ Şerefoğlu Henkoğlu, s. 200-201.

¹⁰⁴⁷ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

95/46 sayılı Direktif'in 6. maddesindeki veri kalitesi ilkeleri ile ilgili atf,

95/46 sayılı Direktif'in 12/b maddesinde yer alan ve veri öznesinin eksik ve yanlış bilgi açısından uygunsuz veri işlemlerinde verileri sildirme, engelleme, düzeltirme haklarının olduğunu beyan,

95/46 sayılı Direktif'in 14/1a'da belirtilen ve yasal prosedürler uyarınca mecburen işlenen veriler hakkında ulusal mevzuat da bir engel yok ise her daim itirazı hakkının baki olduğunu bildiren hükme atf şeklindedir.¹⁰⁴⁸

ABAD'ın kararında¹⁰⁴⁹ dayandığı hususlar, 16 yıl önce yaşanmış olan bir olaya dair, olay öznesi kişinin adı ile yapılan arama sonucu halen arama motorlarında bu durumun ve olayın link yönlendirmesi yoluyla gözükmeye ve bulunmasının, ilgili kişinin şu anda o bilgilerin dijital dünyada olmasını istemediği de gözetildiğinde isabetli olmadığı ve kişinin bu nitelikteki bir linkin verilmemesini talep hakkı olduğuna yöneliktir.¹⁰⁵⁰

ABAD, verdiği bu kararda¹⁰⁵¹ unutulma hakkının linkin silinmesi/ kaldırılması yönünde kullanılmayacağı halleri de belirtmiş, verinin kaldırılmamasının/ silinmemesinin ancak; verinin var olmasının ve ulaşılabilir olmasının üstün kamu yararı taşıdığı hallerde, kamusal olarak önemli bir rolünün olduğu hallerde, her ne kadar veri geçmişe ait olsa da güncel anlamda halen halkın ilgisinin taze olduğu hallerde mümkün olabileceği ifade edilmiştir.¹⁰⁵²

Arama motorları davadaki savunmalarında; bazı kişisel veri linklerinin kaldırılmasının kamunun bilgi edinme hakkına, kendilerinin de ekonomik çıkarlarına

¹⁰⁴⁸ Elmalica, 1614-1618; Değirmenci, 156-157.

¹⁰⁴⁹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁵⁰ Kaya, M. B., "Google Kararı", s. 23-57.

¹⁰⁵¹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁵² Kaya, M. B., "Google Kararı", s. 23-57.

aykırılık oluşturduğunu beyan etmiş olsalar da ABAD kararında¹⁰⁵³; bir kişinin özel hayatının ve gizliliğinin korunmasının diğer kişilerin bilgi edinme özgürlüğünden ve arama motorlarının ekonomik çıkarlarından üstün olduğunu hükme bağlamıştır.

ABAD, yalnızca kamunun bilgi edinmede üstün yararını, kişisel verilerin arama motorları tarafından silinmeme nedeni olarak değerlendirmiş ve dava konusu kişisel verilerin, bu istisnai duruma dâhil olmadığından bahisle arama motorlarının sonuçlarından ilgili şirketler tarafından çıkarılması gerektiğine hükmetmiştir.¹⁰⁵⁴

Kararda¹⁰⁵⁵ arama motorlarının, üçüncü tarafların yayınladığı internet sayfalarındaki kişisel verileri işlemek açısından sorumlu, denetleyici ve düzenleyici olduğu belirlenmiştir.¹⁰⁵⁶

Gerekcede; arama motorlarından kişisel bilgilerin kaldırılması için üçüncü şahıslar nezdinde önyargı yaratılmasının gerekmediğine, veri öznesinin; 7 Aralık 2000 tarihinde AP ve Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen, daha çok AİHS hükümlerini ve AB'nin önceki düzenlemelerini teyit nitelikli, AB'nin Anayasası pozisyonundaki¹⁰⁵⁷, en güncel ve en modern temel insan hakkı belgesi AB Temel Haklar Şartı (Sözleşmesi)¹⁰⁵⁸ 7. ve 8. maddeleri gereğince, sadece hakkındaki ilgili

¹⁰⁵³ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁵⁴ Akkurt, “*Unutulma Hakkı*”, s. 2610. (Üstün nitelikte kamusal yararın, kişisel çıkarından üstün olduğu ve bu durumun kişisel çıkarın zedelenmesini hukuka uygun hale taşıyacağı hakkında bkz. Kara Kılıçarslan, s. 95.)

¹⁰⁵⁵ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁵⁶ Sözüer, s 24. (ABAD, arama motoru işletmecisi olarak Google’ ın veri sorumlusu olduğunu, kişisel verileri “*toplama*”, “*kaydetme*” ve “*düzenleme*” gibi faaliyetlerde bulunduğunu, arama sonuçlarının gösterilmesinin de “*kişisel verilerin işlenmesi*” faaliyeti kapsamında olduğunu belirtmiştir. Sözüer, a.y.)

¹⁰⁵⁷ Kalay, s. 555.

¹⁰⁵⁸ Temel Haklar Şartı'nın bütünü için bkz. <https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708> (E.T. 07.05.2019) Şartın güncellik özelliği, temel haklar konusunda güncel tüm gelişmeleri takip ederek ve dikkate alınarak hazırlanmış, daha önceki düzenlemeleri teyit eder nitelikte olduğundan ve de en son hazırlanmış metin olmasından kaynaklanmaktadır, bkz. Metin, s.51.

kişisel veriye üçüncü şahısların ulaşmamasını istemesi hakkını kullanmasının yeterli olduğuna hükmedilmiştir.¹⁰⁵⁹

Bunun tek istisnası olarak üstün nitelikte kamusal yararının olması durumu belirtilmiştir. Böyle bir durumun varlığı halinde içerik, arama motorundan çıkarılmayabilecektir.¹⁰⁶⁰

ABAD kararlarının geçerliliği hakkında bilgi verilmesi gerekirse AB Hukuku uluslararası niteliktedir. AB sisteminde yer alan AB antlaşmaları tüm AB kurumları ve üye devletler açısından üst normdur. Üye devlet vatandaşları, AB'den dolayı elde ettikleri haklarını kullanabilip bu hakların hükümetlerince yerine getirilmesini isteyebilirler. ABAD'ın ise yargı yetkisi sınırlı olduğu için bireyler ve AB arasındaki ihtilaflar ulusal yargılar tarafından çözümlenmektedir. Üye devletlerin AB hukuku ile uyumsuz kararları olursa bu durum ABAD tarafından çözüme kavuşturulmaktadır. ABAD kararlarında içtihaden AB kararlarının ulusal mevzuatlara üstünlüğü görüşü oluşmuştur.¹⁰⁶¹

13 Mayıs 2014 tarihli “*Google*” kararı¹⁰⁶² ile Amerikan menşeli bir firma olan Google'a, Avrupa' da şubesinin olması halinde, AB Direktifleri'nin uygulanabileceği belirlenmiştir.¹⁰⁶³

ABAD kararları, AB üyesi ülkeler için bağlayıcı olduğu kadar üye olmayıp AB'nin hukuki yargı yetkisini tanıyan ülkeler için de (İsviçre, İzlanda, Norveç, Lihtenştayn) bu karardaki unutulma hakkı ile ilgili belirlenmiş koşullara uyulması icap etmektedir. Arama motoru şirketler ise AB üyesi olan veya olmayıp da yargı yetkisini kullanan devletlerle ilişkilerinde bu kararı tanımak ve karara uymak

¹⁰⁵⁹ Sözüer, s.130.

¹⁰⁶⁰ Taşkın, s. 2-3.

¹⁰⁶¹ Henkoğlu, s. 48-49

¹⁰⁶² ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹⁰⁶³ Önok, s. 163.

durumundadır. Bu şirketler, AB yetki alanı dışındaki diğer ülkelerde ise kendi insiyatifleri ile karar hükümlerini uygulayabileceklerdir.¹⁰⁶⁴

Google, 13 Mayıs 2014 tarihli ABAD kararı¹⁰⁶⁵ üzerine, bireylerin unutulma hakkı talepleri için çevrimiçi bir sistem oluşturmuştur.¹⁰⁶⁶

Bu sistemde unutulma hakkı talepleri değerlendirilirken, bireyin gizlilik hakkı ile kamunun bilgi edinme hakkının hangi oranda ve nasıl bir denge içinde olması gerektiğinin Google tarafından gözetileceği ve bu şekilde karar verileceği belirtilmektedir.

Google, unutulma talebinin uygun görülmesinin şartını, bireysel gizlilik hakkının, kamu yararından üstün olması şeklinde belirlemiştir. Bu belirlemeleri yaparken tavsiye kararlar almak için bir Danışma Kurulu oluşturmuştur.

Ekonomik kazanç odaklı bir şirket olan Google tarafından bu şekilde hukuksal değerlendirmelerin yapılmasının, neredeyse yargıç konumunda hukuki sonuç ortaya çıkaran belirlemeler ile hak yorumlamalarında ve saptamalarında bulunulmasının, denge, şeffaflık, adil davranma, eşitlik gibi hukuksal ilkelerle

¹⁰⁶⁴ Taşkın, s. 3. Türkiye, ABAD üyesi olmayıp AB yargı yetkisini de tanımadığı için ilgili Google kararındaki - C-131/12 K. sayılı kararı, kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019) - unutulma hakkının aslında Türk hukuk sistemi için bağlayıcı şekilde geçerli olmadığı ve fakat unutulma hakkının Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 17.06.2015 tarihli ve 2014/4-56 Esas, 2015/1679 k. Sayılı kararı ile Türk hukuk içtihat sistemine girmiş bulunduğu, yargısal kararlara konu olmaya başladığı hakkında bkz. Taşkın, s. 4.)

¹⁰⁶⁵ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁶⁶ Gülener, s. 32; Şerefoğlu Henkoğlu, s. 204-205. (ABAD kararında – 13 Mayıs 2014 tarihli, C-131/12 K. sayılı kararı, kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)- Google taraf olduğu için unutulma hakkı tanımlanırken her ne kadar Google bahis konusu edilse de kararda açıkça bu hakkın tüm arama motorlarını kapsadığı geçmektedir, bkz. Önok, s. 169.)

uyuşmadığından bahisle dünya çapında 80 Akademisyen Google'a mektupla¹⁰⁶⁷ unutulma hakkının uygulanmasında şeffaflık çağrısında bulunmuşlardır.¹⁰⁶⁸

ABAD Google kararının¹⁰⁶⁹ sağladığı hakları ve sonuçları özetle değerlendirmek gerekirse;

1- Öncelikle karar “*hukuka uygun olarak*” yayımlanmış ve “*doğru bilgi*” içeren bir web sayfası linkinin de unutulma hakkı konusu olabileceğini göstermektedir. Yani bilginin doğru ya da yanlış bir bilgi olması değil, bireyin özel yaşamına dair olup olmadığı, ilk yayınlanmasının üstünden zaman geçip geçmediği, diğer hak ve menfaatlerle olan dengelerinin değerlendirilmesi unutulma hakkının kullanılmasındaki kriterler olarak belirlenmiştir.¹⁰⁷⁰

2- AB üyesi olan devletlerle birlikte, üye olmadığı halde yargı yetkisini tanıyan dört devlet¹⁰⁷¹ bakımından da karar bağlayıcıdır. Bu devletlerin yetkisi altındaki herhangi bir birey, sadece Google'a değil, tüm arama motorlarına başvurarak, kişisel verilerinin uygunsuz, geçersiz, eksik, ilgisiz veya daha sonra ilgisiz hale gelmiş, güncelliğini kaybetmiş, veri işleme amacı aşılmış olduğundan bahisle hakkındaki veriyi içeren web sayfasına yönlendiren linkin kaldırılmasını talep edebilecektir.¹⁰⁷² Bu talep, unutulma hakkı talebidir. Bu hakkı kullanmak için

¹⁰⁶⁷ İlgili mektup hakkında bkz. <https://www.theguardian.com/technology/2015/may/14/dear-google-open-letter-from-80-academics-on-right-to-be-forgotten> (23.04.2019)

¹⁰⁶⁸ Şerefoğlu Henkoğlu, s. 205. Google, unutulma hakkı başvurularında her başvuruyu kendi özel koşulları altında incelemekte, olaya ve kişiye özgü değerlendirmelerde bulunmaktadır. Örneğin; politikacılar, kamuya mal olmuş kişiler, ünlüler tarafından unutulma hakkı başvurularında, bu tür şahıslardan gelen ve utandırıcı verilere ilişkin linklerin kaldırılması yönündeki talepleri Google reddetmektedir, bkz. Önok, s. 171.)

¹⁰⁶⁹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁷⁰ Sözüer, s. 125.

¹⁰⁷¹ İzlanda, Lihtenşayn, Norveç, İsviçre

¹⁰⁷² Sözüer, s.126-127.

AB vatandaşı olmak şart olmayıp AB ülkelerinden birinde yaşamak yeterli görülmektedir.¹⁰⁷³

3- ABAD Google kararı¹⁰⁷⁴ ile hak temelli bir yaklaşım belirlemiştir. AB Temel Haklar Şartı'ndaki özel yaşama saygı ve kişisel verilerin korunması hakları dikkate alınarak Direktif'in¹⁰⁷⁵ temel haklar gözetilerek uygulanması gerektiğini vurgulamıştır. Soruna birey hakları ve temel haklar açısından yaklaşarak bireye geniş bir koruma alanı sağlamıştır. ABAD, veri sorumlusu ve veri öznelere çatışan menfaatlerinde yine AB Temel Haklar Şartı'nın ilgili haklara dair hükümlerinin gözetilerek denge unsurunun yakalanmasının gerektiğini vurgulamıştır.¹⁰⁷⁶

4- Veri işleme ölçsüz, orantısız, eksik veya yanlış ise ilgili verinin arama sonuçlarından çıkarılması talep edilebilir. Unutulma hakkı mutlak değildir. Sınırları, çatışan hakların da menfaatleri gözetilerek, her somut olaya göre değerlendirilmeli kişisel bilgilerin korunması ve özel hayat ile kamunun haber alma hakkı arasında denge gözetilmelidir.¹⁰⁷⁷ Bu denge sağlanırken hangi hakkın, neye göre ve ne şekilde üstün tutulması gerektiği açık ve net olarak belirtilmemiştir.¹⁰⁷⁸

5- Kararda¹⁰⁷⁹ unutulma hakkı, arama motorlarında işlenen ve yönlendirilen veriler kapsamında açıklanmıştır. Dolayısıyla karar, unutulma hakkını dijital ortam

¹⁰⁷³ Önok, s. 169. Kararın sadece arama motorlarında değil sosyal ağ platformları için de uygulanmaya başlandığı, İngiltere' de ve hatta ABD' de, bu karardan yola çıkılarak; çocuk haklarının ve çocukların gelecekteki yaşamlarının gözetilmesi amacıyla, sosyal medya ve internette çocukların korunmaları için, ilgili internet içeriklerinin çok basit prosedürler ile silinmesi yolunda çalışmalar yapıldığı hakkında bkz. a.e, s. 170.)

¹⁰⁷⁴ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁷⁵ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹⁰⁷⁶ Sözüer, s. 131.

¹⁰⁷⁷ Çelik, s. 399; Şerefoğlu Henkoğlu, s. 200-201.(Kararda genel anlamda kişisel verilerin korunması ile özel hayat diğer çatışan haklar olan ifade özgürlüğü ve kamunun haber alma haklarına daha üstün tutulmakla beraber; her halükarda dengenin somut olay bazlı gözetilmesi gereği vurgulanmaktadır. Şerefoğlu Henkoğlu, s. 201.)

¹⁰⁷⁸ Şerefoğlu Henkoğlu, s. 207.

¹⁰⁷⁹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

için tanımıştır. Oysa 2016 tarihli GDPR¹⁰⁸⁰'de unutulma hakkı açısından herhangi bir fiziksel veya dijital ortam ayrımı yapılmamaktadır.¹⁰⁸¹

Kararın¹⁰⁸² Eleştirisi

1- Silme hakkı ile unutulma hakkı ayrımı net değildir.¹⁰⁸³ Kararda¹⁰⁸⁴ 95/46 sayılı Direktif¹⁰⁸⁵'te yer alan silme hakkı uygulanmıştır.¹⁰⁸⁶ Dolayısıyla hakkın ne ölçüde tanındığı belirsizdir. Güncel olmayan ve doğruluğu kalmamış verinin sildirme yöntemi AB Direktif'inde hali hazırda zaten mevcutken, unutulma hakkına yönelik olan kapsamın ne olduğu ve sınırları tam net değildir.¹⁰⁸⁷

2- İnternette aranan konu ve bilgiye arama motorlarında arama yapılarak ulaşıldığından, ABAD kararında¹⁰⁸⁸, ilgili linklere olan bağlantıların kaldırılması yolunun kabul edilmesi büyük ölçüde unutulmayı gerçekleştirilse de acaba bu unutulma hakkının yerine getirilmesi için tam olarak yeterli midir?

¹⁰⁸⁰ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation. 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını GDPR uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir. Maddeleri için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

¹⁰⁸¹ Çelik, s. 399.

¹⁰⁸² ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁸³ Önok, s. 167; Değirmenci, s. 157. Önok' un belirttiği şekilde silme hakkı; “ (...) *kişisel verilerin gerekli olan sürenin ötesinde muhafaza edilmemesini ve işlenmemesini güvence altına alır(...)*”, “ (...) *bireye, kişisel verileri üzerinde daha fazla kontrol vermeyi amaçlar(...)*” bkz. Önok, a.e., s. 167-168 (Aynen aktarılmıştır.)

¹⁰⁸⁴ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁸⁵ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹⁰⁸⁶ Bunn, s. 348.

¹⁰⁸⁷ Önok, s. 167-168.

¹⁰⁸⁸ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

ABAD kararında¹⁰⁸⁹ tanınan hak; bilgiyi yok etmeyip sadece o bilgiye ulaşımı zorlaştırmaktadır. Böylelikle bu yol, bireyin geçmişine dair bilgilerin unutulabilmesi hizmetinde bulunsa da veri orijinal kaynakta, verinin bulunduğu web sitesinde yer almaya devam etmektedir. Başka kelimelerle arama yapıldığında, yine aynı linke ulaşılabilirken unutulmanın tam manası ile gerçekleştirildiğini söylemek güçtür.¹⁰⁹⁰

3- Karardaki¹⁰⁹¹ ismen aramada veriye götüren linkin kaldırılması şeklindeki dar kapsamlı yaklaşım; 95/46 sayılı Direktif¹⁰⁹² teki¹⁰⁹² ve 2016 tarihli GDPR'deki¹⁰⁹³ silme hakkının tam anlamıyla unutulma hakkını içerip içermediği dahi tartışmalı bir durumda iken hem unutulma hakkının çerçevesinin çizilmesini zorlaştırmış,¹⁰⁹⁴ hem de hakkın yerine getirilmesinde çelişiklere sebep olmuştur.¹⁰⁹⁵

4- Kararda¹⁰⁹⁶ net olmayan hususlardan ötürü kararın uygulanmasında Google şirketi, kendisini bir anda hukuki hak yorumcusu olarak bulmuş, adeta bir sansür sorumlusu gibi işlev görmeye başlamıştır. Hatta unutulma hakkının tanımlanıp çerçevelendirilmesi neredeyse Google'ın inisiyatifine bırakılmıştır.¹⁰⁹⁷

¹⁰⁸⁹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁹⁰ Bygrave, s.35; Sözüer, s. 127-129.

¹⁰⁹¹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁹² AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹⁰⁹³ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation. 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını GDPR uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir. Maddeleri için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

¹⁰⁹⁴ Lindsay, D., “ *The ‘Right To Be Forgotten’ by Search Engines Under Data Privacy Law: A Legal Analysis of The Costeja Ruling*” *Journal of Media Law*, 2014, C.6, S.2, s. 168-171.

¹⁰⁹⁵ Sözüer, s.128; Önok, s.168.

¹⁰⁹⁶ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁹⁷ Önok, s. 169-171.

5- Bazı eleştirmenler, “Google” kararının¹⁰⁹⁸ aslında unutulma hakkını uygulamadığını ve bu hakkı kabul etmediğini belirtmektedirler.¹⁰⁹⁹

Kararın¹¹⁰⁰ unutulma hakkını tanımadığı görüşündeki yazarlar; kararda geçen hakkı, unutulma hakkı olarak değil de “*right to be delisted*”, “*right to be de-Indexed*”, “*right to suppression*” gibi terimlerle, Türkçe anlamları “*listeden çıkarılma hakkı*,” “*indeksten çıkarılma hakkı*”, “*arama motoru sonuçlarındaki linklerin gizlenmesi hakkı*” anlamlarına gelecek şekilde ifade etmeyi uygun bulmaktadır.¹¹⁰¹ Genel olarak da karardaki¹¹⁰² durumun 95/46 sayılı Direktif¹¹⁰³’te yer alan “*silme*” hakkını uygulamaktan ibaret olduğu dile getirilmektedir.¹¹⁰⁴

Karardan¹¹⁰⁵ Çıkarılabilen Sonuçlar:

1- İnternette bir kişisel veri yayınlanırsa, bu durum verinin işlendiği anlamına gelmektedir.

2- Arama motorları, verilerin bulunduğu siteleri indeksler ve arama sonuçlarında listeleyerek yönlendirme yapar. Yapılan bu işlemin adı, veri işlemedir.

3- Arama motorları, veri denetleyicisi olarak hukuki sorumluluk sahibidir.

4- Verinin kaldırılması için hukuka aykırılık şart olmayıp yayımı hukuka uygun da olsa talep edildiği noktada ilgili veri kaldırılır.

¹⁰⁹⁸ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹⁰⁹⁹ Bygrave, s. 35.

¹¹⁰⁰ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹¹⁰¹ Sözüer, s.129- 130.

¹¹⁰² ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹¹⁰³ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹¹⁰⁴ Bunn, s. 348

¹¹⁰⁵ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

5- Yanlış, eksik, ilgisiz, zamanı geçmiş, güncel olmayan, tarihsel, ilmi sebeplerle de saklanması gerekmeyen veriler için arama motorlarının arama sonuçlarından; verilerin olduğu sayfaların çıkarılması istenebilir.

6- -Kişilik hakkının korunması, bir şirketin ekonomik çıkarlarından üstündür. Hakların çatışmasında denge mekanizması uygulanmalıdır.¹¹⁰⁶

7- Arama motorlarına direk unutulma hakkı kapsamında başvuru imkânı, kişileri orijinal kaynak olan web siteleri ile irtibata geçme külfetinden kurtarmaktadır.¹¹⁰⁷

8- Karar¹¹⁰⁸, unutulma hakkı açısından dünyada bir ilktir. Fakat unutulma hakkının değerlendirilmesi, gelişmesi, hakkın kapsam ve niteliklerinin ve ilgili kuralların; hukuksal ve teknik anlamda yerli yerine oturması için elbette ki yeterli değildir.

4.2.4. “KPMG Ortağı” Davası¹¹⁰⁹ ve “Arthur van M”. Davası¹¹¹⁰

“KPMG Ortağı” Davası:¹¹¹¹ Dava Hollanda’da görülmüştür. Davacı, KPMG adlı dev bir firmanın ortağıdır. Firma vergi denetimi ve danışmanlık hizmetleri vermektedir. KPMG Ortağı, kendisine yeni bir ev yapılması için bir müteahhitlik anlaşması imzalar ve ev yapılıncaya kadar inşaatın bitişiğindeki yan evde ve eklentisindeki üç adet prefabrik konutta ailesi ile yaşamaya başlar. Anlaşmanın

¹¹⁰⁶ Değirmenci, s. 157; Kaya, M.B., “Unutulma Hakkı”, <https://www.mbkaya.com/hukuk/unutulmahakki.pdf> (E.T.19.05.2019)

¹¹⁰⁷ Önok, s. 170.

¹¹⁰⁸ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹¹⁰⁹ KPMG Ortağı Davası Bilgileri, Yavuz, s. 106-110’dan naklen alınmıştır.

¹¹¹⁰ Dava Bilgisi Naklen, <http://www.hraccion.org/wp-content/uploads/Bulletin-58-Right-to-be-forgotten.pdf> (E.T.19.05.2019)

¹¹¹¹ KPMG Ortağı Davası Bilgileri, naklen Yavuz, s. 106-110.

ifasında taraflar arasında uyumsuzluk olur ve anlaşmazlık, haberlere ve medyanın gündemine düşer.

2012’de Hollanda’daki en büyük basın kuruluşlarından birinde ve internet sitesinde konu haber yapılır ve başka haber sitelerine yayılarak 2014 yılına dek haber var olmaya devam eder.

2014 yılında KPMG Ortağı, yayın içeriğinin kendi adıyla olan arama sonuçlarından kaldırılması için Google’a başvuru yapar. Google reddeder. KPMG Ortağı, 95/46 sayılı Veri Koruma Direktifi’nin¹¹¹² 12. maddesinde yer alan silme hakkının uygulanması ve 14. maddesinde yer alan veri işlenmesine itirazının kabul edilmesi talepli olarak Google’a karşı Hollanda’da dava açar. Hollanda Mahkemesi, arama sonuçlarının hukuka uygun olup olmadığı noktasında davayı görmüştür. Mahkeme yayın içeriğini yani davaya esas veri içeriğini değerlendirmemiştir. İçerik hakkında dava açılmak isteniyorsa Google’a değil, verinin yer aldığı ana kaynağa karşı başvuru yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Mahkeme; arama motorlarıyla ilgili olarak ise insanların bilgilere erişimini sağlayan ana mekanizmalar olduğunu belirterek, arama motorlarının sistemsel önemini vurgular.

Mahkemeye göre burada iki menfaat vardır. Özel hayatın gizliliği ve bilgi edinme özgürlüğü. Somut olayda medyanın bu olayla ilgilendiğini, olayın hala haber niteliğinde olduğunu, karalama niteliği taşımadığını, arama sonuçlarında listelen hususların veri öznesi ile ilgili olduğunu belirtmiş ve KPMG Ortağı’nın kısmen bağlantı kaldırılması talebini reddetmiştir.¹¹¹³

¹¹¹² AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹¹¹³ Yavuz, s. 106-110.

“*Arthur van M*”. Davası.¹¹¹⁴ Bu dava da Hollanda mahkemelerinde görülmüştür. - Bir televizyon yayınında davacı Arthur ile ilgili olarak ilk adı ve soyadının baş harfi yer alacak şekilde bir haber yapılması, - Bu haberin daha sonra davacının derdest olan ceza davası dosyasında aleyhinde delil olarak kullanılması, - İlgili durumun kitap haline getirilip basılması, - Google’da ismen arama yapılırca, arama motorunun otomatik tamamlama fonksiyonunun devreye girerek, haberi yapan muhabirin de Arthur’un ismiyle yapılan aramalara eklenmesi hususunda yönlendirmede bulunması dava sebepleridir.

Arthur, Google arama sonuçlarından kendi ismi ile muhabiri ve kendisi hakkında yazılmış kitabı ilişkilendiren ilgili bağlantıların kaldırılmasını unutulma hakkı talebi ile Google’a ve daha sonra yerel mahkeme önüne taşımıştır.

Hem Google hem de mahkeme tarafından davacının unutulma hakkına dair talepleri reddedilmiştir.¹¹¹⁵ Amsterdam Temyiz Mahkemesi, Arthur’un ceza yargılamasının gerçek olduğunu, kamunun kendisiyle ilgili haberleri almada menfaati olduğunu, cezai yargılama kanalı ile ilişkilendirildiği suçun ağırlığı göz önüne alındığında davacının ilgili internet bağlantılarına katlanma yükümlülüğü olduğuna hükmetmiştir.¹¹¹⁶

4.3. Unutulma Hakkının Türk İçtihatlarında Ortaya Çıkışı

Türk hukukunda şu an için unutulma hakkının açık ve net şekilde yer aldığı Anayasal ve yasal düzenleme bulunmamaktadır. Hak, içtihaden hukuk sistemimizde

¹¹¹⁴ <http://www.hraction.org/wp-content/uploads/Bulletin-58-Right-to-be-forgotten.pdf>
(E.T.19.05.2019)

¹¹¹⁵ <http://www.hraction.org/wp-content/uploads/Bulletin-58-Right-to-be-forgotten.pdf>
(E.T.19.05.2019)

¹¹¹⁶ Yavuz, s. 103-106.

tanınmıştır. Şu an itibariyle mahkemeler nezdinde unutulma hakkı ile ilgili pek çok kararlar verilmeye başlanmıştır.¹¹¹⁷

Türkiye için unutulma hakkının yargısal ilk görünümü olan ve bu hakkın açıkça tanındığı ilk karar Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 17.06.2015 tarihli kararıdır.¹¹¹⁸

Unutulma hakkının Türk hukuk sistemindeki diğer bir ana yargısal içtihadı da AYM tarafından 03.03.2016 tarihli olarak hüküm altına alınmış olan, bir bireysel başvuruya yönelik olarak verilen karardır.¹¹¹⁹

Hem Yargıtay HGK'nin 2015 tarihli kararı¹¹²⁰ hem de AYM'nin verdiği 2016 tarihli kararı¹¹²¹ önemlidir. AB hukuk mevzuatında olup da bizim Türkiye açısından Anayasa ve yasalarımızda açıkça ve ismen düzenlenmemiş olan unutulma hakkının Türk hukuk sistemindeki hukuksal yorumu, içtihatlar kanalı ile ilerlemekte ve hukuk sistemimize gün geçtikçe entegre olmaktadır.¹¹²²

¹¹¹⁷ Küpeli, C., “Şiddet Mağduru Kadınların Unutulma Hakkı”, s.230,233-234
<http://dspace.marmara.edu.tr/bitstream/handle/11424/5860/> (E.T.18.03.2019)

¹¹¹⁸ Yargıtay HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 Esas, 2015/ 1679 Karar sayılı kararı,
<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (E.T.18.03.2019)

¹¹¹⁹ AYM'nin 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 Başvuru Numaralı, 24.08.2016 Resmi Gazete yayın tarihli, Başvurucu N.B.B. hakkındaki kararı,
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019) Kararla ilgili olarak bkz. <https://hukuksokagi.com/ictihatlar/anayasa-mahkemesinin-unutulma-hakki-konusunda-verdigi-bireysel-basvuru-karari/> (E.T.18.03.2019)

¹¹²⁰ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar.

¹¹²¹ AYM, 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 Başvuru Numaralı, 24.08.2016 Resmi Gazete yayın tarihli, Başvurucu N.B.B. hakkındaki kararı.

¹¹²² Çelik, s. 399.

4.3.1. İlk Tanışma, 2015 Tarihli Yargıtay HGK Kararı

Yargıtay HGK'nin kararı,¹¹²³ unutulma hakkı açısından Türkiye'de bir ilktir. Karar, unutulma hakkını Türk hukuk sistemi ile tanıştıran ilk içtihatır.¹¹²⁴

17 Haziran 2015 tarihinde, unutulma hakkı ile ilgili olarak HGK tarafından verilen bu karara¹¹²⁵ esas davanın konusu; kişilik haklarına saldırı nedeniyle tazminat istemidir. Dört yıl önce cinsel saldırıya uğramış bir mağdurun adının rızası olmadan açık bir şekilde ve hiçbir rumuz olmaksızın bir kitapta ("*Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*") adlı bilimsel çalışma ürünü, 6 ciltlik kitap) yazılması, davacının manevi tazminat talebiyle konuyu mahkemeye taşımaya sebep olmuştur.

Yerel mahkemeye davacının isminin kodlanmadan yazılmasından ötürü kişilik hakkının zedelendiği kabul edilmiş, manevi tazmin talebi hususu açısından ise kısmen kabul kısmen ret hükmü kurulup dosyanın temyize gitmesi üzerine, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi yerel mahkeme kararını bozmuştur. Daha sonra yerel mahkemenin önceki kararında direnmesiyle dosya HGK önüne gelmiştir.¹¹²⁶

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin bozma gerekçeleri ve HGK'nin gerekçeleri göstermektedir ki karara¹¹²⁷ esas alınan kaynak, AB mevzuatı ve özellikle 95/46 sayılı Direktif¹¹²⁸ ve 2014 tarihli ABAD Google kararı¹¹²⁹ olmuştur.

¹¹²³ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar,

¹¹²⁴ Akkurt, "*Unutulma Hakkı*", s. 2612.

¹¹²⁵ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar.

¹¹²⁶ Değirmenci, s. 158; <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (E.T. 23.04.2019)

¹¹²⁷ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar.

¹¹²⁸ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹¹²⁹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

HGK, ABAD'ın Google kararına¹¹³⁰ atıfta bulunmuş ve ilk kez uygulamada unutulma hakkına girmiş ve tanımlamıştır.¹¹³¹

HGK, ABAD Google kararına¹¹³² nazaran unutulma hakkını çok daha geniş yorumlamış ve kapsamını arttırmıştır. Hakkın yalnızca dijital hafızadaki kişisel verilere yönelik olarak değil, aynı zamanda her türlü fiziksel ortamdaki verilere de uygulanması gerektiğini belirtmiştir.¹¹³³

HGK'ya göre unutulma hakkı temelde kişisel verilerin kişi için olumsuz ve aleyhte kullanılmasının önüne geçilmesi açısından değerlendirilmelidir. HGK bu kararının¹¹³⁴ kapsam ve çerçevesini, karara¹¹³⁵ konu kişilik hakkı ve unutulma hakkının kullanılmasının diğer temel haklardan olan bilim ve sanat özgürlüğü ile arasındaki dengenin gözetilerek çözülmesi gerektiği şeklinde çizmiştir.¹¹³⁶

Karar¹¹³⁷ gerekçesinde, davacının adının kodsuz ve aleni bir şekilde bir yayında yer almasının özel hayatın gizliliğini ihlal ederek manevi tazminata ve unutulma hakkının kullanımına vücut verdiği belirtilmektedir. Manevi tazminata sebep olma hususları; olayın hassas yapısı, Türk toplum yapısı, toplumda davacının küçük ve zor duruma düşmüş olması ve bu cihetle kişilik haklarının ihlal edilmiş olması şeklinde ifade bulmuştur.

¹¹³⁰ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı.

¹¹³¹ HGK'ye göre unutulma hakkı; “(...)Unutulma hakkı; üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteme hakkı olarak ifade edilebilir(...)” şeklinde tanımlanmıştır.

¹¹³² ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹¹³³ Değirmenci; s. 158.

¹¹³⁴ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar.

¹¹³⁵ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar.

¹¹³⁶ Çelik, s. 399-400.

¹¹³⁷ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar.

Kararda¹¹³⁸; aleni şekilde ve kodsuz olarak davacının isminin ilgili yayında yer almasında kamu yararı ve başka türlü herhangi bir menfaatin de olmadığı vurgulanmıştır.¹¹³⁹

Karara göre¹¹⁴⁰; unutulma hakkının Türk içtihadındaki ilk tanımlaması yapılmıştır. Karar¹¹⁴¹ uyarınca; geçmişte yaşanılmış olumsuz bir durumun dijital hafızada yer alıyor olması veri sahibinin kişilik haklarını zedelemekte ise kişinin olumsuz durumun unutulmasını isteme hakkı vardır ve bu hak uyarınca ilgili verinin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteyebilir. Bu tanıma göre; HGK tarafından unutulma hakkının “*silme hakkı*” olarak tanıdığı anlaşılmaktadır. Oysa unutulma hakkının kapsamı silme hakkından çok daha geniştir.¹¹⁴²

HGK kararı¹¹⁴³ ile her ne kadar unutulma hakkının tanımını dijital alana yönelik yapmış da olsa, hakkın ilişkili olduğu insani ve temel değerler göz önüne alındığında böyle bir hakkı sadece dijital ortam için düşünmek değil, aynı zamanda tüm fiziksel, yazılı, basılı ortamlar açısından ve kamunun kolayca ulaşabileceği yerler açısından da kapsamını geniş tutmak gerekmektedir, şeklinde ifade ederek unutulma hakkı tanımını ve içeriğini son derece genişletmiştir.¹¹⁴⁴

HGK'nin verdiği karar¹¹⁴⁵ doğru da olsa gerekçesinde hakkın kapsamını anlamsız bir şekilde genişlettiği ve unutulma hakkının ABAD 13 Mayıs 2014 tarihli

¹¹³⁸ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar.

¹¹³⁹ Yılmaz, s. 120.

¹¹⁴⁰ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar.

¹¹⁴¹ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar.

¹¹⁴² Değirmenci, s. 158. (Tezde Bölüm 3.5.2.'de, silme-sildirme hakkı ile unutulma hakkının farklılıkları açıklanmıştır, bkz. ilgili kısım)

¹¹⁴³ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar.

¹¹⁴⁴ Çelik, s. 400; Değirmenci, s. 158; Çırak, s. 180; Akkurt, “*Unutulma Hakkı*”, s. 1628.

¹¹⁴⁵ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar.

“Google İspanya” kararında¹¹⁴⁶ belirtilen dijital alandaki kişisel veriler için olan uygulanma alanından çıktığı için hakka dair belirsizliklere mahal vermiştir.¹¹⁴⁷

Kararda¹¹⁴⁸ belirtilen kişilik haklarının ihlal edildiği doğrudur. İhlal edilen haklar; mahremiyet gizlilik, kişisel verilerin korunması hakları çerçevesindedir.

Dijital olmayan alanlar için diğer kişilik hakları kapsamında korunma yolları mevcutken unutulma hakkına dayanılarak hüküm kurulması, hakkın esas manası ile bağdaşmamaktadır. Unutulma hakkının şartları oluşmadığı halde, bu hak dayanak yapılarak karar verilmiştir. Unutulma hakkını diğer haklardan ayıran unsur olan çevrim içi dijital alanda uygulanması hususu mahkeme tarafından göz ardı edilmiştir.¹¹⁴⁹

4.3.2. Hakkın Esas Anlamı ile Tanışma, 2016 Tarihli AYM Bireysel Başvuru Kararı

AYM’nin Başvurucu N.B.B. hakkındaki kararı¹¹⁵⁰ (N.B.B. Kararı) Türk hukukunda unutulma hakkının açıkça kabul edilmesine dair ana içtihat olarak değerlendirilmektedir.¹¹⁵¹

¹¹⁴⁶ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹¹⁴⁷ Şener, s. 40.

¹¹⁴⁸ HGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar.

¹¹⁴⁹ Yavuz, s. 99. (Yavuz’un aktardığına göre, Amsterdam Yerel Mahkemesi KPMG Ortağı davasında; mahremiyet yahut gizliliğinin korunması gibi bir hak kapsamında mahkemeye başvurabilecek bir kişinin bu hakların korumasını atlayıp sadece unutulma hakkına yönelerek hakkını almaya çalışmasının hukukun dolanılması anlamına gelebileceğini, o yüzden öncelikle hakların korumasına girebilen bir başka hukuki yol mevcutsa önce o yöntemlerin kullanılması gerektiğini belirtmiştir, bkz. Yavuz, s. 99; s. 106- 120.)

¹¹⁵⁰ 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 Başvuru Numaralı, 24.08.2016 Resmi Gazete yayın tarihli, Başvurucu N.B.B. hakkındaki kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019)

¹¹⁵¹ Sözüer, s. 190.

Dava Konusu ve Süreç:

1- Başvurucu N.B.B., bir ulusal gazetenin internet arşivinde bulunan, hakkında uyuşturucu kullanmaktan para cezasına hükmedilmesine dair 1998 ve 1999 yıllarına ait üç haberin internet yayınının kaldırılması talebi ile ilgili basın kuruluşuna 02.04.2013 tarihinde ihtar göndermiştir.

Haber içeriklerinin ihtara rağmen kalkmaması üzerine Başvurucu, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkındaki Kanun'un 9/f.1 maddesine dayanarak Sulh Ceza Mahkemesi'ne başvurmuştur. Sulh Ceza Mahkemesi, "*talebe konu yayına esas yazıların güncel olmadığı, bu şekilde halen gündemde olmalarının özel hayat açısından sakıncalı*" olduğunu belirterek talebi kabul etmiştir. Karara itiraz üzerine Asliye Ceza Mahkemesi itirazı kabul ederek, Sulh Ceza Mahkemesi kararını kaldırmıştır.

2- Yargısal makamlarca talebi reddedilen Başvurucu, "*...15 yıl önceki haberlerin özel hayatını, iş hayatını ve şöhretini etkilediğini...*" belirterek Anayasa'nın 12, 17, 20, 25, 26, 27 ve 32. maddelerine dayanarak bireysel başvuruda bulunmuştur.

AYM'nin N.B.B. Bireysel Başvuru kararı¹¹⁵² ile ilgili olarak şu saptamalar yapılabilir:

1- Haberlerin internette yer almasından ötürü zedelenen şeref ve haysiyet hakkı ile içerik yayından kaldırılırsa zedelenecek olan ifade ve basın özgürlüğü arasında denge gözetilmesi gerekmektedir.

2- Somut olayla ilgili olarak şeref ve haysiyetin korunması hakkı ile yan yana bulunan unutulma hakkının karşısında sadece ifade ve basın özgürlüğü değil, kişilerin habere ulaşabilme özgürlüğü de mevcuttur.

¹¹⁵² 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 Başvuru Numaralı, 24.08.2016 Resmi Gazete yayın tarihli, Başvurucu N.B.B. hakkındaki kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019)

3- İnternette bir habere uzun süre rahat bir biçimde ulaşılabilmesi şeref ve haysiyet ihlaline sebep olduğundan ötürü unutulma hakkı gündeme gelmektedir. İnternet ortamının sağladığı kolaylıklar gözetildiğinde başvurusunun şeref ve haysiyetinin korunmasının yolu davaya esas haberlerin erişiminin engellenmesidir. Klasik anlayıştan farklı olarak mahkeme, dijital ortam ve internetin sakıncalarına karşı bireyin korunması gerekliliğine değinmiş, sanal ortamların unutulmanın önünde engel olduğunu vurgulamıştır.¹¹⁵³

4- Her ne kadar mahkeme internetin sakıncalarını belirterek unutulma hakkının önemine vurgu yapsa da internet arşivlerinin basın özgürlüğü kapsamında ve korumasında olması gerektiğini de vurgulamıştır.¹¹⁵⁴

5- Bu değerlendirmeler ışığında AYM, “(...) erişimin engellenmesine yönelik talebin reddedilmesiyle ifade ve basın özgürlükleri ile kişinin manevi bütünlüğünün korunması hakkı arasında adil bir denge kurulduğu söylenemez... Başvurucunun Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibarının korunması hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.(...)” şeklinde hüküm kurmuştur.¹¹⁵⁵

6- Mahkeme; KVKK'de yer alan kişisel verilerin silinmesi hakkının, unutulma hakkının uygulanmasına vücut verdiğini belirtmiştir.¹¹⁵⁶

7- Mahkeme'nin hükümlerle ilgili değerlendirmelerine dayanak olan Uluslararası ve Anayasal hükümler; 04.11.1950'de Avrupa Konseyi tarafından kabul edilerek 3 Eylül 1953'te yürürlüğe giren, Türkiye tarafından 10.03.1954 tarihli ve 6366 sayılı Kanun ile iç hukukta uygun bulunan¹¹⁵⁷ AİHS¹¹⁵⁸ madde 8, Anayasa'da

¹¹⁵³ Ocak, s. 519; Sözüer, s. 192.

¹¹⁵⁴ Değirmenci, s. 159.

¹¹⁵⁵ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019)

¹¹⁵⁶ <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019)

¹¹⁵⁷ Uygun bulma kanunu için bkz.

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=&v_donem=&v_yasama_yili=&v_cilt=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=KANUNLAR&v_altbaslik=&v_mv=&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=17736&v_gelecek_sayfa=6401&v_kullanici_id=10553736 (E.T.02.05.2019)

kişisel verilerin korunmasına ilişkin 20/3. madde, Anayasa’da maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesine dair 17/1. madde ile maddi ve manevi varlığın geliştirilmesi hususunda devlete, gerekli şartları sağlaması ödevi yükleyen 5. madde olup yine Anayasa madde 26 ve 28’deki düşüncüyü açıklama ve basın hürriyetleri de mahkeme tarafından gözetilmiştir.¹¹⁵⁹

8- Mahkeme; ABAD 2014 tarihli “*Google İspanya*” kararına¹¹⁶⁰ atıfta bulunarak Türkiye’de henüz unutulma hakkına dayanak bir yasal düzenleme olmadığını, Anayasa’daki hükümlerin ruhu ve esası incelendiğinde Anayasa 5. madde uyarınca kişinin maddi ve manevi varlığının gelişmesi hususunda devletin görevleri olduğunu, Anayasa 17. ve 20. maddeler doğrultusunda unutulma hakkının Anayasa’nın yorumunda anlamsal olarak mevcut olduğunu ve hükmen de tanınmasının hukuki anlamda gereklilik arz ettiğini belirtmiştir.¹¹⁶¹

9- AYM, itibar ve haysiyete yönelik saldırıların AİHS¹¹⁶² 8.madde ve Anayasa 17. madde kapsamında korunmasının şartını, saldırının kişinin kendi eylemiyle oluşmaması ve belli orandaki bir ağırlığa sahip olmasına bağlamıştır. Bu kapsamın özel hayatın korunmasının da kapsamını olduğu vurgulanmıştır.¹¹⁶³

¹¹⁵⁸ <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (E.T.02.05.2019)
AİHS, 01.06.2010 tarihli 14. Protokol ile revize edilmiştir.
https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf (E.T.02.05.2019)
Sözleşme protokolleri ve revizeler hakkındaki son duruma ulaşmak için bkz.
<https://www.coe.int/en/web/conventions/> (E.T.02.05.2019)
AİHS için Türkiye’deki Uygun Bulma Kanunu, 19.03.1954’te 8662 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Sözleşme’nin onay belgesi 18.05.1954 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine gönderilmiştir. Bu tarih Sözleşmenin Türkiye bakımından yürürlük tarihidir.
<https://www.ihd.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi-ve-eki-protokollerde-yer-alan-haklar-ve-ozgurlukler/> (E.T.02.05.2019)

¹¹⁵⁹ Sözüer, s. 190-191; Duman, s. 229-231.

¹¹⁶⁰ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹¹⁶¹ Çırak, s. 182-183.

¹¹⁶² <https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/> (E.T.02.05.2019)

¹¹⁶³ Ocak, s. 519; Çırak, s. 182.

10- Özetle mahkemeye göre başvuruya esas haber; on dört yıl önceki bir duruma dairdir. Güncel değildir. Kamunun ilgisi üzerinde değildir. Kamunun ilgisi üzerinden kalkan bir haber için ilgilinin unutulma hakkı mevcuttur. Verinin aynı zamanda internette bulunması bilimsel ve istatistiki bir gereklilik de değildir. Kamu yararı da olmadığı için bu şekilde bir yayının internette varlığı, başvuruçunun kişilik hakkını zedelemektedir. Verinin yayından kaldırılması gereklidir.

Mahkemenin bu tespiti; unutulma hakkı kapsamında bir yayının internetten kaldırılabilmesi için güncellik, süre, içerik, verinin tarihi, bilimsel, istatistiki olup olmadığı, kamu yararı hususlarının değerlendirilmesi gereğini ortaya koymaktadır.¹¹⁶⁴

11- Karar¹¹⁶⁵, ABAD 13 Mayıs 2014 kararı¹¹⁶⁶ ile farklılıklar arz eder. AYM kararında¹¹⁶⁷ muhatap içerik sağlayıcı iken ABAD kararında¹¹⁶⁸ muhatap arama motoru işleten şirkettir. AYM kararında¹¹⁶⁹ içeriğin yayından kaldırılması, engellenmesi söz konusu iken ABAD kararında¹¹⁷⁰ içeriğin arama sonuçlarından çıkarılması söz konusudur.¹¹⁷¹

¹¹⁶⁴ Duman, s. 232.

¹¹⁶⁵ 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 Başvuru Numaralı, 24.08.2016 Resmi Gazete yayın tarihli, Başvuruç N.B.B. hakkındaki kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019)

¹¹⁶⁶ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹¹⁶⁷ 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 Başvuru Numaralı, 24.08.2016 Resmi Gazete yayın tarihli, Başvuruç N.B.B. hakkındaki kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019)

¹¹⁶⁸ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹¹⁶⁹ 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 Başvuru Numaralı, 24.08.2016 Resmi Gazete yayın tarihli, Başvuruç N.B.B. hakkındaki kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019)

¹¹⁷⁰ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹¹⁷¹ Değirmenci, s. 160.

12- AYM, kararında¹¹⁷² unutulma hakkının dijital hafızadaki haberlere yönelik olarak kullanılmasını ve bu doğrultuda haberlere erişimin engellenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Erişim engelleme metodu olarak 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'daki madde 9'da belirtilen önlemlerin alınabileceğini veya herhangi bir başka yasal tedbir ve düzenleme, unutulma hakkının uygulanmasını etkin kılacaksa onun da uygulanabileceğini belirtmiştir.

Karar¹¹⁷³ değerlendirildiğinde; unutulma hakkının gerçekleştirilebilmesi hususundaki tedbirlerin 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun dışında başka bir erişim engelleme metodu var ise o yönde de alınabilmesinin mümkün olduğu belirtilerek, sınırlama yapılmamıştır. Mahkeme, mühim olanın habere erişimin engellenmesi olduğunu belirttiğinden somut olaya göre engelleme tekniği uygulanacaktır.

Örneğin mahkeme kararında, unutulma hakkının uygulanmasının erişimin engellenmesi yolu ile değil de verinin tamamen silinmesi olarak verildiği farz edilirse 5651 sayılı Kanun kapsamında kişisel verinin silinerek ortadan kaldırılması yolu mevcut olmadığından, burada; KVKK hükümleri gereği unutulma hakkı uygulanabilecektir.

İnternet arşivindeki bir haber ile kişi arasındaki bağlantıyı sağlayan kişisel verilerin silinmesi ve bir haberin internette anonimleştirilmesi, 5651 sayılı Kanun'un yöntemleri arasında değildir.¹¹⁷⁴ 5651 sayılı Kanun'daki erişimin engellenmesi

¹¹⁷² 2013/5653 Başvuru No'lu, 03.03.2016 Kabul, 24.08.2016 Resmi Gazete Yayın tarihli, Başvurucu N.B.B. hakkındaki kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019)

¹¹⁷³ 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 Başvuru Numaralı, 24.08.2016 Resmi Gazete yayın tarihli, Başvurucu N.B.B. hakkındaki kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653> (E.T. 12.05.2019)

¹¹⁷⁴ Sözüer, s. 196-198.

yöntemi; içeriğe (URL) erişimi önleme, IP adresinden erişimi önleme ve DNS engelleme olarak belirtilebilir.¹¹⁷⁵

4.3.3. Diğer AYM Kararları

1- “NBB 2” Kararı¹¹⁷⁶: AYM, bu kararı ile daha önce bakmış olduğu 03.03.2016 kabul tarihli NBB başvurusu¹¹⁷⁷ ile aynı içerikteki şikâyet konusuna sahip bu dosyayı da unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmiş ve başvuruçunun içeriğe erişimin engellenmesini talep hakkı olduğuna hükmetmiştir.¹¹⁷⁸

2- AYM'nin basın özgürlüğünü üstün tutarak, unutulma hakkını reddettiği bazı başvuruları da vardır.

AYM'nin son dönemlerde bakmış olduğu; 1- “G.D.” Başvurusu¹¹⁷⁹, 2- “Asım Bayar ve Veysel Bayar” Başvurusu¹¹⁸⁰, 3- “Aslı Alp ve Şükrü Alp” Başvurusu¹¹⁸¹, 4- “Fahri Göncü” Başvurusu¹¹⁸², 5- “Gözde Yiğit” Başvurusu¹¹⁸³

¹¹⁷⁵ Kaya, M.B., *Erişimin Engellenmesi*, s. 27-39.

¹¹⁷⁶ Başvuru No: 2014/17143, 01.03.2017 K. Tarihi, RG Tarihi: 22.03.2017, RG No: 30015, <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Content/pdfkarar/2014-17143.pdf> (E.T.19.05.2019)

¹¹⁷⁷ 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 Başvuru Numaralı, 24.08.2016 Resmi Gazete yayın tarihli, Başvuruç N.B.B. hakkındaki kararı, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653>

¹¹⁷⁸ <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Content/pdfkarar/2014-17143.pdf> (E.T.19.05.2019)

¹¹⁷⁹ 04.10.2017 tarihli, 2014/1808 Başvuru Numaralı karar, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/1808> (E.T. 19.05.2019)

¹¹⁸⁰ 04.10.2017 tarihli, 2014/414 Başvuru Numaralı karar, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Basvurular/tr/pdf/2014-4141.pdf> (E.T. 19.05.2019)

¹¹⁸¹ 04.10.2017 tarihli, 2014/18620 Başvuru Numaralı karar, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Basvurular/tr/pdf/2014-18260.pdf> (E.T. 19.05.2019); Çırak, s. 184.

¹¹⁸² 05.10.2017 tarihli, 2014/1794 Başvuru Numaralı karar, <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Content/pdfkarar/2014-17943.pdf> (E.T. 19.05.2019)

¹¹⁸³ 05.10.2017 tarihli, 2014/16026 Başvuru Numaralı karar, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Basvurular/tr/pdf/2014-16026.pdf> (E.T. 19.05.2019)

dosyalarında; başvurucuların, internet üzerindeki kendileri hakkındaki yayınların kaldırılması amaçlı olarak AYM'ye başvurduğu görülmektedir.

Mahkeme, başvurucuların kaldırılmasını talep ettikleri haberlerin halen güncelliğini koruduğunu, halkın haberlere olan ilgisinin sürdüğünü ve haberin ilk ortaya çıkışından itibaren geçen süre dikkate alınca haber değeri olan bir yayının arşivde tutulmasının gerekliliği noktasında unutulma hakkının unsurlarının oluşmadığını beyan ederek talepleri reddetmiş ve basın özgürlüğünün bu durumda kısıtlanamayacağını hüküm altına almıştır.¹¹⁸⁴

3- Ayrıca; AYM'nin 5352 sayılı “*Adli Sicil Kanunu madde 12 hakkında vermiş olduğu iptal kararı*”¹¹⁸⁵ da unutulma hakkı anlamında önemlidir. İlgili madde; adli sicil kayıtlarının ölüm ve üzerinden seksen yıl geçmesi hallerinde tamamıyla silinmesini öngörmekte idi.¹¹⁸⁶

Mahkeme, 5237 sayılı TCK'de ömür boyu hak yoksunluğu olamamasına dayanmış ve bu açıdan ilgili hükmün¹¹⁸⁷ iptaline gitmiştir. Özel hayatı ve unutulma hakkını bahis konusu etmemiş, sadece Anayasa madde 5 ve 17'deki kişinin maddi-manevi varlığını geliştirme hakkına göndermede bulunmuştur. İlgili iptal kararı açıkça olmasa da, arka planda koruduğu değerler kapsamında aslında unutulma hakkına hizmet etmiştir.¹¹⁸⁸

¹¹⁸⁴ Değirmenci, s. 160.

¹¹⁸⁵ 20.01.2011 tarihli, 2008/44 E., 2011/21 K. sayılı, 14.04.2011 Resmi Gazete tarihli, 27905 Resmi Gazete numaralı, AYM iptal kararı, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110414-35.htm> (19.05.2019)

¹¹⁸⁶ Sözüer, s. 201- 203.

¹¹⁸⁷ Adli sicil Kanunu madde 12.

¹¹⁸⁸ Akyürek, s. 60-61.

4.3.4. Yargıtay Ceza Daireleri Kararları

1- Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 05.06.2017 tarihli kararı:¹¹⁸⁹ Bir gazetenin internet sayfasındaki kendisi hakkındaki yayının kişilik hakkını zedelediğinden bahisle davacı, yazı içeriğine erişimin engellenmesi için talepte bulunmuş, Sulh Ceza Hakimliği'nin erişimin engellenmesinin reddi kararına karşı itirazı da reddedilince kanun yararına bozma talebi ile dosya Yargıtay önüne gelmiştir.

Yargıtay Ceza Dairesi, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun uyarınca, erişimin engellenmesi şartlarının ilgili yayının internette olması ve tüzel ya da gerçek kişinin kişilik haklarını ihlal etmesi olduğunu, kişilik hakkı haleldar olanların taleplerini içerik ve yer sağlayıcısı ya da yetkili ve görevli Sulh Ceza Hakimliği'ne iletebileceklerini, Hakimlik tarafından alınan kararın erişim sağlayıcıları birliğine gönderilip derhal yerine getirilmesinin istenmesi ile kararın uygulanmasının sağlanacağını belirtmiştir.

Kararda¹¹⁹⁰ ifade, basın ve düşünce özgürlüğünün önemi, bunların temel haklardan olduğu, uluslararası ve ulusal düzenlemeler ile koruma altında bulunduğu açıklanarak bu hakların sınırlanabilmesinin ancak kanunla; önemli bir toplumsal ihtiyaç, meşru amaç, orantılılık ve ölçülülük kaideleri dâhilinde mümkün olacağı belirtilmiştir.

Basın özgürlüğü ile kişilik değerleri çatışınca kamu yararını temel ölçüt olarak denge kurulması ve haklar arasında hangisinin daha az veya daha çok menfaat ve yarar kapsamında olduğunun saptanmasının hukuki gereklilik olduğu vurgulanmıştır.

¹¹⁸⁹ Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 2016/15510 E., 2017/5325 K. sayılı, 05.06.2017 tarihli kararı:Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (E.T. 19.05.2019)

¹¹⁹⁰ Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 2016/15510 E., 2017/5325 K. sayılı, 05.06.2017 tarihli kararı.

Kararda¹¹⁹¹; unutulma hakkı kişisel verilerin korunması ve silme hakkı bağlamında değerlendirilip Anayasanın 5, 17 ve 20. maddelerinin doğal olarak unutulma hakkına vücut verdiği, dijital dünya ve riskler karşısında kişisel verilerin korunması, maddi-manevi varlığın geliştirilmesi, kişinin onurlu bir yaşam sürmesinin unutulma hakkının korunması ile mümkün olacağı emsal içtihatlar doğrultusunda açıklanmıştır.

Unutulma hakkının sınırları; içerik, süre, tarihsellik, kamu yararı, güncellik, öznenin kamuya mal olup olmadığı, yayın konusu, yayına konu haberin her somut olay için herhangi bir değer yargısı yahut eleştiri olup olmadığı şeklinde belirlenmiştir.

2- Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 07.06.2016 tarihli kararı:¹¹⁹² Bu kararda da benzer gerekçelerle unutulma hakkının evrensel haklar arasında olduğu, hukuk devletinin insan hakları ve temel hakları koruyan adil yapı ile var olduğu, demokratik toplumlarda meşru amaç olmadan ve önceden suç tespit edebilme gayesi ile kişilerin dinlenilmesinin ve kayıtlarının kamu tarafından çok sayıda kişiyi genel kapsama alacak şekilde gerçekleştirilmesinin unutulma hakkı ile bağdaşmayacağı belirtilmiştir.

3- Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 05.07.2018 tarihli kararı:¹¹⁹³ Bu karara esas davada da; benzer bir erişimin engellenmesi vakası mevcuttur. Bir internet sitesinde yer alan davaya esas yazının; erişiminin engellenmesi ve yazı ile ilgili cevap ve düzeltme talepleri ile Sulh Ceza Hakimliği'ne gelmesi, Hakimliğin ret kararına yapılan itirazın başvurunun da reddi üzerine dosyanın kanun yararına bozma talep hakkı ile Yargıtay önüne gelmesi durumu hasıl olmuştur.

¹¹⁹¹ Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 2016/15510 E., 2017/5325 K. sayılı, 05.06.2017 tarihli kararı:

¹¹⁹² Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 2016/927 E., 2016/3874 K. sayılı ve 07.06.2016 tarihli kararı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (E.T. 19.05.2019)

¹¹⁹³ Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 2018/3269 E., 2018/8235 K. sayılı ve 05.07.2018 tarihli kararı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (E.T. 19.05.2019)

Yargıtay, diğer erişimin engellenmesi hususundaki davalardaki benzer gerekçelerini yinelemiş, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'daki yolları saymış, davanın unutulma hakkı ve basın özgürlüğü çerçevesinde incelenip incelenmeyeceğinin ve 5651 sayılı Kanun uyarınca erişimin engellenmesine konu olup olmayacağına bir arada değerlendirilmesi gerektiğini, dava Yargıtay önüne gelmeden evvel Sulh Ceza Mahkemesi'nin verdiği ret kararının erişimin engellenmesi bahsine yönelik olmayıp tekziple ilgili bir usul çerçevesinde olduğundan ötürü öncelikle 5651'deki erişimin engellenmesi hakkında bir değerlendirme olması gerektiğini, bu olmaksızın kanun yararına bozmanın sağlıklı bir şekilde, esasen incelenemeyeceğini hüküm altına almıştır.¹¹⁹⁴

4- Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 24.09.2018 tarihli kararı.¹¹⁹⁵ Bu davada da 5651 sayılı Yasa çerçevesinde, bir internet gazetesi yayınının erişiminin engellenmesi talebinin benzer hukuki prosedürlere geçerek kanun yararına bozma ile Yargıtay önüne gelmesi durumu söz konusudur.

Yargıtay; öncelikle 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi çerçevesinde internet yayınlarının usul, kaide ve sınırlamalarını açıklamıştır.

Kişilik hakkı kavramı olarak kişisel verilerin, AİHM 8. madde ve Anayasa madde 20 çerçevesinde özel hayatın korunmasının unutulma hakkı ile mümkün olduğu, unutulma hakkının sadece dijital ortamlarda değil kamunun kolayca ulaşabileceği yazılı, basılı her türlü mecrada kullanılabilmesinin gerekli olduğu, ifade ve basın özgürlüğünün de temel haklardan olup başkalarının şöhret ve isimleri ile özel hayatlarını korumak için dengesiz bir şekilde basın özgürlüğünün sınırlanamayacağı belirtilmiştir.

Dava konusu somut olay değerlendirildiğinde yerel bir gazetede yer alan yolsuzluk iddiasının kişinin şeref ve haysiyetine, kişiliğine saldırı amacı taşımayıp

¹¹⁹⁴ Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (E.T. 19.05.2019)

¹¹⁹⁵ Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 2018/3318 E., 2018/9281 K. sayılı ve 24.09.2018 tarihli kararı, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (E.T. 19.05.2019)

ilgili haberin esasen kişiye yönelik değil de meslek odası yönetimi hakkında genel çerçevede bir haber verme hususunda olduğu, haberin basın özgürlüğü sınırlarında kaldığı, acil olarak 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ile erişim engellenmesini gerektirecek bir durum olmadığı tespitleri kapsamında başvuranın erişimin engellenmesi talebinin reddine karar verilmiştir.

5- Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 10.12.2018 tarihli kararı:¹¹⁹⁶ Bu davada da bir internet haber sitesindeki yayına dair talep, erişiminin engellenmesi talepli olarak Sulh Ceza Hâkimliği aşamasından sonra kanun yararına bozma talebi ile Yargıtay'a gelmiştir.

Yargıtay, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da madde 9 çerçevesinde erişimin engellenmesi yolunu açıklamış ve daha önceki emsal kararlardaki benzer gerekçeler ile unutulma hakkını, şartlarını, sınırlarını, diğer haklarla ilişkisini tarif etmiştir.

Haber ile unutulma hakkının arasında bağlantı kurmak için güncellik, toplumun ilgisi, kamu yararı gibi kriterleri değerlendirerek somut olayda kişilik hakkının zedelendiğine, ilgili yayına erişimin URL bazında 5651 sayılı Kanun gereği engellenmesine karar vermiştir.

4.4. Diğer Ülkelerden Örnekler

Unutulma hakkının dünyadaki uygulaması gün geçtikçe artmakta ve yasal sistemlere adapte olmaktadır.¹¹⁹⁷

¹¹⁹⁶ Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin 2018/7735 E., 2018/13080 K. sayılı ve 10.12.2018 tarihli kararı Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (19.05.2019)

¹¹⁹⁷ Bazı ülkelerin aldıkları unutulma hakkı başvuruları hakkında bkz. Kaya, M.B., “Unutulma Hakkı”, <https://www.mbkaya.com/hukuk/unutulmahakki.pdf> (E.T.19.05.2019)

Örneğin 2016 yılından itibaren unutulma hakkı Rusya’da da uygulanmaya başlanmıştır. Rusya’da kanuni metine giren unutulma hakkının kapsamı çok geniş tutulmuş ve ifade özgürlüğüne çok büyük kısıtlamalar içerecek uygulamalara mahal verdiği için eleştirilmiştir. AB uygulamasından farklı olarak Rusya’da unutulma hakkı talep edilirken, kaldırılması istenen bilginin verilmesi yeterli olup bağlantı veren URL bildirme ve gösterme mecburiyeti bulunmamaktadır. Bu durum, arama motorları açısından büyük külfete sebep olmaktadır. Çünkü eline gelen ve sadece kaldırılması istenen bilgi verisine dair uzantıları, URL’leri arayıp bulmak ve saptamak arama motorlarının görevi olacaktır.¹¹⁹⁸

Arjantin, unutulma hakkının dünyaya tanıtılmasında öncü ülkelerdendir. 2009 tarihli “*Virginia Da Cunha*” kararı¹¹⁹⁹ ve 2012 tarihli “*Yesica Toscanini*” kararları¹²⁰⁰, hakkın uygulanışına örnektir.¹²⁰¹

Avustralya’da da unutulma hakkına dair kararlar görülmektedir. “*Avustralya Uyuşturucu Baronu*” kararı¹²⁰² olarak görülen emsal davada, davacı Milorad Trkulija, geçmişte bir sırtından vurulma vakası yaşamıştır. Olay failleri bulunamamış, polis konunun mafya hesaplaşması sonucu olduğu fikrine kapılmıştır. Bu varsayım etrafında; davacının artık adı sürekli mafya içerisinde bazı isimlerle anılmaya başlanmış, internette hem ismi hem de fotoğrafı uyuşturucu baronları ile birlikte yer almıştır.

¹¹⁹⁸ Yavuz, s. 100.

¹¹⁹⁹ Arjantin Federal Temyiz Mahkemesi, 2006/99620 No’lu dava dosyasının temyizi için verilen, AR/JUR/40066 sayılı ve 10.08.2010 tarihli karar, <https://www.justiceinitiative.org/litigation/dacunha-v-yahoo-de-argentina-srl-and-another> (E.T. 19.05.2019); <https://wimap.law.stanford.edu/entries/virginia-da-cunha-v-yahoo-de-argentina-srl-and-google> (E.T. 19.05.2019)

¹²⁰⁰ <https://www.wnycstudios.org/story/188858-krulwich-wonders-right-be-forgotten-biggest-threat-free-speech-internet> (E.T.19.05.2019); <https://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox-the-right-to-be-forgotten/> (E.T.19.05.2019)

¹²⁰¹ Tezde 2009 tarihli “*Virginia Da Cunha*” kararı ile 2012 tarihli “*Yesica Toscanini*” kararları Bölüm 3.5.1.2. ‘de “*Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Uluslararası Gelişimi ve Unutulma Hakkının Yasal Düzenlemeye Kavuşması*” kısmında bahis konusu edilmiştir, bkz. ilgili kısım.

¹²⁰² Dava hakkında bilgiler, Ahi, s. 101’den naklen.

Vurulma olayının uyururucu baronları ile ilgisi olmamasına ve zaten kendisi vurularak mağdur olmuş olmasına rağmen davacı Milorad Trkulija, devamlı suç dnyasından kişilerle adı bağdaştırılmaya başlanınca sanki kendisi de suçluymuş gibi bir algı oluştuğu iddiası ile sız konusu bağlantıların kaldırılması iwin arama motorlarına başvurmuştur. (Google ve Yahoo)

Google, bu sonuqların davacı hakkında haber yapan sitelerden otomatik çekildiğini ve arama motorunun yayının iweriğinden sorumlu olamayacağını belirterek talebi reddetmiştir.

Dosya mahkeme önüne gelince, dava iki ayrı aıdan incelenmiştir. Mahkeme; web üzerindeki arama sonuqları ve görsel arama sonuqları olarak yaptığı değerlendirmelerde web sonuqları iwin Google'ı sorumlu bulmamıştır. Fakat fotoğrafların yer aldığı görsel sonuqlar aıısından davacının Google'a yaptığı kaldırma başvurusunun Google tarafından dikkate alınmamasını hatalı bulmuş ve Google'ı bu konuda tazminata mahkum etmiştir.¹²⁰³

¹²⁰³ Ahi, s. 101.

BÖLÜM V.

UNUTULMA HAKKININ UYGULANIŞI VE ELEŞTİRİLER

5.1. Arama Motorlarının Rolü

Unutulma hakkının uygulanmasında ABAD 13 Mayıs 2014 “*Google-İspanya*” kararından¹²⁰⁴ itibaren arama motorları¹²⁰⁵ birincil fonksiyonda olmaya başlamıştır.

ABAD kararına¹²⁰⁶ göre toplanması hukuka aykırı olan ya da toplanması hukuki bir dayanak doğrultusunda olup da işlenmesi amaçla bağdaşmayan, güncel olmayan ve toplum nezdinde gerekliliği bulunmayan verilerle ilgili olarak arama motorları, kendilerine yöneltilen unutulma hakkı talebini uygulamakla yükümlüdür.¹²⁰⁷

Arama motorları buna ek olarak verilerin yasalara uygun ve adil şekilde işlenmesini de gözetmekle yükümlü kılınmıştır.¹²⁰⁸

¹²⁰⁴ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹²⁰⁵ Unutulma hakkı başvuru sürecinde en aktif ve en popüler arama motoru Google olduğu için konu anlatılırken genel itibariyle Google açısından ele alınacaktır.

¹²⁰⁶ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹²⁰⁷ Karardan itibaren Google’a unutulma hakkı kapsamında yapılan toplam talep sayısı ve kaldırılması istenen toplam URL sayısı hakkında bkz. <https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview?hl=tr> (E.T.19.05.2019)

¹²⁰⁸ Irkdaş, s. 16. (ABAD kararındaki Google’ın sorumlu tutulduğu noktalara karşı görüş olarak; Google avukatının, Google’ın internetteki her sorundan sorumlu tutulmaması gerektiği

ABAD kararında¹²⁰⁹ arama motorlarının verileri gözetmek hususunda sorumlu tutulması son derece yerindedir. Arama motorları başkalarına dair verilere ulaşmak için kullanılmakla birlikte anahtar kelimeler ile veri öznesine ilişkin tüm hususların listelenmesini ve bir arada sunulmasını sağlamaktadır. Süzme, listeleme ve sunma fonksiyonları ile arama motorları bilgiyi tüm insanlara ulaştırmaktadır.¹²¹⁰

Ayrıca arama motorları bilgiyi toplama, tutma ve işleme işlemlerini de ifa etmekte ve kendi servisleri arasında bilgileri paylaşmakta, reklamları için kullanmaları amacıyla tacir firmalara da servis edebilmektedir.¹²¹¹

Bu durum; arama motorlarının internetteki verinin neredeyse her türlü aşamalarında yer almakta olduğunu göstermektedir. Google ise tüm bu işlemlerine gerekçe olarak bir gizlilik politikası olduğunu ve bu politika doğrultusunda hareket ettiğini belirtse de CNIL¹²¹², Google gizlilik önlemlerinin 95/46 sayılı Direktif¹²¹³'i karşılamadığını rapor etmiştir. Google'ın gizlilik politikaları uluslararası platformda yeterli görülmemektedir.¹²¹⁴

Google'a unutulma hakkı başvurusu yapılırken “*haberde arama*”, “*google arama*”, “*görselde arama*”, “*videoda arama*” gibi arama motoru kullanılarak gerçekleştirilecek tüm mecralar için kullanılabilir.¹²¹⁵

hakkındaki demecine dair, bkz. <http://www.milliyet.com.tr/google-in-avukati--arama-motorlari-icerik-saglayici-kabul-edilemez-gundem-1248787/> (23.04.2019)

¹²⁰⁹ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹²¹⁰ Nair/Balta, s. 121.

¹²¹¹ Çırak, s. 169.

¹²¹² <https://www.atinternet.com/en/glossary/cnil/> (E.T. 19.05.2019)

¹²¹³ AB Konseyi ve AP'nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹²¹⁴ Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 28-29.

¹²¹⁵ Google Şeffaflık Raporu'nda, ABAD 2014 kararından itibaren kişilerin kendilerine dair verilerin kaldırılmasını isteyebilecekleri yer almaktadır. <https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview?hl=tr> (E.T.19.05.2019)

Google'ın unutulma hakkı başvuruları için düzenlediği online form doldurulur ve bağlantısının kaldırılması istenilen sayfaların yönlendirme linkleri olan URL'leri de forma online şekilde eklenir.¹²¹⁶

Google, unutulma hakkının ABD ve AB bakış açılarının farklı olmasından bahisle unutulma hakkı talebini sadece yerel bazda sonuç verecek şekilde uygulamaktadır. Bu durumda, ortaya çıkan sonuç yalnız ilgili ülkeye yansımaktadır.¹²¹⁷

Google'ın unutulma hakkını yerel bazda uygulaması şu şekilde olmaktadır. Örneğin herhangi bir Avrupa ülkesinden başvuru yapıldı ise ilgili veri o ülkede tamamen, AB bazında ise Google Avrupa versiyonundan kaldırılır. Fakat Avrupa içinde, Google'ın Avrupa dışı bir versiyonundan arama yaptırıldığında veriye ulaşılabilir.¹²¹⁸

Google unutulma hakkını uygulasa da Google'ın veri tabanında, ilgili veri korunmaya devam etmekte ve yerel ülke harici bir noktadan tekrar veriye ulaşma imkânı bulunabilmektedir.¹²¹⁹

Buna istinaden AB'de Google'ın ve diğer arama motorlarının unutulma hakkını tüm dünyada, evrensel şekilde geçerli olacak şekilde uygulaması yönünde görüşler ortaya çıkmaya başlamıştır.¹²²⁰

Madde 29 Çalışma Grubu¹²²¹ da veri öznesi için tam ve etkin korumayı sağlayamadığı için yerel uygulamayı eleştirmekte ve unutulma hakkının evrensel

¹²¹⁶ Çırak, s. 166.(Bkz. arama motorlarına başvuru sürecinin anlatıldığı Bölüm 2.5.1 ve Bölüm 2.5.2)

¹²¹⁷ Önok, s. 171.

¹²¹⁸ Yavuz, s. 168. Google Şeffaflık Raporu internet sayfasında, talepçinin ülkesinden URL'lere erişimin kısıtlanmasının coğrafi yer işaretleri kullanılarak hayata geçirildiğini ve URL'lerin tüm Avrupa sonuçlarından kaldırıldığını belirtmektedir. <https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview?hl=tr> (E.T.19.05.2019)

¹²¹⁹ Elmalıca, s. 1621.

¹²²⁰ Irkdaş, s. 16-17.

bazda uygulanması gerekliliğini savunmaktadır. Gruba göre; unutulma hakkı coğrafi anlamda “com” alan adını kapsayarak uygulanmalıdır. (Örneğin; bir Alman vatandaşının kendisi hakkında yayınlanan ve kaldırılmasını istediği veri, sadece “google.de” sitesinden değil; “google.com”dan da kaldırılmalıdır.)¹²²²

Fransa’da da CNIL¹²²³ tarafından unutulma hakkına yönelik olarak hakkın, evrensel çapta uygulanmasının gerekliliği ifade edilmektedir.¹²²⁴

Unutulma hakkının evrensel çapta uygulanması konusunda Fransa’da yakın tarihli olarak bir uyuşmazlık¹²²⁵ gündeme gelmiş, unutulma hakkı başvurusu yapan bir Fransız vatandaşının talebi üzerine “Google. Fransa“ dan ilgili veriler kaldırılmış olmasına rağmen; veri sahibi, uluslararası iş yaptığını ve tanınırlığı olduğunu, bu açıdan bu uygulamanın kendisi için yetersiz olduğunu belirtmiştir. Fransız Yüksek Mahkemesi’ne temyize başvurmuştur. Temyizde de talebi kabul edilmiş fakat Google uluslararası çaptaki ve tüm Google.com’u kapsayan kaldırmayı gerçekleştirmemiştir. Bunun üzerine Google, CNIL¹²²⁶ tarafından para cezasına çarptırılmıştır. Hüküm, Google tarafından temyiz edilmiştir.¹²²⁷

¹²²¹ Madde 29 Çalışma Grubu, 95/46 sayılı AB Direktif’inin 29. maddesi uyarınca kurulmuş bulunan, bağımsız bir danışma kurulu olup uzmanlık alanları ve görüş bildirdikleri hususlar veri koruması ile mahremiyet ve gizlilik alanlarıdır, bkz. Kaya, M.B., “Unutulma Hakkı”, <https://www.mbkaya.com/hukuk/unutulmahakki.pdf> (E.T.19.05.2019); file:///C:/Users/TUBA/Downloads/20180416_Article29WPGuidelinesonConsent_publishpdf.pdf (E.T.19.05.2019); (Çalışma Grubu’nun tüm görüşleri için bkz. <https://iapp.org/resources/article/all-of-the-article-29-working-party-guidelines-opinions-and-documents/>) (E.T.19.05.2019)

¹²²² https://ec.europa.eu/justice/article-29/press-material/press-release/art29_press_material/2014/20141126_wp29_press_release_ecj_de-listing.pdf (E.T.19.05.2019)

¹²²³ <https://www.atinternet.com/en/glossary/cnil/> (E.T. 19.05.2019)

¹²²⁴ Akgül ”Unutulma Hakkı”, s. 28-29.(Tezin 2.4. “Arama Motorları ve Gözetim” kısmında bu konu açıklanmıştır.)

¹²²⁵ Uyuşmazlık bilgisi naklen, Yavuz, s. 169- 170.

¹²²⁶ <https://www.atinternet.com/en/glossary/cnil/> (E.T. 19.05.2019)

¹²²⁷ Yavuz, s. 169-170.

Unutulma hakkının etkinliğinin sağlanması için evrensel bazda uygulamanın önerilmesi doğaldır. Bu noktada ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim hakkıyla unutulma hakkının çok daha fazla çatışmaya girebileceği ve haklar arasında denge mekanizmasını sağlamakta daha da zorluk çıkaracağı, bir bilginin her yerden aynı şekilde ortadan kaldırılmasının ciddi anlamda sansür¹²²⁸ niteliğine bürünebileceği şeklinde tartışmalar bahis konusu olmaktadır.¹²²⁹

“*Wikipedia*” kararı¹²³⁰ unutulma hakkı ile bilgi edinme hakkının karşı karşıya geldiği örnek dosyalardandır.¹²³¹

Ayrıca verinin evrensel bazda yok edilmesi, silinmesi gibi bir durum olursa ifade özgürlüğünün yeterince tanınmadığı ülkelerden de başvurular olacak ve halkın haber alma hakkının zaten son derece kısıtlı olduğu bu tür ülkelerdeki vatandaşların haber alma, bilgi edinme hakları büyük oranda kaybolacaktır.¹²³²

Google, sadece unutulma hakkına konu veriye ulaştıran linki arama sonuçlarından çıkarmaktadır. Bir an için unutulma hakkının ileride hukuken kapsamının genişleyeceği ve bu verinin tümüyle içerik olarak da silinmesinin arama motorlarından istenebileceği var sayımı ile hareket edilirse Google’ın bu talebi teknik olarak ne şekilde yerine getireceği ve bir verinin internet kayıtlarından tam ve gerçek manada nasıl kaybedileceği konusu ortaya çıkmaktadır.¹²³³

Pratikte tam manası ile unutulma hakkının arama motorları nezdinde uygulanması mümkün müdür? Örneğin unutulma hakkının silmeyi içerdiği

¹²²⁸ Google’ın AB açısından, unutulma hakkı hususundaki yetkileri kapsamında “*AB’nin sansür sorumlusu*” konumuna geldiği hakkında bkz. Önok, s. 174-175.

¹²²⁹ Yavuz, s. 168-169.

¹²³⁰ Karara esas dava bilgileri, naklen Şerefoğlu Henkoğlu, s. 202- 203. (Wikipedia Davası, Tezin 3.5.5.4. “*ABD Hukuku Açısından Unutulma Hakkı ile Çatışan Haklar*” kısmında incelenmiştir. Bkz. detay için ilgili kısım.)

¹²³¹ Şerefoğlu Henkoğlu, s. 202-203; Gülener, s. 227- 228.

¹²³² Yavuz, s. 170.

¹²³³ Önok, s. 171.

varsayımından yola çıkılırsa bu sefer de veri tamamen silinse bile, yani silerek, veri yok edilerek unutulma hakkı uygulanırsa bile, bir şekilde verinin kopyalanmış olabileceği ve bu bakımdan tam anlamıyla silmenin mümkün olmadığı sonucuna varılmaktadır.¹²³⁴

Verinin kopyalanması halinde, unutulma hakkı uygulanmış olabilecek midir? Arama motorları hakkın yerine getirilmesini bu anlamda nasıl sağlayacaktır? Tüm bu hususlar halen belirsizliğini korumaktadır.¹²³⁵

İnternette unutulmanın ne derecede zor ve hatta imkânsız¹²³⁶ olduğunun bir göstergesi de “*Hidden From Goggle*” sitesidir. Google’ın yerine getirdiği unutulma talepleri doğrultusunda kaldırılan bağlantılar bu sitede tutulmakta ve kamunun bilgisine bu site vesilesi ile arz edilmektedir.¹²³⁷

5.1.1. Google Değerlendirme Aşaması

Google, unutulma hakkı taleplerini alması ve değerlendirmesi aşamalarını; 95/46 sayılı Direktif¹²³⁸ uyarınca kurulan Madde 29 Çalışma Grubu Yönergeleri¹²³⁹

¹²³⁴ Akkurt, “*Unutulma Hakkı*”, s. 2620.

¹²³⁵ Önok, s. 171.

¹²³⁶ “*İnternet Unutmaz*”, Lee, s. 543.

¹²³⁷ https://www.vice.com/en_us/article/mgbyb/hidden-from-google-remembers-the-sites-google-is-forced-to-forget(E.T.24.05.2019);
<https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/hidden-from-google-lists-articles-removed-from-googles-search-results-9608692.html> (E.T. 24.05.2019)

¹²³⁸ AB Konseyi ve AP’nin 24 Ekim 1995 tarihli, 95/46/EC (AT) sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbestçe Dolaşımı Karşısında Korunmasına İlişkin Direktifi, <https://kisiselveri.com/9546ec-turkce> (02.05.2019)

¹²³⁹ Madde 29 Çalışma Grubu, 95/46 sayılı AB Direktif’inin 29. maddesi uyarınca kurulmuş bulunan, bağımsız bir danışma kurulu olup uzmanlık alanları ve görüş bildirdikleri hususlar veri koruması ile mahremiyet ve gizlilik alanlarıdır, bkz. Kaya, M.B., “*Unutulma Hakkı*”, <https://www.mbkaya.com/hukuk/unutulmahakki.pdf> (E.T.19.05.2019); (Çalışma Grubu’nun tüm görüşleri için bkz. <https://iapp.org/resources/article/all-of-the-article-29-working-party-guidelines-opinions-and-documents/>) (E.T.19.05.2019)
file:///C:/Users/TUBA/Downloads/20180416_Article29WPGuidelinesonConsent_publishpdf.pdf (E.T.19.05.2019)

ile görüşlerini¹²⁴⁰ ve kendi Danışma Grubu'nun¹²⁴¹ önerilerini dikkate alarak belirlemektedir.¹²⁴²

Google, unutulma hakkı talebi aldığı anda¹²⁴³ öncelikle özel hayatın korunması, toplumun bilgi edinmesi, kişisel veriler gibi unsurlar dâhilinde bir denge yaklaşımı benimseyecektir. Bilginin güncel olup olmadığı, kamu yararı gibi pek çok unsuru bir arada değerlendirmesi gerekmektedir. Bu taleplerin değerlendirilmesini her somut olaya göre ayrı ayrı yapmaktadır.¹²⁴⁴ Ayrıca talepçi kamuya mal olmuş ünlü bir kişi mi,¹²⁴⁵ ilgili veri siyasi içerikli mi, veri infaz edilmemiş bir mahkûmiyete mi dair vb. tamamen somut olay bazında değerlendirmeler yapmaktadır.¹²⁴⁶

Google'ın ilk değerlendirme ölçütü, talep eden bireyin kendisidir.¹²⁴⁷ Unutulma hakkının silme hakkı olmamasından dolayı zaten kavramsal bir karışıklığın¹²⁴⁸ doğal olarak ortaya çıktığını belirten Google gizlilik politikası danışmanlarından Peter Fleisc, kendilerinin talebi almalarından itibaren öncelikle talepçinin ne istediğine odaklandıklarını, kapsamı buna göre saptadıklarını, bunun tıpkı "*Rorschach Testi*"¹²⁴⁹ gibi düşünülmesi gerektiğini, en başta hakkın niteliğinde

¹²⁴⁰ https://ec.europa.eu/newsroom/article29/news.cfm?item_type=1360 (E.T. 19.05.2019)

¹²⁴¹ <https://static.googleusercontent.com/media/archive.google.com/tr//advisorycouncil/advisement/advisory-report.pdf> (19.05.2019)

¹²⁴² <https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview?hl=tr> (E.T. 19.05.2019);

¹²⁴³ Google'a yapılan unutulma talepleri ve başvuru sürecinde izlediği yol için bkz. <https://digitalage.com.tr/abde-unutulma-hakkina-ait-veriler-aciklandi/> (E.T.19.05.2019)

¹²⁴⁴ Çırak, s. 174; Yavuz, s. 115; Elmalıca, "*Unutulma Hakkı*", s. 1620

¹²⁴⁵ Google, unutulma hakkını kamuya mal olmuş kişiler açısından uygularken daha fazla koşul aramaktadır. Örneğin; Savage adlı bir politikacının unutulma başvurusunu reddetmiştir, bkz. Değirmenci, s. 161.

¹²⁴⁶ Önok, s. 172.

¹²⁴⁷ Çırak, s. 174.

¹²⁴⁸ Laçın, s. 411.

¹²⁴⁹ <https://pavlovspartner.com/roorschach-testi-nedir/> (E.T. 24.04.2019)

sıkıntılar varken en azından silme hakkı olarak belirtilse, kapsam hususunda daha netlik olabileceğini belirtmiştir.¹²⁵⁰

Bireyin ne istediğinin, niçin unutulma hakkını talep ettiğinin ve somut taleplerinin ilk aşamada anlaşılmasından sonra Google'ın değerlendirme ölçütleri; başvuru kamuya mal olmuş bir kişi olup olmadığı, bilginin niteliği, bilgiyi yayımlayanın niteliği ve kimliği olarak işlemektedir. Yayıncının kimliği önemlidir, çünkü yayıncı ifade özgürlüğü kapsamında ilgili veriyi yayımlamış olabilir. Bir diğer ölçüt olan kişisel verinin kamuya açık hale getirilme şekli de Google tarafından gözetilir. Veri, bir ceza kovuşturması neticesinde mi internete düşmüştür, yahut kişi kendi sosyal ağ platformlarından kendisi mi veriyi paylaşmıştır? Tüm bunlar Google tarafından somut olaya göre talep kapsamında süzgeçten geçirilir.¹²⁵¹

Google'ın başvuru süreci değerlendirme sistemine bakıldığında aslında içeriği hukuksal kapsama giren konular hakkında karar verdiği görülmektedir.

Unutulma hakkının içeriği kişilik hakları ve temel haklardır. Çatıştığı ve aralarında denge kurulması gereken haklar da aynı hukuki öneme sahip ve temel kategorideki haklardır.

Tüm bu temel hakların değerlendirilmesi, analizi, haklarında karar verilmesi hususları; unutulma hakkı kapsamındaki yetkileri ile Google'ın sorumluluğuna sokulmuştur.¹²⁵²

Hukuksal bir konuda arama motorları karar verici ve yetkili olarak yerindelik hatta hukukilik denetimi yapmaktadır.

Acaba arama motorlarına gelen unutulma taleplerini değerlendiren ve manuel¹²⁵³ şekilde değerlendirme yapan arama motorları yetkili çalışanları, böylesi bir hukuki içerik taşıyan değerlendirmede yetkin midir?

¹²⁵⁰ Laçın, s. 406. (Laçın'ın ifade ettiği şekilde, "*Rorschach Testi*", Herman Rorschach'ın bulduğu bir tür kişilik testidir, bkz. Laçın, a.y.)

¹²⁵¹ Çırak, s. 161.

¹²⁵² Lee, s. 545.

Ayrıca ticari nitelikli bir şirketin, hukuksal karar verme mekanizmasının işlediği bir alanda bu kapsamda hukuki yetki sahibi olması, arama motorlarının unutulma hakkı değerlendirmelerinin adil bir çerçevede olup olmadığının sorgulanmasına sebep olmaktadır.¹²⁵⁴

Unutulma hakkı, arama motoru şirketleri açısından da sıkıntılı bir süreç içermektedir. En başta unutulma hakkının kapsamı noktasında belirsizlikler mevcuttur. Yapılan taleplerde, talepçiler tarafından genelde çok az bilgi verilmekte ve iş yükü,¹²⁵⁵ araştırma sorumluluğu arama motorlarına yüklenmektedir. Arama motoruna iletilen bilgilerde eksiklik, yanlışlıklar da olabilmektedir. Google açısından iş gücü, zaman, maliyet ve hukuki sorumluluk anlamında bu yükümlülükler sorun teşkil etmektedir.¹²⁵⁶

Arama motorlarına unutulma hakkı talebi yöneltilmesi ve bu talebin değerlendirilmesi hususlarındaki bazı öneri ve görüşler şu şekilde sıralanabilir:

1- Google Danışma Kurulu, Google'a gelen bir takım karışık talepler hususunda, eğer arama motoru tarafından gerçekleştirilme imkânı varsa ağ yönetici ile irtibat kurulup daha detaylı ve kesin bilgiler edinilmesini ve böylelikle daha doğru kararlar alınabileceğini tavsiye etmektedir.¹²⁵⁷

¹²⁵³ Google'da bilgisayarlar otomatik unutulma değerlendirmesi yapmamaktadır. Bizzat yetkili kişinin öz incelemesi ile değerlendirme yapılmaktadır. Bu tür bir "manuel" değerlendirme yapan kişilerin hukuki tespitler yapmaya ve çıkabilecek tüm sorunları çözmeye ehil olup olmadıkları tartışma konusu olmakla beraber, bu şartlar altında Google'ın bünyesinde yüzlerce hukukçu istihdam etmesinin gerektiği görüşleri mevcuttur, Önok, s. 161.

¹²⁵⁴ Elmalıca, "Unutulma Hakkı", s. 1621.

¹²⁵⁵ Google gibi büyük çapta arama motorlarının unutulma hakkının gerektirdiği iş gücünü daha rahat karşılama imkânları varken daha küçük çaplı arama motoru firmaları açısından ise bu durum ciddi mali ve ekonomik külfet getirmektedir, bkz. Yavuz, s. 178.

¹²⁵⁶ Önok, s. 174.

¹²⁵⁷ <https://static.googleusercontent.com/media/archive.google.com/tr//advisorycouncil/advisement/advisory-report.pdf> (E.T. 19.05.2019), s. 17; Yavuz, s. 148.

2- Google Danışma Kurulu, unutulma hakkı talebinin önce ana kaynağa ve bu kaynağın yayıncısına, sonra arama motoruna ve en son aşama olarak da Ulusal Veri Koruma Ajansı¹²⁵⁸ ve mahkemelere yöneltilmesini önermektedir.

Ayrıca Madde 29 Çalışma Grubu¹²⁵⁹, Google tarafından unutulma hakkının kullanılması talebinin ret gerekçesinin ve bu karara karşı ulusal veri koruma ajansları¹²⁶⁰ ile mahkemeler nezdinde başvuru hakkının olduğunun bildirilmesi gerektiğini belirtmektedir.¹²⁶¹

3- Danışma Kurulu, Google'ın red kararına karşı, mahkemeye veya Ulusal Veri Koruma Ajanslarına¹²⁶² gitmeden önce, veri öznesi için itiraz hakkı olması gerektiğini belirterek bu hakkın kurulacak bir jüri heyetine yöneltebileceğini, jüriden de bir sonuç çıkmazsa bir uzlaştırma kurulu oluşturularak son mercii olarak bu kurulun inceleme yapmasını önermektedir.¹²⁶³

4- Danışma Kurulu'nun unutulma hakkının uygulanış prosedürü ile ilgili olarak şeffaflık, başvuru formunun yeniden ve daha gelişmiş bir versiyon olarak düzenlenmesi, veri öznelerinin takma isimleri ile yapılan arama sonuçlarına yönelik olarak da unutulma hakkından yararlanmalarının sağlanması, arama motorlarının

¹²⁵⁸ Ulusal Veri Koruma Ajansı'na örnek olarak Kişisel Verileri Koruma Kurumu ve Kurulu, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu sayılabilir.

¹²⁵⁹ Madde 29 Çalışma Grubu, 95/46 sayılı AB Direktif'inin 29. maddesi uyarınca kurulmuş bulunan, bağımsız bir danışma kurulu olup uzmanlık alanları ve görüş bildirdikleri hususlar veri koruması ile mahremiyet ve gizlilik alanlarıdır, bkz. Kaya, M.B., "*Unutulma Hakkı*", <https://www.mbkaya.com/hukuk/unutulmahakki.pdf> (E.T.19.05.2019); (Çalışma Grubu'nun tüm görüşleri için bkz. <https://iapp.org/resources/article/all-of-the-article-29-working-party-guidelines-opinions-and-documents/> (E.T.19.05.2019) file:///C:/Users/TUBA/Downloads/20180416_Article29WPGuidelinesonConsent_publishpdf.pdf (E.T.19.05.2019)

¹²⁶⁰ Ulusal Veri Koruma Ajansları'na örnek olarak; Türkiye'deki Kişisel Verileri Koruma Kurumu verilebilir.

¹²⁶¹ Yavuz, s. 149.

¹²⁶² Ulusal Veri Koruma Ajansları'na örnek olarak; Türkiye'deki Kişisel Verileri Koruma Kurumu ve Kurulu ile BTK verilebilir.

¹²⁶³ <https://static.googleusercontent.com/media/archive.google.com/tr//advisorycouncil/advisement/advisory-report.pdf>, s.34-35. (E.T. 19.05.2019)

unutulma hakkına dair tüm veri ve istatistikleri daha şeffaf şekilde kamu ile paylaşmaları gibi pek çok öneri ve tavsiyesi mevcuttur.¹²⁶⁴

Türk hukuk sisteminde, unutulma hakkının uygulanması açısından arama motorlarına başvuru süreci, hukuken bir engel olmamasına rağmen henüz başlamamıştır. Bu açıdan arama motorlarının gördüğü “kaldırma-engelleme-silme” kapsamındaki teknik altyapı işlemlerinin hukuksal bazı KVKK ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ile sağlanmaktadır.¹²⁶⁵

5.2. Unutulma Hakkına Yöneltilen Eleştirilerin Özetlenmesi

1- Unutulma hakkının halen temel bir hak ve ayrı bir kişilik hakkı olup olmadığı konusu tartışmalıdır.¹²⁶⁶

AB'nin hak temelli yaklaşımı uyarınca unutulma hakkı; ilişkili olduğu özel hayat, mahremiyet, kişisel verilerin korunması gibi haklar kapsamında temel bir kişilik hakkı olarak nitelendirilmekte ise de¹²⁶⁷ ABD'deki yaklaşım; unutulma hakkı açısından diğer temel haklar olan ifade, basın ve bilgi edinme özgürlüğü ile çatışma noktasında yer alan daha temkinli bir yaklaşımdır.¹²⁶⁸

Kişilik haklarının; en başta kişinin toplumda saygınlığını, öz değerini özel hayatını, gizliliğini ve bağımsızlığını koruyan haklar olduğu¹²⁶⁹ değerlendirildiğinde unutulma hakkının amaç ve felsefesi kişilik haklarını korumaya yöneliktir. Burada,

¹²⁶⁴ <https://static.googleusercontent.com/media/archive.google.com/tr//advisorycouncil/advisement/advisory-report.pdf>, s.15-21. (E.T. 19.05.2019)

¹²⁶⁵ Çırak, s. 186.

¹²⁶⁶ Akkurt, “Unutulma Hakkı”, s. 2618; Laçın, s. 405; Weber, s. 120; Lee, s. 544; Irkdaş, s. 18.

¹²⁶⁷ Gülener, s. 235; Şerefoğlu Henkoğlu, s. 194; Weber, s. 121; Peschke, s. 152, 158; Değirmenci, s. 162; Akkurt, “Unutulma Hakkı”, s. 2612.

¹²⁶⁸ Weber, s. 122; Karlıdağ, s.128,149; Akgül, “Unutulma Hakkı”, s. 26; Ocak, s. 509.

¹²⁶⁹ Yüksel, s. 187; Sözüer, s. 167; Dural, s. 101-102.

tartışma konusu unutulma hakkının ayrı bir hak olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.¹²⁷⁰

Dijital dünya ve teknolojik gelişmeler¹²⁷¹ yeni alanlar ortaya çıkardığı için unutulma hakkı da bu kapsamda kişinin kendini değiştirebilmesi gücüne sahip olabilmesi felsefesi¹²⁷² ile hukuk alanında varlık göstermeye başlamıştır.¹²⁷³

2- Unutulma hakkına dair bir diğer eleştiri hakkın niteliğidir. Hakkın silme hakkı ile aynı ya da ayrı bir hak mı olduğu, eğer ayrı bir hak olarak kabul ediliyorsa silme hakkı ile arasındaki farklılıkların tam ve net olarak neler olduğu noktalarında tartışmalar vardır.¹²⁷⁴

O kadar ki 2016 tarihli GDPR¹²⁷⁵'nin son taslağının onaylanması, Taslaktaki ilk hal olan “*unutulma ve silme hakkı*” başlığındaki unutulma hakkının çıkarılarak sadece “*silme hakkı*” başlığı altında düzenlenmesi ile mümkün olmuştur.¹²⁷⁶

Bu durum hakkın isimlendirilmesinde de kargaşaya sebep olmuştur. Unutulma hakkı için kullanılan uluslararası terimlerin belirtilmesi gerekirse “*the right to be forgotten*”, “*right to oblivion*”, “*right of oblivion*”, “*right of erasure*” “*right to erasure*” “*right to delete*” olarak uluslararası literatürde kullanılmaktadır. Bu kullanımlar içinde “*right of oblivion*”, “*right to oblivion*”, çoğunlukla hakkın

¹²⁷⁰ Unutulma hakkının bağımsız ve ayrı bir hak olarak kabul edilip edilmemesi hakkın uygulanmasına engel teşkil etmemektedir. Hak, kendi çerçevesinde kendi kapsamı ile uygulanmakta ve gelişmeye devam etmektedir. Sözüer, s. 211.

¹²⁷¹ Nair/Balta, s. 115-117.

¹²⁷² Laçın, s. 405.

¹²⁷³ Akgül, “*Unutulma Hakkı*”, s. 16.; Elmalıca, s. 1610-1613.

¹²⁷⁴ Laçın, s. 405, 411.(Tezde Bölüm 3.5.2.“*Silme, Sildirme Hakkı*” başlığı altında konu incelenmiştir.)

¹²⁷⁵ 14 Nisan 2016 tarihinde AP tarafından kabul edilen Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation. 14 Nisan 2016 tarihinden itibaren tüm AB üyesi devletler için bağlayıcı konuma gelmiş olup AB üyesi olan ve AB mevzuatı ile ilişkili devletlere, iç hukuklarını GDPR uyarınca tanzim için iki yıl süre verilmiştir. Maddeleri için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (E.T.10.05.2019)

¹²⁷⁶ Önok, s. 168.

tarihsel görünümü için kullanılmaktadır. Bunu yanı sıra; “*right of oblivion*”, “*right to oblivion*” dışındaki diğer terimler ise unutulma hakkının dijital platformdaki kullanımını açısından ifade edilmektedir.¹²⁷⁷

3- Ayrıca hakkın sadece dijital alana yönelik mi olacağı, yoksa kamunun ulaşabileceği her yerde olan yazılı, basılı mecralardaki verileri de kapsayıp kapsamayacağı tartışma halindedir.

ABAD 13 Mayıs 2014 “*Google-İspanya*” kararında¹²⁷⁸, hakkın dijital alanlar için geçerli olarak kullanılacağı hükme bağlanmıştır. Türk hukuk uygulamasında; unutulma hakkının ilk görünümü olan 2015 tarihli Yargıtay HGK kararında¹²⁷⁹ ise hakkın sınırı geniş tutularak dijital mecra haricindeki yazılı, basılı yayınlara da uygulanacağı belirtilmiştir.¹²⁸⁰

4- Hakkın en büyük eleştirisi çatıştığı haklar bağlamındadır. Özellikle ifade ve basın özgürlüğü ile bilgi edinme özgürlüğü ile çatışmasının “*sansür*” şeklinde değerlendirmelere kadar varabildiği gözlemlenmektedir.¹²⁸¹

Her ne kadar unutulma hakkı dijital mahremiyet için gerekli ve olumlu bir yaklaşım olarak görülse de¹²⁸² diğer temel haklar ile çatıştığı noktada her ülkenin temel hak ve hürriyetlere yaklaşımı farklı olduğu için ifade ve bilgi alma hakkının kamu aleyhine sınırlanabilmesine daha fazla sebep olabilmektedir. Teorideki

¹²⁷⁷ Bunn, s. 337-338; Değirmenci, s. 154.

¹²⁷⁸ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹²⁷⁹ 17.06.2015 tarihli, 2014/4-56 E., 2015/1679 K. sayılı karar, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (E.T. 23.04.2019)

¹²⁸⁰ Değirmenci, s. 162.

¹²⁸¹ Önok, s. 174-175.

¹²⁸² Unutulma hakkı, dijital dünyanın risklerine karşı kişilik haklarına yapılmış bir takviyedir. Ocak, s. 532.

hakların dengelenmesi mekanizmasının pratikteki somut olayın değerlendirilmesinde uygulanması açısından, bu noktada büyük kargaşalar ortaya çıkabilmektedir.¹²⁸³

Örneğin bir gazete hukuka uygun içerikte bir haberi web sitesine koyarsa ve bunun unutulması talep edildiği an, veri öznesinin adı ile yapılan arama motoru sonuçlarından ilgili haber linkinin kaldırılması yolu kullanılabilir. Fakat bunun ötesinde bir de unutulma hakkının kapsamı geniş yorumlanıp da o haberin tümüyle kaldırılması istenirse işte o zaman sorun, ifade özgürlüğü açısından daha büyük bir engellemeye dönüşebilir.¹²⁸⁴

Görüldüğü üzere unutulma hakkının sınırları ve çerçevesi henüz mutlak olmadığından¹²⁸⁵ çatışan haklar konusundaki denge mekanizmasının şartları mahkeme içtihatları ile gelişimini sürmekte ve hakların korunması açısından ana işlevini korumaktadır.¹²⁸⁶

5- Unutulma hakkı ile diğer çatışan haklar arasında denge son derece ince bir çizgi halinde olduğu halde, temel hak ve özgürlükler mekanizmasında yer alan bu dengenin sağlanmasında; şeffaflıkları¹²⁸⁷ ve adil karar verme yetkinlikleri hususunda tereddütler olan ve özel şirket statüsündeki¹²⁸⁸ arama motorlarının, karar verici makam statüsünde olması eleştirilmektedir.¹²⁸⁹

Unutulma hakkı uyuşmazlıklarına konu linklerin kaldırılması talebinin yöneltildiği ilk kurum arama motorları olunca; hakkın yerine getirilmesi büyük ölçüde arama motorlarının inisiyatifinde olmaktadır. Bu durum; bilgiyi üretmeyen ve

¹²⁸³ Şereföğlü Henkoğlu, s. 200-203.

¹²⁸⁴ Önok, s. 171.

¹²⁸⁵ Başalp, “Regülasyon”, s. 101; Çelik, s. 404; Irkdaş, s. 18.

¹²⁸⁶ Ocak, s. 532.

¹²⁸⁷ Irkdaş, s. 16-17.

¹²⁸⁸ İnternet şirketlerinin ekonomik çıkar, kar odaklı oldukları hakkında bkz. Güleler, s. 236.

¹²⁸⁹ Elmalca, s. 1631.

içeriği hususunda yetkin olmayan bir kurumun yerindelik, uygunluk ve hukukilik denetimi yapıyor olmasından bahisle eleştirilerin odağı olmaktadır.¹²⁹⁰

Arama motorlarının yaptığı bu denetimler hukuki anlamda eleştirilmekle birlikte bu durumun arama motorları açısından da istenmeyen etkileri mevcuttur. Mevcut personel imkânları unutulma hakkı taleplerini değerlendirmek için yeterli gelmemekle birlikte hakkın yüklediği sorumluluklar arama motorları için çok büyük mali ve iş gücü külfeti getirmektedir.¹²⁹¹

6- Unutulma hakkının dünyadaki ilk dijital anlamıyla görünümü olan 13 Mayıs 2014 tarihli ABAD “*Google-İspanya*” kararında¹²⁹², hakkın yerel bazda uygulanması, belli bir ülke alan adı altındaki arama motorlarıyla sınırlı tutulması söz konusu değilken arama motoru Google tarafından unutulma hakkı taleplerinin yerel bazda uygulanıyor olması tartışma konusudur. AB Madde 29 Çalışma Grubu¹²⁹³, Google’ın yerel bazlı uygulamasının hukukun dolanılmasını olduğunu belirtmektedir.¹²⁹⁴

Arama motorlarının unutulma hakkını yerel sonuçlar meydana getirecek şekilde uygulaması başlı başına bir sorun teşkil etmekle birlikte ABAD 13 Mayıs 2014 kararında¹²⁹⁵ “*herkes, unutulma hakkını kullanabilir*” şeklinde ifade

¹²⁹⁰ Sözüer, s. 139.

¹²⁹¹ Lee, s. 543.

¹²⁹² ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

¹²⁹³ Madde 29 Çalışma Grubu, 95/46 sayılı AB Direktif’inin 29. maddesi uyarınca kurulmuş bulunan, bağımsız bir danışma kurulu olup uzmanlık alanları ve görüş bildirdikleri hususlar veri koruması ile mahremiyet ve gizlilik alanlarıdır, bkz. Kaya, M.B., “*Unutulma Hakkı*”, <https://www.mbkaya.com/hukuk/unutulmahakki.pdf> (E.T.19.05.2019); (Çalışma Grubu’nun tüm görüşleri için bkz. <https://iapp.org/resources/article/all-of-the-article-29-working-party-guidelines-opinions-and-documents/> (E.T.19.05.2019) file:///C:/Users/TUBA/Downloads/20180416_Article29WPGuidelinesonConsent_publishpdf.pdf (E.T.19.05.2019)

¹²⁹⁴ Sözüer, s. 140; Yavuz, s. 59.

¹²⁹⁵ ABAD, 13 Mayıs 2014 tarihli ve C- 131/12 K. sayılı kararı. Kararın Türkçe metni ile ilgili olarak bkz. http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf (E.T. 18.03.2019)

edilmesine rağmen, örneğin Türkiye'nin, Google tarafından şu an için unutulma hakkı başvuru kapsamına dahi alınmamış olması; unutulma hakkının kullanımının ve gerçekleştirilmesinin arama motorunun keyfiyeti doğrultusunda gerçekleştirildiğini göstermektedir.¹²⁹⁶

7- Unutulma hakkının kamuya mal olmuş kişiler, ekonomik ya da siyasi açıdan güçlü olan kişiler, politikacılar ve benzeri toplumsal ağırlığa sahip kişiler tarafından kötüye kullanılmaya açık bir hak olduğu da ileri sürülmektedir.¹²⁹⁷

Toplumun öğrenmesi gereken bir takım mali usulsüzlükler, yolsuzluklar, önemli vakalar gibi durumların toplumdan unutulma hakkı kullanılarak gizlenmesinin yolunun açıldığı, bu durumun demokratik toplum ve hukuk devletine zarar teşkil ettiği iddiaları mevcuttur.¹²⁹⁸

8- Gündeme getirilen bir başka eleştiri konusu da ciddi bir suçun mağduru tarafından kendisinin suçla ilişkilendirilmemesi yönünde kısmen bağlantı kaldırılarak unutulma hakkı kullanıldığında; bu durumun faile yaradığı, failin gizlenmesinin toplum açısından sakıncalı olduğu, toplumun fail hakkında bilgi edinme özgürlüğüne ve kamu yararına aykırılıklar teşkil ettiği vurgulanmaktadır.

Teknik olarak link bağlantıları kaldırılırken, mağdurun adıyla yapılan aramalarda mağdur açısından suç ile ilgili tüm bağlantıların kaldırılması, fakat hükümlünün adıyla yapılacak aramalarda işlediği suç ve kendisi hakkındaki yorumların arama sonuçlarında görülecek şekilde düzenlemelerin sağlanması çözüm önerileri arasındadır.¹²⁹⁹

¹²⁹⁶ Bygrave, s. 36; Önok, s. 170.

¹²⁹⁷ Google, kamuya mal olmuş, ünlü kişilerin “*utandırıcı materyallere ait linklerinin arama sonuçlarından kaldırılması*” şeklinde olan unutulma hakkı başvurularını çoğunlukla kabul etmediğini belirtmektedir. Önok, s. 171.

¹²⁹⁸ Çırak, s. 170.

¹²⁹⁹ Yavuz, s. 159.

8- Ünlü ve kamuya mal olmuş kişilerin yanı sıra hakkın sıradan kişiler için kullanılmasında dahi niteliği itibarı ile sınırsız ve aşırılığa mahal vermesi, üçüncü kişilerin kişilik haklarının ve temel haklarının ihlali şeklinde netice verebilmektedir. Çünkü unutulma hakkı, diğer haklar ile çatışabilen bir pozisyondadır. Çok ince bir ayırım vardır. Aradaki ince hat, orantısız bir biçimde aşıldığı an diğer hakların aleyhine sonuç doğmaktadır. Bu durum, denge testi ve mekanizmasının önemini daha da arttırmaktadır.¹³⁰⁰

9- Dijital dünyanın getirdiği risklere karşı bireyin korunmasını, bireye geçmiş verileri hakkında kontrol yetkisi verilmesini sağlamayı amaçlayan unutulma hakkı, bu amacını gerçekleştirirken bir yandan da gerçeklerin, değerli verilerin kaybolması, gelecek nesiller tarafından bilinmemesi ve öğrenilmemesi, geçmişin tekrar yazılmasına ve hatta değişmiş olarak yeniden ortaya konulmasına sebebiyet verilmesi gibi riskleri de beraberinde getirmektedir. Bir nevi “*tarihin yok edilmesine*” sebep olabileceği iddia edilmektedir.¹³⁰¹

Bu durumun ileride toplumsal, sosyolojik ve psikolojik bakış açılarında önemli ölçüde değişmelere sebep olacağı öne sürülen eleştiriler arasındadır.¹³⁰²

10- Unutulma hakkının uygulanmasının sadece hukuki değil teknik yönü de sıkıntılı ve belirsizliklerin hâkim olduğu bir alandır. Unutulma hakkının uygulanmasında mutlaka genel geçer hukuki ve teknik kurallar konularak küresel kapsamda yeknesaklık sağlanmalıdır.¹³⁰³

¹³⁰⁰ Akkurt, “*Unutulma Hakkı*”, s. 2628 (Irkdaş, unutulma hakkının diğer haklar ile çatışmasından kaynaklanan durumda uygulanan denge mekanizmasının şartların açık ve net, kesin olarak belirlenmemesi halinde temel hak olarak nitelendirilemeyeceğini belirtir, bkz. Irkdaş, s. 18.)

¹³⁰¹ Yılmaz, s. 119.

¹³⁰² Yavuz, s. 182-183. (Yavuz, Wikipedia Vakfı İcra Direktörü’nün, unutulma hakkının hafıza boşlukları yaratacağını ve internetten pek çok bilginin silinmesine, kaybolmasına sebep olacağını vurguladığını belirtmektedir. Yavuz, s. 160.)

¹³⁰³ Weber, s. 128.

Örneğin unutulma hakkının silme hakkı kapsamında uygulandığı farz edilirse, arama motorları tarafından teknik olarak silmenin, kaldırmanın gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği tartışmalıdır.

Bir bilgi sonsuza kadar ve tam anlamı ile dijital dünyadan yok edilebilir mi? Unutulma hakkı tam anlamıyla gerçekleştirilebilir mi?

Sorun bu noktada teknik olanaklar ya da olanaksızlıklar ile birleşmektedir. Altyapı eksiklikleri, yazılım yetersizlikleri ve uluslar arası kullanılan teknik yapıların farklılıkları, birleştirici yasal düzenlemelerin eksikliği, bu hususta yeknesaklığın olmaması unutulma hakkının tüm dünyada genel geçer, eşit şartlarda ve tam manada yerine getirilmesini engellemektedir.¹³⁰⁴

Google'ın unutulma hakkı başvuru sistemine almadığı diğer ülkeler açısından bu hak teknik olarak nasıl uygulanabilecektir?

AİHM 18 Aralık 2012 tarihli “*Ahmet Yıldırım-Türkiye*” kararında,¹³⁰⁵ yerel mahkeme tarafından 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 8. maddesi uyarınca yapılan erişimin engellenmesi müdahalesinin AİHS'de düzenlenen öngörülebilirlik koşulunu sağlamadığını, bu madde çerçevesinde yapılan müdahalelerin tam ve kesin yargısal ve hukuksal çerçevesinin belli olmadığını ve bu durumun AİHS'nin koruma alanlarına aykırılık taşıdığını belirtmiştir.

5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un; unutulma hakkı kullanılırken diğer kişilik haklarının ihlaline meydan verebilecek boşluklar barındıran bir sisteme sahip olduğu eleştirisi, AİHM tarafından yapılmıştır. Türkiye'de unutulma hakkı başvurularının yerine getirilmesinde baş rol 5651 sayılı

¹³⁰⁴ Akkurt, “*Unutulma Hakkı*”, s. 2620; Gülener, s. 235; Laçın, s. 411; Önok, s. 171.

¹³⁰⁵ <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/ahmetyildirim.pdf> (E.T. 19.05.2019)

Kanun'dadır.¹³⁰⁶ İleride unutulma hakkı kullanılırken hukuki sıkıntıların çıkmaması için, bu eleştirilerin gözetilerek düzenlemelerin yapılması icap etmektedir.¹³⁰⁷

Türkiye açısından bakıldığında 5651 sayılı Kanun'daki engelleme sistemi hukuka aykırı içerikler için uygulanabilirken unutulma hakkı, hukuka uygun içerikler açısından da söz konusu olmaktadır. Tüm bu veriler, hakkın uygulanışında bir yeknesaklığın olmadığını göstermektedir.¹³⁰⁸

Bunların yanı sıra Türkiye'de; arama motorları tarafından uygulanana benzer şekil ve içerikte "*arama sonuçlarından kaldırılma kararı*" verilebilir mi? Verilse de uygulanabilir mi?

Türkiye'de genel itibariyle unutulma hakkının içeriği "*içerik engelleme*" işlemi ile 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'a dayandırılarak yapılmaktadır.¹³⁰⁹

5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun kapsamındaki erişimin engellenmesi türünde, arama sonuçlarından ilgili linklerin kaldırılmasını içeren "*Platform Tabanlı Engelleme*" yöntemi kullanılmamaktadır. "*Platform Tabanlı Engelleme*" yöntemi arama motorlarında kullanılan yöntemdir. Türkiye'de teknik ve hukuki olarak kullanılan erişim yöntemleri "*DNS, URL, IP*" tabanlı engelleme metotlarıdır.¹³¹⁰

¹³⁰⁶ 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'a 6.2.2014 tarihli ve 6518 sayılı Kanun madde 93 ve 94 ile yapılan değişiklik ile 9. maddede "*İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi*" ve 9/A maddede ise "*özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi*" düzenlenmiştir, Önok, s. 181.

¹³⁰⁷ Elmalıcı; 1626-1627.

¹³⁰⁸ Önok, s. 181.

¹³⁰⁹ Şener, s. 36.

¹³¹⁰ Değirmenci, s. 162.

11- Unutulma hakkının uygulandığı veriler ve içerikler açısından kesin bir zaman sınırının da olmaması eleştiri konusudur.

Dijital veriler için genel - geçer bir son kullanma tarihinin ve otomatik bir silme sisteminin belirlenmesinin uygulamada yeknesaklık sağlayacağı belirtilmekte, bunun unutulma hakkı başvurularını daha makul düzeye çekeceği ifade edilmektedir.

Fakat otomatik bir silme platformunun teknik olarak her olaya uygun olmadığı, örneğin tarihi, bilimsel, kamusal verilerin silinmesinin sakıncalı olduğu, ayrıca ticari şirketler ve e- ticaret ile uğraşan kuruluşlar açısından veri silinmesinin olumsuzluk doğuracağı da tartışılan noktalar arasındadır.¹³¹¹

12- Unutulma hakkına dair getirilen diğer eleştiriler de;

Örneğin “*grup fotoğrafı*” gibi birden fazla veri öznesinin olduğu içerikler açısından unutulma hakkı nasıl kullanılacaktır? Tek bir kişinin talebi ile veri silinecek midir?

Arama motorlarına yapılan çok sayıda başvurunun Google ve diğer arama motorları tarafından ne kadar sürede incelenip sonuçlandırılması gerekmektedir? Bunun için kesin hukuki bir süre olmadığı için takibi nasıl sağlanabilecektir?

Unutulma hakkının kullanılma istisnalarından olan “*kamu yararı*,” ölçütünün, hakların dengelenmesi açısından açık ve net olarak belirlilik gerektirmesi, fakat unutulma hakkı açısından somut bir kapsamın son derece geniş bir alana tezahür edebildiği dikkate alındığında, her somut olay karşısında bu ölçüt neye göre ve nasıl tespit edilecektir?

İnsanlar, kişisel verilerinin korunması bağlamındaki haklarından yeterince haberdar edilmekte ve bu hakları ne şekilde, hangi durumlarda kullanabilecekleri hususlarında bilinçlendirilmekte midir?

¹³¹¹ Yavuz, s. 183-186.

Tüm bu hususlara dair unutulma hakkının uygulanışında; henüz tam bir uygulama birliği oluşmamıştır. Somut ve net çözümler tam olarak ortaya konulmamıştır.¹³¹²

¹³¹² Önok, s. 173-174; 185.

SONUÇ

Günümüzdeki teknolojik gelişmeler, yaşadığımız dünyanın dijitalleşmesine sebep olmuştur. Dijitalleşme; insan hayatına bilgisayarların, internetin, akıllı telefonların, sanal platformların, sosyal ağların, e- devlet, e- ticaret, e-pazarlama gibi unsurların girmesini sağlamıştır. Bilginin tutulması, saklanması kolaylaşmış, işlenmesi, paylaşılması ve yayılması da bir o kadar hızlanmış ve yaygınlaşmıştır.

Tüm bu gelişimler karşısında kişi, temel kişisel haklarının korunması noktasında internetin getirdiği risklere karşı açık ve korunmasız hale gelmiştir.

Unutulma hakkı; dijitalleşme sürecinde, kişinin kendisine ait verilerle ilgili olarak bizzat tasarruf edebilmesini, kişiliğini özgürce geliştirebilmesini sağlayarak, onurunu ve gizlilik haklarını korumayı amaçlayan bir haktır.

Bir kişi, unutulma hakkına dayanarak internetteki istemediği verilerin kendisi ile bağlantısının kesilmesini isteyebilecek ve böylelikle fotoğrafının, isminin, kendi oluşturduğu, ya da başkaları tarafından kendisi hakkında oluşturulan içeriklerin kişilik haklarını zedelemesinin önüne geçebilecektir.

Unutulma hakkı, kişiler için bugünün dünyasında bir avantaj olduğu kadar aynı zamanda çatışma halinde olduğu ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, bilgi edinme hakkı, kamu yararı gibi değerler kapsamında da tehlikeli görülebilmektedir.

Kapsamı ve sınırları henüz tam olarak netleşmemiş yeni bir hak olan unutulma hakkının, halen temel hak ve özgürlükler kategorisinde değerlendirilip değerlendirilmeyeceği tartışmalıdır. Kıta Avrupa çıkışlı bu hak; Avrupa'nın hak temelli yaklaşımına karşıt olarak ifade ve basın özgürlüğünü sert ve katı bir biçimde koruyan ABD'de, temel hakları kısıtladığı varsayımı ile değerlendirilmektedir.

Unutulma hakkının her ne kadar kapsamı tam ve kesin olarak, evrensel ölçülerde belirli olmasa da 95/46/EC sayılı Direktif, onun yerine getirilen 2016 tarihli GDPR ve mahkeme içtihatları; kapsam ve sınırlar konusunda yol gösterici olmakla birlikte uygulamada yeknesaklığı sağlamaktan uzaktır.

Unutulma hakkına dair görünen ilk problem; hakkın niteliği hususudur. Hak; temel bir hak mıdır, ayrı bir kişilik hakkı mıdır, yahut kişisel verilerin korunması hukukunun bir parçası olan “*silme hakkıyla*” olan bağlantısından dolayı kişisel verilerin korunması hakkının bir unsuru mudur? En son kabul edilen 2016 tarihli GDPR’de unutulma hakkının, ancak “*silme hakkı*” kapsamında ele alınmış olması bu tereddütleri göstermektedir.

Diğer problem; unutulma hakkının sadece dijital olan alanda mı geçerli olacağı, yoksa kamunun ulaşabileceği tüm mecralardaki içeriklerde uygulanabilme imkânının olup olmadığı noktasındadır. Hakkın, ülkelerdeki görünümleri farklı olduğu ve evrensel olarak geçerli bir kapsamı olmadığı için, bu konuda mahkemelerin görüşleri de farklı olabilmektedir.

Örneğin 13 Mayıs 2014 tarihli olan ve unutulma hakkını dünyaya tanıtan ilk içtihat olma özelliği bulunan ABAD “*Google-İspanya*” kararında; unutulma hakkı, dijital alan için tanınmıştır. Oysa Türk hukuk sisteminde unutulma hakkı terimi ile ilk karşılaşmayı sağlayan Yargıtay HGK’nin 2015 tarihli kararında hakkın sınırı geniş tutularak dijital mecra haricindeki yazılı, basılı yayınlara da uygulanacağı belirtilmiştir.

Bir diğer sorun, hakkın sınırının genişletilmesinin diğer hakların kullanım alanlarına müdahaleyi içerip içermeyeceği hakkındadır. Bu durum, sadece unutulma hakkının çatıştığı haklar için değil bir arada amaç ve felsefî birlik içinde olduğu haklar için de mümkün olabilmektedir.

Örneğin dijital olmayan, yani internetin olduğu elektronik bir mecrada değil de yazılı-basılı bir eserde, gazete haberinde, ya da bir dergi yayınında, bir kitapta unutulma hakkının kullanılması; bu tür alanlarda koruma sağlayabilecek diğer hak yapılarının ekarte edilerek, unutulma hakkının devreye girmesine neden

olabilecektir. Hakaret içerikli, ya da özel hayatı zedeleyen bir gazete haberini kaldırtmak için mevcut hukuki hükümlere başvurmak varken unutulma hakkının kullanılması, hukukun dolanılması olabilecektir.

Unutulma hakkının tarihi yok edebileceği noktasında da eleştiriler mevcuttur. İfade, basın ve bilgi edinme özgürlüğünü engellediği noktalarda; kötüye kullanıma açık olabileceği, kamunun demokratik temel haklarına zarar verebileceği endişeleri dile getirilmektedir.

Hakka dair tüm eleştiriler ve eksikliklere rağmen dijital dünyanın getirdiklerinin, unutulma hakkını elzem kıldığı ve bu perspektif doğrultusunda hakkın, yeni ve aktüel bir temel hak olarak hukuk dünyasında var olmaya başladığı sonucuna varılmıştır. Hukuk ve devlet sistemleri, kişinin haklarını korumak ile mükelleftir. Kişi, teknoloji ve riskleri karşısında zayıftır. Fakat unutulma hakkı kullanılırken, mutlaka diğer çatışan haklar ile olan denge mekanizmasının şartları ve sınırları açıkça belli edilmeli ve hakkın uygulanmasında birlik sağlanmalıdır.

Uygulamada yeknesaklığın sağlanması adına öncelikle unutulma hakkının ne olup ne olmadığı, sınırlarının açık, net ve kesin olarak belirlenmesi, hakkın kesin, net kurallara bağlanmasının gerektiği görüşü uygulama ve doktrinde baskındır. Ayrıca diğer haklarla hukuksal korunma mümkünken unutulma hakkına başvurulmaması, tüm hakların sınır ve çerçevelerinin belirlenmesi ve korunması açısından önemlidir. Bu sayede unutulma hakkının da kötüye kullanımının önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

Unutulma hakkının tarihsel gelişiminde, mahremiyet ve özel hayat kapsamından yola çıktığı görülmekte ise de bu hak bağımsız niteliğini, günümüzdeki anlamı olan dijital alandaki kullanımı çerçevesinde kazanabilmektedir. Bu yüzden uygulamada ve nitelendirmede kargaşanın önlenmesi açısından kamunun kolayca ulaşacağı her yerde bulunan içerikler için değil internette olan ve unutulma şartlarını sağlayan içerikler açısından, yani dijital ortama mahsus şekilde hakkın kullanılması ve sınırının geniş tutulmaması gerektiği kanaati oluşmuştur.

Unutulma hakkına dair diğer bir husus da arama motorlarının rolü ve hakkın uygulanışındaki farklılıklardır.

Örneğin; ABAD, “Google- İspanya” kararında “...herkes unutulma hakkından faydalanabilir...” olarak hüküm kurulmuşken ve arama motorları, unutulma hakkı taleplerini yerine getirmekle yükümlü kılınmışken Google; AB ve EFTA üyeleri dışındaki ülkelere, unutulma başvurusu yapma hakkını şu an için tanımamaktadır.

Uygulamadaki bu farklılıklar, hakkın niteliğinin ve bağımsız bir hak olarak algılanmasının zarar görmesine sebebiyet vermektedir. Bu durum için uluslararası genel düzenlemelerdeki unutulma hakkı hükümlerinin, detaylıca uygulanışlarını içeren “Uygulama Yönetmelikleri”, “Tebliğler” gibi düzenlemelerle boşluk bulunan ve çatışmaya mahal veren hususların açıklanması gerektiği fikri oluşmuştur. Yeni ve ek düzenlemeler ile hakkı kullanma mekanizmalarının, arama motorlarının başvuruları sonuçlandırma sürelerinin, tüm yükümlülerin ve şartlara uyulmaması halinde devreye girecek yaptırımların, açık ve net olarak belirlenmesi gerekmektedir. Böylelikle unutulma hakkının uluslararası düzenlemelerinin ve uygulamalarının, ulusal mevzuat ve uygulamalara yansımalarında; birlik ve yeknesaklık sağlanmasının yolu açılmış olabilecektir.

Türk hukuk sisteminde yasal düzenlemesi bulunmayan unutulma hakkının, içtihatlar ile kabul edildiği, bu içtihatlar incelendiğinde hakkın anlamsal ve terimsel olarak tanındığı, fakat uygulama açısından, teknik manada silme hakkının bir unsuru gibi değerlendirildiği görülmüştür. Oysa KVKK madde 7’de yer alan “kişisel verilerin, silinmesi, yok edilmesi, anonim hale getirilmesi” düzenlemesi, fikir ve amaç olarak unutulma hakkına yaklaşırsa da aynı değildir.

Türkiye’de durum henüz netleşmemiş olsa da içtihatlar oluşmaya başladığı için unutulma hakkı, artık Türk hukuk sistemine yabancı değildir. Hakkın tam manası ile ve uluslararası düzenleme alanları da gözetilerek uygulanması açısından mutlaka ilgili yasalar içerisinde unutulma hakkının tanınması, ek yönetmelikler ve uygulama tebliğleri ile de hakkın sınır ve detaylarının etraflıca düzenlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Çözüm için KVKK'daki “*kişisel verilerin, silinmesi, yok edilmesi, anonim hale getirilmesi*” düzenlemesi hükmü kapsamında unutulma hakkı, yasada bir hüküm ile tanınabilir. Mevcut KVKK 7. madde kapsamında açıklayıcı bir Yönetmelik ile de unutulma hakkının şartlarının, sınırlarının ve teknik uygulama usullerinin kurallara bağlanması; bir yöntem olarak düşünülebilir. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun bünyesinde de unutulma hakkı taleplerine uygulanacak erişim engellemelerinin nasıl ve ne gibi bir yöntem ile olması gerektiği yer alabilir.

Unutulma hakkının hedeflerini tam olarak ve adil bir şekilde ortaya koyabilmesi, her şeyden önce uygulamada birliğin evrensel olarak sağlanması ile mümkün gözükmektedir. Hakla ilgili farklı uygulamış ve algı biçimlerine mahal vermeyecek şekilde, somut ve genel-geçer düzenlemeler ortaya konulması, hukuken ve teknik olarak alt yapısının güçlü bir şekilde oluşturulması; hakkın amacı doğrultusunda daha net bir çerçevede gelişiminin sağlanması için önemlidir.

Günümüz dünyasında hukuka aykırı olan olgular karşısında bir şekilde hak aramak, daha makul karşılanmaktadır. Çünkü hukuki mekanizma, hukuka aykırılık karşısında hukuksal koruma yollarının kullanılmasına daha fazla adapte durumdadır. Buna karşılık unutulma hakkının asıl konusu ise kişinin kendisinin oluşturduğu hukuka uygun içeriklerdir. Dolayısıyla unutulma hakkı, herhangi bir hukuka aykırılığın söz konusu olmayabileceği ve hukuka uygun veri ve içeriklere yönelik hak arama taleplerini de içerebilmektedir. İşte bu durum pek çok eleştiriyi beraberinde getirirse de unutulma hakkının diğer haklardan ayrılan ve farklı olan en önemli yönünü göstermektedir.

Unutulma hakkının olan olduktan, kişisel veri internete ve sanal dünyaya düştükten sonra devreye girdiği düşünüldüğünde bu noktada en önemli unsur; ilk baştan hak ihlallerine karşı önleyici bir yaklaşım içinde olmaktır. Bireylerin; öncelikle teknoloji, internet konularında bilinçlenmesi, bilgilendirilmesi, internet ve veriler hususunda bilinçli davranmalarının esas olması, kişisel verilerini korumak adına da sahip oldukları tüm hakların farkına varmalarının sağlanması son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

Acabey, M. B., (2013), “*Basın Özgürlüğü ve Bu Özgürlüğün Bir Sınırı Olarak Kişilik Hakkı*”, **E- Journal of Yasar University**, (Prof. Dr. Aydın Zevkliler’e Armağan, C.1), C.8, S. Özel, s.1-55.

Ağrılı, İ., (2014), “*İnternet Yolu İle Kişilik Hakkı İhlalinde Manevi Tazminat*”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C.88, S.5, s. 28-40.

Ahi, Ş., (2014), “*Unutulma Hakkı*”, **Bilişim Dergisi**, Yıl.42, S.161., s. 95-108.

Akdemir, P., (2014), *Kişilik Haklarının İhlalinden Elde Edilen Kazancın İadesi Davası*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Akgül, A., (2014a), “*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı*”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.9, S.92, s. 72-81.

Akgül, A., (2014b) *Danıştay Ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında: Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul: Beta Yayınevi.

Akgül, A. (2016), “*Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve AB Adalet Divanı’nın “Google Kararı”*”, **TBB Dergisi**, S.116, s. 11-36.

Akıncı, A. N., (2017), “*Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi*”, **T.C. Kalkınma Bakanlığı İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Çalışma Raporu-6**, S.2968, s. 1-37.

Akipek, J./Akıntürk, T./Ateş Karaman, D., (2012), *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri: Kişiler Hukuku Yenilenmiş*, Ankara: Beta Yayınevi

Akkurt, S. S., (2016), “*17.06.2015 Tarih, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 Sayılı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı ve Mukayeseli Hukuk Çerçevesinde Unutulma Hakkı*”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.65, S.4, s.2605-2635.

Aksoy, H. C., (2008), “*The Right To Personality And It’ s Diffreent Manifestations As The Core Of The Personal Data*”, **Ankara Law Review**, C.5, S.2, s. 235-249.

Aksoy, H. C., (2010), *Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakları Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara: Çakmak Yayınevi.

Akyazı, A., (2018), “*Mahremiyetin Dönüşümü: Ünlülerin Instagram Paylaşımları Üzerine Bir Araştırma*”, **Gaziantep University Journal of Social Sciences**, (Kabul:22.01), C.18, S.1, s. 197-216.

Alessi, S., (2017), “*Eternal Sunshine: The Right To Be Forgotten In The European Union After The 2016 General Data Protection Regulation*”, **Emory International Law Review**, C. 32, S. 1, s. 145- 171.

Antani, R., (2015), “*The Resistance of Memory: Could the European Union’s Right to Be Forgotten Exist in the United States?*”, **Berkeley Technology Law Journal**, C.30, S.385, s. 1172-1210.

Arpacı, A., (1993), *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*, İstanbul: Filiz Kitabevi.

Aslan Öncü, G., (2011), *Özel Yaşamın Korunması*, İstanbul: Beta Yayınları.

Atasoy, K.(2016), “*Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası*”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi: Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan**, C. 22, S.3, s. 269-301.

Ausloos, J., (2012), “*The Right To Be Forgotten*”-*Worth Remembering*”, **Computer Law And Security Review**, C.28, S.2, s. 143-152.

Avcı, A., (2013), *Türkiye’de İnternet ve İfade Özgürlüğü*, İstanbul: Legal Yayıncılık.

Ayan, M./Ayan, N., (2016), *Kişiler Hukuku: Gözden Geçirilmiş 8. Baskı*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Aybay, R., (2006), *Açıklamalı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi*, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 113, Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Dizi: 7, Şen Matbaa.

Badur, E., (2017), *Tıbbi Müdahaleye Rızanın Özellik Gösterdiği Haller*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Başalp, N., (2015), “Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu’nun Temel Yenilikleri”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.25, S.1, s. 77-105.

Başbüyük, İ., (2013), “Dijital Çağda Suçla Mücadele: Bir Avrupa Siber Suç Merkezinin Kurulması”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.15, Özel Sayı, (Prof. Dr. M. Polat Soyer’e Armağan, C.2, İzmir 2014), s. 1583-1594.

Belli, D. B., (2008), *Basın Yolu İle Kişilik Haklarına Saldırıdan Doğan Hukuki Sorumluluk*, Ankara: Yetkin Basımevi.

Bozkurt Yüksel, A. E., (2015), “Nesnelerin İnternetinin Hukuki Yönden İncelenmesi” , **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Basım Yılı Nisan 2016, C.17, S. 2, s. 113-139.

Bulut, H., (2006), *Kişilik Hakları ve Kişilik Haklarına Saldırıdan Kaynaklanan Hukuk Davaları*, İstanbul: Beta Yayınevi.

Bunn, A., (2015), “The Curious Case Of The Right To Be Forgotten”, **Computer Law & Security Review**, C. 31, S.3, s.336-350.

Bygrave, L., (2015), “Law And Technology- A Right to Be Forgotten?”, **Communications of the ACM**, C.58, S.1, s. 35-37.

Çakır, C., (2017), “Sosyal Medyada Kişilik Hakları İhlalleri ve Korunma Yolları - Violations Of Personality Rights In Social Media And Ways Of Protection”, **Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.7, S.2, s. 155- 193.

Çelik,Y., (2017),”Özel Hayatın Gizliliğinin Yansıması Olarak Kişisel Verilerin Korunması ve Bu Bağlamda Unutulma Hakkı”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl. 8, S. 32, s. 387-406.

Çırak, E., (2018), “Dijital Çağda Sonsuza Kadar Hatırlamaya Karşı: Unutulma Hakkı”, **Ceza Hukuku Dergisi**, C.13, S. 36, s.161-189.

Çolak, N. İ., (2013), “Kitle İletişim Hukuku”, 3. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayınları.

Değirmenci, O., (2018), “*Yargısal İçtihatların Ortaya Çıkardığı bir Hak: Unutulma Hakkı (Çerçevesi ve Hak Üzerine Düşünceler)*”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.13, S.144, s. 153-163.

Doğan, P. B., (2014), “*Çatışan İki Değer: Haber Verme ve Kişilik Hakkı*”, **Ankara Barosu Dergisi**, C.4, s. 475-493.

Douglas, M., (2015), “*Questioning The Right to Be Forgotten*”, **Alternative Law Journal**, C.40, S.2, s. 109-112.

Duman, Ö. (2017), “*Özel Yaşama Saygı Hakkı Çerçevesinde Unutulma Hakkına İlişkin Karar Analizi*”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C.94, S. 4, s. 227-241.

Durak, Y., (2014), “*İnternet yoluyla Kişilik Haklarına Saldırı Ve Hukuki Korunma*”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.22, S.1, s.101-119.

Dural, M., (1995), *Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler*, İstanbul: Filiz Kitabevi.

Dural, M./ Öğüz, T., (2015), *Türk Özel Hukuku: Cilt:2:Kişiler Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi.

Egger, A., (1948), *İsviçre Medeni Kanunu Şerhi: Kişinin Hukuku: İkinci Kısım:Tüzel Kişiler*, Çev. Av. Volf Çernis, Ankara: Yeni Cezaevi Basımevi.

Elmalica, H., (2016), “*Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı*”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 64, S.4, s.1603-1635.

Erdem, B., *Avrupa Standartlarına Göre Türkiye’de Basın Özgürlüğü*, İstanbul 2017, Cinius Yayınları.

Fırat, M. S., (2015), “*Hukuk Devleti Açısından İnternette İnsan Hakkı ve Kişilik Haklarına Saldırı Sorunu*”, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.5, S.2, s. 101-116.

Gezder, Ü., (2017), *İçerik Sağlayıcının ve Yer Sağlayıcının Hukuki Sorumluluğu ve Sorumluluk Muafiyeti*, İstanbul: Beta Yayınevi.

Gilbert, F., (2015), “*The Right of Erasure or Right to Be Forgotten: What the Recent Laws, Cases, and Guidelines Mean for Global Companies*”, **Journal of Internet Law**, C. 18, S. 8, s. 1-20.

Gökcan, H. T., (2016), *Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Gönen, D., (2011), *Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması*, İstanbul: On İki Levha Yayınları.

Gözler, K., (2016a), *Anayasa Hukukuna Giriş: Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku*, Yahya Berkol Gülgeç ve Salih Taşdoğan Tarafından Güncelleştirilmiş ve Düzeltilmiş Yirmi Beşinci Baskı, Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.

Gözler, K., (2016b), *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Salih Taşdoğan Tarafından Düzeltilmiş ve Güncelleştirilmiş Yirminci Baskı, Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.

Gülener, S., (2012), “*Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel Bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı*”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 102, s. 219-240.

Günaydın. B., (2010), *İnternet Yayıncılığı Ve İfade Özgürlüğü*, Ankara: Adalet Yayınevi.

Güneş Peschke, S., (2016), *New Media And Law: A Comparative Study: Yeni Medya ve Hukuk: Karşılaştırmalı Bir Çalışma*, Ankara: Yetkin Yayınevi.

Hatemi/ Gökyayla, (2012), *Borçlar Hukuku: Genel Bölüm: 6098 Sayılı TBK Esas Alınarak Hazırlanan*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Helvacı, S./ Erlüle, F., (2018), *Medeni Hukuk: Medeni Hukuka Giriş: Kişiler Hukuku: Aile Hukuku*, İstanbul: Legal Yayıncılık.

Henkoğlu, T., (2015), *Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara: Yetkin Yayınları

İçel, K./ Ünver, Y., (2012), *Kitle İletişim Hukuku: Basın Radyo Televizyon Sinema Video İnternet*, Yeniden İncelenmiş Dokuzuncu Bası, İstanbul: Beta Yayınları,

İnan, A. N./ Yücel, Ö., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Türk Borçlar Kanunu'na Göre Düzenlenip Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara 2014, Seçkin Yayınevi.

Kaboğlu, İ. Ö., (1993), *Özgürlükler Hukuku*, 5. Baskı, İstanbul: Afa Yayınları.

Kaboğlu, İ. Ö., (2011), *Anayasa Hukuku Dersleri : Genel Esaslar*, 7. Baskı, İstanbul: Legal Yayınları.

Kara Kılıçarslan, S., (2015), *Kişilik Hakkına Saldırıda Üstün Nitelikte Kamusal Yarar*, İstanbul: On İki Levha Yayınları.

Karlıdağ, S., (2013), “*Ekonomi Politik Açısından Kişisel Verilerin Korunması*”, **Amme İdaresi Dergisi**, C.46, S.1, s. 127-152.

Kaya, M. B., (2010), *Teknik ve Hukuki Boyutuyla İnternete Erişimin Engellenmesi*, İstanbul: On İki Levha Yayınları.

Kaya, M. B., (2015), “*Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın 13 Mayıs 2014 Tarihli Google Unutulma Hakkı Kararı*”, Çeviren: Yrd. Doç. Mehmet Bedii Kaya, **Küresel Bakış Dergisi**, S.17, s. 23- 57.

Kaya, M., (2015a), *Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme -İnternet - Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Kaya, M., (2015b), “*Sosyal Medya Hizmet Sağlayıcının Kişilik Hakkı İhlalleri ve Sorumluluğu*”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.10, S.108, s. 66-75.

Kaya, M., (2015c), “*Sosyal Medya ve Sosyal Medyada Üçüncü Kişilerin Kişilik Haklarının İhlali*”, **TBB Dergisi**, C.28, S.119, s. 277-306.

Kayar, İ., (2015), *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu' na Göre: Borçlar Hukuku: Genel Hükümler: Özel Borç İlişkileri*, Güncellenmiş 10. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Kayıhan, Ş./ Ünlütepe, M., (2016), *Medeni Hukuk Bilgisi*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Kılıçoğlu, A., (2016a), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler: Yeni Borçlar Kanunu'na Göre Genişletilmiş 20. Bası*, Ankara: Turhan Kitabevi.

Kılıçoğlu, A., (2016b), *Medeni Hukuk: Temel Kavramlar: Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku*, Ankara: Turhan Kitapevi.

Köseoğlu, B., (2013), *İletişim Saldırılarından Doğan Hukuksal Sorumluluk ve Uygulama*, Ankara: Bilge Yayınevi.

Kurt, M., (2017), “*Kamuya Mal Olmuş Kişi Kavramı*”, **AÜHFD**, C.66, S.3, s. 581-604.

Kutlu, Ö./ Kahraman, S., (2017), “*Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Politikasının Analizi*”, **Siyaset Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi**, C.5, S.4, s. 44-62.

Laçın, İ., (2014), “*Unutulma Hakkı*”, (Doç. Dr. Melike Batur Yamaner’in Anısına Armağan, C.1), **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 11, S. 1, s. 391-418.

Lee, J., (2016), “*What the Right to be Forgotten Means to Companies: Threat or Opportunity?*”, **Procedia Computer Science**, C.91, s. 542-546.

Lindsay, D., (2014), “*The ‘Right To Be Forgotten’ by Search Engines Under Data Privacy Law: A Legal Analysis Of The Costeja Ruling*” **Journal Of Media Law**, C.6, S.2, s. 199-223.

McGoldrick, D. (2013), “*Developments in the Right to Be Forgotten*”, **Human Rights Law Review**, C.13, S.4.

Memiş, L. (2017), “*Akıllı Teknolojiler, Akıllı Kentler ve Belediye Örgütlenmesinde Dönüşüm*”, **Yasama Dergisi**, C.12, S.36, s. 66-92.

Metin, Y., (2002), “*Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı*”, **Ankara Üniversitesi SBF**, C.57, S.4, s. 35-63.

Nair, G./ Balta, E., (2017), “*Bilgi İletişim Teknolojileri Kullanımında Sınırları Aşan Bir Sosyal Sorun Alanı Olarak Unutulma Hakkı*”, **Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.41, S.2, s.113-126.

Nomer, H., (2013), *Borçlar Hukuku Genel Hükümler: Gözden Geçirilmiş 13. Bası*, İstanbul: Beta Yayınevi.

Ocak, A. (2008), “*Hakları Dengelemek: Unutulma Hakkı İfade Özgürlüğüne Karşı*”, **TAAD**, Yıl.9, S.33, s. 507-535.

Oğuz, H., (2010), *İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması*, Ankara: Adalet Yayınevi.

Oğuzman, K./ Seliçi, Ö. /Oktay Özdemir, S., (2012), *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, İstanbul: Filiz Kitabevi.

Ongun, C., (2010), “*Yargı Kararları Işığında Kişilik Hakkının Korunması ve Medyanın Sorumluluğu*”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C.84, S.5, s. 2791- 2832.

Ongun, C., (2013), *Yayın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali: Basın, Radyo-Televizyon ve İnternet Hukuku*, Birinci Baskı, İstanbul: Legal Yayıncılık.

Önok, M., (2017), “*Kişisel Verilerin Korunması Bağlamında Unutulma Hakkı Ve Türkiye Açısından Değerlendirmeler*”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi: Uluslararası Sempozyum Kişisel Verilerin Korunması Ve Kişisel Haklar (18-21.11.2015)**, C. 16, S.1, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 155-188.

Özdemir, H., (2009), *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Özocak, G., (2014), “*Unutulma Hakkı*”, **Bilişim Dergisi**, Yıl.42, S.161., s.110-118.

Öztan, B., (1997), *Şahsın Hukuku: Hakiki Şahıslar*, Ankara: Turhan Kitabevi.

Öztan, B., (2003), *Medeni Hukukun Temel Kavramları : Hukuka Giriş: Başlangıç Hükümleri: Kişiler Hukuku: Aile Hukuku: Miras Hukuku: Eşya Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi.

Öztan, B./ Sliebert, W., (1969), “*Şahsiyet Hakları ile İlgili Meseleler*”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 26, S. 1, s. 217- 230.

Özüğür, A. İ., (2016), *Türk Medeni Kanunu'nun Değişen Yeni Düzenlemeleri İle: Açıklamalı İçtihatlı: Kişi Hukuku- Velayet- Vesayet- Soybağı- Evlat Edinme Hukuku- Diğer Eşin Rıza Ve Onamına Bağlı İşlemler*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Parlak Börü, (2015), “*Avrupa Usul Hukukunda Özel Yaşam Alanının Korunması: Avrupa Adalet Divanı’nın 25.10.2011 tarihli C-509/09 ve C-161/10 No’lu Kararı(Edateadvertising)*”, **Prof. Dr. Ramazan Arslan’a Armağan**, C.1, Ankara: Yetkin Basımevi.

Parlak Börü, Ş. (2017), “*Esra Kararı Işığında Bir Hassas Denge Değerlendirmesi: Kişilik Haklarının Korunması vs. Sanat Özgürlüğü*”, **Inonu University Law Review**, C. 8, S.2, s. 249- 296.

Peschke, L., (2015), “*‘The We Never Forgets!’ Aspects Of The Right To Be Forgotten*”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.19, S.1, s. 151- 160.

Reisoğlu, S., (2013), *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 24. Bası, İstanbul: Beta Yayınevi.

Sav, A./ Sav. N. Ö., (2013), “*Usulüne Göre Yürürlüğe Konulmuş Temel Hak ve Özgürlüklere İlişkin Milletlerarası Anlaşmaların Özü ve Kapsamı Hakkında*”, **TBB Dergisi**, S. 109, s. 401- 408.

Serozan, R., (2013), *Medeni Hukuk, Genel Bölüm: Kişiler Hukuku*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Sınar, H. (2009), “*İnternet Gazeteciliğinin İletişim Ceza Hukuku Yönünden Ortaya Çıkardığı Bazı Hukuksal Sorunların Değerlendirilmesi*”, **Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan**, C.2, İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Sırabaşı, V., (2003), *İnternet ve Radyo Televizyon Aracılığı İle Kişilik Haklarına Tecavüz (İnternet Rejimi)*, Ankara: Adalet Yayınevi.

Sırabaşı, V., (2007), *İnternet ve Radyo Televizyon Aracılığı ile Kişilik Haklarına Tecavüz (İnternet Hukuku)*, Ankara: Adalet Yayınevi.

Söyler, Y. (2014), *Kamu Hukuku Açısından Devletin İnterneti Düzenleme Yetkisi*, Ankara: Savaş Yayınevi.

Sözüer, E., (2017), *Unutulma Hakkı: İnsan Hakları Perspektifinden Bir İnceleme*, 1. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayınları.

Şen, E., (2014), “*İnternet Hukuku ve Kişilik Haklarının Korunması*”, **Nevşehir Barosu Dergisi**, S.1, s. 285-291.

Şener, G., (2017), “Yaşayan Hukukun Yeni Ürünü: Unutulma Hakkı”, **Journal of Law**, C.1, S.1, s. 19-42.

Şimşek, O., (2008), *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul, Beta Yayınları.

Tanju, E., (2012), *AİHM Kararlarında İfade ve Basın Özgürlüğü*, Ankara Seçkin Kitabevi.

Tanör, B., (1969), *Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Anayasası*, İstanbul: Öncü Kitabevi.

Taştan, F. G., (2017), *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 2. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayınları.

Tekinay, S. S., (1992), *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi.

Turan Başara, G., (2018), *Kişiliğin İhlalinden Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat ile Haksız Kazancın İadesi*, Ankara: Turhan Kitabevi.

Tüfek, Ö. F., (2007), *Basın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Bu İhlallere Karşı Özel Hukuk, Ceza Hukuku ve İ.H.A.S.Koruması*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Uslu, F., (2016), *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Ankara: Adalet Yayınevi.

Villaronga, E. F./ Kieseberg P./ Li, T., (2018), “Humans Forget, Machines Remember: Artificial Intelligence and the Right to be Forgotten”, **Computer Law & Security Review**, C. 34, s. 304-313.

Voss, W.G./ Castets Renard, C., (2016), “Proposal For An International Taxonomy On The Various Forms Of The Right To Be Forgotten: A Study Of The Convergence Of Norms”, **Colorado Technology Law Journal**, C. 14, S.2, s. 281-344.

Walker, R. K., (2012), “Note- The Right To Be Forgotten”, **Hastings Law Journal**, C. 64, S. 2, s. 256-286.

Weber, R. H., (2011), “The Right to Be Forgotten: More than a Pandora’s Box”, **JIPITEC**, C.2, S.1, s. 120-130.

Werro, F., (2009), “*The Right to Inform v. The Right to Be Forgotten: A Transatlantic Clash*”, **George Town University The Center of Transnational Legal Studies Colloquium**, S.2, s. 285-300.

Xanthoulis, N., (2013), “*The Right To Oblivion In The Information Age: A Human Rights -Based Approach*”, **US China Law Review**, C.10, S.1, s. 84-98.

Yarayan, A., (2013), *Türk Medeni Hukuku Temel Bilgiler: Türkçe Almanca Hukuk Terimleri Sözlüğü Ekli Olarak*, Ankara: Yetkin Basımevi

Yargıtay Yazı İşleri Müdürlüğü, (1979), **Yargıtay Hukuk Kararları Dergisi**, C.5, S.2.

Yavuz, C., (2016), *İnternetteki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması: Unutulma Hakkı*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldız, S., (2010), “*Medya ve Hukuk*”, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yılmaz, S. S., (2018), “*Kişisel Verilerin Korunması Regülasyonu ve Unutulma Hakkı*”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C.13, S. 142, s. 116-121.

Yüksel, M., (2003), “*Mahremiyet Hakkı ve Sosyo Tarihsel Gelişimi*”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C. 58, S.1, s. 181-213.

Yüzer, D., (2013), *1982 Anayasasında Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması*, Ankara: Yetkin Yayınevi.

Zevkliler, A., (1981), *Kişiler Hukuku: Gerçek Kişiler*, Ankara 1981, Olgaç Matbaası.

Zittrain, J., (2008), *The Future of the Internet-And How to Stop It*, New Haven: Yale University Press.

İNTERNET KAYNAKLARI:

Akıncı, A., (2017), “ *Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi: Çalışma Raporu 6*”, **Kalkınma Bakanlığı İktisadi Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı**, S. 2968, s.1-41.
http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2017/07/AB_Veri_Koruma_Tuzugu.pdf

Av. Baran Doğan Hukuk Bürosu, “*İnternette İçerik Kaldırma ve Erişimin Engellenmesi Nedir?*”,<https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/internette-icerik-kaldirma-ve-erisimin-engellenmesi-haber-video-fotograf-silme.html>

Brown, J. “*Sosyal Medya İnsanı Nasıl Etkiliyor?*”, **BBC Future- Dergi**,
<https://www.bbc.com/turkce/vert-fut-42625744>

“*Casus Google Soruşturması*”
<https://www.haberturk.com/ekonomi/teknoloji/haber/746086-casus-google-sorusturmasi-galeri>

Danıştay Uyap Bilişim Sistemi

http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2017/07/AB_Veri_Koruma_Tuzugu.pdf

<https://www.haberturk.com/genel-veri-koruma-yonetmeli-25-mayis-2018-de-yururluge-giriyor-1847499-ekonomi>

“*Google Street View’e Dair Utandıran Görüntü*”
<https://www.cnnturk.com/fotogaleri/dunya/google-street-viewin-yakaladigi-43-utandiran-goruntu?page=1>

İrkdaş, S. Z., “*Unutulma Hakkı*”, Sabancı Üniversitesi, MDBF, Veri Analitiği Bölümü, Bilişim Hukuku ve Etiği, s. 1-20,
https://pekzeki.files.wordpress.com/2016/06/salihzekiirkdas_20011.pdf

“*İşletmenizle İlgili Yanlış Street View Görüntülerini Düzeltme*”
<https://support.google.com/business/answer/160464?hl=tr>

Kalay, M., “Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı ve Türkiye”, **Genç Hukukçular Hukuk Okumaları**,
<http://www.muhamrembalci.com/hukukdunyasi/makaleler/birikimlerI/88.pdf>

Karahisar, T., “Yeni Medya, Mahremiyet ve Unutulma Hakkı”,
https://www.academia.edu/19928769/Yeni_Medya_Mahremiyet_ve_Unutulma_Hakk%C4%B1

Kaya, M. B., “Unutulma Hakkı”,
<https://www.mbkaya.com/hukuk/unutulmahakki.pdf>

Kazancı İçtihat Bilgi Bankası

Küpelı, C., “Şiddet Mağduru Kadınların Unutulma Hakkı”,
<http://dSPACE.marmara.edu.tr/bitstream/handle/11424/5860/>

Sterling, G. “Consumer Group Petitions FTC to Bring Europe’s Right to Be Forgotten to Us”,
<https://searchengineland.com/consumer-group-petitions-ftc-to-bring-right-to-be-forgotten-to-us-224808>

Şerefoğlu Henkoğlu, H., “Unutulma Hakkı: Dijitalleşme Sürecinde Bilgiye Erişim Özgürlüğünü Tehdit Eder mi?: Bilgi Sistemleri ve Bilişim Yönetimi: Beklentiler ve Yeni Yaklaşımlar”, s.191-208.
https://www.researchgate.net/profile/Halise_Sereloglu/publication/323558045_Unutulma_Hakki_Dijitallesme_Surecinde_Bilgiye_Erisim_Ozgurlugunu_Tehdit_Eder_mi/links/5a9d713e0f7e9be37969dac7/Unutulma-Hakki-Dijitallesme-Suerecinde-Bilgiye-Erisim-Oezguerlueguenue-Tehdit-Eder-mi.pdf

Tamo, A./ George, T. “Oblivion, Erasure and Forgetting in the Digital Age”, **Jipitec**, s. 71- 87, <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-5-2-2014/3997>

Taşkın, Ş. C., “Unutulma Hakkı Ve Bu Hakkın Türk Hukukunda Uygulanması”, **İzmir 4. Uluslararası Bilişim Hukuku Kurultayı Bildiriler Kitabı**, s.157-167, 13 Mayıs 2016 Günlü Metin, <http://cankattaskin.av.tr/wp-content/uploads/2016/05/unutulma-hakk%C4%B1-siteye-ve-CVye-konan.pdf>

Yanık, A., (2017), “Bir Süperpanoptikon Olarak Yeni Medya:Yeni Medya Işığında Gözetimin Eleştirisi”, **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**, C.5, S.2, s. 784-800. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/357901>

Yavuz, “Unutulma Hakkı Nedir? İnternette Mümkin mü?”,
<https://t24.com.tr/haber/unutulma-hakki-nedir-internette-mumkun-mu,386811>

<https://t24.com.tr/haber/unutulma-hakki-nedir-internette-mumkun-mu,386811>

http://voices.washingtonpost.com/securityfix/2008/12/court_rules_against_teacher_in.html

https://www.bbc.com/turkce/haberler/2010/08/100818_facebook_google

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>

<https://mrseo.com.tr/arama-motoru-calisma-mantigi/>

http://www.bilisinterimleri.com/bilgisayar_bilgisi/bilgi/47.html

<http://www.milliyet.com.tr/internetten-kendinizi-silinen/ekonomi/detay/1886539/default.htm>

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>

<http://www.milliyet.com.tr/google-in-avukati--arama-motorlari-icerik-saglayici-kabul-edilemez-gundem-1248787/>

http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf

<https://digitalage.com.tr/abde-unutulma-hakkina-ait-veriler-aciklandi/>

<http://www.hurriyet.com.tr/dunya/google-unutulma-hakki-basvurularini-kabul-etmeye-basladi-26516510>

<https://www.arthenos.com/web-hosting-sirketi-secme/>

file:///C:/Users/TUBA/Downloads/20180416_Article29WPGuidelinesonConsent_publishpdf.pdf

<https://www.trthaber.com/haber/turkiye/hayatimiza-yeni-bir-hukuk-terimi-yerlesti-unutulma-hakki-392421.html>

<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/ab-ulkelerine-var-turkiyeye-yok-internette-unutulma-hakki/1238254>

https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&hl=en&rd=1

<https://policies.google.com/faq?hl=tr>

<file:///C:/Users/TUBA/Downloads/MedyaveOnlinetibarYnetimiAratrmaRaporu.pdf>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/11/20071130-6.htm>

<https://www.startupnedir.com/icerik-saglayicisi-kimdir-hukuken-sorumluluklari-nedir/>

<https://www.yildizteknopark.com.tr/tr/duyuru/turkiyenin-ilk-500-bilisim-sirketi-listesinde-32-yildiz-teknoparkli-yer-aldi-874.html>

<http://www.beyazperde.com/filmler/film-229359/>

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:105:0054:0063:EN:PDF>

<https://www.deris.com.tr/dokuman/avrupa-adalet-divani-veri-tutma-direktifini-iptal-etti.pdf>

https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html

<http://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsanhaklarisozlesmesi.pdf>

https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/IH_ve_Temel_Ozgurluklerin_Korunmasi.pdf

<https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708>

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>

<https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2238.pdf>

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf>

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf>

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6112.pdf>

<https://gdpr-info.eu/>

<https://www.wnycstudios.org/story/188858-krulwich-wonders-right-be-forgotten-biggest-threat-free-speech-internet>

<https://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox-the-right-to-be-forgotten/>

http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-26_en.htm

<https://emreacar.net/wikileaks-belgeleri-nedir/>

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-47156114>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62014CJ0362>

http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafilsoz/ak/turkce/108_tur.pdf

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:en:HTML>

<https://www.dw.com/tr/ab-ve-abd-aras%C4%B1nda-veri-anla%C5%9Fmas%C4%B1/a-19021254>

<https://www.opensocietyfoundations.org/litigation/da-cunha-v-yahoo-de-argentina-srl-and-another>

<http://hukukbook.com/avrupa-birligi-genel-veri-koruma-tuzugu-gdpr/>

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653>

<http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/ahmetyildirim.pdf>

<http://www.hraction.org/wp-content/uploads/Bulletin-58-Right-to-be-forgotten.pdf>

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>

<https://hukuksokagi.com/ictihatlar/anayasa-mahkemesinin-unutulma-hakki-konusunda-verdigi-bireysel-basvuru-karari/>

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653>

<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Content/pdfkarar/2014-17143.pdf>

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/1808>

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Basvurular/tr/pdf/2014-4141.pdf>

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Basvurular/tr/pdf/2014-18260.pdf>

<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Content/pdfkarar/2014-17943.pdf>

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Basvurular/tr/pdf/2014-16026.pdf>

<https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview?hl=tr>

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2808944

<https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708>

https://ec.europa.eu/justice/article-29/press-material/press-release/art29_press_material/2014/20141126_wp29_press_release_ecj_de-listing.pdf

https://www.vice.com/en_us/article/mgbb/b/hidden-from-google-remembers-the-sites-google-is-forced-to-forget

<https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/hidden-from-google-lists-articles-removed-from-googles-search-results-9608692.html>

https://ec.europa.eu/newsroom/article29/news.cfm?item_type=1360

<https://static.googleusercontent.com/media/archive.google.com/tr//advisorycouncil/advisement/advisory-report.pdf>

<https://digitalage.com.tr/abde-unutulma-hakkina-ait-veriler-aciklandi/>

<https://pavlovspartner.com/roorschach-testi-nedir/>

<https://static.googleusercontent.com/media/archive.google.com/tr//advisorycouncil/advisement/advisory-report.pdf>

<https://www.sertels.av.tr/avukat/hukuk/fsek-yargitay-kararlari/mirascilarin-dava-hakki-murisin-serefine-yonelik-saldiri-eserin-parcalanmasi-tazminat-yargitay-hukuk-genel-kurulu-k-2008-393.html>

<https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-5-2-2014/3997>

<https://www.hukukihaber.net/kisisel-verilerin-korunmasi-regulasyonu-ve-unutulma-hakki-25052018-makale,5832.html>

<http://www.tuerkei-recht.de/downloads/zgb-alp-amtl-begr.pdf>

http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-10-22_en.htm

http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_13.pdf

<https://www.isaca-istanbul.org/gdpr-notlari/>

<https://kisiselveri.com/wp-content/uploads/gdpr-tr-15.jpg>

<https://www.elektrikport.com/teknik-kutuphane/google-yandex-arama-motorlari-yapisi/8147#ad-image-0>

<https://www.atinternet.com/en/glossary/cnil/>

<https://www.ifla.org/>

<https://www.ifla.org/publications/node/10320>

http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rigths_turkce.pdf

http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin133.pdf

https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf

<https://www.coe.int/en/web/conventions/>

<http://hukukbook.com/avrupa-birligi-genel-veri-koruma-tuzugu-gdpr/>

[http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-124422&filename=CASE%20OF%20FREEDOM%20AND%20DEMOCRACY%20PARTY%20\(%20D6ZDEP\)%20v.%20TURKEY%20-%20%5BTurkish%20Translation%20summary%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf](http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=001-124422&filename=CASE%20OF%20FREEDOM%20AND%20DEMOCRACY%20PARTY%20(%20D6ZDEP)%20v.%20TURKEY%20-%20%5BTurkish%20Translation%20summary%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf)

http://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codes_displayText.xhtml?division=8.&chapter=22.1.&lawCode=BPC

<https://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUR2000/v05/JUR2000-2-3/undervisningsmateriale/CASE%20OF%20COMINGERSOLL%20S%5B1%5D.A.%20v.%20PORTUGAL.doc>

<https://www.ihd.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi-ve-eki-protokollerde-yer-alan-haklar-ve-ozgurlukler/>

<https://ispliability.wordpress.com/2012/02/27/google-spain-wins-lawsuit-over-the-right-to-be-forgotten/>

https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/1983/12/rs19831215_1bvr020983en.html

<http://www.egitimis.org.tr/www/files/ADEY%20YD%20%C4%B0T%C4%B0RAZ%20KABUL.pdf>

<https://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=62>

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=&v_donem=&v_yasama_yili=&v_cilt=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=KANUNLAR&v_altbaslik=&v_mv=&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=17736&v_gelecek_sayfa=6401&v_kullanici_id=10553736

<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7217.pdf>

<https://freiheitsfoo.de/census-act/>

<https://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/tr/content/117-medeni-ve-siyasi-haklara-iliskin-uluslararası-sozlesme/>

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57510%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57510%22]})

<https://tihv.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi/>

<https://www.telegraph.co.uk/technology/facebook/6966628/Facebooks-Mark-Zuckerberg-says-privacy-is-no-longer-a-social-norm.html>

<https://kisiselveri.com/9546ec-turkce>

<https://www.tgc.org.tr/kurumsal/basin-mevzuati.html>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32002L0058>

<http://www.muyorbir.org.tr/files/FSEK.pdf>

<https://t24.com.tr/haber/tib-kapatildi-dinleme-yetkisi-btkda,355442>

<https://www.dijitalles.com/blog/dijitallesme/dijital-ne-demek/>

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110414-35.htm>

<https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=45&t=15335>

<https://www.beyaztarih.com/ansiklopedi/magna-carta>

<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/docs/Magna2017-2.pdf>

https://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecd_privacy_framework.pdf

<http://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecdguidelinesontheProtectionofPrivacyandTransborderFlowsOfPersonalData.htm>

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-75591%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-75591%22]})

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62012CJ0293>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62014CJ0362>

<https://www.ftc.gov/tips-advice/business-center/guidance/federal-trade-commission-enforcement-us-eu-us-swiss-safe-harbor>

<https://www.justiceinitiative.org/litigation/da-cunha-v-yahoo-de-argentina-srl-and-another>

<https://wilmap.law.stanford.edu/entries/virginia-da-cunha-v-yahoo-de-argentina-srl-and-google>

https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2007/06/rs20070613_1bvr178305en.html

https://www.ftc.gov/system/files/documents/public_statements/972913/2016-07-06_final_ftc_letter_final_dated_77.pdf

<http://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=19145&p=38977>

<https://www.legal-tools.org/doc/502798/pdf/>

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57518%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57518%22]})

<http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/ca3aa5a4-2b0f-4e0c-87b2-6a841be156fc?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>

<https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?docid=47dfdb20f>

<https://www.osce.org/fom/31507?download=true>

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680645b44>

<https://rm.coe.int/16806461fb>

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:\[%2264569/09%22\],%22itemid%22:\[%22001-155105%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22appno%22:[%2264569/09%22],%22itemid%22:[%22001-155105%22]})

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57795%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57795%22]})

<https://www.5rb.com/wp-content/uploads/2013/10/Times-Newspapers-Ltd-v-UK-ECHR-10-Mar-2009.pdf>

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57499%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57499%22]})

<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/432/43/>

<https://www.nytimes.com/2009/11/13/us/13wiki.html>

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-59207%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-59207%22]})

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-61853%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-61853%22]})

<http://www.derechoaleer.org/media/files/olvido/SSRN-id1970392.pdf>

<https://casetext.com/case/melvin-v-reid>

<http://hukukbook.com/kisisel-verilerin-silinmesi-yok-edilmesi-veya-anonim-hale-getirilmesi-hakkinda-yonetmelik/>

<https://www.nytimes.com/1998/04/03/world/4-salvadorans-say-they-killed-us-nuns-on-orders-of-military.html?mtrref=www.google.com&gwh=E21217666F82AAD3C8BD199BC1EDDA7C&gwt=pay>

<https://www.wattpad.com/497776977-pc-bilgisayar-nedir-pc-nedir>

<http://www.yaybir.org.tr/bilgi-bankasi/uyar-kaldir-sistemi/450>

<http://www.mfa.gov.tr/lizbon-antlasmasi.tr.mfa>

[https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-57523%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57523%22]})

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009CJ0509:EN:HTML>

<https://www.thoughtco.com/history-of-megans-law-973197>

<http://www.oas.org/en/>

https://www.oas.org/dil/access_to_information_human_right_American_Declaration_of_the_Rights_and_Duties_of_Man.pdf

<https://www.cidh.oas.org/basicos/english/basic3.american%20convention.htm>

http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_359_en.pdf

file:///C:/Users/TOSHIBA/Downloads/Spain_Data-protection_agency_info_en.pdf

<https://www.theguardian.com/technology/2015/may/14/dear-google-open-letter-from-80-academics-on-right-to-be-forgotten>

